T.C
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ YÖNÜYLE BELEK'TE (ANTALYA) KONGRE TURİZMİ

YÜKSEK LİSANS

Ali İhsan ALTUNYÜZÜK

BURSA/2022

T.C
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ YÖNÜYLE BELEK'TE (ANTALYA) KONGRE TURİZMİ

YÜKSEK LİSANS

Ali İhsan
ALTUNYÜZÜK

Danışman:
Prof. Dr. Bayram ÇETİN

BURSA/2022

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Coğrafya Anabilim Dalında 701740006 nolu Ali İhsan ALTUNYÜZÜK'ün hazırlamış olduğu **"COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ YÖNÜYLE BELEK'TE (ANTALYA) KONGRE TURİZMİ"** konulu Yüksek Lisans Tez Çalışması ile ilgili tez savunma sınavı 31/01/2022 tarihinde 10.00-12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin başarılı (başarılı/~~başarısız~~) olduğuna oy birliği (oy birliği/~~oy çokluğu~~) ile karar verilmiştir.

Üye
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Prof. Dr. Bayram ÇETİN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Ali YİĞİT
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Alper UZUN
Balıkesir Üniversitesi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/ İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: "**Coğrafi Özellikleri Yönüyle Belek'te (Antalya) Kongre Turizmi**"

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 172 sayfalık kısmına ilişkin, 31/12/2021 tarihinde şahsım tarafından TURNİTİN (Turnitin)* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %7' dir. Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça dâhil
2- Alıntılar dâhil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

31.12.2021

Adı Soyadı: Ali İhsan ALTUNYÜZÜK
Öğrenci No: 701740006
Anabilim Dalı: Coğrafya
Statüsü: Yüksek Lisans [X] Doktora [ ]

Danışman
Prof. Dr. Bayram ÇETİN
31.12.2021

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YEMİN METİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Coğrafi Özellikleri Yönüyle Belek'te (Antalya) Kongre Turizmi" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza
31.12.2021

Adı Soyadı: Ali İhsan ALTUNYÜZÜK
Öğrenci No: 701740006
Anabilim Dalı: Coğrafya
Statüsü: Yüksek Lisans [X] Doktora [ ]

ÖZET

Ali İhsan ALTUNYÜZÜK
Bursa Uludağ Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bayram ÇETİN
2022

COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ YÖNÜYLE BELEK'TE (ANTALYA) KONGRE TURİZMİ

Turizm faaliyetleri, kaynaklarını coğrafi mekândan aldıkları ve coğrafi mekân üzerinde çeşitli etkilere ve değişikliklere neden oldukları için coğrafya biliminin çalışma alanına girmektedir.

Coğrafya biliminin temel ilke ve prensiplerine bağlı kalınarak hazırlanan bu çalışmanın amacı Belek'te gelişme gösteren ve günümüzde Belek'le özdeşleşen kongre turizminin Belek'teki gelişimini, işleyişini, ulaştığı seviyeyi coğrafi özellikleri yönüyle etüt etmektir. Bu bağlamda Belek'in coğrafi özelliklerinin turizm ve özellikle kongre turizminin gelişmesine etkisi, yaratılmaya çalışılan turizm çeşitliğinin ulaştığı seviye ve işleyişe olan etkisi mekân temelinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda kongre turizmi merkezi olarak Belek'in ulaştığı seviye Belek'te kongre turizmi ile diğer turizm alanları arasındaki etkileşimle yaratılmaya çalışılan turizm devamlılığı üzerinde durulmuştur.

Bu doğrultuda öncelikle konu ile ilgili literatür incelenmiş, özellikle Belek'teki turizme dair ikincil veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler ise içerik analizi, doküman analiziyle tezde kullanılmıştır.

Bu tez çalışması, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak hazırlanmıştır. Turizm faaliyetlerinin Belek'teki gelişimi tarihsel analiz metoduyla işlenmiştir. Tezin temelini oluşturan birincil veriler, kongre turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelerin ilgili 36 yöneticisiyle kartopu örneklem ve amaçlı örneklem yöntemleriyle belirlenen yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla derlenmiştir. Yine kongre turizminin genel işleyişini açıklamak amacıyla katılımlı gözlem yöntemi çerçevesinde sahada ve saha dışında çeşitli etkinliklere iştirak edilmiştir. Derlenen veriler betimsel analiz yöntemleri kullanılarak tezde kullanılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilip, tablo, grafik, fotoğraf ve haritalar ile görselleştirilmişlerdir.

Belek'in bulunduğu coğrafi alanın sunduğu avantajlar sayesinde turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesine olanak sağlamıştır. Belek Turizm Merkezi bulunduğu konumundan dolayı coğrafyası ve tarihi-kültürel değerlerinin oluşturduğu zenginlik turizm faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Belek kongre turizminin özdeşleştiği önemli bir kongre turizmi destinasyonudur. Belek'te her yıl ulusal ve uluslararası birçok kongre düzenlenmektedir. Belek'te özellikle 2000 yılından sonra kongre sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. Belek'te 2010-2018 yılları arasında toplam 183 uluslararası kongre yapılmıştır. Uluslararası kongrelerin en fazla yapıldığı 2015 yılında 31 uluslararası kongre düzenlenmiştir. Belek'te başta tıp, sağlık, mühendislik, spor, enerji, tarım olmak

üzere çeşitli konularda ulusal ve uluslararası kongreler yapılmaktadır. Belek Turizm Merkezi sınırları içinde yer alan ve 5 yıldızlı otellerin oluşturduğu konaklama tesislerinin yatak kapasitesi 55 bin iken bu tesislerde bulunan kongre merkezlerinin kongre koltuk sayısı 200 binin üzerindedir.

Sonuç olarak Belek Turizm Merkezi sahip olduğu konumu, doğal ve sosyo-kültürler varlıklarıyla ülkemizin önemli turizm merkezlerinin başında gelmektedir. Belek sahip olduğu coğrafi özellikleri kurulduğu coğrafyanın sunduğu avantajlar turizm faaliyetlerini doğrudan etkileyerek bölgenin turizm merkezi olmasını sağlamıştır. 1990'lı yıllardan sonra golf turizminin paralelinde gelişmeye başlayan kongre turizmi kısa sürede bölge ile özdeşleşmiştir. Kongre turizmi ile birlikte bölgede mevsimlik olarak yürütülen turizm faaliyetleri tüm yıla yayılmıştır. Böylece Türkiye'de turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yapıldığı ender yerlerden biri haline gelmiştir. Son 20-25 yıl içinde bölgede yürütülen kongre turizmi büyük gelişim göstererek uluslararası kongre ve toplantı organizasyonlarında İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de ulusal kongre ve toplantı organizasyonlarının en fazla yapıldığı yerdir. Belek sahip olduğu coğrafik özellikleri ve tesisleri ile Türkiye'nin kongre turizm destinasyonu olduğunu bu alanda gerçekleştirdiği organizasyonlar ile kanıtlamıştır. Uluslararası kongreler düşünüldüğünde, gelecek yıllarda Türkiye'nin uluslararası kongre merkezi olacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Belek, Turizm, Kongre Turizmi, İş Turizmi, Toplantı Turizmi, Küreselleşme, Uluslararası İşbirliği,

ABSTRACT

Ali İhsan ALTUNYÜZÜK
Bursa Uludag University
Social Science Institution
Geography Department
Master Thesis
Supervisor: Prof. Dr. Bayram ÇETİN
2022

CONGRESS TOURISM IN BELEK (ANTALYA) IN TERMS OF GEOGRAPHICAL FEATURES

Tourism activities are included in the field of study of the science of geography, as they take their resources from the geographical field and cause various effects and changes on the geographical field.

The aim of this study, which was prepared by adhering to the basic principles and principles of the science of geography, is to study the development, functioning and level reached in Belek of congress tourism, which has developed in Belek and is identified with Belek today, in terms of its geographical characteristics. In this context, the effect of the geographical features of Belek on the development of tourism and especially congress tourism, the level of tourism diversity that is tried to be created and its effect on the operation are evaluated on the basis of space. In this context, the level reached by Belek as a congress tourism center is emphasized on the continuity of tourism, which is tried to be created by the interaction between congress tourism and other tourism areas in Belek.

In this context, first of all, the literature on the subject was examined, and secondary data on tourism in Belek were tried to be obtained. The data obtained were used in the thesis with content analysis and document analysis.

This thesis study was prepared using qualitative research methods. The development of tourism activities in Belek has been processed with the historical analysis method. The primary data, which forms the basis of the thesis, were compiled through semi-structured interviews determined by snowball sampling and purposive sampling methods with 36 relevant managers of businesses operating in the field of congress tourism. In order to explain the general functioning of congress tourism, various activities were participated in and out of the field within the framework of the participatory observation method. The collected data were used in the thesis using descriptive analysis methods. The obtained data were analyzed and visualized with tables, graphs, photographs and maps.

Thanks to the advantages offered by the geographical area where Belek is located, it has allowed the diversification of tourism activities. Due to the location of Belek Tourism Center, the richness created by its geography and historical-cultural values directly affects tourism activities.

Belek is an important congress tourism destination that congress tourism is associated with. Many national and international congresses are held in Belek every year. There has been a great increase in the number of congresses in Belek, especially after 2000. A total of 183 international congresses were held in Belek between 2010 and 2018. 31 international congresses were held in 2015, when international congresses were the

most. National and international congresses are held in Belek on various subjects, especially medicine, health, engineering, sports, energy and agriculture. While the bed capacity of the accommodation facilities located within the borders of Belek Tourism Center and consisting of 5-star hotels is 55 thousand, the number of congress seats in the congress centers in these facilities is over 200 thousand.

As a result, Belek Tourism Center is one of the most important tourism centers of our country with its location, natural and socio-cultural assets. Belek's geographical features, the advantages of the geography where it was founded, directly affected the tourism activities and made the region a tourism center. Congress tourism, which started to develop with golf tourism after the 1990s, became synonymous with the region in a short time. Along with congress tourism, seasonal tourism activities in the region spread throughout the year. Thus, it has become one of the rare places where tourism activities are carried out throughout the year in Turkey. In the last 20-25 years, congress tourism in the region has shown great development and ranks second after Istanbul in international congress and meeting organizations. It is the place where the most national congress and meeting organizations are held in Turkey. Belek, with its geographical features and facilities, has proven that Turkey is a congress tourism destination with the organizations it has held in this field. Considering the international congresses, it shows that Turkey will be an international congress center in the coming years.

Key Words: Belek, Tourism, Congress Tourism, Business Tourism, Meeting Tourism, Globalization, International Cooperation

ÖNSÖZ

Son yıllarda turizm sektörü içinde ön plana çıkan kongre turizmi, tüm dünya ülkelerin de olduğu gibi Türkiye açısından da önemli ekonomik sektörlerin başında gelmektedir. Ülkemizin uluslararası alanda en çok bilinen turizm destinasyonlarının başında gelen Belek Turizm Merkezi, bulunduğu coğrafyanın sunduğu doğal, tarihi-kültürel yapılarıyla ön plana çıkmaktadır. Birçok turizm türünde lider konumda olan Belek, son yıllarda yapmış olduğu yatırımlar ile uluslararası kongre ve toplantı sektöründe kısa sürede bu alanda da öncü duruma gelmiştir. Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı, Belek Turizm Merkezi'nin coğrafi özelliklerinin kongre turizmi üzerindeki etkisini ortaya koymak, Belek'in kongre turizmi açısından yeri ve önemini ortaya çıkarmaktır. Temelde 3 bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümde, çalışmanın temelini oluşturan konu ve kavramların tanımlarına yer verilmiştir. Turizm, kongre, kongre turizmi, tarihsel gelişimine, önemine, çeşitlerine ve kongre turizmi ile ilgili kurum, kuruluş ve örgütlere yer verilmiştir.

İkinci bölümde, kongre turizminin dünyada ve Türkiye'de kongre turizminin ortaya çıkışı ve gelişimi, dünyadaki ve Türkiye'deki önemli kongre merkezleri ilgili istatiksel verilere, önemli kongre merkezlerinin özelliklerine ve ayrıca kongre turizmi açısından Türkiye'nin avantajları ve dezavantajlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın asıl amacını taşıyan üçüncü bölümünde ise, Belek Turizm Merkezi'nin tarihsel gelişimine, Belek'te turizm ve kongre turizminin ortaya çıkışı ve gelişimini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak amacıyla, coğrafi faktörlere, turizm teşvik kanunlarına ve kongre turizmine yönelik yapılan yatırımlara yer verilmiştir. Belek'te bulunan kongre otellerine, kongre merkezlerine ve diğer kongre hizmet mekânlarına ve bunların özelliklerine yer verilmiştir. Belek'in Türkiye kongre turizmindeki yeri ve önemine, kongre turizmi açısından Belek'in avantajları ve dezavantajlarına bakılarak, Belek'in kongre turizmi açısından alt ve üstyapı özelliklerine yer verilmiştir.

Son olarak, sonuç kısmında; Belek'te kongre turizminin geleceğine yer verilerek turizm ve kongre turizminden daha fazla gelir elde etmek için önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın genelinin daha iyi anlaşılması ve konunun açıklığa kavuşması için konu ile ilgili grafikler, tablolar, haritalar ve istatistiksel veriler ile konular desteklenmiştir.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bilgileri ve katkıları ile sürekli beni aydınlatan, mesleki olarak yetişmemde büyük emeği olan ve bu tez çalışmasının eldeki duruma gelmesinde her zaman bilgi, düşünce ve katkılarını esirgemeyen, değerli hocam Prof. Dr. Bayram ÇETİN'e saygı ve en içten şükranlarımı sunar ve teşekkürü bir borç bilirim.

Saha çalışmaları veri toplama esnasında yardımlarını esirgemeyen, merhum BETUYAB Başkanı Bekir Aktaş'a, NEST Kongre Merkezi müdürü Ahmet ŞAHİN'e, Antalya Kongre Bürosu'na, çalışma sahasında bulunan kongre otellerinin satış ve pazarlama birimlerinde çalışan personele, görüşmeler sırasında gösterdikleri saygı ve hoşgörüden dolayı teşekkür ve ederim. Gerek sosyal hayatımda gerekse lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca maddi ve manevi yardım ve katkılarını ve tez çalışması sırasında veri temininde yardımlarını esirgemeyen Kadıoğlu Ailesi adına Ali Kadıoğlu dayıma saygı ve en içten şükranlarımı sunarım.

Tez metninin yazımı sırasında gerek fikri gerekse tez haritaları ve diğer çizimlerde yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Arş. Gör. İbrahim EŞİM'e teşekkür ederim.

Son olarak da hayatım boyunca her konuda beni yalnız bırakmayan, bu günlere gelmende duaları ile sürekli yanımda olan, her zaman ailem oldukları için gurur duyduğum aileme teşekkür ederim.

Ali İhsan ALTUNYÜZÜK

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS/ İNTİHAL YAZILIM RAPORU ..... **ii**
YEMİN METİN ..... **iii**
ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vii**
ÖNSÖZ ..... **ix**
İÇİNDEKİLER ..... **xi**
HARİTALAR LİSTESİ ..... **xiv**
GRAFİKLER LİSTESİ ..... **xv**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xvi**
RESİMLER LİSTESİ ..... **xviii**
GİRİŞ **1**
A. Araştırma Sahasının Mekansal ve Zamansal Sınırları 4
B. Çalışmanın Amacı ve Önemi 6
C. Veri Temini ve Yöntem 7
D. Araştırmanın Sınırlılıkları 11

I. BÖLÜM

1. TURİZM ve KONGRE TURİZMİ KAVRAMLARI ÜZERİNE

1.1.Turizmin Tanımı **12**
1.1.1. Turizm ve Özellikle Kongre Turizmiyle İlgili Diğer Kavramlar 13
1.2. Kongre Turizmi **21**
1.2.1. Kongre Kavramı ve Kongre Turizmi Tanımı 21
1.2.2. Kongre ve Toplantı Çeşitleri 25
1.2.2.1. Amaçlarına Göre Toplantılar 25
1.2.2.2. Konularına Göre Toplantılar 27
1.2.3.3. Katılımcı Sayılarına Göre Toplantılar 28
1.2.2.4. Katılanların Uyruklarına (Tabiiyet) Göre Toplantılar 31
1.3. Kongre Turizminin Ayırt Edici Özellikleri ve Başlıca Etkileri 32
1.3.1. Kongre Turizminin Ayırt Edici Özellikleri 32
1.3.2. Kongre Turizminin Başlıca Etkileri 34

1.3.2.1. Ekonomik Açıdan Etkileri 34
1.3.2.2. Sosyo-Kültürel Açıdan Etkileri 38
1.4. Kongre Turizmi Pazarını Dolaylı Etkiyen Ulusüstü Kuruluşlar 39
1.5. Kongre Turizmini Pazarlayan ve Yönlendiren Uluslararası Kuruluşlar . 39
1.5.1. Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği –ICCA 40
1.5.2. Uluslararası Dernekler Birliği- UIA 41
1.5.3. Uluslararası Destinasyon Pazarlama Birliği- DMAI 42
1.5.4. Uluslararası Kongre Merkezleri Birliği- AIPC 42
1.5.5. Uluslararası Profesyonel Kongre Organizatörleri Birliği- IAPCO 43
1.5.6. Uluslararası Konferans Tercümanları Birliği- AIIC 44
1.5.7. Uluslararası Toplantı Profesyonelleri- MPI 44
1.5.8. Kongre Turizminde Ulusal ve Şehir Düzeyindeki Örgütlenmeler 45
1.5.8.1. Kongre ve Ziyaretçi Büroları 45
1.5.8.2. Kongre Merkezleri, Oteller ve Üniversiteler 48

II. BÖLÜM

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KONGRE TURİZMİNİN GENEL DURUMU

2.1. Dünyada Kongre Turizmi ve Tarihsel Gelişimi 51
2.2. Türkiye'de Kongre Turizmi 64
2.2.1. Tarihsel Gelişimi 64
2.2.2. Türkiye'de Kongre Turizmi Gelirlerinin Turizm Faaliyetleri İçindeki Yeri 68
2.2.3. Türkiye'de Kongre Turizminin Şehirlere Göre Dağılışı 70
2.2.4. Türkiye'de Önemli Kongre Merkezleri ve Özellikleri 76
2.3. Kongre Turizmi Açısından Türkiye'nin Avantajları ve Dezavantajları ... 80

III. BÖLÜM

BELEK'TE KONGRE TURİZMİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

3.1. Belek'in Tarihsel Gelişimi **84**
3.2. Belek'te Turizmin Gelişimi **86**
3.2.1. Belek ve Çevresinde Turizme Kaynaklık Eden Coğrafi Faktörler 93
3.2.2. Doğal ve Beşeri Çevreye Bağlı Diğer Turizm Alanları ve Kaynakları 98
3.2.3.1. Kongre Turizmi Açısından Belek'in Lokasyonu ve Ulaşım Alt Yapısı . 105
3.2.3.2. Diğer Beşeri Örüntüler ve Kongre Turizmi Etkileşimi 112
3.3. Kongre Turizminin Diğer Turizm Faaliyetleri Arasındaki Yeri ve Etkileşimi .. 121

3.4. Belek'teki Kongre Turizmi Hizmet Mekânları ve Özellikleri 127
3.4.1. Kongre Otelleri 128
3.4.2. Kongre Merkezleri 141
3.4.3. Diğerleri 144
3.5. Belek'in Türkiye Kongre Turizmindeki Yeri ve Önemi 145
3.5.1. Belek Kongre Turizmini Pazarlayan ve Yönlendiren Kuruluşlar 156
3.5.2. Belek'teki Kongre Turizmi Faaliyetlerinin SWOT Analiziyle Değerlendirilmesi 158
3.6. Covıd-19 (Korona Virüs) Sürecinde Belek'te Kongre Turizmi 160
SONUÇ- SORUNLAR ve ÖNERİLER 163
KAYNAKÇA 168
EKLER 174
EK 1: 174
EK 2: 175

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Belek Turizm Merkezi'nin Lokasyon Haritası 5
Harita 2: Belek'in Lokasyon Avantajlarını Gösteren Harita..... 108
Harita 3: Belek ve Çevresindeki Turizm Tesisleri ve Faaliyet Alanlarının Dağılışı 120
Harita 4: Belek'te Bulunan Kongre ve Toplantı Mekânlarının Dağılışı 140

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Dünyada 1963-2017 Yılları Arası Uluslararası Toplantı Sayıları 56
Grafik 2: Türkiye'de Yapılan Uluslararası Kongreler ile Dünya ve Avrupa Sıralamasındaki Yerinin Yıllara Göre Dağılımı (1999-2018) 65
Grafik 3: Türkiye'de Yapılan Uluslararası Kongrelerin Yıllara Göre Dağılışı (2007-2020) 66
Grafik 4: Türkiye'de Yapılan Kongre ve Toplantıların Türlerine Göre Oransal Dağılımı 2007-2020) 67
Grafik 5: Türkiye'de Kongre ve Toplantılara Katılan Turistlerin Yaptıkları Harcamaların Sektörlere Göre Dağılımı 70
Grafik 6: İstanbul'da Yapılan Uluslararası Kongreler ile Dünya ve Avrupa Sıralamasındaki Yerinin Yıllara Göre Dağılımı (1999-2018) 72
Grafik 7: Belek'e Yıllara Göre Gelen Ziyaretçi (Turist) Sayıları (2004-2020) 92
Grafik 8: Belek Turizm Alanındaki Otellerin Yıllara Göre Doluluk Oranları (1997-2018) 93
Grafik 9:Belek'in Maksimum ve Minimum Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı(1930-2020) 95
Grafik 10: Belek'teki Turizm Türlerinin Faaliyet Takvimi 127
Grafik 11: Antalya İlinde Yapılan Toplam Kongrelerde Belek'in Oranı 148
Grafik 12: Belek'te Yapılan Uluslararası ve Ulusal Kongrelerin Yıllara Göre Dağılımı 149
Grafik 13: Türkiye'de Bazı Merkezlerin Uluslararası Kongre Sayılarının Yıllara Göre Dağılışı (2010-2018) 150
Grafik 14: Antalya ve Belek'te Yapılan Uluslararası Kongre Sayıları ve Belek'in Oranı (2010-2018) 151
Grafik 15: Belek'te Uluslararası Kongrelerin Aylara Göre Dağılışı 153
Grafik 16: Belek'te Yapılan Uluslararası Kongrelerin Konularına Göre Dağılışı (2007-2020) 154
Grafik 17: Belek'te Yapılan Uluslararası Tıp Kongrelerinin Yıllara Göre Dağılışı (2007-2020) 155

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: İkincil Verilerin Türlerine Göre Dağılışı 8
Tablo 2: Kongre Turizminin Unsurları 24
Tablo 3: Kongre ve Toplantıların Başlıca Konuları 28
Tablo 4:Katılımcı Sayılarına Göre Toplantılar 28
Tablo 5: Kongre Katılımcılarının Harcama Yaptığı Sektörler ve Oranları 37
Tablo 6: Uluslararası Kongre ve Toplantıların Kıtalara Göre Coğrafi Dağılışı 57
Tablo 7: Uluslararası Kongre ve Toplantıların Ülkelere Göre Dağılışı (2005-2012-2019) 59
Tablo 8: Uluslararası Kongrelerin Şehirlere Göre Dağılışı (2003-2012-2019) 60
Tablo 9: Uluslararası Kongrelerin 2020 Yılı Sayıları ve Durumları 62
Tablo 10: Türkiye'nin Turizm ve Kongre Turizmi Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı (2012-2018) 69
Tablo 11: Yıllara Göre İstanbul ve Antalya'da Yapılan Uluslararası Kongre ve Toplantı Sayıları ve Sıralamaları (2010-2019) 74
Tablo 12: Türkiye'deki Önemli Kongre Merkezleri ve Kapasiteleri 77
Tablo 13: Türkiye'deki Önemli Kongre Otelleri 79
Tablo 14: Türkiye'de Bazı Şehirlerin Kongre Turizmi Koltuk Kapasitesi 80
Tablo 15: Belek'te Maksimum, Minimum ve Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (1930-2020) 94
Tablo 16: Belek'in Deniz Suyu Sıcaklık Ortalamalarının Aylara Göre Dağılışı (1970-2020) 95
Tablo 17: Belek'te Bulunan Golf Kulüpleri ve Saha Sayıları 114
Tablo 18: Belek'te Bulunan Tenis Kortları ve Futbol Sahalarının Tesislere Göre Dağılımı 116
Tablo 19: Belek'in Ev Sahipliği Yaptığı Başlıca Spor Dalları 118
Tablo 20: Belek'te Bulunan A Grubu Kongre ve Toplantı Otellerinin Salonlarının Kapasiteleri 137
Tablo 21: Belek'te Bulunan B Grubu Konferans ve Toplantı Otellerinin Salon Kapasiteleri 137
Tablo 22: Belek'teki Kongre ve Toplantı Otellerinin Yıllık Yaklaşık Kongre Sayıları (2019) 138
Tablo 23: Antalya İlinde Yapılan Toplam Kongrelerde Belek'in Payı 147
Tablo 24: Belek'te Yapılan Uluslararası ve Ulusal Kongrelerin Yıllara Göre Dağılımı 148
Tablo 25: Türkiye'de Bazı Merkezlerin Uluslararası Kongre Sayıları (2010-2018) 150
Tablo 26: Antalya ve Belek'te Yapılan Ulusal Kongre Sayılarının Yıllara Göre Dağılışı (2010-2018) 152
Tablo 27: Belek'te Yapılan Uluslararası Kongrelerin Otellere Göre Dağılışı (2007-2020) 155
Tablo 28: Belek'in Kongre Turizmi Açısından SWOT Analizi Sonuçları (Güçlü ve Zayıf Yönleri) 159

Tablo 29: Belek'in Kongre Turizmi Açısından SWOT Analizi Sonuçları (Fırsatları ve Tehdit Unsurları).....160

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Belek ve Kadriye'den Bazı Görüntüler 5
Resim 2: 2015 yılında Belek'te Yapılan G20 Zirvesinden Bir Görüntü 27
Resim 3: Belek ve Kadriye Yerleşmelerinin Havadan Görünümü 85
Resim 4: Belek ve The Land Of Legends Theme Park'tan Görüntüler 91
Resim 5: Belek'ten Fıstık Çamı Alanı ve Yabanı Armut'undan Bir Görüntü 97
Resim 6: Belek'te Yaşayan Caretta Carettalar ve İbibik Kuşundan Bir Görüntü 98
Resim 7: Köprülü Kanyondan İki Farklı Görüntü 99
Resim 8: Zeytintaşı Mağarası'ndan Bir Görüntü 100
Resim 9: Perge Antik Kenti'nden Görüntüler 101
Resim 10: Aspendos Antik Kenti ve Aspendos Tiyatrosu Bazı Görüntüler 102
Resim 11: Sillyon Antik Kenti'nden İki Farklı Görüntü 103
Resim 12: Selge Antik Kenti ve Adam Kayalardan Bazı Görüntüler 104
Resim 13: Belek Dinler Bahçesi'nden (Hoşgörü Bahçesi) Bazı Görüntüler 105
Resim 14: Antalya Havalimanı'ndan İki Farklı Görüntü 106
Resim 15: Belek Turizm Merkezi'nden Bir Görüntü 109
Resim 16: The Land of Legends Theme Park ve Eğlence Merkezinden Görüntüler 113
Resim 17: EXPO2016 Fuar Alanı ve EXPO Kulesi'nden Bazı Görüntüler 113
Resim 18: Belek Golf Sahalarından Bazı Görüntüler 115
Resim 19: Belek'te Bulunan Tenis Kortları ve Futbol Sahalarından Görüntüler 117
Resim 20: Sueno Hotel Belek ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 129
Resim 21: Cornelia Diamond Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 130
Resim 22: Titanic Delüxe Belek ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 131
Resim 23: Kaya Palazzo Hotel ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 132
Resim 24: Susesi Luxury Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 133
Resim 25: Granada Luxury Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 134
Resim 26: Maxx Royal Resort ve Kongre ve Toplantı Merkezin Görüntüler 135
Resim 27: Regnum Carya Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 135
Resim 28: Gloria Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler 136
Resim 29: NEST Kongre ve Fuar Merkezi İle İlgili Bir Haber 142
Resim 30: NEST Kongre ve Fuar Merkezi'nden Bazı Görüntüler 143
Resim 31: ANFAŞ: Antalya Expo Center Fuar ve Kongre Merkezi'nden Bir Görüntü 145

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin dönüm noktalarından biri olan ve insanların ekim-dikim yapmaya başlamasıyla ortaya çıkan tarım devrimi, diğer ekonomik faaliyetlerinin de başlangıcı niteliğindedir. Zaman içinde gelişen tarımsal faaliyetler ihtiyaç fazlası ürün vermeye başlamıştır. Bununla birlikte diğer bölgeler ve insanlar arasında etkileşimin artmasına sebep olmuştur. Bu gelişmeler zamanla dünyanın diğer bölgelerine yayılarak bilgi birikimine ve yeni ekonomik sektörlerin gelişimine yol açmıştır.

Mekânlar arası bağın temelini oluşturan ulaşımda meydana gelen gelişmeler seyahatlerin artmasına ve seyahatlerin bir ekonomik sektör haline gelmesine neden olmuştur. İnsanların dinlenmek, eğlenmek, yeni yerler ve insanlar tanımak, çeşitli etkinliklere katılmak amacıyla yaşadıkları yerlerden belli bir süreliğine başka yerlere gitmesi ile başlayan ve başka yerlerden gelen insanların ihtiyaçlarını karşılamak ve onların güzel vakit geçirmelerini sağlamak amacıyla başlayan gelişmeler yine bu süreçte etkili olmuştur. Bütün bunlar başlangıçta, günümüzdeki kadar turizme özgü sektörel bir bütünlük taşımasa da seyahat temelli bir kültürün ve bazı hizmetlerin gelişmesine yol açmıştır.[1]

Sanayi Devrimi ile birlikte her alanda meydana gelen gelişmeler seyahat alanına da yansımıştır. İlk buharlı lokomotiflerin demiryollarında kullanılmaya başlaması, insanların uzun mesafelere toplu olarak seyahat etme olanağı sunmuştur. Bu gelişmeler önceleri sadece asil ve soyluların katıldığı 17. yüzyıldaki "Grand Tur" adı verilen seyahatlere toplumun alt tabakasının da katılmasını sağlamıştır. 5 Temmuz 1841 yılında Thomas Cook'un 485 kişi ile Leicester- Loughborough arasında yaptığı tur ve sonrasında ilk seyahat acentesini kurması "modern anlamda" turizm faaliyetlerinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Modern anlamda turizm faaliyetlerinin başladığı bu dönemden sonra çalışma hayatında kazanılan haklar ile birlikte resmi tatil günlerinin artması ve sendikalaşma faaliyetleri tatil amaçlı seyahatlerin artmasını sağlamıştır.[2]

1900-1950 yılları arası uluslararası turizmin arttığı dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde yaşanan I. ve II. Dünya Savaşları tüm alanlarda olduğu gibi seyahatlerde de kesintilere yol açmıştır. Buna karşın II. Dünya Savaşı'ndan sonra

---

[1] Kozak, Nazmi Kozak, Meryem Kozak, Metin Kozak, *Genel Turizm İlkerler-Kavramlar*, Detay Yayıncılık, 2018 s.48.49

[2] Nazmiye Özgüç, *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*, Çantay Kitapevi, 2015 s.191-205.

uçakların sivil taşımacılıkta kullanılması ve özel otomobillerin yaygınlaşmaya başlaması ile birlikte uluslararası seyahatler tüm coğrafyalara yayılma eğilimine girmiştir. 1950'li yıllara gelindiğinde, refah seviyesinin ve boş zaman artışının toplumun büyük bir kesimine yayılması gerçek manada turizmin farklı toplumsal sınıflar arasında kabulüne olanak tanımış ve günümüzde kitlesel turizm olarak kavramsallaştırılan turizm şeklinin doğmasına da yol açmıştır. Bu dönemde özellikle deniz kıyılarındaki turizm destinasyonlarının önem kazandığı ve turizm amaçlı seyahatlerin deniz, kum ve güneş üçgeni etrafında şekillendiği görülmektedir. 1950'li yıllardan günümüze kadar turizm faaliyetlerinde meydana gelen gelişmeleri kısaca şu şekilde ifade etmek mümkündür. İlk dönemlerde yapılan zevk için seyahat anlayışı değişerek, geçmişte toplumun geniş kitleleri tarafından pahalı, gerçekleşmesi güç bir olay ve lüks bir eylem olarak görülen turizm faaliyetleri günümüzde kitlesel bir boyut kazanmıştır. Gerek turizm faaliyetleri gerekse seyahat günümüzde moda haline gelmiş kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında turizm faaliyetleri toplumun geniş kesimlerine yayılmış ve turizm faaliyetleri ile bu faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayan unsurlar ticarileşmiştir. Bu ticarileşme turizm hizmetlerinin paket tur vb. tiplerde pazarlanması şeklinde olup toplumun geneli tarafından erişilebilir bir hizmet haline gelmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler ile birlikte konaklama ve toplu seyahat imkânlarının artışı, hizmetlerin ucuzlaması ve satın alma gücünün artması kitlesel turizmin doğuşunda etkili olmuştur.[3] 1950'li yıllardan sonra yaşanan tüm bu değişimlere bağlı olarak turizm faaliyetlerinin toplumun tüm kesimlerine hitap etmeye başlamasına turizmde demokratikleşme olarak tanımlamak mümkündür.

Sürekli bir gelişim ve büyüme gösteren ekonomik sektörler incelendiğinde, turizmin diğerlerine göre dikkat çekici bir gelişme ve büyüme gösteren sektörlerin başında geldiği görülmektedir. Dünya genelinde her geçen yıl turizm sektörüne yapılan yatırımların artışına paralel olarak turizm faaliyetlerine katılımın da artması bunun delili niteliğindedir. Turizm faaliyetlerine olan talebin artması ve sektörde meydana gelen gelişmeler, turizm sektörünün kendi içinde de çeşitlenmesine ve insanların ihtiyaçlarına uygun yeni turizm dallarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ülkeler, turistlerin turizm faaliyetleri içinde talep ettiği hizmetleri gerçekleştirmek, turizm faaliyetlerinden daha

[3] Özgüç, a.g.e. 2015 s.191-205.

fazla gelir elde etmek, istihdam oluşturmak ve tatil sezonunu uzatmak amacıyla turizmi çeşitlendirmeye yönelik yatırımlara öncelik vermişlerdir. Özellikle son yıllarda yüksek gelir getirici etkisiyle birlikte sezon uzatıcı etkisi temel alınarak kurgulanan zirve gibi isimlerle de anılan kongre turizmi, sektörün en önemli dalı haline gelmiştir.

Toplantıların bir iletişim aracı olarak kullanılması insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Dünya üzerinde hızlanan teknolojik, bilimsel, ekonomik, iletişim alanlarındaki gelişmeler ile kendini gösteren küreselleşme, insanlar arasında bilgi paylaşımına duyulan ihtiyacı artırdığı gibi kongre ve toplantıları çeşitlendirmiş ve sayılarını da arttırmıştır.

Günümüzün küresel dünyasında özellikle, eğitim, bilim, sağlık, tarım, ticaret, diplomasi gibi birçok alanda ve sektörde iletişim, bilgi paylaşımı ve iş birliğinin öneminin artmasına bağlı olarak ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan kongre, toplantı ve zirvelerin sayısı artmıştır. Ulusal ve uluslararası iş birliğini artırmak, bilgi paylaşımını sağlamak, sorunları barışçıl yollarla çözüme kavuşturmak, teknolojik gelişmelerden haberdar olmak ve ticareti artırmak vb. nedenler, aynı ya da farklı mesleklerden insanların bir araya gelmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla yapılan kongre, toplantı ve fuar organizasyonlarının asıl amacı turizm olmamakla birlikte dolaylı olarak ile turizm faaliyetleri içine girmektedir. Kongre, toplantı ve fuar gibi çeşitli organizasyonlara katılmak amacıyla gelen insanların konaklama, ulaşım, yiyecek-içecek ve talep ettikleri diğer hizmetleri karşılama sürecinde ortaya çıkan tüm aktiviteler kongre turizmi olarak tanımlanabilir.

Turizm sektörü içinde gün geçtikçe gelişen ve büyüyen kongre ve toplantı turizmine yönelik ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Zira kongre, toplantı ve fuarlara katılan kişilerin harcamalarının diğer turistlerden fazla olması, turizm faaliyetlerini tüm yıla yayması, diğer turizm türlerine göre daha fazla döviz getirmesi, yabancı yatırımları arttırması vb. özelliklerinden dolayı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda dünya turizm gelirlerinin %40'ına denk gelen kongre turizminde söz sahibi olmak isteyen ülkeler, uluslararası alanda yapılan kongre, toplantı, zirve ve fuar gibi büyük organizasyonları kendi şehirlerine çekmek için büyük bir yarışın içine girmiş ve bu alandaki yatırımlara ve tanıtımlara öncelik göstermişlerdir.[4]

---

[4]Yusuf Aymankuy, *Kongre Turizmi ve Fuar Organizasyonları,* Detay Yayıncılık, Ankara, 2018, s.19.

Tüm dünya ülkeleri gibi Türkiye'de kongre turizminden pay almak için bu alana yönelik yatırımlara önem göstermektedir. Türkiye, sahip olduğu doğal ve beşeri özellikleriyle her türlü turizm dalına olanak sağlayan merkezlerinin başında gelmektedir. İklim çeşitliliği başta olmak üzere Anadolu'nun tarihsel süreçte birçok medeniyete ev sahipliği yapması ve bu medeniyetlerden kalan zengin bir kültürel mirasa sahip olması, aynı zamanda uluslararası yolların ve doğu-batı medeniyetlerinin kavşağında yer alması, Türkiye'yi turizm açısından oldukça avantajlı bir konuma taşımaktadır. Bu özelliklerden dolayı tüm turizm dallarında olduğu gibi kongre turizminde de önemli bir potansiyele sahiptir.

Bu çalışmanın amacı, Belek'te gelişme gösteren ve günümüzde Belek'le özdeşleşen kongre turizminin Belek'teki gelişimini, işleyişini, seviyesini coğrafi yönüyle etüt etmektir. Bu bağlamda Belek'in coğrafi özelliklerinin kongre turizminin gelişimine, turizm çeşitliliği ve seviyesine ve işleyişe olan etkisi mekân temelinde değerlendirilmiştir. Yine temel amacın paralelinde Belek'in kongre turizm potansiyeli, kongre kapasitesi ve kongre turizmi açısından yeri ve önemi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

A. Araştırma Sahasının Mekansal ve Zamansal Sınırları

Çalışma sahası, Antalya ilinin Serik ilçesine bağlı olan Belek Turizm Merkezi, Antalya şehir merkezine 35 km, Serik ilçe merkezine 7 km uzaklıkta yer almaktadır. Doğuda Acısu Deresi, batıda Aksu Çayı ve güneyde Akdeniz, kuzeyde Serik ilçesi ile çevrili olan bölge yaklaşık 21 km uzunluğa, kıyıdan itibaren 1-3 km genişliğe sahiptir. Turizm Bakanlığı tarafından özel yatırım sahası ilan edilen bölge ayrıca Belek ve Kadriye yerleşmelerini de kapsamaktadır (Harita:1).

Harita 1: Belek Turizm Merkezi'nin Lokasyon Haritası

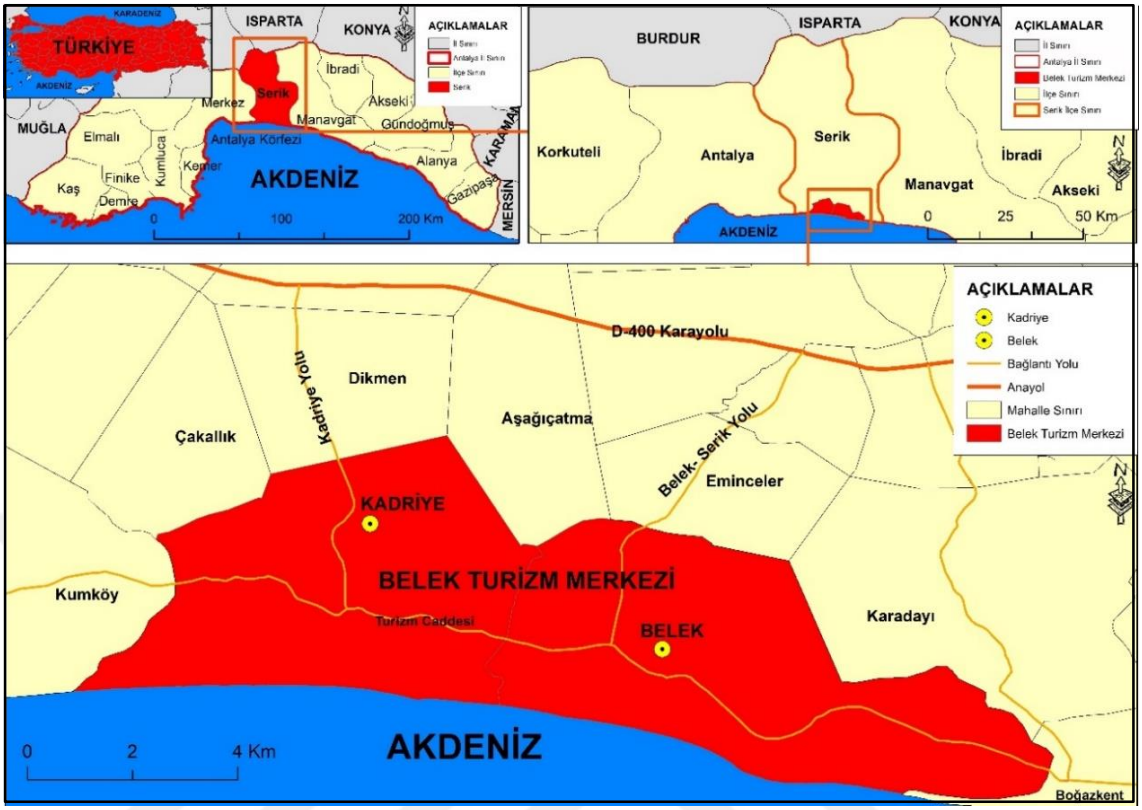

Belek Lokasyon Haritası

Resim 1: Belek ve Kadriye'den Bazı Görüntüler

Bölge, 1982 yılında ülke genelinde turizmin geliştirilmesi amacıyla Antalya-Belek Özel Turizm Gelişim Alanı olarak ilan edilmiştir. Bu tarihten sonra bölge hızlı bir gelişme ve yapılaşma sürecine girmiştir.

Araştırma, özü itibari ile Belek'teki kongre turizmini temel aldığı için zamansal olarak 1990'lardan günümüze uzanan dönemi kapsamaktadır. Ancak Belek'teki turizm faaliyetlerinin başlangıcının 1980'lı yıllara kadar uzandığı temel alındığında bu zamansal kapsamın genişlediğini söylemek mümkündür.

B. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, 1990'lı yıllardan itibaren Belek'te gelişme gösteren kongre turizm sektörünü Belek'in mekânsal özellikleri temelinde incelemektir. Bu bağlamda, Belek'te toplantı ve kongre turizminin ortaya çıkışı, gelişimi ve diğer turizm tipleriyle olan etkileşimini incelemek çalışmanın ana hedefleri arasındadır. Diğer değişle çalışmanın amacını, Belek'teki kongre turizminin gelişimi, mekânsal dağılışı ve deniz-kum-güneşe dayalı kitlesel turizmle yarattığı etkileşimdeki yerinin belirlenmesi olarak da ifade etmek mümkündür.

Bu bağlamda tezin aşağıdaki sorular temel alınarak şekillendiğini söylenebilir.

- Kongre turizmi nedir? Diğer turizm faaliyetleri içindeki yeri ve önemi nedir?
- Bir turizm sektörü olarak kongre turizminin Türkiye'deki genel durumu ve dağılışı nedir?
- Türkiye'de kongre turizmi İstanbul'dan sonra neden Belek'te gelişme göstermiştir?
- Gerek mekânsal gerekse sektörel bazda Belek ve Belek turizminde nasıl bir etki yaratmıştır?
- Toplantı ve kongre turizmi yönüyle Belek'in güçlü, zayıf yönleriyle birlikte başlıca fırsat ve tehditlerin nelerdir?
- Mevcut veri ve bilgiler ışığında gelecekte nasıl evirileceği ve şekillenebileceği? gibi sorular çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Amacın yanında çalışmanın önemi ve Belek'in çalışma sahası olarak seçilme sebepleri üzerinde durmak yerinde olacaktır. Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan ve son yıllarda yapılan büyük yatırımlar ile dünya kamuoyunda da bilinen bir yer olan Belek Turizm Merkezi; diğer turizm faaliyetlerinin yanında kongre turizmi açısından da oldukça önemli bir yere sahiptir. Zira dünya kamuoyuda yer bulan G20 2015 zirvesinin Belek'te yapılması, Belek'in kongre turizmi açısından nasıl bir öneme sahip

olduğunu ve Belek'teki alt yapının (var olan oteller ve kongre merkezleri) büyük çaplı her türlü organizasyona ev sahipliği yapabileceğini kanıtlamaktadır. Bu bağlamda Belek Turizm Merkezi'nde var olan otellerin ve kongre merkezlerinin gelişen ve büyüyen kongre sektör içerisindeki yeri ve sektörün geleceği diğer sektörler ile etkileşimi önem konunun seçilmesinde önem arz eder.

Yine, Belek Turizm Merkezi'nin bulunduğu kıyı şeridi Türkiye'de 5 yıldızlı otel yoğunluğu nedeniyle turizm yatırımları ve hareketliği bakımından da dikkat çeken yerler arasındadır. Bölgede bulunan 54 adet 5 yıldızlı otelin 29'unun faal olarak kongre ve toplantılara ev sahipliği yaptığı bilinmekle beraber geri kalan tesislerin de kongre ve toplantı turizmine yönelik alt yapıya sahip olması Belek Turizm Merkezi'nin kongre turizmi açısından ne kadar önemli ve avantajlı bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Ayrıca Belek Turizm Merkezi, Türkiye'de turizm faaliyetlerinin yıl boyunca yapıldığı ender yerlerin başında gelmektedir. Günümüzün üst gelir seviyesine sahip zümrelerin ilgi duyduğu golf ve tenis spor alanlarının bulunduğu Belek, futbol takımlarının ve diğer spor dallarının kamp çalışmalarını yapabileceği tesislere sahip bir turizm merkezidir. Belek, ülkemizdeki turizm hizmet alanlarının birçoğunun karşıladığı ender yerlerin başında gelmektedir. Bu yönüyle turizm sektöründe örnek bir model niteliği taşıdığını söyleyebiliriz.

Tüm bunların yanında kongre ve toplantı sayılarının gün geçtikçe artması konunun araştırılmasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer bir taraftan beşeri coğrafyanın alt disiplinlerinden biri olan Turizm Coğrafyası alanında kongre ve toplantı turizmine dair çalışmaların sınırlı düzeyde kalmış olması da konu seçiminde etkili olmuştur.

C. Veri Temini ve Yöntem

Çalışmanın konusunu oluşturan "Coğrafi Özellikleri Yönüyle Belek'te (Antalya) Kongre Turizmi" adlı bu tez çalışmasının hazırlanması ve veri toplama süreci ofis ve saha çalışması olmak üzere iki aşamada gerçekleşmiştir. Ofis çalışmasında ilk olarak konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesinin oluşumuna yönelik bu safhada kongre turizm faaliyetlerinin paradigmal temellerle olan bağı ya da sektörel özgünlüğünün köklerine inilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede toplantı ve kongre turizmi modern turizm hareketlerinin doğurduğu bir hareketlilik olan kitlesel turizmin bir uzantısı mıdır? Yoksa post-modern turizm algısının ve tanımının bir ürünü

olarak mı düşünülmesi daha doğru olur? gibi sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda coğrafya ve turizm alanları başta olmak üzere, uluslararası ilişkiler, ekonomi, işletme ve sosyoloji bilimlerine ait kaynaklar da taranmıştır.

Yine literatür çalışması safhasında turizm, kongre ve toplantı turizmi, iş turizmi, teşvik turizmi, dünyada ve Türkiye'de turizm ve kongre turizminin gelişimi ve durumu, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri ve özellikleri vb. konularda yazılmış kitap, makale, bildiri ve tez şeklindeki bilimsel eserler derlenmiş ve incelenmiştir.

Tezde yoğunluklu olarak 2 tip veri kullanılmıştır. Bunlardan ilkini, ulusal ve uluslararası boyutta turizmle ilişkili kurum ve kuruluşlar tarafından sunulan istatistik, bülten ve görsellerden müteşekkil ikincil veriler oluşturur (Tablo 1).

Tablo 1: İkincil Verilerin Türlerine Göre Dağılışı

Kaynaklar	İstatistiksel	Bülten	Görsel
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı	✓	✓	X
Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB)	✓	✓	X
Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği (ICCA)	✓	✓	X
Uluslararası Dernekler Birliği (UIA)	✓	✓	X
Antalya Ticaret ve Sanayi Odası	✓	✓	✓
Antalya Kongre Bürosu(ACB)	✓	✓	✓
İstanbul Kongre Bürosu	✓	✓	X
Antalya İl Turizm Müdürlüğü	✓	✓	X
Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB)	✓	✓	✓
http://www.kongremerkezi.net	✓	✓	X
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)	✓	✓	X
Türkiye Meteoroloji Genel Müdürlüğü	✓	✓	X

İstatistiksel, yazılı ve görsel materyallerin çeşitliğine ve içeriklerinin güvenilirliğine dikkat edilmiş, bu bağlamda ikincil verilerin elde edilmesinde önde gelen kurum ve kuruluşlar olmasına önem verilmiştir. Burada özellikle konunun kavramsal çerçevesindeki kaynaklara ve güncel verilere sahip olup olmamaları belirleyici etken olmuştur.

Bu çalışmada elde edilen ikincil veriler nitel araştırma yöntemleriyle işlenmiştir. Elde edilen bu ikincil veri kaynakları, araştırmada öne sürülecek argümanlara dayanak oluşturmak amacıyla öncelikle nitel araştırma yöntemlerinden "doküman analizi"

yöntemi[5] kullanılarak incelenmiştir. Bu yaklaşımla incelenen çeşitli yazılı, görsel, resmi kaynaklar, kitaplar, belgeler, dijital materyaller, haritalar çalışmanın konularına dayanak oluşturması amacıyla kullanılmıştır.

İkincil veriler "tarihsel analiz metodu" ile işlenmiş ve yorumlanmıştır. Tarihsel analiz metodu; "geçmişin olaylarını inceleyerek, şimdiyi anlamak ve gelecek hakkında bir kısım projeksiyonlarda bulunabilmeyi sağlamaktadır"[6] Bu kapsamda tarihsel süreçte kongre turizmi sektörünün hem genel hem de Belek özelindeki gelişimi, nerede, ne zaman, neden ve nasıl ortaya çıktığı ve geçmişten günümüze yaşanan sosyo-kültürel olaylardan nasıl etkilendiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada kullanılan diğer veri tipini birincil veriler oluşturur. Birincil veriler işin tabiatına uygun olarak doğrudan araştırma sahasından mülakat yoluyla derlenmiştir. Bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır (EK 1). Dolayısıyla Belek Turizm Merkezi sınırlıları içerisinde yer alan otel (29 kişi), NEST Kongre ve Fuar Merkezi (1 kişi) olmak üzere 30 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Yine benzer yarı yapılandırılmış mülakat formu ile diğer bir görüşme bölgedeki çeşitli kurum ve kuruluşların yetkilileri ile yapılmıştır (EK 2). Bu kapsamda Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB) yöneticilerinden (2 kişi), Antalya Kongre Bürosu ve Antalya İl Turizm Müdürlüğü'nden 4 kişi olmak üzere 6 kişi ile görüşmeler yapılmıştır.

Mülakatlarda amaçlı örneklem kapsamında "kartopu örneklem" yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örneklem yöntemi; "bu yaklaşım araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olacak birey ve durumların saptanmasında özellikle etkilidir. Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir ve araştırmacının konuyla ilgili kim veya kimler ile görüşmesi gerektiğini bildirmesi"[7] açısından avantaj sağlamaktadır. Bu kapsamda ilk olarak çalışma sahası içerisinde yer alan BETUYAB başkanı ve yetkilileri ile görüşülmüştür. Daha sonra ise bu kuruluşun başkanının referansı ile çalışma sahasında yer alan konu ile ilgili diğer kişiler ile görüşmeler yapılmıştır. Örneklem olarak çalışma sahasında yer alan kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren otellerin

---

[5] Nurettin Özgen, *Nitel Araştırmalarda Verilerin Toplanması Ve Analizi*, 1. Baskı, Editör: Nurettin Özgen, Beşeri Coğrafyada Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2016, s. 177.
[6] İlhan Kaya, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Editör: Yılmaz Arı, İlhan Kaya, Coğrafya Araştırma Yöntemleri, Balıkesir, Coğrafyacılar Derneği, 2012, s.277-278.
[7] Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri,* 11. Baskı, Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, Ankara, 2018, s.122.

bu faaliyetleri yürüten "satış ve pazarlama departmanları" yöneticileri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda konunun derinlemesine araştırılması amaçlanmıştır.

Öte yandan çalışma konusu ile ilgili daha fazla bilgi ve verinin toplanması amacıyla nitel araştırmalardan "katılımcı gözlem" yönteminden yararlanılmıştır. Katılımcı gözlem; "araştırmacının gözlemlediği topluluğun faaliyetleri ve etkinliklerine katılarak, konu ile ilgili düşünce ve izlenimleri öğrenme fırsatı sunmaktadır."[8] Bu kapsamda araştırma yapılan konu ile ilgili yapılan etkinliklere katılmak, daha fazla bilgi elde etmek için farklı kişiler ile tanışıp onlara sorular sorarak birçok kişi veya kuruluşa ve daha kapsamlı bilgiye ulaşabilir.[9] Bu amaç ve yöntem ile çalışma sahasında yer alan çeşitli etkinliklere katılım sağlanmıştır. Özellikle bizzat araştırma sahasına yakın bir yerde 10 yılı aşkın süredir birebir turizm sektöründe çalıştığımdan dolayı birçok turizm türüne aşina olmam turizm faaliyetleri ile ilgili gözlemlerde kolaylık sağlamıştır. Bu avantajlı durum hem konunun çok yönlü bir şekilde anlaşılması hem de çeşitli çıkarımlarda bulunmak noktasında imkan sağladığı kanaatindeyim.

Öte yandan katılımcı gözlem yöntemiyle, İzmir Fuar ve Kongre Merkezi'nde 5-7 Aralık 2018 tarihleri arasında yapılan 13. Uluslararası Turizm Fuarı ve Kongresi (Travel Turkey) ile yine bu organizasyon kapsamında 6 Aralık 2018 tarihinde yapılan 4. Uluslararası Gastronomi Turizmi Kongresi'ne katılımcı olarak gidilmiştir. Aynı amaçla İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi'nde 25-28 Ocak 2018 tarihleri arasında yapılan 22. Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı'na (EMITT2018) katılım yapılmıştır.

Birincil veriler, "betimsel analiz" [10] yöntemiyle işlenmiştir. Yöntemin tabiatına uygun olarak elde edilen veriler çalışmada daha önce belirlenen temalara uygun olarak özetlenip yorumlanmaya çalışılmıştır.

Bu tez çalışması, yukarıda belirtilen metot ve yöntemler yardımı ile tez metni için gerekli olan araştırmalar ve çalışmalar yapılarak elde edilen bilgi ve veriler incelenerek kavramsal çerçeveye uygun olarak yorumlanarak tamamlanmıştır. Metin harita, fotoğraf, tablo ve grafiklerle desteklenmiştir.

---

[8] Kaya, a.g.e. s. 293.
[9] Özgen, a.g.e. s. 172.
[10] Yıldırım, a.g.e. s.239-240.

D. Araştırmanın Sınırlılıkları

Tez çalışmasının sınırlılıklarını iki başlık altında toplamak mümkündür. Bunlardan ilki, kuram ve kavramsal yetersizlikten kaynaklanan kuramsal/teorik sınırlılıktır. Özellikle bu konuda gerek turizm gerekse toplantı ve kongre turizminin çerçevesini oluşturan açık kuramsal ve kavramsal bir alt yapının olmaması konunun yazılması ve anlaşılmasında sınırlılıklara yol açmıştır. Turizm literatüründeki çalışmaların büyük çoğunluğunun saha çalışması ve özellikle sahadaki olguların farklı bazı yöntemlerle tespitine dayalı olması bu sonucun doğmasında etkilidir.

Diğer sınırlılığı ise metodolojik ve yöntemsel sınırlılıklar oluşturur. Bilhassa genelde ve özelde yeterli istatistiğin olmaması, istatistiklerin farklı kaynaklarda büyük farklılıklar göstermesi bu konuda en başta gelen sınırlılıkları oluşturmaktadır. Kongre turizmi alanında dünya çapında yapılan uluslararası kongre ve toplantılara ait istatistiksel verileri toplayan bir kuruluşun olmaması ve var olan uluslararası kuruluşların ise kongre ve toplantı turizmi kapsamına aldığı organizasyonlara farklı kriterler uygulamalarından dolayı farklı kaynak ve kuruluşlara ait veriler arasında farkların oluşmasına neden olmaktadır. Bu da veri temini ve doğru veri kullanımını zorlaştırmaktadır.

Belek Turizm Merkezi'nde kongre turizminin geçmiş yıllarına ait bilgi ve verilerinin bu alanda faaliyet gösteren çoğu işletme tarafından tutulmaması veya göz ardı edilmesi, çalışma sahasında bu alanda faaliyet gösteren bir kuruluşun olmaması, işletmeler arasında yaşanan personel değişimleri vb. nedenlerden dolayı yeterli bilgi ve veri elde edilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Çalışmada çeşitli kaynaklardan elde edilen yakın yıllara ait veriler kullanılmak zorunda kalınmıştır.

2019 yılında ortaya çıkan Covıd-19 virüsünden dolayı pandemi tedbirleri kapsamında çalışma sahasında yer alan çoğu otelin dışarıdan kimseyi almaması ve uygulanan yasaklardan dolayı önceden alınan bazı randevuların iptal edilmesine sebep olmuştur. Bu durum saha çalışmaları kapsamında çalışmada kullanılacak olan bazı görsellerinde pandemi ve bazı otellerin fotoğraf vb. uygulamalara izin vermemesinden dolayı bu verilerin sınırlı sayıda kalmasına yol açmıştır. Öte yandan birincil verilerin derlenmesinde belirtilmesi gereken diğer bir husus, otel ve kongre merkezlerinin veri politikalarının son derece sıkı, ketum olması nedeniyle ciddi zorlukların yaşandığıdır. Bu durum aynı zamanda ciddi derecede zaman kayıplarına da sebep olmuştur.

I. BÖLÜM

1. TURİZM ve KONGRE TURİZMİ KAVRAMLARI ÜZERİNE

1.1.Turizmin Tanımı

Turizm kelimesi Latince "tornus" kelimesinden gelmektedir. İnsanların gidiş ve geliş olarak bir eksen etrafında dönme hareketi olarak tanımlanmaktadır. Latinceden; İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi dünya üzerinde sıkça kullanılan dillere "tuor" olarak geçmiştir. Fransızca da "tuorisme" İngilizce de "tourism" diye türetilmiş ve Türkçeye de İngilizceden "turizm" olarak geçmiştir ([11],[12]).

Turizm, dinlenmek, eğlenmek ve gezmek gibi çeşitli ihtiyaçların karşılanması için yolculuğa çıkma olarak tanımlanmaktadır. Turizm olayının gerçekleşebilmesi için, insanların günlük ihtiyaçlarını ve yaşamını sürdürdüğü yerlerin dışına çıkması gerekmektedir. Ayrıca seyahat edilen yerdeki çeşitli hizmetlerden de faydalanması gerekmektedir. Tüm bunların yanında seyahatin belli bir süre olması gerekmektedir.[13]

Başka bir tanımda ise; turizm, turistlerin dinlenmek, eğlenmek gezip-görmek ve tanımak amacıyla yaptıkları seyahat-gezilere karşılık gelinen ülkenin (şehrin, bölgenin ve turizm destinasyonun) uluslararası turizmden daha fazla pay almak için yaptıkları yatırımlar ve önlemler sonucu oluşan ekonomik gelir getiren hizmet sektörlerinden biri şeklinde tanımlanmıştır.[14]

Turizmi; gelişen ekonomik faaliyetler sonucunda, gün geçtikçe değişen hava değişimi, dinlenme ihtiyacı, doğa ve sanat ile iç içe yaşama isteği, farklı insanlar ve kültürleri tanıma isteği sonucu ortaya çıkan kısa süreli yer değiştirme faaliyetleri[15] şeklinde tanımlayan yazarlar da mevkuttur.

Turizm olayı; insanların dinlemek, eğlenmek, tarihi ve doğal yerleri gezip-görme amacıyla başka bir ülkeden, şehirden veya bölgeden yabancıların gelmesi ve geçici süre kalmaları ve geri dönmeleri ile ortaya çıkan hareketin ekonomik yönünü ilgilendiren

---

[11] Öcal Usta, *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşımlar,* 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2016, s.1.
[12] Ömer Akat, *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği,* 4. Baskı, Ekin Basımevi, Bursa, 2006, s.1.
[13] Özgüç, a.g.e. 2015 s.13.
[14] Hayati Doğanay*, Coğrafya Bilim Alanları Sözlüğü*, Pegem Akademi Yayınları, 2017, s.550.
[15] Kozak, a.g.e. s.1

faaliyetlerin tümü şeklinde tanımlanmıştır ([16], [17], [18], [19]). Bu tanımların genelinde turizm olayının hareket ve ekonomik yönü ağırlıklı olarak ele alınmıştır.

1.1.1. Turizm ve Özellikle Kongre Turizmiyle İlgili Diğer Kavramlar

Yukarıda verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere turizm ve turizm olayının gerçekleşmesi için birçok olay ve olgunun aynı anda vuku bulmasıyla birlikte bunlar arasındaki ilişkilerin sürekliliği esastır. Turizmin diğer bir özeliği ise ilk ortaya çıktığı günden günümüze doğru sürekli bir değişim ve gelişim içinde olduğu gerçeğidir. Buradan hareketle turizm olayının gerçekleşmesini ve bu olay ve olgular arasındaki etkileşimi sağlayan insanın (turistin) tanımını yapmak konunun anlaşılması ve turizm tanımları açısından da oldukça önemli olacaktır.

Turist: Sürekli yaşadığı yerden belli süre uzak kalan (bir yıldan az olmak şartıyla) bu süre içinde bulunduğu mekânda çeşitli yerleri ziyaret eden ve burada para kazanma amacı gütmeyen aksine para harcayan kişi ve kişilere turist denir.[20]

Bunun yanında birçok kaynak tanımda yer alan etmenlerin yanında seyahate çıkan bireylerin seyahat ettikleri ülke ya da bölgede en az 24 saat en fazla 1 yıl olması şartı ile konaklaması gerektiği vurgulanmıştır. Bu süreler dışında kalan konaklamalar ve seyahatler turizm ve turist sayılabilmenin kapsamı dışında kalmaktadır.

Başka bir tanımda, sürekli yerleşmemek, gelir elde etmemek amacıyla, yabancı veya farklı bir bölge ve ülkeye giden, belli bir süre kalacağı bu yerde önceden kazandığı parayı harcayan ve bu para karşılığında konaklama vb. hizmetler alan bireylere turist denir.[21] Şeklinde bir çerçeve çizilmiştir.

Günlük hayatta yaptığımız bazı aktiviteler bazen turizm olayıyla karıştırılmaktadır. Yukarıda turizm ve turist tanımlarına dayanarak bunları birbirinden ayırmak gerekmektedir. Günlük hayatta yaptığımız, dinlenme, eğlenme, çeşitli sportif faaliyetlere katılmak, piknik alanlarına gitmek, akrabalara ya da tanıdık eş-dosta birkaç saatliğine misafir olmak, sinema, konser, tiyatro gibi etkinliklere katılmak, yaşadığımız alanda mevcut tarihi, doğal ve dini mekânlara gitmek vb. faaliyetler, bunlar gün içinde her

---

[16] Kozak, a.g.e. s.2
[17] Reşat İzbırak, *Coğrafya Terimler Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, 1992, s. 318.
[18] Ali Özçağlar, *Coğrafyaya Giriş*, Ümit Ofset Matbaacılık, 2011, s.185.
[19] Tunca Toskay, *Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, Der Yayınları, 1983, s.27.
[20] Toskay, a.g.e. s.25.
[21] Nüzhet Karaman, Oğuz Türkay, *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2004, s.2.

insanın bireysel ya da toplu olarak yapabildiği faaliyetlerdir. Bu faaliyetler günlük yani rekreasyonel faaliyetlerdir. Rekreasyon sahasında yapılan etkinlikler sonunda konaklama yapılan yer insanların kendi evleri olmaktadır. Bundan dolayı faaliyetleri yapan bireyler turist değil ziyaretçi olarak kabul edilmektedir. Bu etkinliklerin turizm olması için zamanın en az 24 saat olması ve başka konaklamalardan da yararlanılması gerekmektedir. Bu faaliyetleri yapan bireylerin turist sayılabilmesi için ise farklı bir bölge ve ülkeye gitmesi ya da gidilen yerdeki çeşitli hizmetlerden yararlanması ve para harcaması gerekmektedir.[22]

Tüm bu bilgilerin ışığında genel olarak turizm, insanların sürekli yaşadıkları mekânlardan ayrılarak başka ülke, bölge ve destinasyonlara, dinlenmek, eğlenmek, macera, merak, sağlık, sportif faaliyetlere katılma, bilgi almak ve yeni insan ve kültürleri tanımak, onlarla kaynaşmak ve arkadaş olmak veya boş zamanlarını çeşitli aktiviteler ile değerlendirmek amacıyla belli bir süreliğine gittikleri mekânlarda (en az 24 saat, en fazla 1 yıl kalmak şartıyla) konaklamak ve bu mekânlarda veya destinasyonlarda verilen çeşitli hizmetlerden ücret karşılığı faydalanmak ve herhangi bir maddi kazanç elde etmeden yaşadıkları mekânlara dönmeleri arasında geçen sürede yaptıkları seyahat ve faaliyetlerin tümü olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda yer verilen turizm ve turist kavramları ile birlikte çalışmanın içeriğinde yer alan diğer kavramların açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Kitle Turizmi: Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen teknoloji maliyeti düşürerek turizm talebini artırmış ve ölçek ekonomilerine yol açarak maliyetlerin daha fazla düşmesine neden olmuştur. Bu durum seyahat şirketlerinin, ulaşım, konaklama ve eğlenceden oluşan standart bir ürün olarak sunduğu paket turları geniş kitlelere ucuza satabilmelerine olanak sağlamıştır. Kitle turizminin en önemli özelliği katılımın çok sayıda olması ve tatilin standart bir paket olarak sunulmasıdır. 1950 ve 1960 yılları arasında kitle turizmi Avrupa ülkeleri arasında yaygınlaşarak tüm dünyaya yayılma eğilimine girmiştir. Günümüzde uluslararası turizm sektöründe insanların en çok tercih ettiği turizm türüdür. Kitle turizminin başlaması ile geniş halk kitleleri turizm faaliyetlerine katılmaya başlamışlardır. Kitle turizmi talebinin mevsimsel olması,

[22]Özçağlar, a.g.e. s. 185.

özellikle yaz aylarında turizm mekânlarında yoğunlaşma yaratmaktadır. Kitle turizmi, günümüz turizm hareketlerinin temel belirleyicisi durumundadır.([23],[24])

Tatil Turizmi (Geleneksel): Tatil turizmi, bireylerin yaşadıkları yerlerden çoğunlukla dinlenme ve eğlenme amaçlı olarak başka bir yere en az 4 gece konaklama yapmak üzere ayrılmaları, tatil yeri seçimi, bireylerin niyeti, tutumu, bilgi arama yöntemi, motivasyon, tercih ettiği seyahat türü, seyahat maliyeti ve geçmiş tatil deneyimleri vb. süreçlerin etkili olduğu turizm türüdür.[25] Günümüzde deniz, güneş ve kum üçlüsü olarak ifade edilen insanların, dinlenmek, eğlenmek ve gezmek gibi çeşitli ihtiyaçların karşılanmak amacıyla seyahat etmeleri ile ortaya çıkan geleneksel turizm türüdür. Çeşitli sebepler ile insanların dinlenmek, eğlenmek ve gezip-görme amacıyla yaşadıkları yerlerden başka yerlere seyahat etmeleri, geldikleri yerlerde konaklama başta olmak üzere sunulan çeşitli hizmetlerden yararlanmasıdır. Tatil turizmi, yaz turizmi olarak da bilinmektedir. Tatil turizmi bireysel ya da grup olarak yapılabilmektedir.([26],[27]) Genel turizm faaliyetlerini kapsamaktadır.

Hafta Sonu Tatili: Özellikle çalışan insanların boş zamanlarının yeterli olmadığı veya resmi tatil olarak belirlenen cumartesi ve pazar günlerini dinlemek, eğlenmek, gezip-görme, çeşitli sportif faaliyetlere katılmak vb. amaçlar ile yaşadıkları yerlerden başka yerlere yaptıkları 2 günlük seyahatlerdir. Bu tür turizm faaliyetleri özellikle turizm merkezlerinin hafta sonlarında canlanmasını sağlamaktadır.[28] Hafta sonu olarak adlandırılması tamamen yapıldığı zaman diliminden kaynaklanmaktadır. İnsanların hafta sonlarını yaşadıkları ve çalıştıkları yerden uzaklaşma veya kısa süreli dinlenme- eğlenme amaçlı ortaya çıkan tatil türüdür.

Lüks Turizmi: Toplumda yüksek gelir grubunda yer alan kişilere özgü olan turizm türüdür. Lüks turizmine katılan kişiler, ekonomik gücü ve gelir seviyesi yüksek olan toplumun üst tabakasını oluşturan turistlerin etkinliklerini kapsamaktadır. Toplumun üst

---

[23] Sevgi Akış Roney, *Turizm Bir Sistem Analizi*, Genişletilmiş 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2018, s.19.
[24] Kozak, a.g.e. s.22.
[25] Özgür Davras, *Tek ve Çift Kültürlü Tüketicilerin Tatil Turizmi Tercihleri ve Kısıtlayıcıları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Akdeniz Üniv. Sosyal bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Antalya, 2017, s.61-62.
[26] Özgüç, a.g.e. s.13.
[27] Kozak, a.g.e. s.29.
[28]Ceylan Erdoğan, *İzmir İli Kongre Turizmi Arz Potansiyelinin İncelenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma,* Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006, s.57.

kesimini oluşturan bu bireylerin turizm anlayışı toplumun diğer üyelerine göre çok farklı yönlere sahiptir. Lüks turizmine katılan kişiler, oldukça pahalı konaklama tesislerinde veya farklı turizm destinasyonlarında yer alan kendilerine ait villa vb. konutlarda kalmaktadır. Kendi özel araçları ya da lüks ulaşım sistemlerini kullanmaktadır. Bu tür grupların en fazla tercih ettikleri turizm türleri arasında, av turizmi, golf turizmi, kruvaziyer turizmi ve kumar turizmi gelmektedir.[29]

Teşvik Turizmi: Özellikle özel sektörde faaliyet gösteren bir şirket veya işletmenin çalışanlarına sağladıkları yararlılıklar karşılığında bütün masraflarını karşılanmak koşuluyla iş ve dinlenme amaçlı olarak düzenlenen turistik amaçlı seyahatlerin tümü olarak tanımlanmaktadır.[30] Şirketler bu iş tatilleri ile çalışanlarının verimliğini artırmak ve çalışanları arasında rekabet ortamı yaratmayı amaçlamaktadır.

Fuar Turizmi: İnsanların alışveriş, gezip görme ve çeşitli teknolojik gelişmeleri izlemek amacıyla ulusal ve uluslararası alanda belli zamanlarda, belli yerlerde, belli aralıklar ile çeşitli ürün ve hizmetlerin sergilendiği veya pazarlandığı yerlere yaptıkları seyahatleri ve süreçleri kapsamaktadır.[31]

Kültür Turizmi: Yabancı veya farklı yöre ve ülkelerde yaşayan insanların kültürlerini tanımak amacıyla insanların turizm olayına katılmaları ile gerçekleşen turizm türüdür. Farklı yerlerden gelen turistlerin geldikleri yöre veya ülke kültürlerine yönelik olarak tarihi eser, el sanatları, festival-şenlik, geleneksel eğlence ve yaşam biçimlerini görmek ve tanımak amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Bu bağlamda kongre ve toplantılara katılmak amacıyla gelen katılımcı ve refakatçilerinin geldikleri yerlerde yaptıkları çeşitli kültürel gezilerde kültür turizmi kapsamına girmektedir.[32]

Alternatif Turizm: Turizm faaliyetlerinin kitlesel ölçek kazanması ile birlikte etkilerinin doğal çevre üzerinde ağırlaşması üzerine olumsuzluklarını aza indirmek ve gelecek nesillere sürdürülebilir bir doğa ve turizm alanı bırakmak amacıyla 1990'larda çeşitli platformlarda daha arzu edilebilir turizm türlerinin alternatif olarak öne sürülmesi gündeme gelmiştir.[33] Alternatif turizm başlangıçta, kitle turizminin çevresel, kültürel ve

---

[29] Kozak, a.g.e. s.28-29.
[30] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.15
[31] Celil Çakıcı, *Toplantı Yönetimi (Kongre, Konferans, Seminer ve Fuar Organizasyonları)*, 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 205-206.
[32] Atila Hazar, *Çağdaş Değişimler ve Yenilenen Mevzuatlar Çerçevesinde Genel Turizm*, Geliştirilmiş ve Güncelleştirilmiş 2. Basım, Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara, 2016, s.68-69.
[33] Özgüç, a.g.e. s.171-181.

sosyal yönden meydana getirdiği olumsuz etkileri ortadan kaldırmak, alternatif turizmin ortaya çıkmasında ana neden olarak görülmektedir. Ayrıca kaynakları etkin kullanmak, turizmi dört mevsime yaymak ve bütün yıl turizm gelirlerinden yararlanmak anlamında da alternatif turizm türlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Alternatif turizm türünde yerel halkın turizm faaliyetlerine dâhil edilmesi, yapılan turizm hareketinde yerel halka, yerel kültüre saygı duyulması ve sürdürülebilirliğin benimsenmesi esastır. Turistlerin istekleri, beklentileri ve ihtiyaçlarında meydana gelen değişimleri belirlemeye yönelik çalışmalar, turistlerin deniz-kum-güneş üçlüsünü kapsayan kitle turizminin yerine daha değişik turizm türlerine yöneldiğini, turistlerin yoğun olarak kültür ve doğa temelli turizm türlerine katıldığını göstermektedir. Bazı alternatif turizm kapsamında gelişim gösteren türler arasında toplum temelli turizm, gönüllü turizm, gastronomi turizmi, arkadaş-akraba ziyareti turizmi, diaspora turizmi, çiftlik turizmi ve yavaş turizm şeklinde sıralayabiliriz.[34]

Dünya turizm sektöründe söz sahibi olmak isteyen destinasyonlar ve diğer turizm aktörleri, değişen turist talepleri ve ortaya çıkan yeni trendler doğrultusunda her geçen gün alternatif arz kaynakları yaratmaktadırlar. Turizm destinasyonlarının turistik ürün çöplüğüne dönmemesi için oluşturulan alternatif arz kaynakları belli bir sistematiğe dayanmalıdır. Turizmin gelişimi, turistik yoğunlaşma ve yatırımlardaki artış alternatif türlerin veya konseptlerin ortaya çıkmasında itici kuvvet oluşturmaktadır.[35]

Theme Park: Tema park, alışveriş ve eğlence parkı olarak ifade edilen kompleks tesislerdir. Belli bir temaya dayalı olarak kurulan bu tesisler, geniş bir alanda açık ve kapalı alanların yer aldığı ve başta eğlence, alışveriş, konaklama, yiyecek-içecek vb. mekânlardan oluşmaktadır. Tema parklar genellikle kalabalık ve farklı insan gruplarına hizmet sunmak amacıyla kurulmaktadırlar. Genellikle tüm yaş aralıklarındaki insanlara hitap etmekle birlikte parkların belli bölgeleri belli yaşlara hitap eden etkinlik ve aktivitelere ayrılmıştır. Son yıllarda özellikle büyük kentlerin ve turizm merkezlerinin bulunduğu alanlarda sayıları giderek artmaktadır.[36]

---

[34] Ebru Arslaner, Günay Erol, *Alternatif Turizm Türleri Üzerine Bir Değerlendirme*, Journal Of Tourism and Gastronomy Studies, sayı: 5/4, 2017, s.422-438.
[35] Emin Arslan, Hakan Kendir, *Alternatif Turizm Arzı Oluşturma Yönünde Stratejiler*, Editörler: Aziz G. Özkoç, Hakan Kendir, Emin Arslan, *Makro Perspektiften Turizm Stratejileri*, Ankara, Detay Yayıncılık, 2021, s.73.
[36] https://tr.wikipedia.org/wiki/Tema_park. (25.12.2021).

Destinasyon: Farklı özellikleri ve çekicilikleri bünyesinde barındıran ve ziyaretçilerin (turist) ilgisini çeken bölge veya yer olarak ifade edilmektedir. Özelikle turizm faaliyetleri açısından, turistlerin tüm ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tasarlanmış hizmet ve olanakların odak noktasını oluşturan (varış yeri, hedef noktası) coğrafi alandır. Destinasyon kavramı o bölgeyi ziyaret eden veya edecek turistlerin beklentisine, kültürel birikimine, eğitim düzeyine, ziyaret etme amacına ve geçmiş birikimine bağlı olarak görecelidir. Destinasyon kısaca; yürütülen turizm faaliyetine bağlı olarak tasarlanmış, gelecek olan turistlerin tüm ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan çeşitli alt ve üst yapılardan oluşan çekim merkezidir. Diğer bir ifade ile turizm faaliyetleri için tasarlanmış bölge veya yerdir.[37]

Kongre Destinasyonu: Ulusal ve uluslararası toplantı turizmine yönelik olarak bir bölgenin ya da şehrin kongre ve toplantılara katılan katılımcı ve refakatçilerinin başta, kongre ve toplantı salonları, temel ihtiyaçları, konaklama vb. ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sundukları mal ve hizmetlerin sunulduğu yer (kongre yeri) olarak ifade edilmektedir. Kongre destinasyonu olarak tanımlanan yerler genellikle alt ve üst yapı bakımından gelişmiş turizm merkezleri veya şehir merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısaca kongre ve toplantı turizmi sektöründe pay almak amacıyla yapılan alt ve üst yapı ve hizmetlerini sunan coğrafi alanlardır.[38]

Kongre Organizatörü: Kongre ve toplantılara katılan katılımcıların yiyecek-içecek hizmetlerinin karşılanması, konaklamalarının yapılması, kongre içi eğitim programlarının planlanması, karşılama ve transfer hizmetlerinin verilmesi, konuşmacı ve davetlilerin organize edilmesi, güvenliklerinin sağlanması, sosyal, kültürel ve rekreatif tur ve gezilerin düzenlemesi vb. hizmetleri sunan kişi veya kuruluşlara verilen isimdir.[39] Diğer bir ifade ile bir kongrenin düzenlenmesinin gerekliliğinin ortaya çıkması ile başlayan süreçten kongre bitimine kadar tüm planlama ve hizmetleri organize eden ve bu süreci yürüten kişi veya kuruluşlardır.

---

[37] Ezgi Zengin, Neriman H. Bahadır, Nilüfer Vatansever, *Destinasyon Kişiliği ve Destinasyon İmajı Algısı Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Aydın İli Örneği*, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (e-ISSN:2602-4314), 3(1) TÜBİTAK 4005 Özel Sayısı, Mayıs-2019, s.59.

[38] Özdal Değermencioğlu, Burcu Ilgaz, *Kongre Turizmi (Toplantı-Fuar-Organizasyon)*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2021, s.78-79.

[39] Çakıcı, a.g.e. s.19.

Kongre organizatörlüğü dünya genelinde 1970'li yıllarda başlamış ve kongre ve toplantı turizminde bir iş alanı haline gelmiştir. Kongre organizatörü, bir kongre organizasyonun öncesi, esnasında ve sonrasındaki işlerin koordinasyonu sağlayan ve insani ve parasal kaynakları harekete geçiren kişi veya kuruluşlardır. Kongre organizatörlerinin bünyesinde uzman personel, teknik kaynakları ve kongre için ihtiyaç duyulacak her alanda anahtar kişilere ulaşma imkânları sunmaktadır.[40]

Kongre Merkezi: Özellikle kongre ve toplantılar için tasarlanmış olan ve bu amaç doğrultusunda kullanılan yapılardır. Kongre merkezi, 15.000 m^2 ile 20.000 m^2 arasında değişebilen %30 ile %50'sinin değişik çaptaki toplantı salonlarına ayrıldığı, mutfak, banket ve çeşitli etkinliklere ayrılan alanların olduğu merkezlerdir. Bir tesisin, kongre merkezi olarak tanımlanabilmesi için tesisin bağımsız bir yapı olması ve bu merkezde gerçekleştirilen etkinliklerin kongre, toplantı, ticari fuar vb. organizasyonlar olması gerekmektedir. Kongre merkezleri pahalı yatırımlar oldukları için genellikle kamu kuruluşları tarafından yapılmakta ve desteklenmektedir. Uluslararası kongre ve toplantılara ev sahipliği yapacak kongre merkezlerinin yapısı, iç dizaynı ve teknik donanımları uluslararası standartlarda olması gerekmektedir.[41]

Kongre ve toplantı planlayıcıları veya organizatörleri kongre merkezi seçimi sırasında aşağıda verilen unsurları dikkate almaktadırlar.[42]

- Şehre olan ulaşım olanakları ve kolaylığına, bölgenin çekiciliğine,
- Kongre merkezi yönetiminin işletmecilik kabiliyetine ve çalışma grubunun tecrübesine,
- Kongre merkezinin planına (kapasitesi, salon sayısı, diğer özellikleri) ve bulunduğu yere
- Konaklama, yiyecek-içecek vb. olanaklar ve faaliyetler ile audiovisual ekipmanların varlığı ve kalitesine

Kongre ve toplantı merkezlerinin genel olarak sahip olması gereken özellikler ise şu şekilde sıralanmaktadır.[43]

---

[40]Akın Aksu, Gökhan Yılmaz, Filiz Gümüş, "*Örneklerle Kongre ve Fuar Yönetimi*," 1. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2013, s.95-96.
[41] Aksu, a.g.e. s.39-40.
[42] Aymankuy, a.g.e, 2018, s.156-157.
[43] Aksu, a.g.e. s.40.

- Konum olarak şehir içinde veya şehir merkezindeki otellere (konaklama tesislerine) yakın olması
- 2000 kişilik kapasiteye sahip bir ana salonunun olması
- İki adet 200'er kişilik bölünebilir kongre salonlarının olması
- En az 10 adet 20-40 kişi arasında değişen grup ya da çalışma odalarının olması
- Tesise ait, tesisin içinde veya yanında en 10.000 m²'lik sergi ve fuar alanın mevcut olması gerekmektedir.

Kongre Katılımcısı (Delege): Kendisine yetki verilerek bir yere veya biri adına görevlendirilen kişi, temsilci (seçilmiş kişi) olarak ifade edilmektedir. Devlet, parti, sendika, kurum ve kuruluşları kongre ve toplantılarda temsil eden kişilerdir. Bilimsel kongre ve toplantılarda konusunda uzman olan çağrılı (davetli) olarak çağrılan ve kendi alanında bildiri sunmak amacıyla katılan kişiler delege (katılımcı) olarak adlandırılmaktadır.

Refakatçi: Davetli olarak gidilen yerlere ve davetlere katılan katılımcılara eşlik eden ya da yanında giden kişi veya kişilerdir. Kongre ve toplantı amaçlı etkinliklerde ise kongre ve toplantılara katılan katılımcıların yanında gelen eşleri, çocukları, iş arkadaşları, asistanları ve arkadaşları vb. kişi veya kişilere verilen isimdir. Refakatçilerin kongre ve toplantı gibi etkinliklere katılmaları, temelde dinlenme-eğlenme, sos-kültürel geziler ve alışveriş gibi amaçlara dayanmaktadır. Kongre organizatörleri ve kongre merkezleri katılımcılara eşlik eden refakatçiler içinde çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.[44]

Erişilebilirlik: İnsanların ve ticari faaliyetlerin istenilen mallara, tesislere, mekânlara ve aktivitelere ulaşılabilme kolaylığı olarak tanımlanmaktadır.[45] Turizm ürününü oluşturan önemli bir unsurdur. Turizm bölgelerine ve turizm işletmelerine kolay ulaşılabilmesine yönelik altyapı olanaklarının varlığıdır. Ulaşılabilirlik (erişilebilirlik) çekiciliği yüksek olmasına karşılık turist gönderen merkezlere uzak ve turizm işletmelerine ulaşmak için yeterli altyapı bulunmuyorsa, kısaca havayolu, karayolu, denizyolu ve demiryolu bağlantısı yetersiz ise turizm ürünlerinin ve merkezlerinin pazarlanmasında güçlükler ortaya çıkmaktadır. Bir turizm ürününün erişilebilirliği

[44] Demircioğlu, a.g.e. s.61-63.
[45] Ayşe Gül Soydan, *Kent Merkezlerinin Ulaşım ve Erişilebilirlik İle İlişkisinin Araştırılması: Ankara Kent Merkezi Örneği,* Gazi Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehri ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017, s.41.

(ulaşılabilirlik), onun kolay ve ekonomik oluşuna bağlıdır. Ulaştırma, konaklama ve yeme-içme vb. unsurların yer almadığı bir işletme veya turizm merkezinin erişilebilirlik açısından pazarlaması zorlaşmaktadır.[46]

1.2. Kongre Turizmi

1.2.1. Kongre Kavramı ve Kongre Turizmi Tanımı

Kongre kavramı tanımları genellikle, sözcük kökenin yer aldığı dil dikkate alınarak yapılmıştır. "Kongre kelimesi Latince "congressus" dan gelmektedir. "Beraberce" birlikte anlamına gelir. Sözlük anlamı ise, "delegelerin tartışma amacıyla çağrılı olarak bir araya gelmeleri" şeklinde ifade edilir.[47] Yine benzer şekilde, kongre kavramı, "toplanma, buluşma" anlamına gelmektedir. Aynı amaçla günümüzde eş anlamlı olarak konferans, sempozyum, meeting gibi kelimeler de kullanılmaktadır. ABD'de parlamentonun bir bölümüne "kongre" denilmesinden dolayı uluslararası literatürde kongre kavramı yerine "Convention" ifadesi kullanılmaktadır.[48] Kongre, konferans ve toplantı gibi kelimeler çoğu kez eşanlamlı ya da gelişigüzel şekilde kullanılmaktadır. Bu da kavram kargaşasına sebep olmaktadır. Diğer taraftan dünyanın farklı bölgelerinde aynı kavrama farklı isimlerin verilmesi örneğin; Türkiye'de "kongre," Avrupa ve İngiltere'de, "konferans," Asya, Amerika ve Avustralya'da "convention" kelimesinin kongre ve toplantılar için kullanılması, kongre kavramının farklı şekilde ifade edilmesine neden olmuştur.[49] Kongre kavramı ve anlamına dair literatürde ve farklı kaynaklarda birçok tanım bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz.

Kongre, daha önceden konusu, tarihi ve içeriği bir program ile belirlenmiş ve sınırlandırılmış, profesyonel katılımcıların çağrılı olarak uzmanlık gerektiren bilimsel alanlarda ya da meslek dallarında, belli bir konuda bilgi alışverişini amaçlayan ve

---

[46] Kozak, a.g.e. s.72-73.
[47] Yılmaz Özen, *Kongre Turizmi ve Kongre Organizasyon Tekniği,* Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Yayını, Ankara, 1986, s. 11.
[48] Aymankuy, 2018, s.4.
[49] Ahmet Atabaş, *Kongre Turizmi Bağlamında Şehir Markalaşması: Trabzon İncelemesi,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2008, s.50.

özellikle toplanılan yerin dışından yurtiçi ve yurt dışından gelen en az 300 kişinin katılmalarıyla meydana gelen bir toplantılardır ([50],[51],[52],[53],[54]).

Küreselleşmeye bağlı olarak, yeni pazarların ortaya çıkması, uluslararası şirketlerin ilgisi ve teknolojik gelişmeler ile birlikte kendi alanlarında uzman olan paydaşları ile tanışma isteği, bilgi alışverişi, deneyim paylaşımı, ortak iş alanları oluşturma veya yeni bir ürün geliştirme vb. nedenler ile farklı yerlerde yaşayan insanların bir araya gelmeleri ile oluşan seyahat ve olaylar bütünüdür.[55]

Kongre, "spesifik (aynı meslek ve aynı statü de olan) bir grubun, spesifik bir konuyu görüşmek için belli aralıklar ile bir araya gelmeleri ve bu konuda bilgilenmek, bilgilendirmek, müzakere etmek ve tartışmak gibi amaçlar ile yapılan toplantılar ve bileşimlerdir" şeklinde tanımlanmıştır ([56],[57]).

Dünyada kongre kavramı için genel anlamda bir görüş birliğinin olmadığı anlaşılmaktadır. Kongre, konferans, seminer, meeting vb. toplantı etkinlikleri ne şekilde isimlendirilirse isimlendirilsin insanların ortak bir amaç ve konu için bir araya gelmelerini ifade ettiği için genel manada kongre kavramı ile tanımlanması kapsam ve içerik açısından daha açıklayıcı bir tanımlama olmaktadır. Belli bir konuda bilgi alışverişinde bulunmak, tartışmak, karar almak ve oylamak amacıyla önceden belirlenmiş planlanmış bir program dâhilinde farklı bölgelerden gelen uzman kişilerin belli bir süre aralığında sürdürdükleri çalışmaları ve etkinlikleri kongre olarak tanımlayabiliriz.

Yukarıda belirtilen kongre kavramı tanımlarında belirtilen amaçlar ile çeşitli kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından toplantıların organize edilmesi ile bir araya gelen insanlar, turizm sektöründe yeni bir turizm türünün oluşmasını sağlamışlardır. Toplantılara katılan insanların toplantı öncesi, sırasında ve sonrasında ulaşım, konaklama, yeme-içme,

---

[50] Orhan İçöz, *Seyahat ve Tur Operatörlüğü Yöntemi,* Turhan Kitabevi, Ankara, 2003, s.264.
[51] Esat Arber, *Türkiye'de Kongre Turizminin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Alan Araştırması,* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2008, s.5-6.
[52] Aymankuy, a.g.e, s.5.
[53] Atabaş, a.g.e. s.54
[54] Çakıcı, a.g.e. s.4.
[55] Vukasın Susıc, *Congress Tourısm As A Market Nıche Of Busıness Tourısm*, Economıc Themes, 2014. s.4
[56] Şule Aydın, *Kongre Turizmi ve Türkiye'de Kongre Turizmi Potansiyeli*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 1997, s.12.
[57] Beykan Çizel, *Kongre Turizmi, Kongre Organizasyonu ve Antalya Bölgesinin Kongre Turizmi Potansiyeli, Sorunları ve Gelecekteki Beklentilere Yönelik Bir Araştırma*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 1999, s.6.

dinlenme-eğlenme gibi ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamak amacıyla çeşitli faaliyetlerin yürütülmeleriyle ortaya çıkan turizm dalıdır. Tüm bu faaliyetler "kongre turizmi" olarak adlandırılmaktadır. Kongre turizmi, kongre katılımcılarının, toplantılar dışında kalan zamanlarını çeşitli aktiviteler ile doldurmaları ile ortaya çıkmıştır. Kongre turizmi üzerine çeşitli kaynaklarda verilen tanımları şu şekilde sıralayabiliriz.

Kongre turizmi; aynı veya farklı mesleklerden uzman kişilerin sürekli yaşadıkları ve çalıştıkları yer dışında uzmanlık gerektiren bilimsel alanlarda veya meslek kollarında, belirli bir konuda, bilgi alışverişi yapmak amacıyla bir araya gelmelerinden ortaya çıkan seyahat, konaklama olay ve ilişkilerin tümü olarak tanımlanmıştır ([58],[59],[60]).

Kongre turizmi; "başka ülke veya aynı ülkede yaşayan insanların sürekli yaşadıkları yerlerden ayrılıp, temel amaç olarak ortak bir konu çerçevesinde bilgi ve fikir alışverişi yapmak için bir araya gelmeleridir. İkinci amaç ise toplantılar için geldikleri yerleri gezip-görme, dinlenmek, eğlenmek, yeni kültürler yeni insanlar tanımak için yapmış oldukları seyahat, konaklama, yeme-içme gibi faaliyetlerin sonucu ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler bütünü" şeklinde tanımlanmıştır ([61],[62],[63]).

Başlangıcında turizm amacı olmayan ancak toplantılar dışında insanların çeşitli kişisel ihtiyaçlarını karşılamak ve güdülerini tatmin etmek için yaptıkları faaliyetler turizm olayını beraberinde getirmiştir. Tüm turizm dallarının ortaya çıkmasını sağlayan aslında farklı amaçlar ile yaşadıkları yerlerden başka bir ülke veya bölgeye gelen insanların yaptıkları ve yapmak istedikleri aktivitelere veya talep ettiklerini karşılamak amacıyla sunulan hizmetler sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kongre turizmi, "belirli potansiyele sahip ülkelerde ve ülkelerin belirli bölgelerinde görülen yoğunlaşmaların önlenebilmesi, turizm sezonunu uzatması, tesislerin doluluk oranlarını arttırması, kongre katılımcıları ve refakatçilerinin harcamalarının normal turiste oranla daha fazla olmasından dolayı ülkenin döviz girdilerini arttırması gibi ekonomik faktörlerden dolayı en fazla teşvik edilmesi gereken turizm türü"[64] şeklinde

---

[58]Aymankuy, a.g.e. 2018, s.6
[59]Çakıcı, a.g.e. 2017, s.3
[60] Özen, a.g.e. 1986, s.15-16
[61] Aydın, a.g.e. 1997, s. 15
[62] Atabaş, a.g.e. 2008, s. 53
[63] KUTO, *Dünyada ve Türkiye'de Kongre Turizmi*, Kuşadası-Efes Kongre Merkezi, Kongre ve Ziyaretçi Büroları. 2018, s.2
[64]Aymankuy, a.g.e. 2018, s. 7.

ifade edilmiştir. Kongre turizmi ekonomik olarak etkin ve prestijli bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. Genellikle toplumda ekonomik ve sosyal olarak üst düzeydeki kişilerin katıldığı kongre turizmi diğer turizm türlerine oranla 3 kat daha fazla gelir getirmesinden dolayı ülkeler ve şehirler bu sektöre büyük ilgi duymaktadır.[65]

Yukarıda belirtilen kongre kavramı ve kongre turizmi tanımlarında belirtilen ve bir kongrenin yapılabilmesi için gerekli olan unsurlar açıklamaları ile birlikte verilmiştir.(Tablo 2).

Tablo 2: Kongre Turizminin Unsurları

UNSUR	AÇIKLAMA
1-Konu	Belirli bir konuda (sorun, problem)
2-Nesne	Kişiler (delegeler, katılımcı, uzman kişi)
3-Amaç	Bilgi alışverişi, çözüm bulma
4-Zaman	Kısa ve sınırlandırılmış
5- Çerçeve	Kesin bir program (önceden planlanmış program)

Kaynak: Celil Çakıcı, a.g.e. 2017, s.3.

Kongre turizmi; "yalnızca kongre amaçlı seyahatlerden oluşmamaktadır. Seminer, sempozyum, workshop vb. toplantı türleri de kongre turizmi kapsamı içerisindedir. Bundan dolayı "kongre turizmi" kavramı yerine "toplantı turizmi" de kullanılmaktadır. Ülkemizde ve dünya literatüründe kongre turizmi kavramına daha sık rastlanmaktadır".[66] Kongre turizmi daha kapsayıcı olduğundan dolayı toplantı turizmi yerine kongre turizmi denilmesi daha açıklayıcı olmaktadır. Çünkü toplantı yerel şirketlerin, sendikaların ve çeşitli küçük iş yerlerinin kendi çalışanlarını bilgilendirmek amacıyla yapılan sınırlı faaliyetleri de tanımlamakta kullanılan bir kavramdır. Büyük ve katılımcı sayısının çok olduğu ve katılanların çoğunlukla toplanılan yerin dışından geldiği ister aynı meslek, ister farklı meslek gruplarından oluşan insanlar için kullanılması kavramın kapsamı açısından mümkün olmamaktadır.

Tüm turizm çeşitlerinde olduğu gibi kongre turizminin odağında da insan yer almaktadır. Geçmişten günümüze kadar yapılan kongreler incelendiğinde kongre konularının, genellikle insan ve insanın sosyo-ekonomik uğraşlarından oluşan birçok

[65] Nikola Mıkecıova, *Marketıng Communıcatıon Of Hospıtalıty Facılıyt Focusıng on Congress Tourısm*, College Busıness And Hotel Management, Bachalor Thesıs, Brno, 2016. s.20
[66]Aymankuy, a.g.e. 2018, s.7.

problemin çözümü ve anlaşmazlıkların ortadan kaldırılması için yapıldığı görülmektedir. Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) tarafından kongre konuları genel olarak 18 başlık altında toplanmıştır. Bu konular daha sonra ilerleyen bölümlerde ele alınacağı için burada değinilmemiştir.

1.2.2. Kongre ve Toplantı Çeşitleri

Teknik açıdan bakıldığında bu isimlendirmelerin ve sınıflandırılmaların aynı olmadığı, birbirinden küçük farklar ile ayrıldığı söylenebilir. Ancak amacı, kapsamı ve ismi ne olursa olsun toplanma ihtiyacı oluşturarak insanların seyahat etmelerini sağlayan tüm faaliyetler kongre ve toplantıların ortak noktasını oluşturmaktadır. Toplantı çeşitlerinin birbirinin yerine kullanıldığı görülmekle birlikte genel anlamda kongre kavramı hepsini kapsamaktadır.[67]

Kongre ve toplantılar farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırılmaların amacı kongre ve toplantıların içeriğinin anlaşılması ve incelemesini kolaylaştırmaktır. Kongre ve toplantıların sınıflandırılmasında genel olarak aşağıdaki ölçütler temel alınmaktadır.

- Amaç
- Konu
- Katılımcı sayısı
- Düzenlenme sıklığı
- Düzenlendiği yere göre
- Katılanların uyruklarına (tabiiyet) göre[68] sınıflandırılmalar yapılmaktadır.

1.2.2.1. Amaçlarına Göre Toplantılar

Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) tarafından belirlenen konular haricinde birçok kongre ve toplantı düzenlenmektedir. Dünya üzerindeki tüm kurum ve kuruluşlar bilgi alışverişinde bulunmak, çalışanlarını ve üyelerini eğitmek, ödüllendirmek, ekonomik ve politik sorunlardan dolayı şirketler, ulusal ve uluslararası dernek ve birlikler belli aralıklarla kongre ve toplantılar düzenlemektedirler.[69] Amaçlarına göre kongre ve toplantı çeşitlerinden bazıları şunlardır;

---

[67] Nigar Mustafazade, *Kongre Turizmi ve Önemi*, Azerbaycan Devleti İktisat Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Diploması Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bakü, 2015. S.17.
[68] Tavmergen, Aksakal, a.g.e. 2004, s. 34.
[69] Erdoğan, a.g.e. s.35.

Şirket Konferansları ve Toplantıları: Küresel iş dünyasında modern işletme kurallarının geçerli olduğu günümüz ekonomisinde şirketler, ortaklarına, çalışanlarına, farklı ülkelerde bulunan şirket elemanlarına, bayiliklerine ve tüketicilerine yönelik olarak çok faklı nedenler ile toplantılar düzenlemektedir.[70] Bu tür şirket toplantılarının amacı çalışanlarının verimliğini artırarak bağlı oldukları sektörden daha fazla kâr elde etmektir. Bu tür toplantılarda kongre turizmi içerisinde değerlendirilmektedir. Bu amaçlar ile yapılan toplantılara örnek olarak şunları verebiliriz: Ürün tanıtım toplantıları, bilgilendirme toplantıları, yönetim kurulu toplantıları vb. şeklinde sıralayabiliriz. Bu tür toplantılar genellikle otellerde yapılmaktadır.

Ulusal Dernek, Siyasi Parti ve Sendika Toplantıları: Aynı meslek grubunda çalışan insanlar veya aynı siyasi düşünceye sahip insanları bir araya getirerek, kendi alanlarında meydana gelen gelişmeler hakkında bilgi vermek ve planlamalar yapmak için düzenlenen toplantılardır. Bu tür toplantılar için çoğunlukla ülkenin büyük şehir merkezleri ve tatil yörelerindeki özel ve resmi kurumlara ait sosyal tesisler ve büyük oteller tercih edilmektedir. Özellikle tatil yörelerinde yapılan toplantıların diğer amacı ise toplantılara katılan üyelere tatil imkânı sunmaktır. Bu toplantılar genellikle 2-5 gün arasında sürmekte ve genellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında yapılmaktadır.[71]

Ülkemizde özellikle siyasi partiler yılın belli dönemlerinde üyeleri ile bilgi alışverişinde bulunmak, gündemi değerlendirmek, tatil ve dinlenmek amacı ile toplantılar yapmaktadır. Özellikle Kızılcahamam son yıllarda bu tür kongreler ile sıkça gündeme gelmektedir.

Uluslararası Birlik Kongreleri: Dünya üzerinde bölgesel veya uluslararası birçok birlik ve kuruluş bulunmaktadır. Birliğe ait olan ülkeler arasında belli aralıklarda düzenli olarak yapılan toplantılardır. Bu tür toplantıların %60'ı Avrupa'da %10'ü İngiltere'de geri kalanı ise üye ülkelerde yapılmaktadır. Toplantıların çoğunluğunun Avrupa'da yapılmasının nedeni uluslararası kuruluşları çoğunun merkezinin Avrupa'da olmasından kaynaklanmaktadır. Bu tür uluslararası birlik kongreleri büyük bir organizasyonu gerektiren ve ortalama 3-4 gün sürmektedir. Bu tür uluslararası birlik toplantılarına

---

[70] Aymankuy, a.g.e. s.22.

[71] Süreyya Kırıkçı, *Akademisyenlerin Kongre Turizmine Katılma Niyetlerinin Planlı Davranış Teorisi Kapsamında İncelenmesi: Batı Karadeniz Bölümü Örneği*, Karabük Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Karabük, 2019, s.36-37.

genellikle ülkelerin önemli yöneticileri de katılmaktadır. Katılımcı sayısının fazla olduğu bu toplantılar genellikle, kongre merkezlerinde ve yeterli büyüklükte ve toplantılara uygun salonları bulunan büyük otellerde yapılmaktadır. Uluslararası birlik kongreleri 2-4 yılda bir periyodik olarak düzenlenir.[72] Uluslararası katılımcılar ve ülkelerin üst düzey yöneticilerinin katıldığı 2015 yılında Antalya-Belek Regnum Carya Resort Hotel de yapılan G20 Zirvesi'nden bir görüntü verilmiştir. (Resim 2) .G20 Zirvesi (Gelişmiş 20 Ülke) her yıl farklı ülkelerde yapılmaktadır.

Resim 2: 2015 yılında Belek'te Yapılan G20 Zirvesinden Bir Görüntü

Kaynak: https://www.google.com/g20/zirvesi/belek(10.01.2021).

1.2.2.2. Konularına Göre Toplantılar

Kongre ve toplantı turizminde konular genellikle mesleki, kültürel ve hobi içerikli olarak karşımıza çıkmaktadır. Konularına göre toplantılar, toplantılarda konuşulan, bilgi alınan ve üzerinde çalışılan sorunların içeriğini vermektedir. Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) tarafından kongre ve toplantı konuları 18 ayrı başlık altında toplanmıştır. Aşağıda verilen konular dışında da kongre ve toplantılar düzenlenmektedir. Genellikle bu konularda kongre ve toplantılar düzenlendiği için bu konular temel alınmaktadır ([73],[74]). (Tablo 3).

[72] Aymankuy, a.g.e. s.24-25.
[73] Erdoğan, a.g.e, s.37.
[74] Çakıcı, a.g.e. s.4.

Tablo 3: Kongre ve Toplantıların Başlıca Konuları

KONU	KONU	KONU
1-Bibliyografya, Doküman, Basın	7-Sosyal Yaşam Seviyesi	13-Teknoloji
2-Din, Etnik	8-Meslekler, İşverenler	14-Bilim
3-Sosyal Bilimler, Hümanist Çalışmalar	9-Ekonomi, Finans	15-Sağlık
4-Uluslararası İlişkiler	10-Ticaret, Sanayi	16-Eğitim, Gençlik
5-Politika	11-Tarım, Sanayi	17-Sanat, Radyo, Sinema
6-Hukuk, Kamu İdaresi	12-Ulaşım, Seyahat	18-Spor, Eğlence

Kaynak: Celil Çakıcı, a.g.e. 2017, s.4.

1.2.3.3. Katılımcı Sayılarına Göre Toplantılar

Bu tür toplantılar genel olarak 3 gruba ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmada grupları birbirinden ayıran temel özellik toplantılara katılan delege (katılımcı) sayılarıdır. Bu şekilde toplantılara katılan delege (katılımcılar) ile toplantı çeşitleri arasında bir ilişki kurulmuştur.[75] Aşağıda katılımcı sayılarına göre toplantı türleri verilmiştir. (Tablo 4). Bu toplantı türlerinden bazıları aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Tablo 4:Katılımcı Sayılarına Göre Toplantılar

50'ye Kadar Olanlar	**50-300 Arası Olanlar**	**300 ve +**
Seminer	Genel Kurullar	Kongreler
Kolokyum	Konferanslar	Genel Kurullar
Workshop (Çalıştay)	Sempozyumlar	
Komisyon Toplantıları	Forum	
Tartışma Toplantıları	Zirveler	
Panel		
Denetim Kurulu Toplantıları		
Yuvarlak Masa Toplantıları		
Çalışma Grupları Toplantıları		

Kaynak: Celil Çakıcı, a.g.e. s.4

Seminer: Bilgi ve deneyimlerin herkes tarafından paylaşılması amacıyla yapılan toplantı türüdür. Genellikle çok az kişinin katıldığı bu toplantılar konu ile ilgili bir yetkili (yönetici) tarafından yönetilir. Seminerlerin yapılışının temelinde katılanlara bir şeyler katmak yatmaktadır. Ayrıca yüz yüze yapılan bilgi ve deneyimlerin paylaşıldığı

[75] Talha Çamaş, *Kongre Organizasyonu*, Seyahat Yönetimi, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1993, s. 149

toplantılardır.[76] Aynı branşta olan öğretmenler arasında yapılan çalışmalar bu tür toplantılara örnek olarak verilebilir.

Kolokyum: Bilimsel, ekonomi, siyasi veya diplomatik sorunları tartışmak amacıyla yapılan bilimsel toplantılardır.[77] Özellikle tıp ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler ve sorunlar için akademisyenlerin bir araya gelerek çözüm ve değerlendirme yaptıkları toplantılardır. Son aylarda tüm dünyayı saran virüs salgınından dolayı özellikle televizyon programlarına bile taşınan benzer toplantılara sıkça rastlanmaktadır.

Workshop (Çalıştay): Genel toplantılar içerisinde özel konu ve sorunlar ile ilgili olarak bilim insanlarının ve uzmanların bir araya geldikleri inceleme ve değerlendirme yaptıkları toplantılardır.[78] Bu tür toplantılarda ayrıca katılımcılar birbirlerini eğitir ve birbirlerine sahip oldukları yeni bilgileri aktarırlar. Katılımcıların hepsi konu hakkında söz sahibi olduklarından genellikle yüz yüze gerçekleşen toplantılardır.[79]

Panel: Bir panel yöneticisi tarafından yönetilen, sayısı altıya kadar çıkabilen konuşmacıların belirli bir sıra ve zaman sınırlaması içinde konuştuğu ve dinleyicilerle soru-yanıt kısmının sağlandığı, dinleyiciler önünde yapılan tartışmalı toplantılardır. Bir konuşmacı topluluğunun katılmasıyla, genellikle bir bilimsel, toplumsal ve siyasal konuyu dinleyiciler önünde tartışma şeklinde düzenlenen her iki tarafında kendi düşüncelerini savundukları tartışmalı toplantılardır.[80] Televizyon programlarında sıkça rastlanan toplantılardır.

Konferans: Mesleki veya teknik alanlarda uzman bir kişinin belirli bir konuda verdiği 50 ile 300 arasında katılımcının bulunduğu toplantılardır. Bilim, sanat, yazın, ekonomi, siyasal vb. alanlarda herhangi bir konuda, alanında uzman bir kişi tarafından dinleyicilere bilgi vermek için yapılan uzun, bilgilendirici konuşma (toplantı) türü olarak tarif edilmektedir.[81]

Sempozyum: Bir sempozyum, belli bir konuda birden fazla panelin yapılmasıyla gerçekleşen belli bir konunun tartışıldığı bilimsel toplantıların tamamının adıdır. Belirli bir konuda, katılımcıların önünde yapılan bilimsel toplantılardır.[82] Bu tür toplantılar

---

[76] Aymankuy, a.g.e, s.3
[77] Aksu, a.g.e. s.1.
[78] Aksu, a.g.e. s.1
[79] Erdoğan, a.g.e, s.39
[80] Çakıcı, a.g.e. s.9
[81] Çakıcı, a.g.e. s.7
[82] Çakıcı, a.g.e. s.9

özellikle bilim camiası tarafından sıkça yapılan bilgi şöleni olarak da adlandırılan toplantılardır. Bu tür toplantılara jeomorfoloji sempozyumları, ulusal coğrafya sempozyumları örnek olarak verilebilir. Bu tür toplantılar genellikle belli aralıklar ile üniversitelerde aynı meslek grubundan katılımcıların oluşturduğu geniş bilimsel toplantılardır.

Forum: Bir moderatör başkanlığında panelistlerin bir konu hakkında enine boyuna yaptıkları tartışmalardan oluşan toplantılardır. Bu toplantılarda dinleyiciler (katılımcılar), sorulan soruların konuşmacılar tarafından tüm yönleriyle açıklamasını beklerler. İki ya da daha fazla konuşmacı birbirleriyle zıt yönlü düşüncelere sahip olabilirler. Konuşmacıların asıl amaçları birbirlerine değil katılımcılara hitap etmektir. Bu tür toplantılarda konuşmacıların konuşmaları sonrası oturum yöneticisi konuyu ya da konuşmayı özetler ve tartışma başlatılır.[83]

Zirve: Devlet veya hükümet başkanlarının (başbakan, dışişleri bakanı) ya da bir konu da en yetkili ve uzman insanların yaptığı toplantılardır.[84] Türkiye, Rusya ve İran devlet başkanlarının katıldığı, Suriye meselesinin görüşüldüğü Soçi, Ankara, Astana ve Tahran zirveleri bu tür toplantılara örnek verilebilir.

Sergi ve Fuar: Birçok ürünün bir sergi veya fuar alanında aynı anda bir araya getirilip sergilenmesi amacına dönük, ürünlerle ilgili uzman kişilerin konuşmacı olarak katılabileceği ve hatta halkın da davet edilebileceği organizasyonlardır.[85] Bu tür organizasyonlara en güzel örnek ülkemizde de sıkça yapılan tarım fuarları ve teknoloji fuarları verilebilir.

Genel Kurul: Türkiye'de dernekler kanununa göre dernekler ve benzer kuruluşlar belli aralıklar ile genel kurul toplantıları yapmaları gerekmektedir.[86] Özellikle siyasi partiler, çeşitli branşlardaki spor kulüpleri ve derneklerin belirli dönemlerde yaptıkları toplantılardır.

Kongre: Ulusal veya uluslararası düzeyde, en az 300 kişinin katıldığı, karşılıklı bilgi alışverişi ortamının yaratıldığı büyük çaplı toplantılardır. Kongreler herhangi bir

---

[83] Değirmencioğlu, a.g.e, s.23
[84] Çakıcı, a.g.e. s.10
[85] Çakıcı, a.g.e. s.8
[86] Juliana Gogitidze, Kongre Organizatörlerinin Otel Seçimini Etkileyen Faktörler ve Kongre Hizmetlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Antalya Örneği, Akdeniz Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi, Antalya, 2021, s.14

konuda yapılabilir. Kongre kavramı düzenli ve periyodik olarak yapılan toplantılara verilen isimdir. Bir kongrenin uluslararası sayılabilmesi için en az üç farklı ulustan katılımcının bulunması gerekmektedir.[87]

1.2.2.4. Katılanların Uyruklarına (Tabiiyet) Göre Toplantılar

Kongre ve toplantıları farklı kriterlere göre sınıflandırmak mümkündür. Kongre turizminin önemini ortaya koyan en önemli sınıflandırma ise katılan kişilerin uyruklarına (tabiiyet) göre olan sınıflandırılmadır.

Ulusal Kongreler: Bu tür kongrelere katılan delegelerin (katılımcılar) büyük çoğunluğu kongrenin yapıldığı ülkenin vatandaşlarıdır. Bazen farklı ülkelerden gelen kişiler kendi adlarına veya bağlı oldukları kurumları temsilen dinleyici veya gözlemci olarak ulusal kongrelere katılabilirler. Kongreye katılan delegelerin (katılımcılar) sık sık bir araya gelmesi mümkün olduğundan, ulusal kongreler kısa süreli olarak yapılırlar ve uluslararası kongrelere göre daha az zahmetli ve masraflıdırlar. Ulusal kongreler 1-3 gün arasında sürmektedir. Ulusal kongrelere katılan delegelerin (katılımcılar) kongre ile ilgili harcamalarının tamamı veya bir kısmı delegelerin bağlı oldukları ya da kongreyi düzenleyen kuruluşlar tarafından karşılanmaktadır. Bu ücretlere dâhil olmayan kongre dışındaki geziler, alışveriş ve eğlence vb. kişisel harcamalar bunların dışındadır. Ulusal kongrelere katılan delegeler çoğunlukla 2-3-4 yıldızlı otellerde konaklamayı tercih ederler.[88] Ulusal kongrelerde toplantılar genellikle konaklama yapılan şehrin kongre merkezinde veya üniversitelerin kongre ve toplantı salonlarında yapılmaktadır.

Uluslararası Kongreler: En az üç ulusa ait temsilcilerin (katılımcıların) bulunduğu kongreler (toplantılar) uluslararası kongreler olarak ifade edilmektedir.[89] Uluslararası kongreler, ulusal kongrelere göre daha uzun bir süreyi 4-7 günlük bir zamanı kapsamaktadırlar. Bu kongreleri organize edenler, kongreye katılmak amacıyla başka ülkelerden gelen katılımcılar ve onların aileleri için başka imkânlar yaratmayı da göz önünde bulundururlar. Kongre öncesi ve sonrasında katılımcılar ve aileleri için kongreye katılım ücreti dâhilinde veya ekstra bir ücret karşılığında kongrenin düzenlendiği yer veya yakın çevresine geziler ve çeşitli aktiviteler düzenlenebilir. Bu tür kongreler, ulusal kongrelere göre daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu karmaşıklığın sebebi, kongreye

---

[87] Çakıcı, a.g.e. s.4-5.
[88] Aymankuy, a.g.e. s.20.
[89] Değirmencioğlu, a.g.e. s.20.

katılan katılımcıların farklı uluslara (uyruklara) ait olmasının yanında katılımcı sayılarının çok olması ve bu kongrelerin uzun süreli olmasından kaynaklanmaktadır. Bunların yanında katılımcı ve yakınlarına özel programların düzenlenmesinden kaynaklanmaktadır. Kongrelerden (kongre turizminden) beklenen ekonomik ve diğer kazançların maksimum olması, ancak bu programlar sonucunda mümkün olmaktadır. Uluslararası kongreler de bir diğer önemli konu ise kongreye katılan katılımcıların başka ülkelerden gelmesinden dolayı simültane çeviri imkanlarının çok iyi şekilde kullanılması gerekmektedir.[90] Uluslararası kongreler katılan katılımcıların çoğunluğu 5 yıldızlı otellerde konaklama yapmaktadırlar. Toplantılar ise yeterli alt yapısı bulunan kongre otellerinde yapılmaktadır. Uluslararası kongreler de organizasyonun yapıldığı otel ile birlikte çevredeki diğer otellerde kullanılmaktadır. Bu da kongrenin yapıldığı şehir ve turizm bölgesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Uluslararası kongreler konaklama sektörünün yanında yiyecek-içecek, ulaşım, alışveriş ve eğlence sektörlerinin ortak çalışmasıyla gerçekleşmektedir.

1.3. Kongre Turizminin Ayırt Edici Özellikleri ve Başlıca Etkileri

1.3.1. Kongre Turizminin Ayırt Edici Özellikleri

Kongre ve toplantı turizmi özellikleri, deniz-güneş-kum turizmi faaliyetlerinden birkaç noktada ayrılmaktadır. Kongre ve toplantı turizmin geliştiği alanlar çoğunlukla gelişmiş şehir merkezleri ya da yakın çevreleridir. Deniz-güneş-kum turizmi faaliyetlerinde olduğu gibi belirli zamanlarda (tatil sezonu, yaz ayları) yoğunlaşmalar pek görülmez. Yoğunlaşmalar yıldan yıla değişiklik gösterebilir. Ekonomik açıdan diğer bir farklılık, kongrelere katılan katılımcıların harcamalarının normal turiste göre daha yüksek olmasıdır. Kongre ve toplantı turizminde asıl amaç kongrelerin bir türevi olarak turizm olayı ortaya çıkmaktadır. Kongre ve toplantı turizmi çok yönlü bir turizm türüdür. Bir kongre organizasyonunda sadece toplantılar yer almamaktadır. Toplantılar dışında serbest zamanlarda planlanan eğlence, alışveriş, gezi vb. gibi çeşitli aktiviteler düzenlenmektedir.[91] Bu ve benzeri nedenlerden dolayı kongre ve toplantı turizmi, genel turizm faaliyetlerinden farklı özelliklere sahiptir. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz.

[90] Aymankuy, a.g.e. s.21
[91] Ayamankuy, a.g.e. s.7-8

• Kongre ve toplantı turizminde yapılan kongreler özellikle genel turizm sezonu dışında yoğunlaştığından dolayı, turizm sezonu uzatmakta ve otellerin doluluk oranlarını büyük ölçüde olumlu yönde etkilemektedir.

• Kongre organizasyonlarında özellikle ulaşım, alt ve üst yapı açısından gerekli donanıma sahip konaklama tesisleri ve toplantı merkezleri tercih edilmektedir. Böylece kongre turizmi günümüz konaklama tesislerinde toplantı salonlarının var olmasına etki ederek turizm tesislerinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

• Kongre ve toplantı turizmi, toplantıların yapılabilmesi için teknik alt ve üst yapı donanımları ve diğer unsurlar açısından güçlü bir altyapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Bundan dolayı kongrelere yönelik düzenlemeler ve faaliyetler, konusunda uzman ve yeterli teknik donanıma sahip olan işletmeler tarafından yapılması gerekmektedir.

• Kongre ve toplantı turizmi, kongrelere yönelik düzenlemeler ve diğer destek faaliyetleri konusunda uzman olan işletmeler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu da yan sektörleri oluşturarak istihdama katkı sağlayarak istihdamın sürekliliğini sağlamaktadır. Kongre ve toplantı turizmi doğrudan ve dolaylı olmak üzere 37 sektöre katkıda bulunarak ekonomik fayda sağlamaktadır.

• Kongre ve toplantı turizmine yönelik binalar, toplantı salonları ve kongre sarayları vb. tesisler yüksek maliyetli olup, bu tür yatırımlar genellikle devlet ve yerel yönetimler tarafından ya da onların destekleri ile yapılmaktadır.

• Kongre ve toplantı turizmi, simültane (anında) tercüme, özel programlar ve donanımlar, davetiye hazırlama ve dağıtımı, çeşitli transferler, otel rezervasyonları, medya ve delegelerin (katılımcıların) bir araya getirilmesi, kongre binasının ve merkezinin organize edilmesi ve toplantı salonlarının hazırlanması, delege refakatçileri ve eşleri için çeşitli gezi ve turların düzenlenmesi gibi detaylı ve profesyonel beceri gerektiren hazırlıklar gerekmektedir.

• Uluslararası bir kongre düzenlemek, ülkenin ve şehrin tanıtım aracı olmakla birlikte işletmeler açısından da bir imaj ve prestij kaynağıdır. Eğer bu kongreler devlet başkanları ya da üst düzey yöneticileri ağırlıyorsa, ülkeler açısından da prestij kaynağı oluştururlar. Genel turizm faaliyetlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu da kongre turizminin iki yönlü özellik gösterdiğinin kanıtıdır. Kongreye katılan katılımcılar diğer dönemlerde

tekrar normal turist olarak geri gelebilmekte ve çevrelerini de buna ikna etmektedirler. Bu da ülkenin genel turizm faaliyetlerine katkı sağlamaktadır.([92],[93])

1.3.2. Kongre Turizminin Başlıca Etkileri

Kongre turizminin başlıca etkileri adlı başlık altında, kongre turizminin ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri incelenecektir.

1.3.2.1. Ekonomik Açıdan Etkileri

Turizm faaliyetleri özellikle gelişmekte olan ülkeler ve şehirler açısından, ihtiyaç duyulan yabancı sermaye (döviz) kazancını yaratan, istihdam olanaklarını artıran ve sosyo-kültürel açıdan çağdaş yaşam tarzını bu ülkelere getiren bir olay olarak görülmektedir.[94]

Kongre turizmi, bir turizm türü olmasından dolayı, genel turizmden beklenen tüm etkileri bünyesinde barındırmaktadır. Kongreler düzenlendiği coğrafyalarda (ülke ve şehir) alt ve üst yapının gelişmesi ve iyileşmesine önemli katkılarda bulunurlar.[95] Dünya turizm gelirlerinin %40'u kongre turizminden elde edilmektedir. Kongre turizminin ekonomik etkileri diğer turizm türlerine göre daha fazladır. Kongre turizmine katılan kişilerin gelir ve harcamalarının normal turiste göre yüksek olması ve bir kongre turizmi katılımcısının normal bir turistin getirdiği dövizden üç kat daha fazla gelir getirmesinden dolayıdır.[96] Kongre katılımcı harcamalarından, sadece kongre merkezi ve konaklama tesisleri değil, çok farklı sektörler de gelir elde etmektedir. Kongre turizminin etkileri sadece harcamalar ile ölçülmemektedir. Sürekli bir gelişim ve büyüme içinde olduğu ve olacağı varsayılan kongre turizmi olgusu, turizm ekonomisi içinde mevsim uzatıcı etkisinin yanında, ulusal turizme çeşitli konularda sayısal ve yapısal katkılar sağlamaktadır. Kongre ve kongre turizminin yarattığı yeni iş sahaları ve istihdam da ülkeler açısından önem arz etmektedir.[97]

Bunların dışında kongre turizmi ev sahibi ülke ve kentin dünya kamuoyuna tanıtılması için propaganda aracı olabilmektedir.[98] Kongre turizmi genellikle alanlarında

---

[92] KUTO, a.g.e. s.7-8.
[93] Mustafazade, a.g.e. s.22-23.
[94] Orhan İçöz, Metin Kozak, *Turizm Ekonomisi*, Turhan Kitapevi, Ankara, 2002, s.16
[95] Gogitidze, a.g.e. s.24
[96] Aydın, a.g.e, s.19.
[97] Tanju Karasu, *Kongre Turizmi Üzerine Düşünceler*, Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, Detay Yayıncılık, Sayı 6-7, Ankara, 1990, s.32
[98] Karasu, a.g.e. s.32

uzman kişilerin ya da sektörlerinin en iyilerinin katıldığı organizasyonlar oldukları için ülkeler açısından ticari ve ekonomik ilişkileri harekete geçirme ve kalkınma aracı olarak görülmektedir.[99]

Tüm dünyada turizmin moda ile bağlantılı olması nedeniyle, tüketici istek ve arzularındaki (taleplerindeki) değişimin çok esnek olmasından dolayı turizm sektöründe turistik ürün çeşitlendirilmesine gidilmiştir. Ülkelerde geliştirilecek turizm modellerinin hem ülkelerin arz imkânlarına uygun olması hem de kâr sağlarken minimum zarara neden olmasına dikkat edilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde kongre turizmi diğer turizm çeşitleri arasında önemli bir turistik ürün çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır.[100]

Kongre turizminin asıl amacı, ekonomik nedenlere dayanmaktadır. Kongre turizmi ülkedeki turizm olayını çeşitlendirerek bütün bir yıla yayma (sezon uzatma) olmakla birlikte bunun dışında, ülke turizmine ve ekonomisine büyük faydalar sağlamaktadır. Kongre turizminin ekonomik etkileri arasında, döviz kazandırıcı etkisi, istihdam yaratma, turizmin normal sezon dışına taşınma etkisi yer almaktadır.[101]

Döviz Kazandırıcı Etkisi: Gelişmekte olan ülkelerde turizm yoluyla dövizin ülke ekonomisine enjeksiyonu (turist harcamaları ya da yabancı sermaye yatırımları olarak) ülke dağılımındaki dengesizliği gidermesi, kişi başı gelirlerin artması, ödemeler bilançosu açıklarının kapatılması gibi olumlu sonuçlar vermektedir.[102] Turizm faaliyetleri, dış borçlar ve yatırımların zamanında yapılmasında etkili olduğu gibi milli para birimlerinin değer gücünü de artırır. Diğer taraftan ise bir ülkede dövizin az olması, dövize olan talebin artmasına sebep olarak ekonominin kötüye gitmesine ve milli para birimlerinin değer kaybetmesine sebep olmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin çoğu döviz sıkıntısı nedeniyle ekonomik kalkınmalarını finanse etmekte sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu amaçla ihracat paylarını geliştirmeye ve ithalata sınırlamalar getirmeye çalışmaktadırlar. Özellikle dış ticaret bilançosu kronik (büyük) açıklar veren az gelişmiş ülkelerin ekonomileri açısından döviz girdileri önemli bir yer tutmaktadır. Turistik hareketler sebebiyle ülkeye gelen yabancılara, mal ve hizmetlerin satılması sonucu elde edilen döviz, turizmi görünmeyen ihracat şekline

---

[99] Nana Katsitadze, La Nastsvlishvili, Development Opprtuıties Of Mıce Tourısm In Developıng Countrıes: Case Of Georgıa, Ivane Javakhishvili Tbilisi State Universıty, 2017, s.5.
[100] Aydın, a.g.e. s.36
[101] Erdoğan, a.g.e. s. 43
[102] İçöz. a.g.e. 2003, s. 167

getirmekte ve ödemeler dengesindeki açığın kapatılmasında önemli bir rol oynamaktadır.[103]

Genellikle kongrelere katılan delegelerin yüksek miktarda harcama yapmalarının en önemli nedeni, kongre giderlerinin çalıştıkları kurum ve kuruluşlar tarafından karşılanmasıdır. Kongre turizminde yapılan harcamaların büyüklüğü kongreye katılan delegelerin sayısı ile doğru orantılıdır. Kongrelerde yapılan harcamaların miktarı kongre merkezlerinin ve kongre şehirlerinin sundukları hizmet ve ürünün kalitesine bağlı olarak değişmektedir. Harcamaların miktarını etkileyen diğer bir unsur ise kongrelerin uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde olup olmamalarına bağlı olarak değişmektedir.[104]

Kongre ve toplantı turizmine katılan delegeleri harcamalarını etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Kısaca şu şekilde sıralanabilir. Bunlar;

- Kongre ve toplantıların düzenlendiği ülke-şehrin fiyat seviyesine,
- Kongre ve toplantıların çalışma süresi yoğunluğuna,
- Delegelerin (katılımcıların) kongre konusuna yakınlık derecesine,
- Kongre ve toplantıların türüne, ulusal veya uluslararası olmasına bağlı olarak değişmektedir.[105]

Kongre ve toplantı turizmine katılan delegelerin harcamalarına bakıldığında, harcamalar içinde otel (konaklama) harcamalarının en büyük paya sahip olduğu bunları restoran (yeme-içme) ve alışveriş harcamalarının takip ettiği görülmektedir.[106] Toplantılara katılan katılımcıların harcama yaptıkları sektörleri ve harcama oranları aşağıda verilmiştir. (Tablo 5).

---

[103] Aydın, a.g.e. s.20
[104] Erdoğan, a.g.e. s.45
[105] Aymankuy, a.g.e. s.29
[106] Şeyma Özer, *Kongre Turizmi ve Kapadokya Bölgesindeki Otel İşletmelerinin Kongre Hizmetleri Yönetiminin İncelenmesi: Kayseri ve Nevşehir İli Örneği*, Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bil. Enst. İşleme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2010, s.23

Tablo 5: Kongre Katılımcılarının Harcama Yaptığı Sektörler ve Oranları

Harcama Yapılan Sektör	Oranlar %
Otel (konaklama) harcamaları	34.6
Restoran harcamaları	26
Alışveriş harcamaları	12
Şehir içi tur harcamaları	6
Eğlence harcamaları	6
İçecek harcamaları	6
Diğer harcamalar	5.4

Kaynak: Aymankuy, a.g.e. 2018, s.31

İstihdam Yaratıcı Etkisi: Kongre turizminin diğer bir ekonomik etkisi istihdam alanında görülmektedir. Bir ülkede kongre ve toplantı turizminin geliştirilmesi, gerek turizm sektöründe, gerekse turizm ve kongre turizmi ile bağlantılı diğer sektörlerde yeni iş alanları meydana getirerek istihdam kapasitesini arttırmaktadır.[107]

Kongre turizminin yeni istihdam alanları oluşturma olanakları üç farklı aşamada incelenebilir.[108]

►*Doğrudan istihdam* yönü; kongre ve toplantılar sırasında kongre merkezinin işleyişinin sürebilmesi için gereken personel

►*Dolaylı istihdam yönü*; katılımcıların ülkeye ve şehre ulaşımını sağlayan seyahat şirketleri, katılımcıların konaklamasını sağlayan oteller, yeme-içme ihtiyaçlarının karşılandığı restoranlar, hediyelik eşya dükkânları ve eğlence merkezlerindeki talebe karşılık ihtiyaç duyulan personel

►*Uyarılmış istihdam yönü*; önceki iki maddede yer alan işletmelerin ihtiyaçlarını tedarik edecekleri meslek gruplarında yer olan kişiler

Kongre endüstrisinin istihdam ettiği işgücü endüstrisinde çeşitlilik vardır. Kongre merkezlerinde veya otellerin kongre salonlarında görev yapan eğitimli personelin yanı sıra vasıfsız iş görenler için de birçok yerde istihdam olanakları sağlamaktadır. Sadece tam gün çalışan işgücüne ek olarak kongrelerin yapıldığı tarihlerde yarı zamanlı personele de ihtiyaç duyulmaktadır. [109]

[107] Aymankuy, a.g.e. s.33-34
[108] Aydın, a.g.e. s. 22
[109] Özer, a.g.e. s.24.

Sezon Uzatıcı Etkisi: Turizm faaliyetlerinin belli bir sezon (yaz mevsimi) üzerine yoğunlaşması var olan kapasitenin yeterli düzeyde değerlendirilmesine engel olmaktadır. Bu yoğunlaşma verilen hizmet kalitesinin düşmesine neden olmakla birlikte ulaştırma ve çevre koruma alanlarının yoğun kullanılmasından kaynaklanan sorunları beraberinde getirmektedir. Yoğun sezonda işletmelerin doluluk oranlarının yüksek, diğer dönemlerde düşük olması olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Yoğun sezon dışında işletmeler atıl duruma düşerek verimsizleşmektedirler. Bu da sezon dışında işletmelerin kâr oranlarını düşürmekle birlikte yatırımların boşa harcanmasına yol açmaktadır.[110] Konaklama ve diğer turizm tesislerinin yoğun sezon dışında müşteri alamaması çoğunun kapalı olması ekonomik açıdan ve istihdam açısından büyük kayıplara neden olmaktadır.

Turizm faaliyetleri içinde kongre turizminin sezon uzatıcı etkisi diğer turizm türlerine göre oldukça yüksektir. Kongre ve toplantı turizmi faaliyetleri genellikle sezon dışı olarak ifade edilen diğer mevsimlerde yoğunlaşmaktadır. Türkiye gibi turizm faaliyetlerini tüm yıla ve tüm bölgelere yayamamış ülkelerdeki turizm işletmeleri için kongre ve toplantı turizmi önemli bir açığı kapatma işlevi görmektedir.[111] Kongre ve toplantı faaliyetleri, sadece kendi sektörünün değil diğer turizm faaliyetlerinin de gelişmesini sağlamaktadır. Bir ülke veya bölgede kongre ve toplantı gibi organizasyonların artması, insanların o ülke ve bölgeye olan ilgilisinin artmasını sağlayarak özellikle diğer turizm türlerine de katkı sağlamaktadır. Kongre ve toplantı etkinlikleri ile bir yandan turizmin alt yapısı güçlendirilirken, diğer taraftan turizm faaliyetlerinin azaldığı (sezon dışı) dönemlerde faaliyet göstererek turizmin düşük sezonuna hareketlilik getirerek, turizm gelirlerinin dengelenmesini sağlamaktadır.[112]

1.3.2.2. Sosyo-Kültürel Açıdan Etkileri

Genel olarak tüm turizm faaliyetlerinde olduğu gibi kongre ve toplantı turizmi de sosyo-kültürel açıdan oldukça önemli etkiler bırakmaktadır. Kongre ve toplantı turizminde iki yönlü bir iletişim söz konusudur. Kongrelere katılan delegeler bir yandan gittikleri bölgedeki (kongrenin yapıldığı yerdeki) insanları sosyal ve kültürel açıdan etkilemek ile birlikte diğer taraftan kongrenin yapıldığı bölgedeki yerel halktan

---

[110] Aydın, a.g.e. s.24
[111] Erdoğan, a.g.e. s.49
[112]Kadriye Delice, *Kongre Turizmi ve Türkiye'deki Toplantılarda Katılımcı Algılarının İncelenmesi: Antalya Yöresinde Bir Uygulama,* Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilm. Enst. Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2012, s.28

etkilenmektedirler. Bu iki yönlü ilişki insanlar ve insan toplulukları arasındaki gönül bağını güçlendirmektedir. Bunların bir sonucu olarak insanlar ve toplumlar arasındaki hoşgörü duygusu gelişmekte ve bir arada yaşama anlayışı güçlenmekte, insanlardaki dünya ve hayat görüşü genişlemektedir.[113]

1.4. Kongre Turizmi Pazarını Dolaylı Etkiyen Ulusüstü Kuruluşlar

Kongre turizmi pazarında hizmet veren çeşitli meslek grupları ve arz unsurları (ülkeler, şehirler, kongre merkezleri, kongre otelleri, kongre organizatörleri vb.) pazardaki etkilerini arttırmak ve pazardan daha fazla pay elde etmek amacıyla örgütlenmişlerdir. Bu tür örgütlenmeler içerisine girmeyen arz unsurları uluslararası kongre turizmi pazarından yeteri kadar pay almamaktadır. Pazardan pay almak isteyen sektör temsilcileri, kongre turizmini yönlendiren ve şekillendiren ulusal, uluslararası kurum ve kuruluşlara üye olmaları gerekmektedir.[114]

Kongre turizmi sektöründe ortaya çıkacak engelleri kaldırmak, pazar payını artırmak ve uluslararası kongrelere ev sahipliği yapabilmek için çeşitli ulusüstü örgüt ve kuruluşlara üye olmak gerekmektedir. Bunların başında; Asya Kalkınma Bankası (ADB), Avrasya Ekonomik Topluluğu (EAEC), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB), Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), İslam Birliği Örgütü (OIC), Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Dünya Ticaret Örgütü (WTO) vb. başta olmak üzere 50'e yakın uluslararası örgüt ve kuruluş, kongre turizmi açısından büyük önem taşımaktadır.[115]

Bu bölüm altında uluslararası ve ulusal düzeyde olmak üzere, kongre ve toplantı turizmindeki örgütlenmeler iki başlık altında incelenecektir.

1.5. Kongre Turizmini Pazarlayan ve Yönlendiren Uluslararası Kuruluşlar

Uluslararası kongre ve toplantı sektörünü yönlendiren ve pazarlayan pek çok kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar katalog ve dergi gibi yayın organlarında sadece kendilerine üye olan kongre merkezlerinin ve kuruluşların toplantılarını tanıtmakta ve

---

[113] Erdoğan, a.g.e. s.53
[114] Aymankuy, a.g.e. s.37
[115] Mustafazade, a.g.e. s.66-67

kongre yapan kuruluş, kurum ve şirketlere üyeleri hakkında olumlu referanslar vermektedirler.[116]

Kongre ve toplantı sektörü, işleyişi ve yapısından dolayı uluslararası kongre örgütlenmeleri, sektör içerisinde ayrıcalıklı bir konum edinmişlerdir. Bu ayrıcalık uluslararası örgütlerin birçok bölge ve şehrin kongre destinasyonu olarak gelişmesine olan etkilerinden kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kongrelerin nerede, ne zaman ve nasıl yapılacağına ilişkin kararlar, kongreyi düzenleyen kurum ve yöneticileri ile profesyonel kongre organizatörleri tarafından verilse de kongrenin düzenlendiği şehrin bir kongre destinasyonu olarak gelişebilmesi büyük ölçüde kongre ve merkezlerini pazarlayan bu uluslararası örgütlere bağlı olarak değişmektedir.[117]

Uluslararası kongre turizmini yönlendiren kuruluşlar, kongre destinasyonlarının gelişimini, kongre büroları, kongre düzenleyen kuruluş ve organizatörleri ile yaptıkları çalışmalar ile gerçekleştirmektedir. Söz konusu bu çalışmalar, sektör içerisinde bilgi ve deneyimlerin paylaşılması, kongre merkezleri ve destinasyonların pazarlanması, hizmet sağlayıcılar (arz sağlayanlar) ile hizmet alıcılarının (talep edenler) beklenti ve ilişkilerin geliştirilmesi ile sağlanmaktadır. Kongre ve toplantı sektörü içerisinde faaliyet gösteren birçok uluslararası kongre örgütlenmesi bulunmaktadır. Her örgütün kendine özgü hizmet anlayışı olmakla birlikte uluslararası kongre ve ziyaretçiler birliğinin çalışmaları, bu örgütlenmelerin hizmetlerini genel olarak ortaya koymaktadır. Bu örgütlenmelerin hizmetlerini şu şekilde sıralayabiliriz.[118]

- Kamu sektörü ve kongre sektörü arasındaki ilişkileri koordine etmek,
- Hem alıcıları (talep edenler) hem de satıcıları (arz sahipleri) temsil etmek,
- Toplantı organizatörleri ve toplantı planlayıcıları ile koordineli çalışmak,
- Ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve bilgilendirme hizmeti sunmak,
- Sektör liderlerinin ya da öncülerinin sektörel gereksinimlerini tedarik etmektir.

1.5.1. Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği –ICCA

Kongre turizmi sektörü açısından ICCA (Internatianal Congress and Convention Association) dünyadaki en önemli kuruluştur. ICCA gerek üyeleri ile gerekse yayınları ile kongre ve toplantı sektörünü pazarlayan ve yönlendiren kuruluşların başında

[116] Karasu, a.g.e. s.34
[117] Arber, a.g.e. s. 15
[118] Arber, a.g.e. s. 15

gelmektedir. Uluslararası kongre turizmi sektöründe yapılan kongreleri ve bunlar ile ilgili olarak her yıl çeşitli istatistiksel bültenler yayınlamaktadır. [119] Bu birliğin amaçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür.

- Kongre organizatörlerine talepleri doğrultusunda destinasyon bulmak ve organizatörleri yönlendirmek, bunlar arasında koordinasyonu sağlamak,
- Uluslararası lider otoriteler, dernekler ve diğer birlikler ile birlikte, üye olan şehirlere destek vermek,
- Üye şehir katılımcılarına kongre ve toplantı turizmi ile ilgili eğitim programları ve yaz okulları düzenlemek,
- Avrupa kongre sektörü adına sözcülük görevini üstlenmek ve bunun için kendi basın bürosunun faaliyetlerini yönlendirmektir.[120]

Ayrıca uluslararası kongre turizminde yapılan kongrelerin ICCA'nın veri tabanında yer alabilmesi için bazı kriterlere uyması gerekmektedir. Bu kriterler; katılımcı (delege) sayısı en az 50 kişi olmalı, düzenli bir şekilde belirli aralıklarla (periyodik olarak) düzenlenmeli, en az 3 farklı ülkeden katılımcının olması şeklinde sıralanmaktadır.[121]

Kurulduğu tarihten itibaren her yıl genel kurul toplantısını farklı üye ülkelerde gerçekleştirmektedir. ICCA 1993 yılı olağanüstü kongresini İstanbul'da yapmıştır. Turizmi yılın 12 ayına yaymak isteyen ve kongre turizmi açısından Türkiye'nin önemli destinasyonlarından biri olan Belek Turizm Merkezi ve Antalya Kongre Bürosu'nun girişimleri sayesinde ICCA 53. Kongresini Belek Susesi Luxury Hotel'de 2 Aralık 2014 tarihinde yapılmıştır.[122] ICCA'nın 60. Olağanüstü Kongresi 24-27 Ekim 2021 tarihlerinde Kolombiya'da yapılmıştır.[123]

1.5.2. Uluslararası Dernekler Birliği- UIA

Uluslararası Dernekler Birliği (Union of International Associations), 1907 yılında Brüksel merkezli araştırma enstitüsü ve doküman merkezi olarak kurulmuştur. Kurucuları arasında 1913 Nobel Barış Ödülünü alan Henri La Fontaine ve bilgi biliminin kurucusu olarak bilinen Paul Otlet bulunmaktadır. Yazılı basında en iyi bilinen birliktir.[124] UIA

---

[119] Antalya Kongre Bürosu.
[120] https://www.iccaworld.org/abouticca/(11.22.2021).
[121] Delice, a.g.e. s.34
[122] Antalya Kongre Bürosu.
[123] https://www.iccaworld.org/abouticca/(11.22.2021).
[124] Aksu, a.g.e. 129-131

üyeleri arasında, ulusal ve uluslararası turizm ve kongre büroları, kongre merkezleri, kongre otelleri ve birçok havayolu şirketi yer almaktadır.[125] Uluslararası Dernekler Birliğine üye olmak, kongre ve toplantı turizmi açısından oldukça önemlidir. Uluslararası kongre ve toplantılara ev sahipliği yapmak ve kongre merkezleri, kongre otelleri, kongre destinasyonları ve kongre şehirlerinin dünya kamuoyu tarafından tanınması ve bilinmesi açısından da oldukça önemli bir yer tutmaktır.

1.5.3. Uluslararası Destinasyon Pazarlama Birliği- DMAI

DMAI (Destination Marketing Association International), 1914 yılında Uluslararası Kongre Büroları Derneği adı altında, kongre ve toplantı turizmi hizmet ve isteklerinin profesyonel bir şekilde uygulanması amacıyla kurulmuştur. 1975 yılında, tüketici seyahatlerinin artan önemini yansıtmak için dernek adını, Uluslararası Kongre ve Ziyaretçi Büroları Derneği olarak değiştirmiştir. Dernek 2005 yılında adını ikinci kez değiştirmiş ve günümüzdeki adı olan, Uluslararası Destinasyon Pazarlama Birliği adını almıştır. Birliğin birinci amacı üyeleri arasında kongre sektörüyle ilgili bilgi alışverişini kolaylaştırmak, kongre ve toplantı hizmet ve taleplerinde en iyi profesyonel uygulamaları teşvik etmektir.[126]

Dünyanın en büyük ve en güvenilir resmi destinasyon pazarlama örgütlenmesi olan DMAI, 20'den fazla ülkede 6000 farklı noktada ve 3.500 kişiden ulaşan uzman kadrosuyla etkinliğini artırmayı hedeflemektedir. DMAI, üyelerine sağladığı faydaları şu şekilde sıralayabiliriz: DMAI üyesi olan uzmanlar, şirket ortakları, öğrenci ve eğitmenlere, en üstün eğitim kaynakları, online ağ bağlantı imkanı ve dünya genelinde yaygın olan pazarlama kolaylıkları sunmaktadır.[127]

1.5.4. Uluslararası Kongre Merkezleri Birliği- AIPC

AIPC (International Association of Congress Centers), dünya genelindeki profesyonel kongre ve gösteri merkezleri yöneticileri için oluşturulan bir birliktir. AIPC, aynı zamanda araştırma, eğitim ve internet programları ile yüksek standartlara ulaşmak için gerekli olan tüm imkânları sağlayarak kongre merkezi yönetiminde sürekli gelişmeyi hedeflemektedir.[128] AIPC 53'ten fazla ülkede temsilciliği bulunan uluslararası bir

[125] Delice, a.g.e. s.37
[126] Delice, a.g.e. s.41
[127] Aksu, a.g.e. s.97
[128] Aksu, a.g.e. s.105

birliktir. Birlik özellikle kongre ve fuar merkezlerinin karşılaştığı sorunlar ve fırsatlar üzerinde durmaktadır. Ayrıca AIPC, dünya genelinde 750'den fazla profesyonel yöneticinin katılımı ile 54 ülkeden 170 kongre merkezinden oluşan küresel bir ağı temsil etmektedir. AIPC temsil ettiği bu ağ ile farklı deneyim ve uzmanlıklara sahip kongre ve sergi merkezleri yönetimleri için mükemmelliğin teşvik edilmesi ve tanınmasında kararlı ve bunu başarmak için çeşitli eğitim, araştırma, ağ imkânları ve standart programlar sürdürmekte ve sunmaktadır. Dünyadaki önemli birçok kongre merkezinin üyesi olduğu birliğe, Türkiye'den sadece 3 üye bulunmaktadır. Bunlar;[129]

- Congresium Uluslararası Kongre ve Sergi Merkezi (Ankara)
- Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Merkezi (İstanbul)
- Atatürk Kongre Kültür Merkezi (Bursa)

1.5.5. Uluslararası Profesyonel Kongre Organizatörleri Birliği- IAPCO

Kar amacı gütmeyen bir birlik olan IAPCO, 5 Ocak 1968 tarihinde 4 ortak (İngiltere, Hollanda, Belçika ve Danimarka) tarafından Brüksel'de kurulmuştur. 15 Mart 1982 tarihinde genel kurul kararı ile dernek ofisi Brüksel'den Cenevre'ye taşınmış ve son olarak 22 Şubat 1987 tarihinde Cenevre'den Zürih'e taşınmıştır. Kurulduğu ilk günden beri kongre ve toplantı sektörünün en önemli temsilcisi olan IAPCO gelişerek büyümeye devam etmektedir. IAPCO, şuan dünya çapında profesyonel kongre organizasyonu olarak öncü konumundadır. Ayrıca kongre organizasyonları ve toplantı sektöründe markalaştığı evrensel olarak kabul edilmektedir.[130]

Günümüzde 41 ülkeden 116'dan fazla profesyonel toplantı, etkinlik ve kongre organizatörü kurumunu bünyesinde barındırmaktadır. Yılda 8 bini aşan kongre ve toplantı organize eden IAPCO üyeleri, kongre ve toplantı sektörünün hizmet standartlarını ve kalitesini yükseltmeyi amaçlamaktadırlar.[131] IAPCO üyeleri arasında Türkiye'den de bazı şirketler bulunmaktadır. Bu şirketler, İstanbul, Ankara ve İzmir'de faaliyet gösteren kuruluşlardır. IAPCO üyesi olmak kongre turizminin gelişmesi ve geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

---

[129] Delice, a.g.e, s.42-43
[130] Aksu, a.g.e. s.100
[131] Eda Dinçer, *Kongre Turizminde Katılımcı Memnuniyetlerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilm. Enst. İşletme Ana Bil. Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s.27-28

1.5.6. Uluslararası Konferans Tercümanları Birliği- AIIC

AIIC(International Association of Conference Interpreters), konferans tercümanlığı alanında tek küresel birliktir. Modern konferans tercümanlığının başlangıcından beri AIIC, meslek etiği ve kalite standartlarını geliştirmiş olup, günümüzde uygulayıcılarının çıkarlarını en iyi şekilde temsil etmektedir. Profesyoneller olarak bir araya gelmek sektörde taraflara büyük avantajlar sağlamakta, bunun yanında dünyadaki birlik üyeleri ve serbest tercümanların da dikkate alınmasını sağlamaktadır. AIIC, konferans tercümanlığının yeni yaygınlaştığı dönemlerde, 1953 yılında kurulmuştur. Günümüzde Cenevre'de 100'den fazla ülkede tam zamanlı verdiği hizmetle 3000'e yakın üyesi bulunmaktadır.[132] AIIC 23 farklı bölgede hizmet vermekte ve her bölgenin yöneticileri o bölgenin yerel dilleri hakkında daha fazla bilgiye sahiptirler. AIIC toplamda 52 farklı dilde hizmet vermektedir. Türkiye'de AIIC'nin, İstanbul'da 32 ve Ankara'da 4 olmak üzere toplamda 36 tercümanı bulunmaktadır.[133]

1.5.7. Uluslararası Toplantı Profesyonelleri- MPI

MPI (Meeting Professional International), kongre, toplantı ve etkinlik uzmanları için kurulmuş ilk küresel birliktir. Birlik hedeflerini geliştirmek için etkinliklere ve insanları kaynaştırmaya önem vermektedir. 1972 yılında kurulan birlik, toplantı ve etkinlikleri planlayanların başarısında önemli bir rol üstlenmekte ve üyelerine en iyi hizmeti ve fırsatları sunmaktadır. MPI 86 ülkede 71 şubesi ve 21 binden fazla üyesi ile faaliyet göstermektedir. MPI'nin vizyonu, zengin bir toplantı sektörü kurmaktır. Ayrıca, birlikte hareket edildiği sürece sektörün sürekli büyümesini ve üyelerin başarısını sağlamak için liderlik girişimleri, araştırma, hibe ve burslar aracılığıyla ortaklarına gerekli desteğin verilmesi en büyük amaçlarındandır. MPI'nin misyonu ise, üyelerle sıkı bağlantılar kurarak başarılar elde etmektir.[134]

Tüm bunların yanında; Teşvik ve Seyahat Yöneticileri Birliği-(SITE), Profesyonel Kongre Organizatörleri Birliği Avrupa Federasyonu- (EFAPCO), Kongre Kiralama Ağı-(CRN), Ortak Toplantı Endüstrisi Konseyi- (JMIC) ve Uluslararası Özel Etkinlikler-ISES gibi uluslararası kurum, kuruluş ve birliklere üye olmak kongre ve toplantı turizmi

[132] Aksu, a.g.e. s.114-115
[133] Delice, a.g.e. s.53
[134] Aksu, a.g.e. s.120

sektöründe söz sahibi olmak isteyen kongre merkezleri ve destinasyonları için bir gerekliliktir.

1.5.8. Kongre Turizminde Ulusal ve Şehir Düzeyindeki Örgütlenmeler

Bazı ülkelerde, ulusal turizm kuruluşları, genellikle Kültür ve Turizm Bakanlıkları bünyesinde veya özel teşebbüsler vasıtasıyla, seyahat acentaları, kongre merkezleri, oteller, üniversiteler ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından kendi ya da bu kuruluşların bir araya gelmesiyle kongre ve toplantı birimleri oluşturulmaktadır. Bu birimlerin görevleri arasında, kongre ve toplantı imkânlarını tanıtmak, pazarlamasına yardımcı olmak, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, pazar ve sektör araştırmaları yapmak, kongre ve toplantılara gerekli olan maddi ve manevi destekleri sağlamak şeklinde sıralanabilir.[135]

Kongre ve toplantı turizmindeki mesleki kuruluşların en önemli görevleri, ülkenin, şehrin ve kongre merkezinin tanıtımını yaparak en iyi şekilde pazarlamasını mümkün kılmak, olası sorunları gerçekleşmeden ortadan kaldırmak, faaliyet gösteren kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak ve kongre ve toplantılara destek vermektir. Bu mesleki kuruluşlar kongre düzenlemek ve yapmak yerine kongre ve toplantı düzenleyen kuruluşları desteklemektedir.[136]

Bu başlık altında, kongre ve toplantı turizmi ile ilgili ulusal ve şehir düzeyindeki örgütlenmelere aşağıda verilen 3 başlık altında incelenecektir. Bunlar;

- Kongre ve Ziyaretçi Büroları
- Kongre Merkezleri, Oteller ve Üniversiteler
- Profesyonel Kongre Organizatörleri

1.5.8.1. Kongre ve Ziyaretçi Büroları

Kongre ve ziyaretçi bürolarının ortaya çıkış tarihi**,** ABD'de bir grup turizmcinin birleşerek 1896 yılında Detroit şehrinde bir araya gelerek şehri tanıtmak ve pazarlamak amacıyla ilk kongre ve ziyaretçi bürosunun kurulmasıyla başladığı ve turizm pazarlamasında işbirlikçi yaklaşımın da temellerinin atıldığı tarih olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihten sonra büyük şehirlerin çoğu kongre ve ziyaretçi büroları kurarak

---

[135] Gözdem Dölalan, *Ankara'da Kongre Turizmi: A Grubu Seyahat Acentalarının Bakış Açılarına Yönelik Bir Araştırma*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilm. Enst. Turizm İşletmeciliği Ana Bilm. Dalı, Sakarya, 2008, s. 9

[136] Dinçer, a.g.e. s.15

şehirlerdeki turizm paydaşlarının katılımları ile pazarlamaya başlanmıştır.[137] Kongre ve ziyaretçi büroları turizm destinasyonlarında faaliyet gösteren işletmeler, kurum, kuruluş ve dernekler tarafından desteklenmektedir. Kongre ve ziyaret bürolarının temel hedefleri pazarlamasını yaptıkları turizm destinasyonunun, turizm sektöründe genel bir marka ve imaj oluşturarak rekabetçiliğini, bilinirliğini artırmak ve gelişimine katkı sağlamaktır.[138]

Kongre ve toplantı turizminin her geç gün öneminin artırması ve dünya turizm gelirlerinin 4/1'nden fazlasını kongre ve toplantı turizminin oluşturması, bu alandaki rekabetin daha da artmasına yol açmıştır. Artan bu rekabete bağlı olarak, dünyanın değişik bölgelerinde kongre destinasyonlarının tanıtımını ve pazarlanmasını gündeme getirmiş ve birçok ülkede kongre ve ziyaretçi büroları kurulmuştur.[139] Kongre ve ziyaretçi büroları tarafsız ve kar amacı gütmeyen kuruluşlardır. Kongre ve ziyaretçi bürolarının görevleri, bir ülkeye, bölgeye, şehire veya destinasyona kongre ve toplantıları getirmeye çalışmak ve kongre turizmiyle ilgili tüm hizmetleri gruplara sunmaktır.[140]

Kongre ve Ziyaretçileri Bürolarının örgütsel yapısı destinasyonun karakterine, turistik ürününe ve finansal düzeylerine bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Kamu kuruluşları tarafından oluşturulan kongre büroları, yerel otorite yapısına entegre olup, belirli bir coğrafi alanda tüm turizm tedarikçilerini temsil etme yetkisine sahiptir. Özel olarak yürütülen kongre büroları ise üye bazlı olup, genellikle kar amacı gütmeyen kuruluşlardır. Genelde kongre ve ziyaretçi büroları belirli bir şehri, daha büyük bir metropolitan alanı, birkaç şehri veya bölgesel bir destinasyonu temsil edebilmektedir.[141]

Kongre bürolarının ortaya çıkışı ve günümüzdeki yapısına (işlevine) kavuşması uzun süreli bir gelişim ve değişim sonucu olmuştur. İlk zamanlarda oteller ve kongre merkezi yöneticileri toplantılara ev sahipliği yapmak amacıyla, reklam ve tanıtımları kendileri yapmaktaydı. Bunun yanında içinde bulundukları çevre imajını geliştirmeye yönelik faaliyetleri de desteklemişlerdir. İlk kongre bürosu ABD Detroit'te tüm gün bu işlerin takibini yapacak kişilerin istihdam edilmesiyle başlamıştır. Bu yaklaşımım başarı getirmesiyle birlikte kongre büroları popüler hale gelmiş ve diğer şehirler tarafından da

---

[137] Yusuf Bilgin, "*Turizm Pazarlamasında Gelişen Paradigma: İşbirlikçi Pazarlama*," Editor: Erkan Akgöz Turizm Paradigmaları, Ankara, Detay Yayıncılık, 2016, s.81.
[138] Bilgin, a.g.e. s.86.
[139] Delice, a.g.e. s.55
[140] Mustafazade, a.g.e. s.55
[141] Mustafazade, a.g.e. s.55

benimsenmiş ve uygulanmıştır. Bunların yanında, turizm büroları ve profesyonel birliklerin gelişmesi ve bu alanda yapılacak toplantıların yönetilmesi ve organize edilmesine duyulan ihtiyaçtan dolayı kongre büroları daha da yaygınlaşarak, günümüzdeki halini almıştır.[142]

Dünya üzerinde 5000'den fazla kongre ve ziyaretçi bürosu bulunmakta ve bunlara her gün yenileri eklenmektedir. Bunların yanında özellikle, uluslararası kongre organizatörleri doğrudan ticari kuruluşlarla değil, kongre ve ziyaretçi büroları aracılığıyla kongreleri gerçekleştirmeye çalışmaları, bu büroların öneminin ve sayısının artmasında etkili olmaktadır.[143]

Uluslararası, ulusal ya da bölgesel kongre ve toplantıların yapılabilmesi için tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek kongre ve ziyaretçi bürolarının görevleri son derece önem arz etmektedir. Bu büroların temel görevi toplantı ve eğlence amaçlı seyahat eden ziyaretçiler için bulundukları bölgeyi, şehri ve destinasyonu geliştirmek, tanıtmak, imajını arttırmak ve ekonomik katkı sağlamaktır. Bu amaçlara yönelik olarak seyahat acentaları, tur operatörleri, organizatörler, kongre merkezleri, havayolu şirketleri ve konaklama tesisleri başta olmak üzere çeşitli kuruluşlar ile iş birliği yapmak ve bunlar arasındaki koordinasyonu sağlama gibi görevleri yerine getirmektedirler.[144]

Türkiye'de kongre ve ziyaretçi büroları turizmi geliştirme vakıfları bünyesinde kurulmuş ve üyeleri tarafından desteklenmesi öngörülmüştür. Türkiye'de kongre turizminin geliştirilebilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla kongre turizmi potansiyeli olan illere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan "Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem 2007-2013" raporunda Ankara, Bursa, Konya ve Mersin kongre şehirleri, İstanbul, Antalya, Ankara, Adana, Gaziantep ve Trabzon ise fuar şehirleri olarak belirlenmiştir. Ülkemizde ilk kongre bürosu 1996 yılında kurulan Antalya Kongre Bürosu'dur. Bu takiben 1997 yılında İstanbul'da ve son olarak 2005 yılında İzmir Kongre ve Ziyaretçi Büroları açılmıştır.[145]

---

[142] Arber, a.g.e. s.18
[143] Delice, a.g.e. s.56
[144] Aksu, a.g.e. s.30-31
[145] Aksu, a.g.e. s.32

1.5.8.2. Kongre Merkezleri, Oteller ve Üniversiteler

Dünya genelinde 1960'li yıllara kadar kongre ve toplantı organizasyonları genellikle otellerde düzenlenmekteydi. Kongre ve toplantıların genellikle otellerde yapılmasının nedeni, oteller dışında herhangi bir tesis veya işletmenin, kongre organizatörlerinin taleplerini karşılayacak donanımlara sahip olmamasından kaynaklanmaktaydı. 1960'li yıllardan itibaren kongre ve toplantı pazarındaki büyümeler sonucu özellikle gelişmiş ülkelerde kongre merkezleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

ABD'de kongre merkezlerinin 1970'li yıllardan sonra hızla artığı görülmektedir. ABD'de 1980'li yılların ortalarına kadar yüzden fazla kongre merkezi inşa edilmiş ve 1990'li yıllara kadar toplam kongre merkezi sayısı 770'e ulaşmıştır. Benzer şekilde Avrupa'da 1973 yılında Almanya'nın Hamburg şehrinde 10.000 kişilik ve 1979 yılında Berlin'de 20.000 kişilik o dönemin en büyük kongre merkezleri faaliyete geçmiştir.[146]

Kongre merkezleri; kongre, toplantı ve fuar gibi büyük organizasyonların yapıldığı büyük tesislerdir. Bunun yanında kongre turizminin gelişebilmesi için gerekli olan alt ve üst yapıya sahip, teknik ve teknolojik ekipmanlar ile donatılmış tesislerdir.[147] Bir tesisin kongre merkezi olarak tanımlanabilmesi için iki önemli kritere sahip olması gerekmektedir. Birincisi, tesisin bir otelin veya başka bir tesisin parçası olmak yerine bağımsız olması, ikincisi ise bu merkezlerde düzenlenen faaliyetlerin büyük bölümünün kongre ya da ticari amaçlı fuarlar olması gerekmektedir.[148] Bu tür yatırımlar oldukça pahalı ve riskli yatırımlar olduğundan dolayı genellikle kamu kuruluşları tarafından inşa edilmekte ve desteklenmektedir. Bu desteğin temelinde bu tür yatırımlar sonucu yapılan kongre ve toplantılar ile birlikte uluslararası iş birliği, ekonomi, sosyo-kültürel, eğitim, ulaşım, şehirleşme, altyapı vb. birçok alana katkı sağlamasından kaynaklanmaktadır.[149]

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kongre turizmine yönelik yatırımlar özellikle 1990'lı yıllardan itibaren hız kazanmış ve bu amaçla kongre merkezleri yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de ilk kurulan kongre merkezi, Lütfi Kırdar Spor Salonu'nun kongre merkezine dönüştürülmesiyle 1996 yılında açılan Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı olmuştur. İkinci kongre merkezi, Antalya'da açılan

---

[146] Aksu, a.g.e. s.39
[147] Delice, a.g.e. s.64
[148] Mehmet Onur Gülbahar, *Bilgi Toplumu ve Küreselleşmenin Şekillendirdiği Kongre Turizminin Türkiye'deki Durumu: İstanbul Örneği*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst. İktisat Ana Bilm. Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 2006, s.151.
[149] Delice, a.g.e. s.64

Sabancı Kongre ve Sergi Merkezi (Cam Piramit)'dır. Ülkemizde bulunan diğer kongre merkezleri; İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi, Congresium Ankara Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi, Haliç Kongre Merkezi (İstanbul), İstanbul Kongre Merkezi, Bursa Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi, İzmir Efes Kongre Merkezi vb. kongre merkezleri bulunmaktadır. Yukarıda sayılan kongre merkezlerinin tamamının ICCA üyeliği bulunmaktadır.[150]

Konaklama sektörü, 1970'lı yılların başında, kongre olgusunun farkına iyice varmıştır. Konaklama sektöründe meydana gelen gelişim, şehir otellerinden, resort otellere, beş yıldızlı otellerden iki yıldızlı otellere kadar bütün otellerin toplantı amaçlı alanlar barındırması, kongre sektöründe geldiği son noktayı ortaya koymaktadır.[151] Günümüzde kongre ve toplantı salonlarına sahip oteller, kongre ve toplantı sektöründen büyük pay almaktadır. Özellikle turizm destinasyonlarında yer alan oteller kongre ve toplantı organizatörleri tarafından en çok tercih edilen mekânların başında gelmektedir. Ayrıca kongre ve toplantı hizmeti dışında konaklama ve yeme-içme hizmeti sunan oteller kongre organizatörlerine daha avantajlı gelmektedir. Öte yandan kongre katılımcıları açısından da kongre ve toplantı hizmetinin dışında kalan tüm hizmetlerin bir arada olduğu kongre merkezleri zaman kaybını ortadan kaldırmakta ve katılımcıların daha verimli zaman geçirmelerini sağlamaktadır. Bunlardan dolayı kongre ve toplantı turizmi sektöründe faaliyet gösteren oteller sektörün en önemli paydaşları arasında yer almaktadır.

Kongre turizmi sektöründe, üniversiteler, eğitim programları, akademik ve bilimsel toplantılar veya kâr amacı taşımayan toplantılara ev sahipliği yapmaktadır. Üniversitelerin bünyesinde bulunan kongre salonları, kongre sektöründe büyük bir arz sağlamaktadır. Üniversiteler, toplantı veya seminer salonlarının yanında yeme-içme, konaklama vb. yardımcı hizmetler ile kongrelere destek olduğundan dolayı özellikle bilimsel kongreler de en çok tercih edilen yerlerin başında gelmektedir. Üniversitelerde yapılan kongrelere katılım, diğer kongre mekânlarına göre maliyetin düşük olmasından dolayı yüksektir. Üniversite bünyesinde bulunan kongre salonları, genellikle üniversite yerleşkelerinde bulunmaktadır. Kongre salonu temininin yanında katılımcılara, üniversite bünyesinde faaliyet gösteren konaklama tesislerinden yararlanma imkânı da

[150] Aksu, a.g.e. s.41
[151] Arber, a.g.e. s.20

sağlamaktadır.[152] Bu imkânların yanında bazı üniversiteler bir takım yan faaliyetler (ulaşım ve gezi vb.) imkânlar sağladığından, kongrelerin maliyeti oldukça düşmektedir. Bu da kongre organize eden kuruluşların çoğunlukla üniversiteleri tercih etmelerini sağlamaktadır.[153]

[152] Aksu, a.g.e. s.76
[153] Dölalan, a.g.e. s.74

II. BÖLÜM
2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KONGRE TURİZMİNİN GENEL DURUMU

2.1. Dünyada Kongre Turizmi ve Tarihsel Gelişimi

Kongre ve toplantı tarihi incelendiğinde insanların yeryüzüne ayak bastığı ilk yıllardan beri çeşitli amaçlar ile bir araya geldiği görülür. Bu alandaki çalışmalara, özellikle eski kültürleri inceleyen arkeologlar, kişilerin kendi ailelerini ve toplumu ilgilendiren avlanma planları, savaş faaliyetleri, barış anlaşmaları ve dini ritüeller gibi olayları tartışmak amacıyla bir araya geldikleri ortak toplanma alanlarının varlığı tarihi kalıntılarda ortaya çıkmıştır. Buradan kongre ve toplantıların bir iletişim, bilgi alışverişi, yönetim ve karar verme aracı olarak ortaya çıkış tarihinin, insanlık tarihi boyunca hep var olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. İnsanoğlu tarih boyunca dinlenmek, öğrenmek, tartışmak, oylamak ve karar almak amacıyla sayısız toplantı düzenlemiştir.

Bu durum uygarlıkların belli bir coğrafik alana yoğunlaşmalarına ve bu alan çevresinde faaliyet göstermelerine neden olmuştur. İlk köy ve şehir yerleşmelerine bakıldığında bu yerleşimlerde ortak toplanma alanlarının varlığı bunun en güzel örneklerini teşkil etmektedir. Belirli coğrafik alanlar geliştikçe, ticaretin merkezi haline gelmişler, bu şehirler ticaret merkezinin yanında çevresinde bulunan insanların bir araya gelerek ortak sorunları tartıştıkları ve çözüm arayan insanların ortak toplanma alanı da olmuşlardır.[154] Öyle ki dünyanın farklı yerlerinde farklı zamanlarda yaşamış olan ilkel topluluklarda bile bir araya gelme toplanma gereksinimi duyulmuştur. Örneğin tarihi M.Ö. 7400-5200'e kadar dayanan Konya Çatalhöyük'te birbiriyle bağlantılı bitişik ev kümelerinin ortasında toplanma yeri olarak avlu ve meydanlar bulunmaktadır. Benzer yapılara Antik Yunan kentlerinde toplanma alanları olarak akropolislar ve agoralar karşımıza çıkmaktadır.[155]

İnsanlık tarihinin en önemli eserlerinden biri olan şehirlerin, coğrafi bölgeler içinde çekim merkezi haline gelmesi ve gelişen ulaşım yolları bölgeler arasında gelişim gösterdikçe, ortak konuları tartışmak daha kolay ve yaygın hale gelmiştir. Kongre ve toplantıların ortaya çıkması ve bir sektör haline gelmesi ilk olarak dini ve ailevi örgütlerin

---

[154] İge Pırnar Tavmergen, Ebru Günlü Aksakal, *Kongre ve Toplantı Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 18.
[155] Değermencioğlu, a.g.e. s.1.

ortaya çıkması ve ticari birliklerin kurulması ile üyeleri arasında ilgili oldukları konularda görüşmeler yapmalarıyla başlamıştır. Bu buluşmalardaki ortak nedenler arasında kendi sektörleri ile ilgili konular hakkında bilgilendirme yapmak ve ticari anlaşmalar ile mal ticareti yapmaktır.[156]

Bütün bunlar kongre ve toplantı tarihinin çok eski dönemlere dayandığını, toplanma ve bilgi alışverişinde bulunma vb. konuların insanlık tarihinin her döneminde insanların yaşamlarında önemli bir yer tuttuğu, günümüzde kongre ve toplantıların düzenlenme nedenlerinin benzer olduğu ve gelecekte de insanların çeşitli nedenlerden dolayı bir araya gelme gereksinimi duyacaklarını ortaya koymaktadır.

Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) ve çeşitli kurumların verilerine göre, dünya genelinde 1680 yılından 1860 yılına kadar her yıl ortalama 5 uluslararası kongrenin yapıldığı görülür. 1900'lü yıllara kadar uluslararası kongre ve toplantı sayısı 232'ye kadar çıkmıştır. Bu dönemde yapılan kongre ve toplantıların çoğunluğu Avrupa'da hatta kongrelerin %90'ı Paris'te yapılmıştır.[157] Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) kayıtlarına göre bilinen ilk uluslararası kongre 10 Mart-8 Haziran 1681 tarihleri arasında Roma'da tıp alanında yapılmıştır. Ancak politik önemi nedeniyle olsa gerek, 18 Temmuz 1814 – 9 Haziran 1815 tarihleri arasında yapılan "Viyana Kongresi" modern anlamdaki ilk ve dünyanın en uzun süren uluslararası kongresi olarak tarihe geçmiştir. Avrupalı aristokratların ve devlet adamlarının katıldığı bu kongrenin konusu Napolyon sonrası Yeni Avrupa olmuştur.[158]

Tarihi açıdan kökleşmiş Avrupa ile kültürel açıdan arasında bağ bulunan Kuzey Amerika'nın doğu bölgelerinde, 1800'lü yılların ortalarına kadar kongre, konferans ve fuar gibi faaliyetler görülmemiştir. 20. yüzyılın sonlarına doğru her alanda gelişen ABD'de ticaretin gelişmesi, dostluk ve dini birliklerin kurulması ile birlikte ilk ticaret fuarları 1900'lü yılların başında görmek mümkün olmuştur. ABD'de kongre ve toplantıların dönüm noktası olarak Detroitli bir grup iş adamının 1896 yılında kendi aralarında toplanmaları ve bu toplantıları periyodik aralıklar ile tekrarlanması kararı ile başlamıştır. Detroit şehri açısından olumlu gelişmelere vesile olması, bu toplantıların diğer şehirlerarasında da yapılmasına karar verilmiştir. Şehir ekonomileri açısından iyi

[156]Tavmergen, Aksakal, a.g.e. 2004, s. 18.
[157] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.5.
[158]TÜRSAB Dergisi, a.g.e. 1991, s. 10.

bir gelir kaynağı ve şehirlerarasındaki ticareti geliştirmesi açısından önemi ortaya çıkmıştır. Bu tarihten sonra ABD'de kongre, toplantı, konferans ve fuar gibi organizasyonların desteklenmesinin olumlu sonuçlarına bakılarak bu tür organizasyonların daha fazla desteklenmesiyle birlikte sayılarının da artmasını sağlamıştır.[159]

ABD'de 1910 yılında konaklama sektörünün öncüleri arasında olan "Amerika Otelciler ve Motelciler Derneği (AHMA)" Amerika Otellerini Koruma Derneği'ni kurmuşlardır. Kongre ve toplantı turizmi faaliyetlerinin artması ve otellerin ülkenin geneline yayılmaya başlaması ile otellerin dağılımına göre sayıları artan ve ülke geneline yayılan toplantı büroları ise kendi aralarında birleşmek ve koordinasyonu sağlamak amacıyla 1914 yılında "Uluslararası Kongre ve Ziyaretçi Büroları Birliği" (IACVB) kurulmuştur. Bunları izleyen yıllarda 1927 yılında "Otel Satış Yönetimi Birliği" kurulmuş daha sonra bu kuruluş "Otel Satış ve Pazarlama Birliği" ismini almıştır. Bu kuruluşlar, konaklama sektöründe faaliyet gösteren birey ve kuruluşların gelişmesi, organize olması ve profesyonelleşmesini sağlayan ve daha sonra kurulan kuruluşların öncüleri niteliğindedir. 1947 yılında, kongre, toplantı, gösteri ve fuar endüstrisinin yanında konaklama sektöründe önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelerden dolayı kongre, toplantı ve fuar sektörünün düzenlenmesi ve bunlar arasında bilgi akışını düzenleyecek merkezi bir Kongre Konseyi'nin kurulması gündeme gelmiştir.[160]

Uluslararası kongre ve toplantı sektörü I. ve II. Dünya Savaşları arasındaki dönemde diğer turizm faaliyetleri gibi durağan bir dönem yaşamıştır. Bu durumun yaşanmasında savaşlara harcanan paralar ve bu dönemde yaşanan büyük ekonomik krizlerin ülke ve toplum ekonomisini derinden etkilemesi büyük rol oynamıştır. Bu durağan dönemden sonra özellikle kongre ve toplantı turizmi 1960'lı yıllardan itibaren Batı Avrupa'da tekrar bir büyüme ve gelişme evresine girmiştir. Bu dönemde sanayinin gelişmesine bağlı olarak ve savaşların bir daha yaşanmaması amacıyla uluslararası örgütlerin sayıları hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) vb. gibi birçok kuruluşun yanında kongre ve toplantı sektöründe de uluslararası birlik ve kuruluşlar kurulmuştur. 1963 yılında kurulan Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği (ICCA), 1964

[159]Aymankuy, a.g.e. 2018, s.5.
[160]Tavmergen, Aksakal, a.g.e. 2004, s. 19.

yılında kurulan Avrupa Konferans Şehirleri Federasyonu (EFCT) ve 1968 yılında kurulan Uluslararası Profesyonel Kongre Organizatörleri Birliği (IAPCO) bu kuruluşların başında gelmektedir. Kongre ve toplantı sektöründe lider olan Avrupa'da 1980'li yıllarda yapılan çalışmalar ile var olan kongre ve konferans mekânlarında fazla kapasite yaratılmıştır. Mekânların büyütülmesiyle birlikte hizmet ve fiyatlarda da düzenlenmeler yapılmıştır. Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği (ICCA) verilerine göre 1963 ve 2012 yılları arasında yapılan uluslararası kongrelerin sayısı her yıl ortalama %10 oranında artış göstermiştir.[161]

Uluslararası kongrelerin tarihsel süreç içindeki sayılarının çeşitli kaynaklarda ve çeşitli kuruluşlarda farklı olarak karşımıza çıkmasının temelinde, farklı kaynak ve kuruluşların uluslararası kongre ve toplantı kriterlerinin farklılık göstermesi yatmaktadır. Bu sorunun ortaya çıkmasının en büyük nedeni her kuruluşun uluslararası kongre ve toplantıları kendi belirlediği kriterlere ve unsurlara göre değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır.[162] Günümüzde de bu durum devam eder ki, nitekim 1974 yılında Japonya'da yapılan kongre sayıları Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) verilerinde 74 olarak verilmişken, Japon Ulusal Turist Bürosu (JNTO) ise kongre sayısını 234 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu iki kuruluşun verileri de doğru olabilir. Benzer bir durum Danimarka'da 1954 yılında yapılan uluslararası kongre sayısı UIA verilerine göre 1058 kongre olarak verilirken, Danimarka Ulaşım ve Bölgesel Bilimler Enstitüsü'ne ait hesaplanmalarda verilen sayıya göre aynı yıl içinde 1500 uluslararası kongre olarak kayıtlara geçmiştir.

Uluslararası Dernekler Birliği (UIA), verilerine göre kongre ve toplantı turizmindeki gelişmelere bakıldığında, 1983 yılında resmi ve özel uluslararası kuruluşlar (birlik ve dernekler) tarafından 4.864 kongre ve toplantı düzenlendiği görülmektedir. Buna göre uluslararası kongre ve toplantılar 1950-1983 yılları arasında ortalama %5,6'lık bir büyüme ve gelişme göstermiştir. 2002 yılında 6.155 olan kongre ve toplantı sayısı, 2012 yılında 11.156'a kadar ulaşmıştır. Diğer yandan 1985 yılında dünyada 13.5 milyon kişinin uluslararası kongre ve toplantılara katıldığı ve 34 milyar $ harcama yaptıkları ortaya çıkmıştır.[163]

---

[161] KUTO, a.g.e. s.9.
[162] Özen, a.g.e. s.12.
[163] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.113.

Kongre ve toplantı sektörünün gelişmeye başlaması ve diğer turizm türlerine göre daha fazla döviz getirmesi ülke ve şehirlerin bu sektöre yönelmelerine neden olmuştur. Ülke ve şehir yöneticileri ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılara ev sahipliği yapmak, ülkeyi ve şehri dünya kamuoyuna tanıtmak amacıyla kongre ve toplantı sektörüne yönelik yatırımlara hız vermişlerdir. Yapılan yatırımlar şehirlerde yeni iş sahalarının açılmasını sağlamakla birlikte yiyecek-içecek, konaklama ve ulaşım vb. sektörlere de hareketlik kazandırmıştır. Şehirlerde kongre ve toplantı sektörüne yönelik yapılan yatırımların başında kongre ve fuar merkezleri gelmektedir. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren şehirlerarasında kongre ve fuar alanı yapımında bir yarış başlamıştır. Bunun yanında konaklama tesisleri de kongre ve toplantı turizmine yönelik olarak yapılanmaya başlamışlardır. Gerek turizm merkezlerinde yer alan oteller olsun gerek ise şehirlerde olan ve yeni yapılan otellerin hemen hepsinde kongre ve toplantı salonlarının varlığı bunun en belirgin göstergesidir. Kongre ve toplantı turizmine yönelik yapılan yatırımların temelinde yabancı yani dış yatırımları ülke ve şehirlerine çekmek bununla birlikte istihdam oluşturmak yatmaktadır.([164] [165])

Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği (ICCA) tarafından yayımlanan ve 1963-2012 yıllarını kapsayan "Uluslararası Toplantıların Modern Tarihi" adlı rapora göre, 1963 yılından 2012 yılına kadar yapılan uluslararası kongre ve toplantı sayısı her yıl yaklaşık %10 oranında artış göstermiştir. Bu da yapılan kongre ve toplantıların sayısının her 10 yılda 2 kat artığını göstermektedir. ICCA verilerine göre, 1963-2012 yılları arasında 173. 432 kongre ve toplantı organizasyonu gerçekleşmiştir. Bunların % 1'i 1963-1967 yılları arasında (1795), % 31,6'sı ise 2008-2012 yılları arasında (54.844) yapılmıştır.[166] Uluslararası kongre ve toplantı sektörüne ait istatistiksel verilerin yıllara göre değişimine aşağıda yer verilmiştir. (Grafik 1).

[164] Turizm & Yatırım Dergisi, Mayıs 2014.
[165] Değirmencioğlu, a.g.e. s.105-124.
[166] Kuto, a.g.e. s. 9-10.

Grafik 1: Dünyada 1963-2017 Yılları Arası Uluslararası Toplantı Sayıları

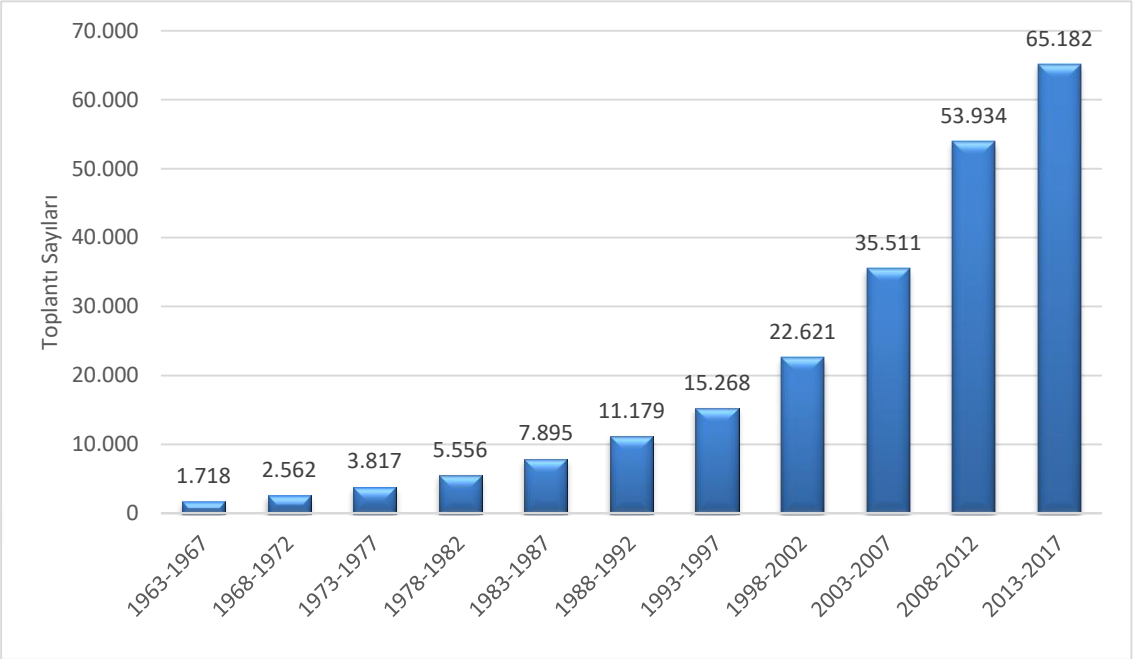

Kaynak: ICCA Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği.

Kongre ve toplantı sektörünün tarihsel süreç içinde sürekli olarak kongre ve toplantı sayılarının arttığı görülmektedir. Bu da kongre ve toplantı sektörünün gerek turizm sektörü gerekse ekonomik açıdan ne kadar önemli bir sektör olduğunu ortaya koymaktadır. (Grafik 1).

Dünyada meydana gelen gelişmelere bağlı olarak turizm sektöründe de insanların ve günün taleplerine bağlı olarak yaşanan değişimler son yıllarda hız kazanmıştır. Dünya turizminin geleceği ile ilgili yapılan araştırmalara göre 2000'li yıllardan itibaren dünyanın tüm bölgeleri için gelişebilecek turizm türlerinin başında kongre turizmi, golf turizmi, 3. yaş turizmi, kültürel turizm ve ekoturizm yer almaktadır. Dünya ekonomisinde turizm sektörü önemli bir role sahiptir. WTO'nun verilerine göre uluslararası turizm gelirleri, dünya ticaretinin yaklaşık %15'ını oluşturmaktadır. Turizm ve hizmet sektörü dünyanın en hızlı büyüyen ve gelişen sektörlerinin başında gelmektedir. Son yıllarda turizm faaliyetleri içindeki payını sürekli artıran kongre turizmi de uluslararası turizm pazarında önemli bir paya sahiptir. ICCA verilerine ve çeşitli çalışmalara göre kongre turizmi dünya

turizm gelirlerinin %40'ı kapsamaktadır. Yani diğer bir ifade ile uluslararası turizm gelirlerinin 1/3'i kongre turizminden elde edilmektedir.[167]

2019 yılı pandemi öncesi dönemde dünyada 1 buçuk milyara yakın insan iş ve dinlenme amaçlı olarak seyahat etmekteydi. Bu seyahatlerin bir bölümü kongre ve toplantı amaçlı yapılan seyahatlerden oluşmaktadır. Bazı meslek grupları özellikle tıp, teknoloji ve sosyo-kültürel konularda dünyadaki hızlı gelişmeleri süreli yayınlar, kitaplar ve medyadan takip etmenin yanı sıra diğer ülkelerde bulunan meslektaşlarıyla buluşup bilgi alışverişinde bulunmak ve konuları tartışmak amacıyla bir araya gelmektedirler. Bu toplantıların çoğu periyodik olarak düzenlenmekle birlikte her sene toplantı yeri için farklı destinasyonlar seçilmektedir. Bu da kongre ve toplantı sektörü açısından ülkeler yerine şehirlerin ön plana çıkmasına yol açmıştır. Diğer taraftan günümüzde ağırlıklı olarak iki tür kongre ve toplantıdan söz edilebilir. Birincisi bilimsel amaçlı yapılan kongre ve toplantılar, ikincisi ise uluslararası şirketlerin dünyadaki tüm temsilciliklerinin bir araya gelerek yaptıkları şirket toplantıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilimsel amaçlı olarak yapılan kongre ve toplantılara bakıldığında özellikle tıp, iletişim ve haberleşme ve enerji sektörlerinde yapılan organizasyonlar ön plana çıkmaktadır.[168]

Tablo 6: Uluslararası Kongre ve Toplantıların Kıtalara Göre Coğrafi Dağılışı

Bölge	**2010 (%)**	**2018 (%)**
Avrupa	54	52
Asya/Orta Doğu	19	23
Kuzey Amerika	10.9	11
Güney Amerika	10	9
Afrika	3.1	3
Okyanusya	3	1
Toplam	**100**	**100**

Kaynak: ICCA 2010 ve 2018 Raporu.[169]

2010 yılında uluslararası kongre ve toplantı sayılarına bakıldığında %54 oranla Avrupa Kıtası birinci sırada yer alırken onu sırasıyla %19 ile Asya/Orta Doğu, %10.9 ile

[167] Nur Ersun, Kahraman Aslan, *Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Kapadokya Bölgesi'nde Kongre Turizmini Geliştirme Olanakları*, Erciyes Üniv. İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi, sayı:34, Temmuz-Aralık 2009, s.140.
[168] Gülbahar, a.g.e. s.90.
[169] ICCA 2010 Raporu, s.14.

Kuzey Amerika, %10 ile Güney Amerika, %3.1 ile Afrika ve %3 ile Okyanusya'nın takip ettiği görülmektedir. 2018 yılına bakıldığında, Avrupa'da kısmı bir düşüş olmasına rağmen ilk sıradaki yerini korumaktadır. Buna karşılık Asya-Orta Doğu bölgesinde yükselmenin olduğu görülmektedir. Kuzey Amerika'da da kongre sayılarında artış izlenirken diğer bölgelerde düşüşün yaşandığı görülmektedir (Tablo 6).

Uluslararası kongre ve toplantıların ülkelere göre dağılışına bakıldığında, gelişmiş ülkelerin ilk sıralarda yer aldıkları görülmektedir. İlk sıralarda yer alan ülkeler kongre ve toplantı turizmi açısından alt ve üst yapılarını tamamlamış, kongre ve toplantı mekânları açısından gelişmiş ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği'nin (ICCA) Uluslararası Toplantıların Modern Tarihi adlı (A Modern History of International Association Meetings) raporunda kongre turizminin de ilk sıralarda yer alan ülkelere ait toplantı sayıları verilmiştir. Aşağıd verilen 2005, 2012 ve 2019 yılları arasında kongre turizminde; toplantı sayısı olarak ilk 20 sırada yer alan ülkelere ait bilgiler verilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7: Uluslararası Kongre ve Toplantıların Ülkelere Göre Dağılışı (2005-2012-2019)

Sıra	Ülke	Kongre Sayısı(2005)	Ülke	Kongre Sayısı(2012)	Ülke	Kongre Sayısı (2019)
1	ABD	728	ABD	833	ABD	934
2	Almanya	454	Almanya	649	Almanya	714
3	İngiltere	420	İspanya	550	Fransa	595
4	Fransa	375	İngiltere	477	İspanya	578
5	İspanya	361	Fransa	469	İngiltere	567
6	İtalya	340	İtalya	390	İtalya	550
7	Japonya	262	Brezilya	360	Çin	539
8	Hollanda	239	Japonya	341	Japonya	527
9	Çin	238	Hollanda	315	Hollanda	356
10	Kanada	217	Çin	311	Portekiz	342
11	İsviçre	204	Avusturya	278	Kanada	336
12	Brezilya	201	12-Kanada	273	Avustralya	272
13	Avusturya	199	Avustralya	253	Günay Kore	248
14	Avustralya	193	İsviçre	241	Belçika	237
15	İsveç	165	İsveç	233	İsveç	237
16	Belçika	153	Güney Kore	229	Avusturya	231
17	Portekiz	152	Portekiz	213	İsviçre	221
18	Güney Kore	147	Arjantin	202	Arjantin	214
19	Yunanistan	130	Belçika	194	Polonya	213
20	Meksika	127	Danimarka	185	Brezilya	209

Kaynak: ICCA İstatistikleri [170]

Kongre ve toplantıların yıllara göre dağılışına bakıldığında, ABD kongre ve toplantı turizminde birinci sırada yer alırken, onu Almanya'nın izlediği görülmektedir. Kongre ve toplantıların en fazla yapıldığı diğer ülkelere bakıldığında sırasıyla, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya ve Hollanda gelmektedir. ICCA 2019 raporuna göre, ABD (934) kongre ile birinci sırada yer almaktadır. ABD'yi 714 kongre ile Almanya, 595 kongre ile Fransa, 578 kongre ile İspanya izlemektedir. Raporda yer alan ilk 10 ülkeye bakıldığında; ABD, Japonya ve Çin dışındaki tüm ülkelerin Avrupa kıtasında yer aldığı görülmektedir.

[170] ICCA, A Modern History of International Association Meetings (1963-2012-2019).

ICCA'nın 2019 raporuna göre kongre ve toplantı sayılarında en büyük düşüşün yaşandığı ülke ise Brezilya'dır. (Tablo 7).

Genel olarak dünyada yapılan kongre ve toplantı sayılarına bakıldığında gelişmiş ülkeler içerisinde özellikle Avrupa şehirlerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Gelişmiş Avrupa ülkelerinde kongre ve toplantı turizmi için gerekli olan her türlü alt ve üst yapı yatırımları mevcuttur. Kongre ve toplantı turizmi özellikle ileri teknolojinin kullanıldığı çok kaliteli alt ve üst yapı olanaklarının bulunduğu ülke ve şehirlerde gelişmektedir.[171]

Tablo 8: Uluslararası Kongrelerin Şehirlere Göre Dağılışı (2003-2012-2019)

Sıra	Şehir	Kongre Sayısı(2003)	Şehir	Kongre Sayısı(2012)	Şehir	Kongre Sayısı(2019)
1	Paris	103	Viyana	195	Paris	237
2	Berlin	100	Paris	181	Lizbon	190
3	Viyana	96	Berlin	172	Berlin	176
4	Prag	95	Madrid	164	Barselona	156
5	Barselona	88	Barselona	154	Madrid	154
6	Lizbon	75	Londra	150	Viyana	149
7	Londra	73	Singapur	150	Singapur	148
8	Singapur	72	Kopenhag	137	Londra	143
9	Roma	69	İstanbul	128	Prag	138
10	Madrid	64	Amsterdam	122	Tokyo	131
11	Amsterdam	63	Prag	112	Buenos Aires	127
12	Helsinki	62	Stockholm	110	Kopenhag	125
13	Bangkok	62	Pekin	109	Bangkok	124
14	Kopenhag	61	Brüksel	107	Amsterdam	120
15	Dublin	57	Lizbon	106	Seul	114
16	Seul	56	Bangkok	105	Dublin	109
17	Stockholm	55	Helsinki	100	Atina	107
18	Sydney	51	Seul	100	Roma	102
19	İstanbul	48	Buenos Aires	99	Taipei	101
20	Brüksel	44	Budapeşte	98	Sydney	93

Kaynak: ICCA İstatistikleri.[172]

[171] Erdoğan, a.g.e. s.73.
[172] ICCA, A Modern History of International Association Meetings (1963-2012-2019).

Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği'nin (ICCA) 2003 verilerine göre Paris ilk sırada yer alırken, 2012 verilerinde Viyana'nın birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Uluslararası kongre ve toplantılarda diğer önemli şehirler ise sırasıyla, Berlin, Madrid, Barselona, Londra, Singapur'dur. Tablodaki şehirler içinde İstanbul'un 19. sıradan 10 yıllık bir sürede 9. sıraya yükselmesi önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Yukarıdaki tablolarda ilginç olan diğer bir veri ise ülkeler içinde birinci sırada yer alan ABD'nin şehir bazında ilk 20'de hiçbir şehrin olmadığıdır. ABD'den Washington 48. sırada New York ise 80. sırada yer almaktadır. (Tablo 8).

ICCA'nın verilerine göre 2019 yılında kongre ve toplantı sektöründe Paris (237) kongre ile uzun bir süreden sonra tekrar ilk sıraya yükseldiği görülmektedir. Paris'i sırasıyla, 190 kongre ile Lizbon, 176 kongre ile Berlin, 156 kongre ile Barselona, 154 kongre ile Madrid izlemektedir. Bunları da sırasıyla Viyana, Singapur, Londra, Prag ve Tokyo izlemektedir. Tablodaki 2019 yılı verilerine bakıldığında Lizbon'un kongre ve toplantı sektöründe diğer şehirlere göre en büyük gelişimin yaşandığı şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Viyana'nın ise kongre ve toplantı sayısında büyük bir düşüşün yaşandığı görülmektedir. (Tablo 8).

ICCA'nın 2018 raporuna göre uluslararası kongre ve toplantı sektöründe İstanbul 33 kongre ile 80. sırada yer almaktadır. İstanbul'un kongre ve toplantı sayısında yaşanan düşüşün nedenlerine bakıldığında, 2013 yılında Gezi Parkı Eylemleri ile başlayan süreç ardında yaşanan canlı bomba eylemleri, 2016 yılında yaşanan 15 Temmuz Hain Darbe Girişimi vb. olumsuz olayların etkili olduğu görülür.

2000'li yılların yaklaşık ilk 20 yılı göz önüne alındığında uluslararası kongrelerin büyük bölümünün Avrupa şehirlerinde, özellikle batı Avrupa ile birlikte İspanya, Portekiz gibi güney, güney batı Avrupa ülkelerinin şehirlerinde yapıldığı dikkat çeker.

ICCA 2020 yılı istatistik raporunda önceki yıllardan farklı olarak kongre ve toplantıların ülke ve şehirlere göre dağılışı verilmemiştir. 2019 yılında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi tüm sektörlerde olduğu gibi kongre ve toplantı turizminde de etkili olmuştur. Dünya geneline yayılan Covid-19 virüsünden dolayı önceden belirlenmiş olan birçok uluslararası kongre ve toplantı gibi organizasyonlar zamanında yapılamamıştır. ICCA 2020 yılı raporunda pandemi döneminde planlanan organizasyonları farklı gruplara

ayırmıştır. Bu gruplandırma kongre organizasyonlarının genel durumunu ve kongre turizmi pazarının yaşadığı zorlu süreci ifade etmesi açısından önem arz etmektedir. Aşağıda ICCA 2020 raporuna göre 2020 yılı içinde planlanmış olan uluslararası kongrelerin durumu ve sayıları verilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9: Uluslararası Kongrelerin 2020 Yılı Sayıları ve Durumları

Uluslararası Kongrelerin Durumu	**Kongre Sayısı**
Ertelenen kongre sayısı	420
Hibrit kongre sayısı	311
İptal edilen kongre sayısı	492
Yeri ve tarihi değişen kongre sayısı	943
Gerçekleşen (online) kongre sayısı	603
Etkilenmeyen kongre sayısı	367
Toplam	**3.136**

Kaynak: ICCA 2020 İstatistik Raporu.

ICCA'nın 2020 yılı istatistik raporuna bakıldığında, önceden planlanan 3.136 uluslararası kongrenin olduğu görülmektedir. Bunlardan 420 kongrenin ertelendiği ve yapılacağı tarihin ve yerin belli olmadığı, 311 kongrenin hibrit (karışık) şeklinde yapıldığı, 492 kongrenin de iptal edildiği belirlenmiştir. Yine aynı raporda online olarak gerçekleşen 603 uluslararası kongre verilmiştir. Covid-19 pandemisinden etkilenmeyen 367 uluslararası kongrenin ise normal olarak gerçekleştiği belirlenmiştir. Yukarıda verilen uluslararası kongrelerin yeri, yapıldığı tarih veya yapılacağı tarih hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Genel olarak tabloya bakıldığında uluslararası kongre ve toplantı turizminin Covid-19 pandemisinden dolayı durma noktasına geldiği görülmektedir.

Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) yapmış olduğu bir araştırmaya göre, önümüzdeki yıllarda zengin turistlerin Avrupa ve popüler turizm merkezleri yerine Asya-Pasifik bölgelerindeki ülkeleri tercih edeceği tahmin edilmektedir. Bu çalışmada gelir düzeyi yüksek turistlerin büyük oranda egzotik, golf ve kongre amaçlı olarak seçim yaptığı belirtilmiştir. 1995'li yıllardan itibaren küresel ekonomide görülen canlanma, kongre turizmi destinasyonlarının ve lokasyon seçiminde etkili olan faktörlerin değişmesine neden olmuştur.

Nitekim Dünya Turizm Örgütü son yıllarda dünya uluslararası turizm faaliyetlerinde olduğu gibi kongre ve toplantı turizmi de bilinen coğrafyalardan daha az

bilinen Uzak Doğu Asya ve Pasifik bölgeleri ile Asya ve Orta Doğu coğrafyasına doğru bir yönelim olduğu belirtilmiştir. Bu yönelimin nedenleri arasında küreselleşme ile birlikte teknolojideki değişmelere bağlı olarak üretim şekillerinin değişmesi ve yeni pazarların aranması, ucuz iş gücü ve ulaşımda meydana gelen iyileşme ve gelişmelere bağlı üretim ve sanayi faaliyetlerinin yer değiştirmesi gelmektedir. Özellikle son yıllarda uluslararası şirketlerin Asya coğrafyasına ilgi göstermelerinden dolayı kongre ve toplantı turizmi de bu alanlara bir kayma göstermiştir. 1900 yılında Paris'in tek başına uluslararası kongre ve toplantı pazarındaki payı %90 civarında olduğu halde, daha sonraki yıllarda tüm Avrupa'nın payı bu seviyeye ulaşamamıştır. Devamlı azalarak 1954'te %75'e, 1974'te ise %65'e kadar düşmüştür. 2018 verilerine bakıldığında bu oranın %52'ye düştüğü görülmektedir. Uzakdoğu Asya her geçen yıl uluslararası kongre ve toplantı sektöründe daha popüler hale gelmektedir. Asya kıtasının 1954 yılındaki payı %4 iken, 1974'te %9'a, 1994'te ise %12'ye kadar yükseldiği görülmektedir. 2018 yılı verilerine bakıldığında ise bu oranın %23'e kadar yükseldiği açıkça görülmektedir.([173],[174])

[173] Özen, a.g.e. s.13-14.
[174] ICCA 2018 Raporu.

2.2. Türkiye'de Kongre Turizmi

2.2.1. Tarihsel Gelişimi

Kongre ve toplantı turizminin Türkiye'deki tarihi kökleri 1923'de kurulan Türk Seyyahin Cemiyeti'ne ve bu kurumun 1931 yılında yenilenerek Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu adını almasına kadar gitse de, Türkiye'de yeni sayılabilecek bir turizm alanıdır. 1928 yılında Uluslararası Turizm Birliği'ne üye olan kurumun üyeliğiyle birlikte 31 Mayıs- 5 Haziran 1930 tarihleri arasında 24 ülkeden 32 Turing Kulübü temsilcisinin katılımıyla İstanbul'da Beynelmilel Turizm Kongresi gerçekleştirilmiştir. Bu kongre vesilesi ile Atatürk, kurumu himayesine alarak desteklemiştir.[175]

Bunun dışında Türkiye'de uluslararası kongre ve toplantı turizmi faaliyetleri ilk olarak 1969 yılında İstanbul'da yapılan Dünya Uluslararası Kızılhaç Kongresi ve Dünya Ticaret Odaları Kongresi ile başlamıştır. Uluslararası kongre ve toplantı turizminde Türkiye'nin adını dünya kamuoyuna duyuran etkinlik ise 1996 yılında İstanbul'da yapılan Habitat II Kongresi olmuştur.[176] Uluslararası Dernekler Birliği (UIA) verilerine göre 1970-1979 yılları arasında Türkiye'de toplam 132 uluslararası kongre yapıldığı belirtilmiştir. 1975 yılında 16 kongre, 1976 yılında 19 kongre ile en fazla kongrenin yapıldığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uluslararası kongre ve toplantıların yabancı katılımcıları (delegeleri) hakkında kesin bir bilgi olmadığı gibi kaç tanesinin devlet tarafından kaçının özel kuruluşlar tarafından organize ve finanse edildiği ile ilgili de kesin bir bilgi bulunmamaktadır.[177]

Türkiye, 1979 yılının Ağustos ayında 460 delege ile Ankara'da yapılan 4. Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Kongreleri, 1980 Haziran ayında 630 delege ile İstanbul'da yapılan 42. Avrupa Jeofizik Birliği Kongresi, 1980 Eylül ayında 820 delege ile yapılan 7. Dünya Deprem Mühendisliği Kongresi gibi birçok uluslararası kongre ve toplantı vb. etkinliklere ev sahipliği yapmıştır.[178] Hatta 2000 yılından sonra Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı önemli uluslararası organizasyonlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz. Başta NATO Zirvesi, AGİT Zirvesi, Dünya Mimarlar Toplantısı, İslam Konferansı Örgütü (OECD), Dünya Gazeteciler Birliği, Dünya Turizm Örgütü'nün Kent

[175]Değirmencioğlu, a.g.e. s.4-5.
[176] Aksu, a.g.e. s.14.
[177] Özen, a.g.e. s.79
[178] Özen, a.g.e. s.79-80.

Turizm Forumu, Dünya Ormancılık Kongresi vb. birçok uluslararası kurum ve kuruluşun kongrelerine ev sahipliği yapmıştır.[179]

Grafik 2: Türkiye'de Yapılan Uluslararası Kongreler ile Dünya ve Avrupa Sıralamasındaki Yerinin Yıllara Göre Dağılımı (1999-2018)

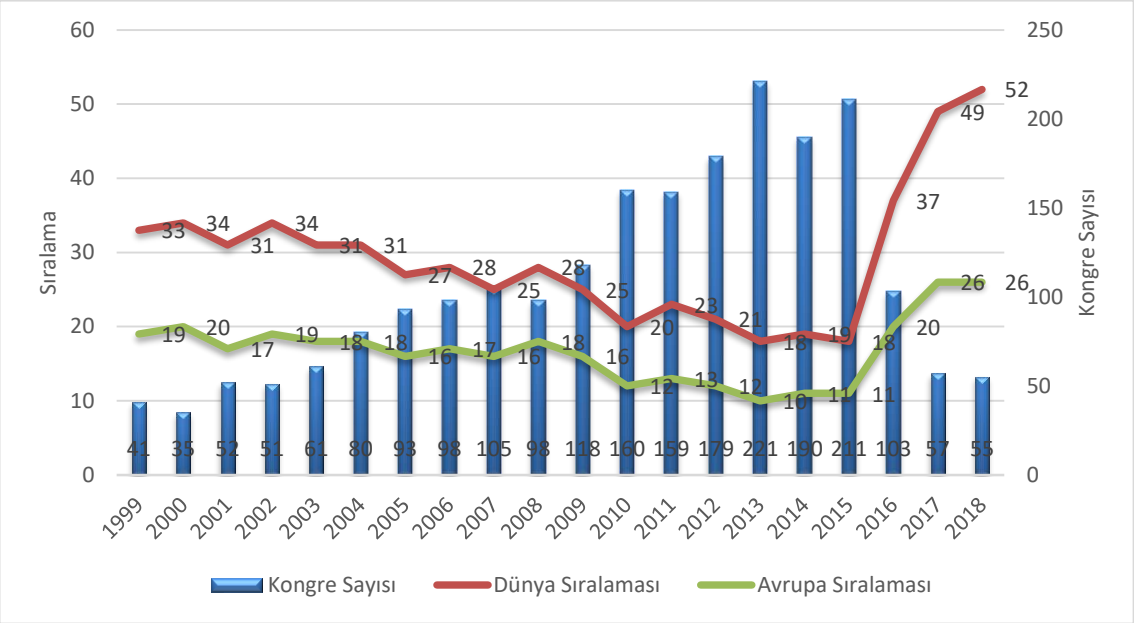

Kaynak: Turizm&Yatırım Dergisi İstatistikleri, 2018. (ICCA 2018 İstatistikleri).

Türkiye'de yapılan uluslararası kongre ve toplantıların 1999 yılından itibaren 2015 yılına kadar belli yıllarda küçük azalmalar dışında sürekli bir artış içinde olduğu görülmektedir. 2015 yılından sonra ise uluslararası kongre ve toplantı sayılarında hızlı bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 2015 yılından itibaren yaşanan düşüşün birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında; Türkiye'nin terör ile mücadelesi sonucunda ortaya çıkan olaylar canlı bomba eylemleri ve özellikle Güneydoğu illerimizde yaşanan çukur eylemleri neticesinde güvenli ülke imajının zedelenmesi, 2016 yılında meydana gelen 15 Temmuz hain darbe girişimi, Suriye'de düşürülen Rus uçağı, Rus diplomatın öldürülmesi vb. hadiselerdir. Tüm bunlar Türkiye içinde ve çevresinde görülen güvenlik sorunları uluslararası kongre organizatörlerinin Türkiye'yi tercih etmeme sebepleri arasında gösterilmektedir. Tüm yıllar arasında 221 kongre ile Türkiye'de en fazla uluslararası kongrenin 2013 yılında yapıldığı görülmektedir. Türkiye'nin uluslararası kongre turizminde dünya ülkeleri arasında ilk 20'de yer alarak 18'ci sırada kendine yer bulmuş

[179] Aksu, a.g.e. s.14.

yine aynı yıl Avrupa ülkeleri arasında da 10. sırada yer almıştır. 2018 yılında ise Türkiye, uluslararası kongrelerde 55 kongre ile dünyada 52. sıraya ve Avrupa ülkeleri arasında 26. sıraya kadar gerilemiştir (Grafik 2). ICCA'nın 2019 yılı verilerine göre Türkiye 97 uluslararası kongre ile dünya ülkeleri arasında 34. 780 katılımcı sayısı ile 40. sırada yer almaktadır.

Türkiye'de kongre ve toplantı turizminin en büyük sorunlarından biri yapılan ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı verilerinin tutulduğu düzenli bir kaynağın ya da bu alanda çalışma yapan ulusal bir kongre bürosunun bulunmamasından dolayı kongre ve toplantı turizmi ile ilgili veriler çeşitli kaynaklarda karşımıza farklı istatistiklerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Türkiye'nin Kongre Portali "KongreMerkezi. Net" adlı sayfada Türkiye'de yapılan ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı turizmiyle ilgili istatistiklere bakıldığında, ülkemizde yapılan kongre ve toplantıların yıllara göre dağılışı aşağıda verilmiştir (Grafik 3).

Grafik 3: Türkiye'de Yapılan Uluslararası Kongrelerin Yıllara Göre Dağılışı (2007-2020)

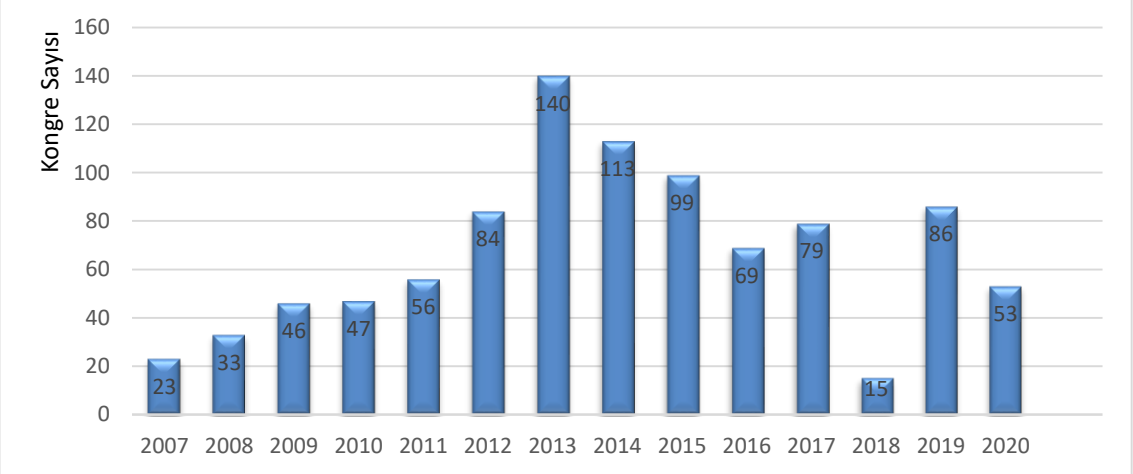

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net(19.02.2021).

Ülkemizde yapılan uluslararası ve ulusal kongrelerin konularına bakıldığında ilk sırayı tıp kongreleri alırken, onu sırasıyla mühendislik, öğrenci kongreleri, eğitim, sağlık, sosyal bilimler, iktisadi ve idari bilimler şeklinde sıralandığı görülür (Grafik 4).

Grafik 4: Türkiye'de Yapılan Kongre ve Toplantıların Türlerine Göre Oransal Dağılımı 2007-2020)

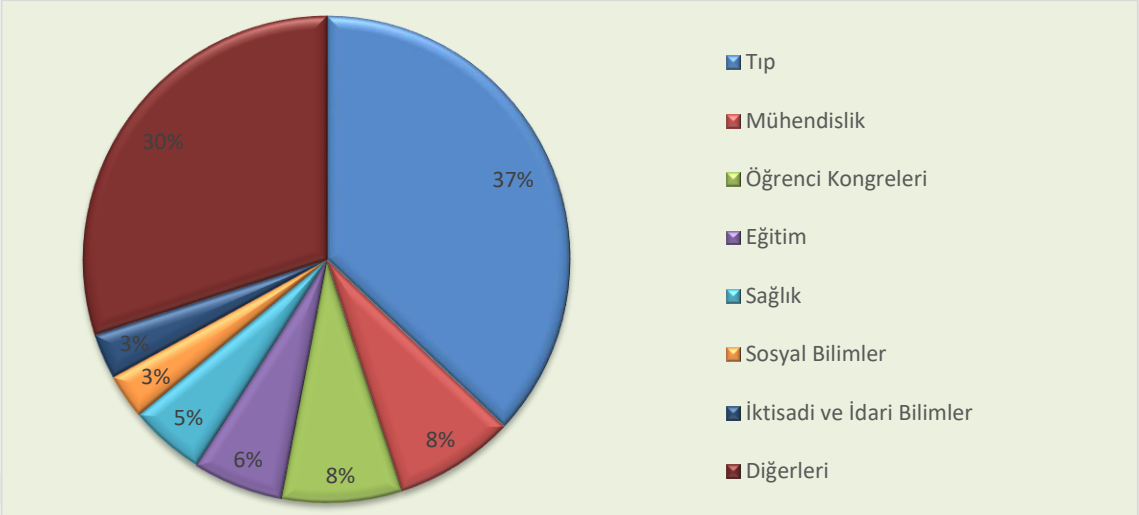

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net(26.02.2021).

Uluslararası arenada itibar ve iyi imaj oluşturma yollarının başında gelen kongre ve toplantı amaçlı turizm faaliyetlerinin artması, kongre ve toplantı sektöründe profesyonelleşme adımlarının hızlanmasına ve kongre ve toplantı amaçlı seyahatlerin daha popüler bir hal almasına yol açmıştır. Turizm faaliyetleri içinde yüksek gelir getirici etkisi, turizm sezonunu uzatma etkisi ve oluşturduğu istihdam ile kongre ve toplantı turizmi, ulusal ve bölgesel alanda ekonomik kalkınmadaki payı ile önemli bir turizm faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin başında gelen Türkiye, ulusal ve bölgesel kalkınma planları ile ekonomik atılımlar yapmak ve ekonomik çeşitlilik oluşturarak istihdam yaratmaya çalışan bir ülkedir. Türkiye ekonomiye olan etkisi ile son yıllarda kongre ve toplantı turizmi alanında büyük yatırımların ve gelişmelerin yaşandığı ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye kongre ve toplantı sektöründe gerek resmi kurumlar gerekse özel sektör yatırımları ile eksiklerini gidermiş ve bu alandaki kapasitesini artırmıştır. Özellikle 2010 yılından itibaren uluslararası kongre ve toplantı sayıları artırmıştır. Ancak son yıllarda Türkiye'de gerek ülke içerisinde gerekse dünyada yaşanan ekonomik ve politik sorunlardan dolayı uluslararası kongre ve toplantı sayılarında düşüş yaşanmıştır.[180]

[180] Oğuz Can Bozkurt, *Konya İlinin Kongre Turizmi Açısından Değerlendirilmesi: Sektör Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma*, Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2020, s. 39.

Türkiye sahip olduğu doğal ve beşeri özellikleri, coğrafi konumu, tarihsel geçmişi ve çeşitli medeniyetlere, imparatorluklara, devletlere ev sahipliği yapması ve bunların bıraktığı zengin kültürel miraslarla dünyada ve özellikle de Akdeniz ülkeleri içinde önemli turizm destinasyonlarının başında gelmektedir. Bu alanda büyük yatırımlar yapan Türkiye'de son yıllarda yaşanan siyasi, ekonomik ve diğer sorunlardan dolayı uluslararası kongre ve toplantı sayısında büyük bir düşüş yaşanmıştır. Kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren kuruluşlara göre 2019 yılından itibaren Türkiye'de sektörün tekrar yükselişe geçeceği öngörülmektedir. 2019 yılında kısmen de olsa yükselişe geçen kongre ve toplantı sektörü, Çin'de başlayan ve tüm dünyaya yayılan Covid-19 virüsü (corona) salgınından dolayı durma noktasına gelmiştir. Özellikle 2020 yılı Nisan ayından itibaren uluslararası uçuşların sona ermesiyle birlikte yapılan kongre ve toplantıların tamamı telekonferans ile online şeklinde gerçekleşmiştir. Türkiye kongre ve toplantı sektöründen daha fazla pay almak amacıyla bu alandaki eksiklerini gidermeye çalışmakta ve yatırımları artırmaktadır. Ayrıca uluslararası kongre ve toplantı turizmini ülkenin diğer bölgelerine ve şehirlerine yaymaya çalışmaktadır. Salgının sona ermesi ile birlikte genel turizm faaliyetleri ve kongre ve toplantı sektörünün yükselişe geçeği tarih tam olarak belli olmamakla birlikte 2021 yılından itibaren yükselişe geçeceği öngörülmektedir.

2.2.2. Türkiye'de Kongre Turizmi Gelirlerinin Turizm Faaliyetleri İçindeki Yeri

Türkiye'nin 2012 ve 2018 yılları arasındaki turizm gelirlerine bakıldığında, en yüksek turizm gelirinin elde edildiği yıl 34 milyar dolar ile 2014 iken, en düşük gelirin elde edildiği yıl ise 22 milyar dolar ile 2016 yılıdır. Türkiye'nin toplam turizm gelirlerinin 22 milyar ile 34 milyar dolar arasında değiştiği görülmektedir. 2019 yılında ise hem gelen turist sayısı hem de turizm gelirleri en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu turizm gelirleri içinde kongre turizmi gelirleri ise yaklaşık 2.5 milyar dolardır. Bu da toplam turizm gelirleri içinde %7.7 tekabül etmektedir. Kongre turizmi gelirlerinin 2013 yılında toplam turizm gelirleri içinde %8,5'a kadar çıktığı görülmektedir. Türkiye genel turizm faaliyetleri açısından yeni sayılan bir alan olmasına rağmen kongre ve toplantı turizmi bu sonuçlar ile toplam turizm gelirleri içinde umut vadetmektedir. Öte yandan Türkiye'nin kongre ve toplantı turizmi potansiyeli ile birlikte gelecek yıllarda bu oranın daha da artacağı öngörülmektedir (Tablo 10).

Tablo 10: Türkiye'nin Turizm ve Kongre Turizmi Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı (2012-2018)

Yıllar	Ulusal Kongre Turizmi Geliri($)	Uluslararası Kongre Turizmi Geliri($)	Kongre Turizmi Toplam Geliri ($)	Oranı (%)	Türkiye Turizm Geliri($)
2012	339.963	2.028.228	2.368.191	**8,16**	29.007.003
2013	371.514	2.396.157	2.767.671	**8,57**	32.308.991
2014	404.037	2.384.423	2.788.460	**8.13**	34.305.903
2015	330.538	2.057.958	2.388.496	**7.59**	31.464.777
2016	286.678	1.400.305	1.686.983	**7.63**	22.107.440
2017	231.963	1.323.639	1.555.602	**5.92**	26.283.656
2018	214.427	1.416.319	1.630.746	**5.53**	29.512.926

Kaynak: TÜİK İstatistikleri, 2019.

Kongre turizmi gelirlerine bakıldığında, önceden verilen tablolara paralel olarak kongre ve toplantı sayılarının düştüğü dönemde kongre gelirlerinin de düştüğü görülmektedir. Tablodaki gelirlere bakıldığında uluslararası kongrelerin gelir açısından ne kadar önemli bir turizm alanı olduğu ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda yaşanan olaylara bağlı olarak düşen kongre turizmi gelirlerinin, gelecek yıllarda Türkiye'nin sahip olduğu turizm, kongre turizmi potansiyeli ve kapasitesi ile tekrar artacağı öngörülmektedir.

Yılın belli dönemlerinde ülkemizin kıyı kesimlerine gelen turistler kişi başı 600-700 dolar düzeyinde bir harcama yaparken, kongre turizmine katılan turistlerin (delegeler) ise 2 bin- 2 bin 500 dolar arasında bir harcama yapmaktadır. Bu da ülke ekonomileri açısından kongre turizminin ne kadar önem arz ettiğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de son 10 yılda genel turizm faaliyetleri içinde kongre ve toplantı turizmi faaliyetlerinde %254'lük bir artış yaşanmıştır.[181] Türkiye genel turizm faaliyetleri için gelen turistlerin yıllara göre harcamalarına bakıldığında, 2003 yılında kişi başı harcama 850 $ civarında iken 2019 yılında kişi başı harcamanın 666 $ kadar düştüğü görülmektedir. Bu açıdan da düşünüldüğünde gelecekte kongre ve toplantı turizmi gelirlerinin, toplam turizm gelirleri içindeki payının artacağının bir kanıtıdır.

[181] TURSAB, Kongre Turizmi Raporu, 2013.

Grafik 5: Türkiye'de Kongre ve Toplantılara Katılan Turistlerin Yaptıkları Harcamaların Sektörlere Göre Dağılımı

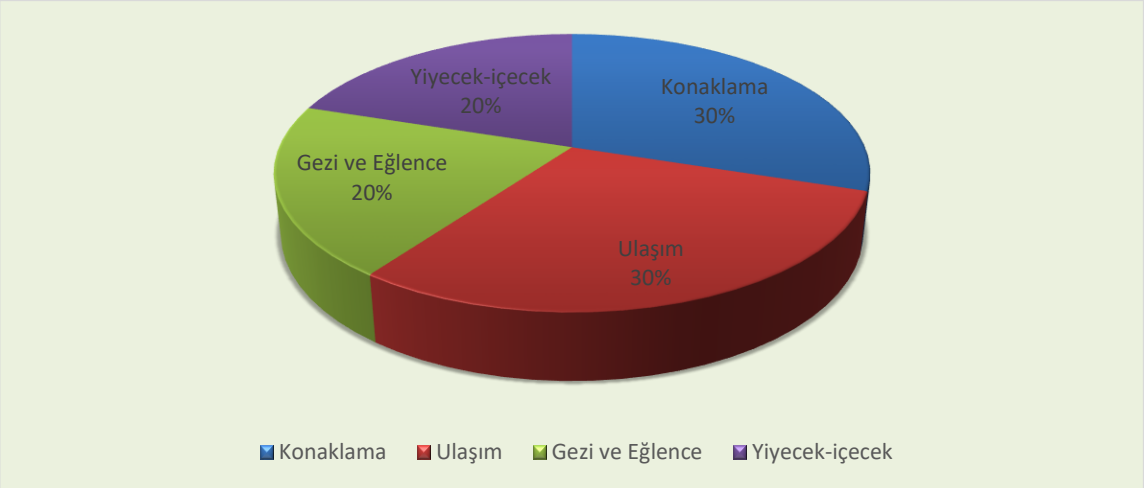

Kaynak: TÜRSAB, Türkiye Kongre Turizmi Raporu 2013.

Kongre ve toplantılara katılan katılımcıların harcama yaptıkları sektörlere bakıldığında, konaklamaya ortalama 750$, ulaşıma 750$, gezi ve eğlenceye 500$ ve yiyecek-içecek sektörüne 500$ olmak üzere kişi başına 2500$ civarında harcama yaptıkları görülmektedir. Diğer yandan kongreye katılan katılımcıların geldikleri turizm destinasyonunda sunulan hizmetlerin çeşitliğine ve kalitesine bağlı olarak bu harcamalar azalmakta veya artmaktadır (Grafik 5).

2.2.3. Türkiye'de Kongre Turizminin Şehirlere Göre Dağılışı

Türkiye'de her yıl ortalama 36 binden fazla kültürel ve bilimsel etkinliğin düzenlendiği bilinmektedir. Bu etkinlikler içinde özellikle derneklerin her yıl düzenledikleri yıllık toplantıların sayısı 18 bini bulmaktadır. Kongre ve toplantı sektöründe yaşanan büyük gelişmeler ile birlikte Türkiye'de kongre ve toplantı turizminden daha fazla pay almak isteyen bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin başında gelen oteller bu alandaki yatırımlara ağırlık vermişlerdir. Kongre ve toplantı potansiyelinin yüksek olduğu bölgelerde yer alan başta, şehir otelleri (zincir oteller), kıyı otelleri, resort oteller vb. olmak üzere kongre ve toplantı pazarından daha fazla pay almak amacıyla kongre ve toplantı salonları yatırımlarına öncelik vermişlerdir. Kongre ve toplantı pazarı, İstanbul, Antalya, İzmir ve Konya gibi şehirlerde kurulan kongre büroları ve bu alanda faaliyet gösteren oteller ve acentelerin tanıtım ve pazarlamaları ile gün geçtikçe büyümektedir. Ayrıca Türkiye'de son yıllarda başta İstanbul olmak üzere Antalya, İzmir, Konya gibi şehirlerde ve Kapadokya bölgesinde yapılan kongre

merkezleri ile birlikte özellikle turizm merkezlerinde yer alan otellerde yapılan kongre ve toplantı salonlarıyla bu alandaki kapasitesini 2-3 kat artırmıştır.[182]

Ulusal kongre ve toplantılarda genellikle büyükşehirler tercih edilirken son yıllarda bazı bölge şehirleri de bu alanda kendinden söz ettirmeye başlamıştır. Bu şehirlere bakıldığında kendi bölgelerindeki diğer şehir merkezlerine göre sanayi, ulaşım, altyapı ve ekonomik olarak gelişmiş şehirler ya da önemli turizm merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların başında Trabzon, Rize, Gaziantep ve Mardin gibi şehirler ile ülkemizin önemli turizm merkezleri arasında yer alan Kapadokya bölgesi gelmektedir. Diğer yandan kongre ve toplantı turizminin en fazla yapıldığı İstanbul, Antalya, İzmir ve Ankara şehirler arasında uluslararası kongre ve toplantılarda %80 oranında İstanbul en çok tercih edilirken, İstanbul'u Antalya izlemektedir. Ulusal kongre ve toplantıların en çok tercih edildiği yer ise uygun iklimi, turizm çeşitliği, konaklama tesisleri ve fiyat çeşitliği, havaalanına yakınlığı, gezi ve eğlence imkânlarının varlığı vb. nedenlerden dolayı Antalya'dır. Özellikle son yıllarda Antalya gerek kongre merkezi yapımında gerekse otellerin bu alandaki yatırımları ile Türkiye'de kongre ve toplantı turizmi kapasitesini artırmıştır. Antalya sahip olduğu bu özelliklerinden dolayı kongre turizmi organizatörleri tarafından en çok tercih edilen kongre turizmi destinasyonlarının başında gelmektedir.[183]

ICCA 2018 yılı kongre ve toplantı turizmi raporuna göre Türkiye'deki önemli şehirlerin kongre sayıları ile dünya şehirleri arasındaki sıralamaları şu şekildedir. İstanbul 33 kongre ile 84. sırada yer alırken, Antalya 12 kongre ile 225. sırada kendine yer bulmuştur. Raporda İstanbul ve Antalya'yı Ankara ve İzmir izlemektedir. ICCA'nın 2019 yılı uluslararası kongre raporunda ise İstanbul 58 kongre ile 44. sırada, Antalya 13 kongre ile 210. sırada, Ankara 9 kongre ile 289. sırada ve İzmir 5 kongre ile 424. sırada kendine listede yer bulabilmiştir.

İstanbul: Türkiye'de turizm ve kongre turizm açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Kongre ve toplantı turizmi alanında önemli birçok ulusal ve uluslararası organizasyona ev sahipliği yapan İstanbul'un yıllara göre uluslararası kongre ve toplantı

[182] Turizm&Yatırım Dergisi, Kongre ve Toplantı Turizmi Eki, 2012. s. 6-7.
[183] Dinçer, a.g.e. s. 40-42.

sayıları ile ilgili bilgiler ve uluslararası kongre ve toplantılarda dünya ve Avrupa şehirleri arasındaki sıralaması aşağıda verilmiştir (Grafik 6).

Grafik 6: İstanbul'da Yapılan Uluslararası Kongreler ile Dünya ve Avrupa Sıralamasındaki Yerinin Yıllara Göre Dağılımı (1999-2018)

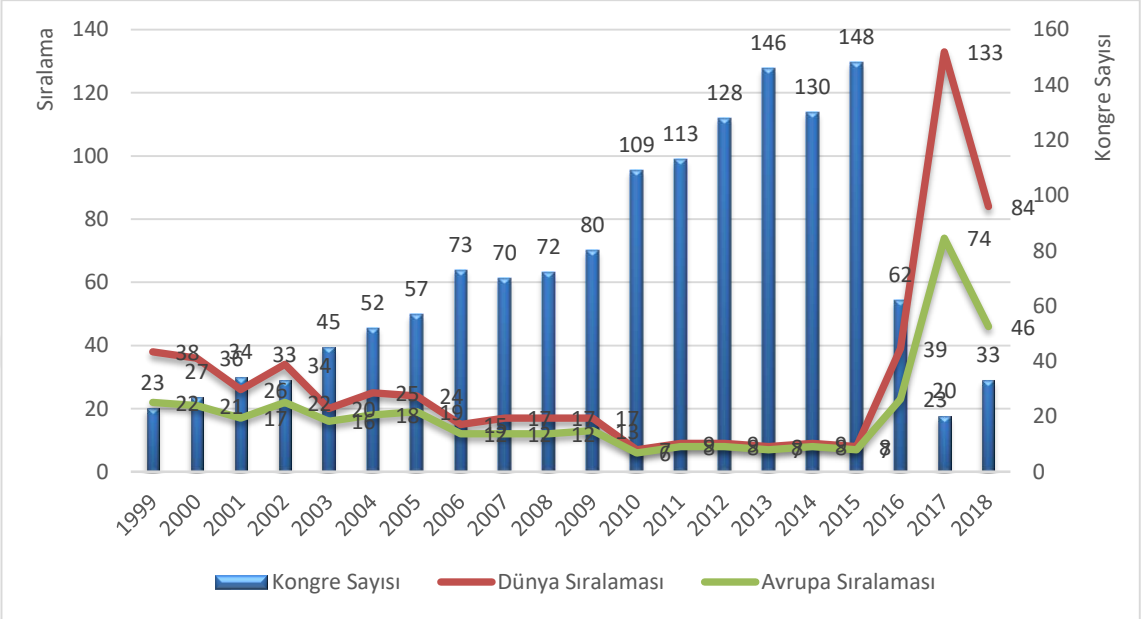

Kaynak: Turizm&Yatırım Dergisi İstatistikleri, 2018. (ICCA 2018 İstatistikleri).

İstanbul'da yapılan uluslararası kongrelerin yıllara göre dağılışına bakıldığında, 1999 yılından 2013 yılına kadar kongre ve toplantı sayılarının sürekli arttığı ve dünya ve Avrupa şehirleri arasında da ilk sıralara geldiği görülmektedir. 2016 yılında ise kongre toplantı sayılarının ciddi oranda azaldığı görülmektedir. Bu düşüşün sebebi 2016 yılında vuku bulan 15 Temmuz hain darbe girişimi ve sonrasında yaşanan olaylar etkili olmuştur. İstanbul'da en fazla uluslararası kongrenin yapıldığı yıl 148 kongre ile 2015 yılı iken en az uluslararası kongrenin yapıldığı yıl ise 20 kongre ile 2017 olduğu görülmektedir. Yine İstanbul'un şehirlerarasındaki sıralamasına bakıldığında, 2010 yılında 109 kongre ile dünyada 7. sırada Avrupa'da ise 6. sırada yer aldığı görülür. 2013 yılında 146 kongre ve 2015 yılında 148 kongre ile dünya da 8. sırada yer almaktadır. Yine Avrupa şehirleri arasında 2013 ve 2015 yıllarında 7. sırada yer aldığı görülmektedir. Diğer taraftan İstanbul'un 2017 yılında 20 kongre ile dünyada 133. sıraya Avrupa da ise 74. sıraya kadar gerilediği görülmektedir. Ülkede yaşanan ekonomik, siyasi ve terör olayları vb. gelişmeler uluslararası kongre ve toplantı turizmini olumsuz etkilemekte ve organizatörlerinin başka destinasyonlara yönelmelerine sebep olmaktadır. Bu tür olayların meydana gelmesi ciddi oranda güvenli destinasyon imajını zedeleyerek

uluslararası kongre ve toplantı sayılarını düşürmektedir. Uluslararası kongre ve toplantı sayısının 2018 yılı ile birlikte arttığı İstanbul, ICCA'nın 2019 yılı verilerine bakıldığında 58 kongre ile dünya şehirleri arasında 44. sırada, Avrupa ülkeleri arasında 27. sırada yer aldığı görülmektedir.

İstanbul'un uluslararası kongre ve toplantı turizminde ön plana çıkmasında etkili olan unsurları şu şekilde sıralayabiliriz.[184]

- Kongre ve toplantı turizmi yönünden alt ve üst yapılarının iyi olması ve yatırımların tamamlanmış olması
- Doğal, tarihi ve kültürel yapılar bakımından zengin olması
- Türkiye şehirleri arasında Kongre ve Ziyaretçi Bürosu olan birkaç şehirlerden biri olması ve bu büronun aktif çalışmaları
- Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği (ICCA) raporlarında Türkiye'de uluslararası kongre ve toplantıların en fazla yapıldığı şehir olması
- Kongre talebi yönünden yoğun bir şekilde talep alması
- Konumu itibari ile Türkiye'de ulaşım ve ulaşım alt yapısının en fazla geliştiği yer ve uluslararası taşımacılıkta yoğun olarak kullanılan 2 havalimanına sahip olması
- Konaklama açısından birçok alternatif sunması, lüks ve kaliteli çok sayıda yıldızlı otele sahip olması
- Bugüne kadar uluslararası alanda birçok büyük organizasyona ev sahipliği yapması (Kızılhaç Kongresi, Habitat II, AGİT, IMF, Dünya İslam Örgütü, Dünya Ormancılık Kongresi vb.)
- Kongre merkezleri, toplantı salonları, büyük konaklama tesisleri, konser salonları gibi birçok yapıyı barındıran büyük bir kompleks olan kongre vadisine sahip olması
- Kongre ve toplantı katılımcılarının (delege) kongre dışında (kongre öncesi-sonrası) taleplerini karşılayabileceği geniş ürün yelpazesi, kaliteli hizmetler sunabilecek düzeyde gelişmiş işletmelere sahip olması gibi birçok faktör sıralanabilir.

İstanbul'dan sonra Türkiye'de en fazla uluslararası kongre ve toplantının yapıldığı şehir Antalya'dır. İstanbul ve Antalya'nın kongre turizmi açısından karşılaştırılması

[184] Aksu, a.g.e. s.259.

amacıyla yıllara göre uluslararası kongre ve toplantı sayıları ve sıralamaları aşağıda verilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11: Yıllara Göre İstanbul ve Antalya'da Yapılan Uluslararası Kongre ve Toplantı Sayıları ve Sıralamaları (2010-2019)

Yıllar	İstanbul Kongre Sayısı	İstanbul'un Dünya Sıralaması	Antalya Kongre Sayısı	Antalya'nın Dünya Sıralaması
2010	109	7.	23	79.
2011	113	9.	23	92.
2012	128	9.	21	109.
2013	146	8.	12	103.
2014	130	9.	30	81.
2015	148	8.	27	100.
2016	62	39.	13	203.
2017	20	133.	16	165.
2018	33	84.	12	225.
2019	58	44.	13	210.

Kaynak: ICCA İstatistikleri.

Antalya: Türkiye'de turizm faaliyetleri deyince akla ilk gelen yerlerden olan Antalya kongre ve toplantı turizminde de son yıllarda adından sıkça söz ettirmeye başlamıştır. Nitekim 2010-2019 yılları arasını kapsayan ICCA verileri göz önüne alındığında, Antalya'nın uluslararası kongre ve toplantı turizminde İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Antalya'nın dünya şehirleri arasındaki kongre ve toplantı sayıları ve sıralamasına bakıldığında, 2010 yılında 23 kongre ile 79 sırada yer alırken, uluslararası kongre sayısının en fazla olduğu 2014 yılında 30 kongre ile 81. sırada yer almıştır. Uluslararası kongre sayısının en az olduğu 2018 yılında 12 kongre ile 225 sırada kendine yer bulabilmiştir. Önceki sayfalarda bahsedildiği gibi Türkiye'de çeşitli olayların yaşandığı yıllarda Antalya'nın uluslararası kongre ve toplantı sayılarında da düşüşler yaşanmıştır. 2017 yılından itibaren Antalya'nın kongre ve toplantı sayılarının arttığı görülmektedir.

Antalya'nın kongre ve toplantı turizmi açısından avantajlarını ve ön planda yer almasını sağlayan unsurları şu şekilde sıralayabiliriz.[185]

[185] Aksu, a.g.e. s.260.

- Kongre ve toplantı turizmi yönünden alt ve üst yapılarının iyi olması ve yatırımların tamamlanmış olması
- Doğal, tarihi ve kültürel açıdan iyi bir konumda olması
- Türkiye'de açılan ilk Kongre ve Ziyaretçi Bürosuna sahip olması ve bu büronun aktif çalışmaları
- ICCA raporlarında adı geçen şehirlerimiz arasında uluslararası organizasyon sayısı bakımından en iyi 2. şehir olması ve kongre ve toplantı koltuk kapasitesi bakımından ilk sırada yer alması
- Türkiye'de turizm talebi bakımından lider olması, Türkiye'de yabancı turistlerin en çok geldiği ve tercih ettikleri şehir olması
- Türkiye'de uluslararası taşımacılıkta en çok kullanılan 2 havalimanına sahip olması (Antalya Havalimanı ve Gazipaşa-Alanya Havalimanı)
- Son yıllarda dünya çapında uluslararası alanda birçok organizasyona ev sahipliği yapması (Dünya Ormancılık Kongresi, Avrupa Erkekler Basketbol Şampiyonası, ICCA 2014, G20 Zirvesi, NATO Zirvesi vb.)
- Bunların yanın Antalya'nın konaklama tesisi ve yatak kapasitesi bakımından Türkiye'de ilk sırada yer alması
- Kongre ve toplantı katılımcılarının (delege) kongre dışında (kongre öncesi-sonrası) taleplerini karşılayabileceği geniş ürün yelpazesi, kaliteli hizmetler sunabilecek düzeyde gelişmiş işletmelere sahip olması gibi birçok faktör sayılabilir.

İzmir: Türkiye'nin önemli turizm destinasyonları arasında yer alan İzmir, turizm faaliyetlerinde olduğu gibi kongre ve toplantı turizminde de Türkiye'de en çok tercih edilen yerlerin başında gelmektedir.

İzmir'in kongre ve toplantı turizminde avantajlarını şu şekilde sıralayabiliriz.[186]

- Son yıllarda kongre ve toplantı turizmi açısından yapmış olduğu alt ve üst yapı yatırımları ve iyileştirmeler
- Doğal, tarihi ve kültürel zenginlikler açısından iyi bir konumda olması
- Aktif olarak çalışan Kongre ve Ziyaretçi bürosuna sahip olması
- ICCA raporlarında uluslararası organizasyonda Türkiye'de 3. sırada yer alması

[186] Aksu, a.g.e. s.260.

- Uluslararası taşımacılıkta da kullanılan 1 havalimanın olması
- Sahip olduğu konaklama tesislerinin yanında daha fazla 5 yıldızlı otel yapabilecek durumda olması
- Kongre ve toplantı katılımcılarının (delege) kongre dışında (kongre öncesi-sonrası) taleplerini karşılayabileceği geniş ürün yelpazesi, kaliteli hizmetler sunabilecek düzeyde gelişmiş işletmelere sahip olması gibi birçok faktör sayılabilir.

2.2.4. Türkiye'de Önemli Kongre Merkezleri ve Özellikleri

Türkiye'de kongre ve toplantı merkezlerinin ilk örnekleri 1990'lı yıllardan sonra görülmeye başlamıştır. Kongre ve toplantı merkezlerinin kuruluş yerleri seçilirken ilk başlarda kentsel canlılığın yoğun olduğu demiryolu ulaşımının geliştiği yerler ön plana çıkmıştır. Zaman içinde şehir içinde ulaşımın zorlaşmasına bağlı olarak kongre merkezleri ulaşımın daha kolay olduğu şehrin kenar kesimlerine ve konaklama tesislerinin bulunduğu alanlara kaymaya başlamıştır.

Türkiye'de ilk kongre merkezi, Lütfi Kırdar Spor Salonu'nun kongre merkezine dönüştürülmesi ile Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı 5 Eylül 1996 yılında açılmıştır. İlk olarak ülkemizin adını dünya kongre pazarına duyuran Habitat II organizasyonuna ev sahipliği yapmıştır.[187]

Türkiye'nin ikinci kongre merkezi 1 Ekim 1997 yılında Antalya'da cam piramit şeklinde yapılan Sabancı Kongre ve Sergi Merkezidir. Sabancı Kongre ve Sergi Merkezi ilk olarak 11. Dünya Ormancılık Kongresine ev sahipliği yapmıştır. Türkiye'de diğer önemli kongre merkezleri ise 2009 yılında açılan Haliç Kongre Merkezi ve İstanbul Kongre Merkezi ile yine aynı yıl Bursa Merinos İplik Fabrikasından dönüştürülerek açılan Bursa Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi ve 2013 yılında hizmete giren Kuşadası Efes Kongre Merkezi ve son olarak 2019 yılında hizmete giren Belek Turizm Merkezi'nde açılan NEST Kongre ve Fuar Merkezi olarak sıralanabilir. [188]

Türkiye de bulunan kongre merkezlerinin bazılarının uluslararası kongre organizatörleri arasında bulunan kuruluşlara üyeliği bulunmaktadır. Bunlar; İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği (ICCA)

[187] Aksu, a.g.e. s.41.
[188] Aymankuy, a.g.e. 2018 s. 164-167.

üyesidir. Ankara Congressıum Uluslararası Kongre Merkezi, Haliç Kongre Merkezi, İstanbul Kongre Merkezi, İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı, Bursa Merinos Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi gibi merkezlerin ise hem ICCA hem AIPC üyelikleri bulunmaktadır.[189] Türkiye'deki bu merkezlerin kapasitelerine bakıldığında, 1500- 15.000 kişi arasında değiştiği görülmektedir. Kapasitesi 10.000 kişi üzeri olan kongre merkezi sayısının 3 olduğu ve bu merkezlerin ulusal ve uluslararası kongre ve toplantıların en çok yapıldığı şehirlerde yer aldığı görülmektedir. Tabloda yer alan kongre merkezlerinin çoğunun uluslararası kongre ve toplantı turizminde ilk sırada yer alan İstanbul ve Antalya'da kuruldukları görülmektedir (Tablo 12).

Tablo 12: Türkiye'deki Önemli Kongre Merkezleri ve Kapasiteleri

Kongre Merkezinin Adı	Koltuk Kapasitesi (Kişi)
İstanbul Ülker Arena Kongre Merkezi	15.000
Kuşadası Efes Kongre Merkezi	12.000
Belek NEST Kongre Merkezi	10.000
İstanbul Ora Kongre Merkezi	6300
İstanbul VW Arena Kongre Merkezi	5800
Antalya EXPO2016 Kongre Merkezi	5000
İstanbul Yahya Kemal Beyatlı Kongre Merkezi	4500
İstanbul ICC Kongre Merkezi	4000
İstanbul WOW Hotels Kongre Merkezi	4000
Ankara Congressıum Kongre Merkezi	3100
İstanbul Hilton Bomolti Kongre Merkezi	3000
İstanbul Haliç Kongre Merkezi	3000
İstanbul Bostancı Kongre Merkezi	2500
Antalya Mimar Sinan Kongre Merkezi	2500
İstanbul Pulman Hotel Kongre Merkezi	2500
Antalya Cam Piramit Kongre Merkezi	2400
İstanbul Lütfi Kırdar Kongre Merkezi	2000
Konya Selçuklu Kongre Merkezi	2000
Bursa Merinos Atatürk Kongre Merkezi	1603
İstanbul Sılence Hotel Kongre Merkezi	1500

Kaynak: https://www.bkstravel.com.tr/turkiye/(25.02.2021).

[189] Aksu, a.g.e. s.41.

Kongre ve toplantı turizminin yapıldığı en önemli mekânların başında kongre otelleri dikkati çekmektedir. Oteller, kongre turizmi kavramının oluşmasında ve ortaya çıkmasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Kongre otelleri, temel amaçları müşterilerine konaklama, yeme-içme, eğlence vb. aktivitelerini karşılama ve çeşitli hizmetleri sunmaktır. Bunların yanında talep edilen kongre ve toplantı ihtiyacını karşılamaya dönük olarak çeşitli büyüklükteki çok amaçlı salonlara sahiptirler. Türkiye'de ağırlıklı olarak İstanbul, Antalya, İzmir ve Ankara gibi büyük şehirlerde ve önemli turizm merkezlerinde bulunan kongre otelleri, 2000-3000 kişilik kongre ve toplantılar gibi çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapacak sayıda salonlara ve donanımlara sahiptir. Bu şehirler içinde sadece İstanbul ve Antalya'da bulunan kongre otellerinin Uluslararası Kongre ve Toplantılar Birliği (ICCA) üyeliği bulunmaktadır. Türkiye'de kongre otellerinin toplam kapasitesi 2009 yılı itibari ile 424.799 olarak tespit edilmiştir. Antalya kapasite olarak ilk sırada yer alırken, onu İstanbul ve Ankara izlemektedir.[190] Aşağıda Türkiye'de kongre ve toplantı turizminde en çok kullanılan oteller ve bulundukları şehirler verilmiştir (Tablo 13).

[190] Aksu, a.g.e. s.59-60.

Tablo 13: Türkiye'deki Önemli Kongre Otelleri

KONGRE OTELİNİN ADI	ŞEHİR	KONGRE OTELİNİN ADI	ŞEHİR
Maritim Pine Beach Resort Otel	Antalya /Belek	Dedeman İstanbul Otel	İstanbul
Pine Bay Holiday Resort Otel	Aydın /Kuşadası	Altın Yunus Resort Otel	İzmir /Çeşme
"Sheraton Hotel & Convention Center"	Ankara	Radisson Blu Resort Otel	İzmir /Çeşme
Gloria Hotels & Convention Center	Antalya /Belek	Crowne Plaza Otel	Ankara
Rixos Sungate Otel	Antalya /Kemer	Limak Ambassadore Otel	Ankara
WOW Topkapı Palace Otel	Antalya /Kundu	Swissotel Ankara	Ankara
Cornelia Diamond Otel	Antalya /Belek	Kervansaray Lara Otel	Antalya /Lara
Grand Cevahir Otel ve Kongre Merkezi	İstanbul	Mardan Palace Otel	Antalya/Kundu
Swissotel The Bosphorus	İstanbul	"Porto Bello Otel"	Antalya
Sheraton Çeşme Otel	İzmir/Çeşme	Grand Yazıcı Otel	Bursa/Uludağ
"Hilton Dalaman Resort& SPA Otel	Muğla/Sarıgerme	Ottoman Palace Otel	Hatay/Antakya
Hilton Adana	Adana	Barbaros Point Otel	İstanbul
Rixos Ankara Otel	Ankara	Ceylan Inter Continental Otel	İstanbul
Starlight Hotel &Convention Center	Antalya/Side	Elite World Otel	İstanbul
"WOW İstanbul Hotels & Convention Center"	İstanbul	Greenpark Pendik Otel	İstanbul
Susesi Deluxe Resort Otel	Antalya /Belek	Hilton İstanbul	İstanbul
WOW Kremlin Palace Otel	Antalya/Kundu	Klasis Resort Otel	İstanbul
Ela Quality Resort Otel	Antalya /Belek	Ilıca Otel	İzmir/Çeşme
Karinna Otel	Bursa/Uludağ		

Kaynak: Turizm & Yatırım Dergisi, Kongre Turizmi Eki, 2012, s.7.

Kongre ve toplantı turizminde en çok tercih edilen ve kullanılan otellere bakıldığında bu otellerin genellikle İstanbul, Antalya, Ankara, İzmir ve Aydın gibi şehirlerde olduğu görülmektedir. Bu durumu şu şekilde yorumlamak da mümkündür. Genel turizm faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı, alt ve üst yapıları açısından gelişmiş büyük şehirlerde bulunan oteller kongre ve toplantı turizmi bakımından da uygundur (Tablo 13).

Türkiye'de bunların dışında üniversiteler önde gelen kongre ve toplantı merkezleri arasındadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de üniversiteler, toplantı, seminer ve sempozyum gibi eğitim programları, akademik ve bilimsel toplantılara ev sahipliği yapmaktadır. Son yıllarda açılan üniversiteler ile Türkiye'nin 81 il merkezinde kongre ve toplantıların yapılabileceği salonların varlığı söz konusudur. Türkiye'nin köklü bazı

üniversitelerinde bulunan kongre ve toplantı merkezlerinin kapasiteleri 500-1000 kişi arasında değişmektedir. Hatta bazı üniversitelerde kapasite 2000 kişi civarındadır.[191]

TÜRSAB Ar-Ge Departmanı tarafından 2009 yılında hazırlanan "Dünyada ve Türkiye'de Kongre Turizmi" adlı çalışmaya göre Türkiye'nin kongre turizmi kapasitesi toplam 2.428 kongre ve toplantı salonu ile 441. 871 kişi olduğu tabloda görülmektedir. Yapılan bu çalışmada Türkiye'deki kongre merkezleri, oteller ve üniversitelerin kongre ve toplantı salonları baz alınarak yapılmıştır.[192] (Tablo 14).

Tablo 14: Türkiye'de Bazı Şehirlerin Kongre Turizmi Koltuk Kapasitesi

Şehirler	**Antalya**	**Aydın**	**İstanbul**	**İzmir**	**Muğla**	**Ankara**	**Diğer**	**Toplam**
Salon Sayısı	689	61	643	183	148	105	680	2.428
Kapasitesi	165.785	12.620	87.695	25.270	27.539	28.768	94.194	441.871
Payı (%)	% 37.52	%2.86	% 19.85	% 5.72	% 6.23	% 6.51	%21.32	100

Kaynak: TÜRSAB Ar-Ge Departman, 2009.

Türkiye'de kongre kapasitesi olarak Antalya %37.52'lik pay ile ilk sırada yer alırken, İstanbul %19.85'lik pay ile ikinci, Ankara %6.51'lik pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. Aynı çalışmada 2002 yılında Türkiye'nin toplam kongre kapasitesi yaklaşık 332.375 olarak tespit edilmiştir. 2002-2009 yılları arasında geçen sürede Türkiye'de kongre kapasitesi %32.94'lük bir artış yaparak 441.871 ulaşmıştır. Bu gelişim Türkiye'nin kongre ve toplantı turizmi alanındaki gelişimini ortaya koymaktadır. Geçen süre zarfında Türkiye'de kurulan üniversiteler, açılan kongre merkezleri ve oteller ile birlikte günümüzde bu kapasitesinin yaklaşık 1 milyon civarında olduğu söylenebilir.

2.3. Kongre Turizmi Açısından Türkiye'nin Avantajları ve Dezavantajları

Ülkemiz sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginlikleri, konumundan dolayı çok sayıda avantaja sahip olmasının yanında bazı dezavantajlara da sahiptir.

Avantajları:

- Ülkemiz uluslararası ve ulusal kongre organizatörleri açısından düzenleyecekleri kongre ve toplantı paketinin maliyetini azaltan ve alacakları birçok hizmeti paket olarak sunan "her şey dâhil" sitemini başarılı bir şekilde uygulayan ülkelerin

[191] Aksu, a.g.e. s.76.
[192] TÜRSAB Ar-Ge Departman, 2009, Dünya'da ve Türkiye'de Kongre Turizmi, s.3.

başında gelmesi, bu anlamda uygun fiyat ve kalite dengesini sağlayan bir ülke olarak tanınmış olması,

- Türkiye sahip olduğu kapasiteye ek olarak "2023 Turizm Vizyonu" çerçevesinde uluslararası organizasyonların taleplerini karşılayacak farklı boyutlarda, ihtiyaçları karşılamak amacıyla kongre ve toplantı merkezleri ve salonları ile vb. yatırımlara devam etmesi,
- Türkiye sahip olduğu kongre ve toplantı otelleri ve kongre merkezleri kapasitesi, konforu, donanımı ve teknolojik alt yapısı bakımından dünyadaki birçok rakip ülkeden oldukça iyi durumda olması,
- Türk lirasının döviz kurundan dolayı diğer paralara göre düşük olması, kongre katılımcılarının paralarının Türk lirasına göre daha değerli olması, Türkiye'de yapacakları alışverişlerde ve alacakları hizmetlerde onlara avantaj sağlıyor olması
- Medeniyetin beşiği ve insanlarımızın dünyaca ünlü ve bilinen misafirperverliği özelliğini kullanarak kongre ve toplantı katılımcılarının (delegelerine) beklentilerini karşılayacak düzeyde iyi bir hizmetin sunulması
- Türkiye sahip olduğu genç nüfus potansiyeli, özellikle kongre ve toplantı sektörünü bir kariyer planlaması, zevk ile çalışabilecekleri ve referans olabilecek kişi veya gruplar ile bir arada olabilecekleri bir sektör olarak görmekte ve yazılı ve görsel basında sık sık kongre ve toplantı turizmi ile ilgili haberlerin yapılması ve bu alana yönelik yönlendirilmelerin yapılması
- Türkiye'de yaşanan sosyo-kültürel olaylar ve doğal afetlere karşı alınan önlemler ve başarılı kriz yönetimi sayesinde, uluslararası kongre organizatörleri ve kuruluşlar tarafında ülkemizin "güvenli ülke" veya "güvenli destinasyon" olarak bilinmesi
- Türkiye'nin sahip olduğu kongre ve toplantı alanında hizmet veren oteller ve merkezlerinin yanı sıra eşsiz doğal, tarihi ve kültürel zenginlikleri sunması ve dünyaca ünlü Türk mutfağı ve yemekleri sunması şeklinde sıralanabilir.

Dezavantajları: Türkiye'nin kongre ve toplantı turizminde uluslararası alanda diğer rakipleri olan devletler karşında kongre pazarında yükselmesini engelleyen dezavantajları şu şekilde sıralayabiliriz.[193]

[193] Aksu, a.g.e. s.262-263.

- Ülkemizin uluslararası alanda tanıtılması için ayrılan bütçenin yetersiz olması ve bu bütçe içinde kongre turizmi potansiyelinin tanıtılmasına ayrılan bütçenin diğer rakip ülkelere göre yetersiz kalması (genel olarak tanıtma ve pazarlama sorunu)
- Ülkemize, yurtdışından gelen uluslararası kongre ve toplantı taleplerini tarafsız bir şekilde yönlendirecek, kongre ve toplantılar gibi organizasyonları ülkeye çekebilecek ulusal bir kuruluşun olmaması. Ülkemizde bu alanda faaliyet gösteren kongre ve ziyaretçi bürolarının İstanbul, Antalya ve İzmir olmak üzere 3 şehir dışında olmaması ve bunların yerel ve merkezi yönetimler tarafından yeterince desteklenmemesi sonucu ülkede var olan potansiyelin yeteri kadar değerlendirilmemesine yol açması
- Kongre ve toplantılar ile ilgili istatistiki verilerin yetersiz olması ve var olan verilerinde detaylı olmaması ulusal ve uluslararası alanda vizyon oluşturma ve ülkemizin var olan potansiyelinin yeteri kadar kullanılmasını engellemekte ve gerekli olan yatırımların gecikmesine yol açması
- Türkiye'de kongre ve toplantı sektöründe yeteri kadar profesyonel kongre organizatörlerinin olmaması, var olan profesyonel kongre organizatörlerinin (PCO) ise yeteri kadar uzmanlaşmaması
- Türkiye'de uluslararası kongre pazarının yeteri kadar bilinmemesi ve yeterli imajın oluşmamış olması
- Ülkemizde yapılan kongrelerin uluslararası basında ve yayınlarda yeteri kadar tanıtılamaması ve uluslararası kataloglara girememesi
- Kongre ve toplantı turizmi ile ilgili yapılan çalışmaların toplumun geneli tarafından desteklenmemesi ve toplumsal bilincin oluşturulamaması
- Yapılan alt ve üst yapıların yetersizliği ve bunların planlamasında hataların yapılması, profesyonel destek ve görüşlerin alınmaması
- Uluslararası kongre ve toplantı organizasyonlarında yaşanan sorunlar ve yeteri kadar iş birliğinin yapılmaması
- Ülkemizde kongre düzenleyen profesyonel kongre organizatörleri, kongre otelleri ve acentaların sadece yerel ve özel bazlı tanıtımlar yapması ve bu kuruluşların sadece belli bölgelerde yoğunlaşması
- Kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösterecek yeteri kadar kalifiyeli insanın olmaması ve kalifiyeli insan yetişmeye yönelik çalışmaların yetersizliği

vb. sorunlar kongre ve toplantı turizminin ülkemizde yeteri kadar gelişememesine neden olmaktadır.

III. BÖLÜM
BELEK'TE KONGRE TURİZMİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

3.1. Belek'in Tarihsel Gelişimi

Bölgede yapılan arkeolojik kazılar, sahanın tarihinin Paleolitik Çağ'a kadar gittiğini işaret etse de, tarihte "Efsaneler Bölgesi" olarak anılan Belek ve Kadriye yerleşim alanlarının iyi bilinen geçmişi M.Ö. 4. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Bölge Antik çağlarda Hellenistik ve Roma egemenliğine girmiş ve en parlak dönemini ise Roma döneminde yaşamıştır. Antik çağlarda Pamfilya olarak bilinen bölge zengin su havzası olarak ön plana çıkmıştır. Pamfilya'dan kalma birçok antik kente ev sahipliği yapan bölgede, Aspendos, Perge, Sillyon ve bölgenin kuzeyinde bulunan Selge antik kentleri yer almaktadır. [194]

Günümüz yerleşmelerinin ilk çekirdekleri Osmanlı'nın son dönemlerinde 1880'lerden sonra Belek ve Kadriye'nin köy yerleşmesi olarak ortaya çıkmasıyla başlar. Bu bağlamda bu iki yerleşmeyi ayrı ayrı ele almak yerinde olacaktır.

Belek, kıyıda sulak alanlarla birlikte kum rölyefinin hâkim olduğu bir sahada kurulmuştur. Osmanlı'nın son dönemlerinde Yunanistan'ın Teselya bölgesinden gelen muhacirlerin oluşturduğu bir yerleşmedir. Zamanla çevrede göçebe olarak yaşamlarını sürdüren Yörük obalarının da yerleşme nüfusuna dahil olduğu bilinmektedir. Belek'te turizm faaliyetleri gelişene kadar balıkçılıkla birlikte tütün, pamuk, biber tarımı ve hayvancılığın temel geçim kaynaklarını oluşturduğunu söylemek mümkündür Hatta yeterli tarım arazisi olmaması nedeniyle, bu faaliyetleri Eminceler köyü halkı ile ortaklık yaparak ya da çalışarak sürdürdükleri de tarihi bilgiler arasındadır.

Sahadaki deniz, kum ve güneşe yönelik ilk hareketleri yöre halkının yaz aylarında kalmak için deniz kenarına yaptığı tahta evlere kadar götürmek mümkün olsa da, bunları turizm olarak tanımlamak mümkün değildir. Asıl turizm olarak tanımlanabilecek gelişmelerin 1980'li yıllardan itibaren kendini gösterdiğini söylemek yerinde olur. 1984 yılında çıkarılan kanun ile saha "Belek Turizm Merkezi" olarak ilan edilmiştir. Belek 1999 yılında köy statüsünden çıkarılıp belde olmuştur. Belde 2004 yılında iki mahalleye ayrılmıştır. Çam ormanlarının yoğunlukta olduğu kısma Çamlık Mahallesi, diğer tarafa Akdeniz Mahallesi ismi verilmiştir. Turizm ile birlikte hızlı bir yapılaşma ve gelişme

[194] https://www.visitbelek.com/tr/about-belek/the-spirit-of-belek/history(27.02.2021).

sürecine giren saha 2012 yılında çıkarılan "Büyükşehir Kanunu" ile belde statüsünden çıkarılıp mahalle olarak Serik ilçesine bağlanmıştır.

Belek, güneyde Akdeniz, kuzeyde Serik, batıda Kadriye ve doğuda Boğazköy yerleşimleri arasında kalan kısımdır (Resim 3). Belek, Antalya şehir merkezine 35 km, Serik'e 7 km uzaklıkta bulunmaktadır. TÜİK 2020 yılı nüfus verilerine göre Belek nüfusu 7990 kişi olarak verilmiştir. Yaz aylarında tatil amacı ile gelen yerli ve yabancı turistler ile birlikte Belek'in nüfusu yaklaşık 2 milyon kişiye çıkmaktadır. Bu haliyle Türkiye'deki çok sayıdaki şehrin nüfusunu aştığı söylenebilir.

Resim 3: Belek ve Kadriye Yerleşmelerinin Havadan Görünümü

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr.(27.02.2021).

Kadriye, 1899 ve 1914 yılında Antalya'ya gelen Giritli muhacirlerin iskânıyla ortaya çıkmıştır. Rivayete göre Sultan Abdülhamit tarafından bölgeye yerleştirilen 72 muhacir aile, Sultan'ın kızlarından biri olan Kadriye ismini yerleşmeye vermişlerdir. Başlangıçta 72 haneden (132 kadın ve 116 erkek) müteşekkil olan yerleşme nüfusu sonraki yıllarda Kıbrıslı Türkler, Bulgaristan göçmenleri ve Yörük obalarının da katılımıyla büyümüştür. 1960 yılına kadar Kadriye olarak tanınan köy, 1960 yılından sonra Akkınlar adını almıştır. 1994 yılında köy statüsünden çıkarılıp belde olunca eski ismi olan Kadriye yeniden kullanılmaya başlanmıştır. 1980 yılına kadar nüfusun temel geçimi tarıma dayanmaktaydı. 1980 yılından itibaren bölgede başlayan turizm faaliyetleri

ön plana çıkmaya başlamıştır. 2012 yılında çıkarılan "Büyükşehir Kanunu" ile belde statüsünden çıkarılıp mahalle olarak Serik ilçesine bağlamıştır. TÜİK 2020 yılı nüfus verilerine göre Kadriye nüfusu 8201 kişiden oluşmaktadır.

Bölgenin asıl gelişimi turizm faaliyetlerinin başlaması ile büyük bir ivme kazanmıştır. Turizm faaliyetleri ile birlikte başlangıçta özellikle İstanbul, Ankara gibi şehirlerden ve Almanya'dan yazlık konut edinme amacıyla gelen insanların yoğun ilgisine maruz kalmıştır. Böylece hızlı bir yapılaşma sürecine girmiş, bilhassa 1989'dan sonra bu daha da hızlanmıştır. Özellikle son yıllarda Belek Turizm Merkezi çevresinde artmaya başlayan ikinci evlerle birlikte yapılaşma ve büyümenin başka bir boyut kazandığı ileri sürülebilir.

3.2. Belek'te Turizmin Gelişimi

Belek, ilk olarak The West Mediterranean Project'in ürünü olarak ortaya çıkmış bir turizm merkezidir. Bu proje kapsamında, Doğu ve Güney Antalya turistik alanlarının master planlarının hazırlanması yer almaktaydı. Bu planlamaların geçmişi 1950 yıllarına kadar dayanmaktadır. Bölgede ilk fiziksel çalışma ise 1967 yılında Devlet Planlama Teşkilatı adına The Scandinavian Planning and Development Associates tarafından Batı Antalya Projesi adıyla hazırlanmıştır. Diğer adı ile "Ole Halweg Plan" olan bu proje, Türkiye'nin ilk turizm master planıdır. Bu proje, Antalya ve Muğla kıyı bölgelerinin turizm potansiyelinin belirlenmesi, Antalya bölgesinde ulaşım ve altyapı çalışmaları, Doğu ve Güney Antalya turizm bölgeleri için master planlarının hazırlanmasını kapsıyordu. 1969 yılında Antalya master planı içinde Belek bölgesine 5000 yatak kapasitesi belirlenmiştir.

Bilindiği üzere Türkiye'de turizm sektörünün asıl gelişiminde 1982 yılında çıkarılan Turizm teşvik Yasası adeta milat niteliğindedir. 1982 yılında Turizm Teşvik Yasası'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, ülkemizde kitle turizmine yönelik yapılan yatırımlarda hızlı bir artış yaşanmış, "Turizm Bölgesi," "Turizm Alanı" ve "Turizm Merkezi" gibi kavramlar gündeme gelmiştir. Antalya-Belek ve çevresi de aynı yasa kapsamında "Turizm Gelişim Alanı" olarak ilan edilerek 1984 yılında bu alanın sınırları belirlenmiştir.

Turizm Bakanlığı tarafından kitle turizm yatırım alanı olarak tasarlanan Belek Turizm Gelişim Alanı, batıda Aksu Çayı, doğuda Acısu Deresi arasında kalır ve yaklaşık 21 km uzunluğa ve 1-3 km arası genişliğe sahip kumsal alandan oluşmaktadır.[195]

Belek Turizm Merkezi'ndeki ilk planlama çalışması Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 1986 yılında Serik Belediye Başkanlığı tarafından onaylanmıştır. Söz konusu nazım imar planı ile Belek 21 Temmuz 1986 yılında doğu ve batı olarak iki bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerde kendi içinde farklı mevkilere ayrılmaktadır. Batı Belek Bölgesi, Üçkum Tepesi Mevkii ve Taşlıburun Mevkiinden oluşurken, Doğu Belek Bölgesi; İskele Mevkii, İleribaşı Mevkii ve Acısu Mevkiinden oluşmaktadır.[196]

Belek Turizm Merkezi günümüzde de kendi içinde yukarıda sayılan 5 mevkiden oluşmaktadır. Belek Turizm Merkezi'nde turizm yatırımları, genellikle büyük ölçekli tesislerin geliştiği kıyı kesimde yoğunlaşmıştır. Belek Turizm Merkezi'nde bulunan tesis türleri Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 13 gruba ayrılmıştır. Bu tesis türleri şunlardır.[197]

- 5 Yıldızlı Otel
- 1. Sınıf Tatil Köyü ve 5 Yıldızlı Otel
- 5 Yıldızlı Tatil Köyü ve 5 Yıldızlı Otel
- 1. Sınıf Tatil Köyü ve 4 Yıldızlı Otel
- 1. Sınıf Tatil Köyü ve 3 Yıldızlı Otel
- 1. Sınıf Tatil Köyü ve 4 ve 5 Yıldızlı Otel
- 5 Yıldızlı Otel ve Golf
- Golf Alanı ve Golf Tesisi
- 5 Yıldızlı Tatil Köyü
- Golf Tesisi
- 4 Yıldızlı Otel
- Turizm Kompleksi

---

[195] Ersin Acar İnam, *Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Yöre İmgesi: Antalya-Belek Turizm Merkezi Örneği*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2009, s.84-85.

[196] https://www.visitbelek.com/tr.(28.02.2021).

[197] İnam, a.g.e. 2009, s.98-99.

- Butik Golf Otel ve Golf Villaları şeklinde sıralanmaktadır.

21 Temmuz 1986 yılında hazırlanan nazım imar planına göre yapılacak turizm yatırımlarının bölgelere göre dağılımı şu şekildedir. Üçkum Tepesi mevkiinde 25 hektarlık ve 900 üniteli kapasiteli iki kamp alanı ve 45 hektarlık ve 4 bin 500 yatak kapasiteli konaklama tesislerinin yapılması planlanmıştır. Taşlıburun mevkiinde 72 hektarlık alanda 7 bin 200 kapasiteli konaklama ünitesi yapılması planlanmıştır. İskele mevkiinde 9 bin hektarlık ve 4 bin 900 yatak kapasiteli konaklama tesislerinin yapılması planlanmıştır. İleribaşı mevkiinde 840 yatak kapasiteli Kamu Kurum ve Dinlenme Tesisleri Alanı, 10 bin 970 yatak kapasiteli sosyal turizm alanı ve 15 hektar büyüklüğünde günübirlik ziyaretçi alanı planlanmıştır. Acısu mevkiinde ise 57,5 hektarlık 5 bin 750 yatak kapasiteli sosyal turizm alanı önerilmiştir. Ayrıca Aksu ve Beşgöz dereleri arasında kalan bölgenin flora ve faunasının korunacağı, yöre halkının rekreatif amaçlar ile kullanabileceği bir bölge parkı yer almasını öngörülmüştür.[198]

Bölgedeki turizm yatırımlarına bakıldığında, 1985 yılında Turizm Bankası tarafından finanse edilen ve işletilen "TURBAN Belek Sosyal Turizm İşletmesi ilk tesis olarak açılmıştır. Bu tesis 7500 hektarlık alanda 2500 yatak kapasitesi sahip bir tesis olarak açılmış ve özellikle dar ve sabit gelirli kesimlere yönelik ucuz ve kaliteli hizmet sunmak amacıyla tasarlanmış ve faaliyet göstermiştir. Sonraki dönemlerde bu tesis özelleştirilme sonucu yıkılarak yerine 8 tane yeni turizm tesisi yapılmıştır.[199] Yine 1987 yılında 650 kapasitelik yatırım 1989 yılında 14 bin 950'ye çıkarılmıştır.

Bölgede turizm endüstrisinin hızlı gelişimi altyapı sorunlarını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda Türkiye turizminde bir ilk olan ve Belek Turizm Merkezi'ndeki altyapı sorunlarının devlet ve özel sektör iş birliği ile çözülmesi amacıyla 1989 yılında Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB) kurulmuş ve Belek Turizm Merkezi'nde yatırım yapan ve yapacak olan tüm yatırımcıların bu birliğe üye olması zorunlu hale getirilmiştir.[200]

Belek Turizm Merkezi'nde, Turizm Teşvik Yasası kapsamında ilk tesis 1986 yılında yapılmıştır. Diğer tesislerin inşası ise 1990 yılı itibari ile başlamıştır. Yapılan tesisler dönemin turizm anlayışına ve turist talepleri doğrultusunda şekillenmiştir. İlk

---

[198] https://www.visitbelek.com/tr.(28.02.2021).
[199] İnam, a.g.e. s.98.
[200] https://www.visitbelek.com/tr.(28.02.2021).

yapılan tesislerde mimarı ihtiyaç programı, sonraki dönemlerde tesislerde yapılacak kapasite artışı ve farklı turistik taleplerinden dolayı sürekli olarak değişime uğramıştır. Tesisler zaman içinde gelen taleplere karşılık vermek ve bölgenin turistik hareketliğini arttırmak amacıyla spa, futbol, kongre merkezi, toplantı salonları vb. hizmetleri karşılayacak şekilde inşa edilmişlerdir.[201]

Kısaca; Belek Turizm Alanı, kuruluşundan 1989 yatırımlarına kadar sadece deniz, kum ve güneş turizmi merkezli olarak gelişme göstermiş, 1989 yatırımlarını müteakip 1990'larda önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Başlangıçta deniz, kum, güneş turizmi alanı olarak belirlenen Belek, bu tarihten sonra golf, kamp ve kongre turizm hareketlerine ağırlık verilen bir yere dönüşmüştür. Günümüzde Belek Turizm Alanında yine kitlesel turizm amaçlı, deniz, kum, güneşin yanında kongre, golf turizminin belirgin bir şekilde ön plana çıktığı görülmektedir. Turizm alanında kongre ve golf turizmine yönelik yatırımlar uluslararası turizmin gelişimine paralel olarak yapılmıştır. Deniz, kum ve güneş turizmine alternatif faaliyetler katarak bölgedeki hareketliliği artırarak bölgenin turizm faaliyetleri açısından sürdürülebilirliğini sağlamak, turizm faaliyetlerini tüm yıla yaymak amaçlanmıştır. Bundan dolayı uluslararası turizm sektöründe yaşanan gelişmeler ve turist taleplerini karşılamak amacıyla turizm alanı içinde yer alan işletmeler planlı bir şekilde kongre ve golf turizmi yatırımlarına yönelmişlerdir.

Bölgede kitle turizminin gelişmesine bağlı olarak artan yoğun göç ve plansız yapılaşmalar çevreyi tehdit etmeye başlamıştır. Bu sorunlara bağlı olarak turizm gelişim alanının art bölgesinde (hinterland) kalan plansız yapılaşmayı önlemek amacıyla 1990 yılında yapılan sınır değişimi ile Kadriye ve Belek yerel yerleşim alanları da turizm alanı sınırları içerisine alınmıştır. Sahada turizm ve turizm tesislerinin gelişmesine bağlı olarak artan talepler ile Turizm Gelişim Alanının sınırları 1990, 1997 ve son olarak 2006 yılında yapılan sınır değişikliği ile Kumköy yerel yerleşim alanını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Turizm merkezinde, özellikle kongre ve toplantı turizmi alanındaki gelişmeler 1990'lı yıllarda başlamıştır. Golf turizmine paralel olarak gelişme gösteren kongre turizminde 1995 yılından itibaren büyük gelişmeler yaşanmıştır. Kongre ve toplantı turizminin öneminin anlaşılmaya başlaması ile birlikte ve turizm merkezinin

[201] İnam, a.g.e. 2009, s.101.

sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla Belek'te faaliyet gösteren tesisler (oteller) kongre ve toplantı turizmi yatırımlarına başlamışlardır. Bu yatırımlarla tesislerde var olan ve çeşitli amaçlar ile kullanılan alanlar kongre ve toplantı turizmine hizmet verebilecek şekilde dönüştürülmüştür. Diğer taraftan yeni yapılan tesisler ve kongre turizminden daha fazla pay almak isteyen işletmeler, tesislerin uygun bölümlerinde kongre merkezleri inşa etmişlerdir.

1992 yılında Adora Hotel'de yapılan tüp bebek kongresi ile bölge yeni bir gelişim sürecine girmiştir. 1996 yılında Antalya Tanıtım Vakfı bünyesinde kurulan Antalya Kongre Bürosu ile birlikte, Belek Turizm Merkezi'nde de kongre turizmine yönelik yatırımlar hız kazanmaya başlamıştır. Antalya Kongre Bürosu bölgenin ulusal ve uluslararası alanda tanıtmaya ve pazarlamaya başlamış ve bölgedeki tesisler ile koordineli olarak bu tür çalışmalarını sürdürmüştür.

Yukarıda sayılan kongre turizmine yönelik yapılan yatırımların yanında Belek Turizm Merkezi'nin konaklama kapasitesi düşünülerek yakın çevresinde de çeşitli yatırımlara yer verilmiştir. Bunların başında EXPO2016 Antalya bünyesinde açılan alanda Türkiye'nin en büyük fuar alanı ve buna ek olarak kongre merkezi yer almaktadır. Bu amaçla Antalya kent merkezinden ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla metro hattı EXPO2016 Fuar Alanı'na kadar uzatılmıştır.

Tüm bu yatırımlara ek olarak tarihi ve kültürel alanların restorasyonu yapılmaya başlamış ve Belek Turizm Merkezi ile aralarındaki ulaşımı sağlayan yol güzergâhları yenilenmiştir. Kongre ve toplantılara katılan katılımcılarının istek ve arzularının karşılanması amacıyla Kadriye'deki alışveriş, eğlence ve tema parktan oluşan The Land Of Legends Theme Park hizmete açılmıştır. Açıldığı günden beri binlerce yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiği The Land Of Legends Theme Park, Antalya şehrinin en uğrak mekânı olma özelliği taşımaktadır. (Resim 4).

Resim 4: Belek ve The Land Of Legends Theme Park'tan Görüntüler

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/tr/28.02.2021)

Günümüzde Belek Turizm Alanı'ndaki turizm yatırımlarının gelişimiyle gelinen son noktayı şu şekilde açıklayabiliriz. Belek Turizm Alanı'nda 55 bin yatak kapasiteli, çoğunluğu 5 yıldızlı 47 otel ve lüks villalardan oluşan konaklama tesisleri ile bunların bünyesinde yer alan diğer tesislerden oluşmaktadır. Bunlar 10 golf kulübü ve 270 gol sahası (hole), 3 tema park, 1 spor kompleksi, 1 kongre merkezi ve yaklaşık 327 kongre ve toplantı salonunun bulunduğu, 2 alışveriş merkezi ve 1.000'e yakın mağaza, uluslararası standartlarda 58 futbol sahası ve 13 antrenman sahası, 274 tenis kortu'dur. Günümüzde Türkiye ve dünyadaki önemli turizm destinasyonlarından biri olan Belek Turizm Merkezi'nde 25 bin kişi çalışmakta ve her yıl dünyanın farklı yerlerinden gelen yaklaşık 2 milyona yakın ziyaretçiye (turist) ev sahipliği yapmaktadır. Bu ziyaretçilerin

%30'u yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. Belek Turizm Merkezi'ne gelen yabancı ziyaretçiler (turistler) arasında ilk sırayı Rus turistler alırken, onu sırasıyla Alman ve İngiliz turistler izlemektedir. Her yıl Belek'te ortalama oynanan golf oyunu sayısı 600 bini bulmaktadır. Yine ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere çeşitli uluslararası etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır.[202]

Grafik 7: Belek'e Yıllara Göre Gelen Ziyaretçi (Turist) Sayıları (2004-2020)

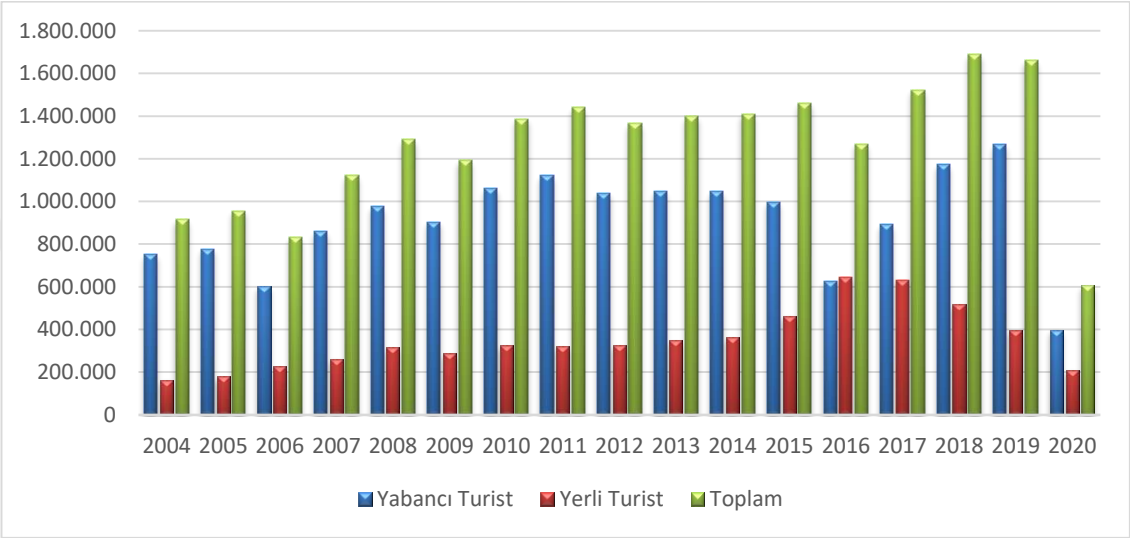

Kaynak: BETUYAP İstatistikleri 2020.

Belek Turizm Alanını ziyaret eden turist sayısı 2016 ve 2020 gibi bazı ekstrem yıllarda düşüşler görülse de, 2000'li yılların başından günümüze yaklaşık 15-20 yıllık süreçte genellikle artış eğilimini sürdürmüştür. Bu bağlamda 2004 yılında toplam turist sayısı 900.000 civarında iken 2018 ve 2019 yıllarında 1.700.000'e ulaşmıştır (Grafik 7). Bu zaman dilimi içerisinde özellikle 2004-2015 arası büyük oranda devamlı yükselişin görüldüğü bir dönem olarak göze çarpar. Benzer şekilde 2017-2020 arasında da yükseliş trendinin artarak sürdüğünü görmek mümkündür. Bu genel yükseliş eğilimine karşın, 2016 yılındaki ani düşüş, Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz hain darbe girişimi, düşürülen Rus uçağı ve Rus Büyük Elçisi'nin öldürülmesi vb. olaylarının turizmdeki yansımasıdır. 2020 yılındaki düşüş ise 2019 yılının sonunda Çin'de ortaya çıkan Covid-19 virüsünün kısa sürede tüm dünyaya yayılarak bir salgına dönüşmesi sonucu başlayan yasaklar ve karantinalardan dolayı uluslararası uçuşların kapatılmasından kaynaklanmaktadır. 2020 yılında sadece 3-4 aylık süreçte yapılan turizm faaliyetlerine rağmen toplan turist sayısı

[202] https://www.visitbelek.com/tr.(28.02.2021).

600.000'nin civarındadır. Aşağıda gelen turist sayısına bağlı olarak otellerin yıllara göre doluluk oranları (dolu oda sayısı) verilmiştir (Grafik 8).

Grafik 8: Belek Turizm Alanındaki Otellerin Yıllara Göre Doluluk Oranları (1997-2018)

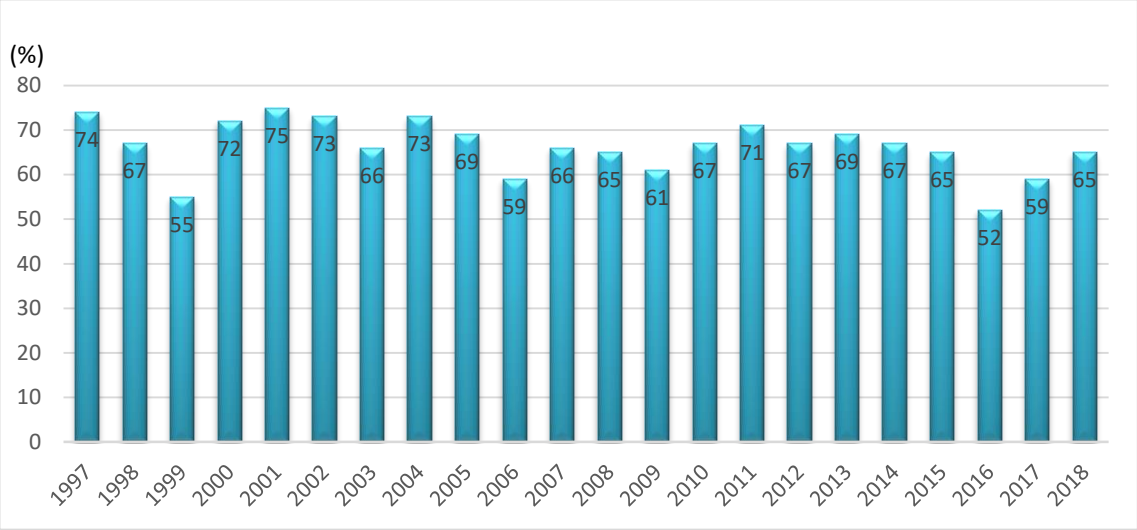

Kaynak: BETUYAP İstatistikleri 2018.

Belek'te 1997 yılından 2004 yılına kadar olan dönemde otel doluluk oranlarının istisnalar dışında yükseldiği söylenebilir. Buna karşın 2004'ten sonra doluluk oranlarının düştüğü dikkati çeker. Bu düşüşün nedeni gelen turist sayısına bağlı olmadığı gibi turist sayısının bazı yıllar haricinde sürekli arttığı görülmektedir. Bu düşüş Belek Turizm Merkezi'ndeki yatak kapasitesinin artması, yani yeni yapılan tesisler ile bölgenin yatak kapasitesinin artmasına bağlı olarak yaşanmaktadır. Diğer önemli bir nokta ise verilen yıllar arasında Belek'te otel doluluk oranlarının %50'nın altına hiç düşmediği göze çarpar (Grafik 8).

3.2.1. Belek ve Çevresinde Turizme Kaynaklık Eden Coğrafi Faktörler

Coğrafi faktörler, turizmin gelişebilmesi ve sürdürülebilmesi için geniş bir çerçeve oluşturur. Turizm aktiviteleri, bir ülkenin, bölgenin, şehrin veya yörenin doğal ve kültürel coğrafyasının sahip olduğu fırsatlar ve kısıtlamalar ile yakından ilişkilidir. Bir bölgenin turizm çekiciliği, turizm çeşitliği, kalitesi ve turizmin dağılımı sahip olduğu coğrafi unsurlara bağlı olarak değişim göstermektedir. Coğrafi faktörler turizm alanındaki belirleyiciliği turizm kaynakları noktasında olduğu gibi, konum ve ulaşımla ilişkili olarak erişilebilirlik olgusuna dayalı olarak da önemli seviyededir. Bu bağlamda doğal ve beşeri

tüm coğrafi unsurların turizm sektörü üzerinde belirleyiciliği tartışma götürmez bir gerçektir.[203]

Belek ve çevresinde turizm faaliyetlerine kaynaklık eden coğrafi faktörlerden ilki iklimdir. Sahada egemen Akdeniz iklimi ve buna bağlı iklim elemanları, deniz, kum ve güneşe bağlı turizm aktivitelerinin gelişiminde ve gerçekleşmesinde asıl kaynağı oluşturur. Bu iklim elemanlarının başında sıcaklık gelmektedir.

Bu bağlamda Meteoroloji 4. Bölge Müdürlüğü'nden alınan 1930-2020 yılları arası genel hava durumu bültenine göre, Belek ve çevresinin yıllık ortalama sıcaklığı 19ºC'dır. En soğuk ayın ortalama sıcaklığı (Ocak ayı) 10ºC'dır. En sıcak ayın (Ağustos) ortalama sıcaklığı 28 ºC'dir. Yaz aylarında ise genellikle 30 ºC'nin üzerinde seyreden sıcaklıklar zaman zaman (Temmuz-Ağustos) 40ºC'nın üstüne çıkmaktadır (Tablo 15), (Grafik 9). Özetle ifade edilmeye çalışılan bu ortalama sıcaklık rejimi sahada deniz, kum, güneş turizminin ana kaynağıdır. Zira bu sıcaklık rejimi hava sıcaklığının yanında deniz suyu sıcaklıklarının da yüksek olmasında etkindir. Bölgenin deniz suyu sıcaklığı 21ºC'dır (Tablo 16). Nitekim 1982, 1984 yıllarında bölgenin "Turizm Gelişim Alanı" olarak ilan edilmesinde etkili olan ana faktör sıcaklıktır.

Tablo 15: Belek'te Maksimum, Minimum ve Ortalama Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı (1930-2020)

Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**
Maksimum Sıcaklık (ºC)	24	26,7	28,6	36,4	41,7	44,8	45	44,6	42,5	38,7	33	25
Ortalama Sıcaklık (ºC)	10,0	10,7	12,9	16,4	20,6	25,3	28,5	28,4	25,2	20,5	15,5	11,6
Minimum Sıcaklık (ºC)	-4,3	-4,6	-1,6	1,4	6,7	11,1	14,8	13,6	10,3	4,9	0,0	-1,9

Kaynak: Meteoroloji 4. Bölge Müdürlüğü 1930-2020 Bülteni.

[203] Bayram Çetin, Emre Özşahin, *Turizm ve Mekânsal Değişime Etkileri Yönüyle Gönen (Balıkesir) Termal Kaynakları,* Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring 2011, p. 317-340, Turkey, s.319.

Grafik 9:Belek'in Maksimum ve Minimum Sıcaklıkların Aylara Göre Dağılışı(1930-2020)

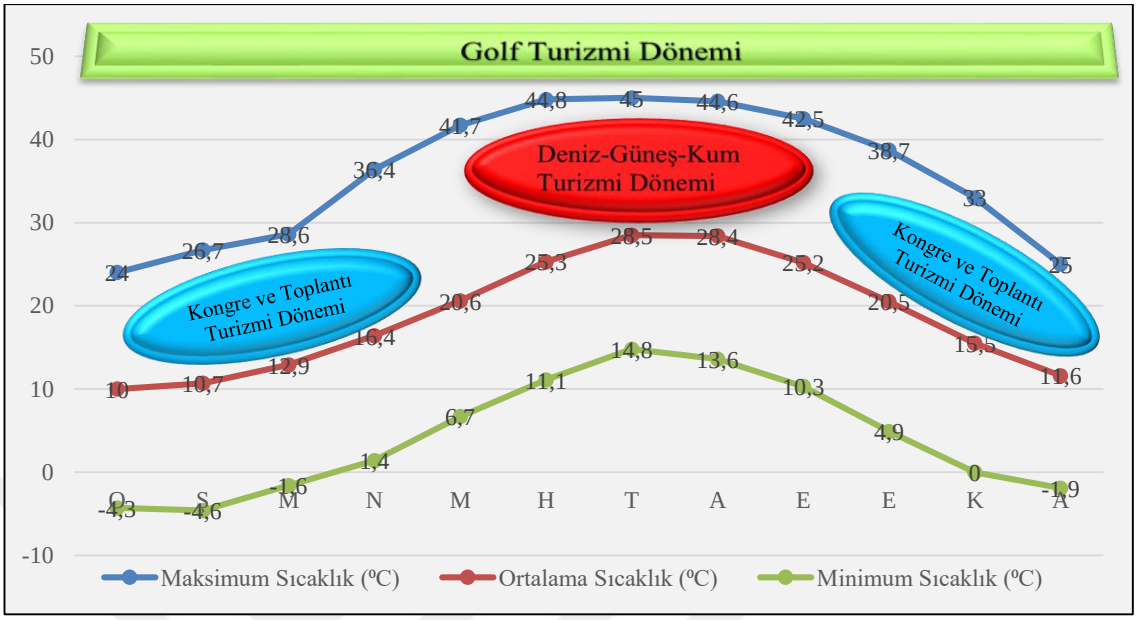

Kaynak: Meteoroloji 4. Bölge Müdürlüğü 1930-2020 Bülteni.

Tablo 16: Belek'in Deniz Suyu Sıcaklık Ortalamalarının Aylara Göre Dağılışı (1970-2020)

Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**
Deniz Suyu Sıcaklık (ºC)	16,5	15,9	16,5	18,1	20.8	24	26,6	28	26,9	24,4	21,2	18,3

Kaynak: Meteoroloji 4. Bölge Müdürlüğü 1970-2020 Bülteni.

Yine Akdeniz ikliminin genel bir özelliği olan yaz kuraklığı da, yani yağış rejiminin doğal bir sonucu olarak yağışın yaz mevsiminde az olması da bu mevsimde yoğunlaşan deniz, kum, güneş turizm hareketliğini desteklemektedir. Bölgenin yıllık ortalama yağış değerleri 1061.7 mm'dir. Akdeniz ikliminin karakteristik özellikleri sonucu yağışın mevsimlere dağılışı düzensizdir. Yağışların mevsimlere dağılışı, kış mevsiminde %65,9, ilkbahar mevsiminde %15,7, Sonbahar mevsiminde %17,2, yaz mevsiminde ise sadece %1,3 şeklinde dağılış göstermektedir.

Tatil anlayışının giderek değiştiği günümüzde artık bir bölgeye gelen ziyaretçiler deniz, kum ve güneşin ön planda olduğu turizm anlayışından ayrılarak farklı arayış içine girmektedir. Son yıllarda özellikle doğaya dönme ve doğanın bir parçası olma isteği gün geçtikçe artmaktadır. Dünyada artan nüfusa bağlı olarak artan, çarpık kentleşme, görüntü kirliği ve hava kirliğinin artması sonucu, insanoğlu belli bir süre olsa bile tekrar doğaya

dönme isteği içindedir. Bu anlamda Belek Turizm Merkezi "Deniz, Kum ve Güneşten Daha Fazlası" sloganı ile sahip olduğu doğal zenginlikler ile doğasever turistlerin ilgi duyduğu bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yine sahadaki turizm aktivitelerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olan Akdeniz bitki örtüsünü görmek mümkündür. Akdeniz ikliminin doğal bir yansıması olarak Akdeniz florasına dair görülebilen en yaygın türler Fıstık çamı (pinus pinea), Kızılçam (pinus brutia)'dır. Hatta Belek ormanları "dünyanın en iyi ikinci doğal fıstık çam" olarak nitelendirilmektedir.[204] Sahada ada çayı, çan çiçeği, çıngırak otu, dağ çayı, meyan, pamfilya yıldızı, taş gülü, yabanı armut ve sümbül vb. gibi 20 endemik bitki türünü de görmek mümkündür.

Doğal bitki varlığının yanında sahada Acısu ve Aksu dereleri arasında hareketli kum reliefi görülmesine bağlı olarak ortaya çıkan riskler göz önüne alınarak Orman ve Köyişleri Bakanlığı tarafından 1960 yılında başlatılan kumul stabilizasyonu amacıyla ağaçlandırma çalışmaları dikkat çekicidir. Bu ağaçlandırma çalışmalarında çoğunlukla Kıbrıs Akasyası (Acacia cyanaphylla), Fıstık çamı (pinus pinea) ve sulak alanlara Okaliptüs (Eucalyptus globulus) gibi ağaç türlerinin dikimi yapılmıştır. Fıstık ve kızılçam başta olmak üzere sahadaki bitki örtüsü özellikle golf sahalarının peyzajında dikkat çekici manzaraların oluşmasında etkilidir. Böylece Belek'te güzel görünümlü golf alanlarına bağlı golf turizminin doğmasında etkili olmuştur (Resim 5).

[204] İnam, a.g.e. s.83.

Resim 5: Belek'ten Fıstık Çamı Alanı ve Yabanı Armut'undan Bir Görüntü

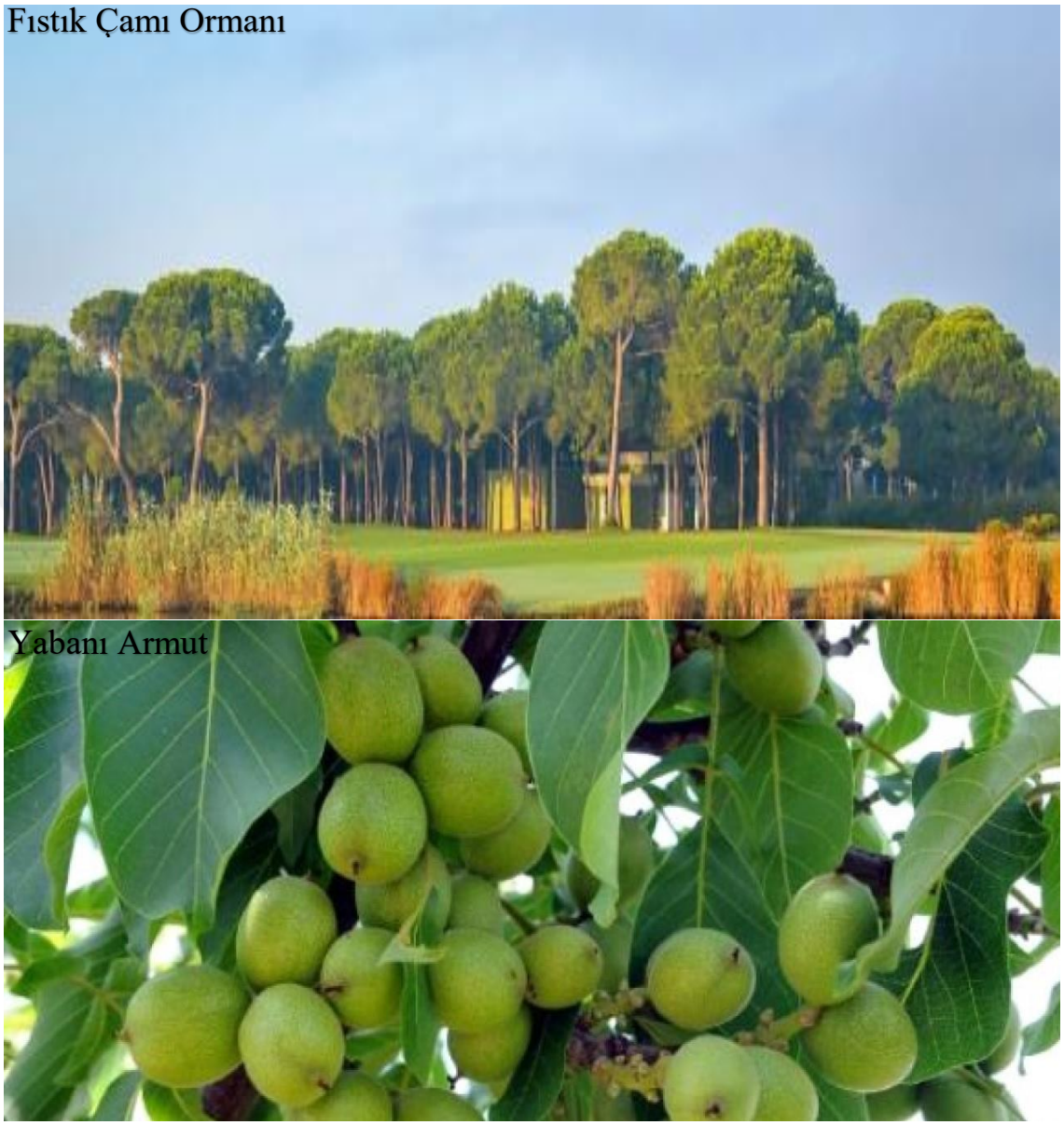

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr.(01.03.2021).

İklim ve bitki çeşitliğine bağlı olarak Belek, hayvan türleri bakımından da zengin bir bölgedir. Özellikle kuş cenneti olarak tanımlanmaktadır. Belek, Ornitoloji (kuş gözlemciliği) olarak adlandırılan ve göç eden kuşları izleme imkânı veren yerlerden biridir. Bölgede 200 civarında kuş türü saptanmıştır. Bu türlerden başında; Küçük Batağan, Karabatak, Sakarca, Bahri, Alaca Balıkçıl, Küçük Balaban, İbibik kuşu gibi kuşlar sayılabilir. Diğer bir hayvan türü ise Antik dünyanın hediyesi olarak anılan caretta caretta kaplumbağalarıdır. Belek, Akdeniz'de caretta carettaların en büyük yumurtlama ve üreme alanıdır. Öyle ki 2016 yılında caretta carettalara ait 2500 yuva tespit edilip

koruma altına alınmıştır.[205] Bölgedeki özellikle çeşitli kuş türleri ve caretta caretta kaplumbağalarının varlığı hayvan severlerin ve çeşitli hayvanları koruma derneklerinin ilgisini çekmektedir. Bu fauna çeşitliğine bağlı olarak belli dönemlerde bu türlere yönelik çeşitli etkinlikler turizm faaliyetlerine hareketlilik kazandırmaktadır. Belek'te yaşayan bazı hayvanlara ait görüntüler verilmiştir (Resim 6).

Resim 6: Belek'te Yaşayan Caretta Carettalar ve İbibik Kuşundan Bir Görüntü

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr.(01.03.2021).

Belek Turizm Merkezi su ve sulak alanlar bakımından da zengin bir bölgedir. Bölgede, Köprülü Çay, Aksu Nehri, Acısu Deresi ve Beşgöz Deresi ile bunların kollarından oluşan geniş bir sulak alanı teşkil etmektedir. Sulak alanların geniş yer kaplamasından dolayı flora ve fauna türlerinin de çeşitlilik göstermesini sağlamıştır. Belek ve çevresinde bölgenin turizm faaliyetlerine katkıda bulunan doğal oluşumlar da mevcuttur. Bunların başında aynı adla anılan milli parkın temelini oluşturan Köprülü Kanyon ve Zeytintaşı Mağarası da bulunmaktadır.

3.2.2. Doğal ve Beşeri Çevreye Bağlı Diğer Turizm Alanları ve Kaynakları

Köprülü Kanyon Milli Parkı: Belek Turizm Merkezi'ne 60 km mesafededir. Toros Dağları'ndan doğarak doğa harikası kanyonlardan geçen Köprüçay, Belek yakınlarında Akdeniz'e dökülür. İki tarafı dik ve çıkılması imkansız olan kanyonlardaki yer altı suları ile beslenen Köprüçay, Türkiye'nin ve bölgenin en önemli rekreasyon alanlarından biridir. Milli park sınırları içinde Beşkonak, Selge Antik Kenti ve adam kayalar olarak

[205] https://www.visitbelek.com/tr.(01.03.2021).

bilinen yeryüzü şekilleri de yer almaktadır. Kanyon 14 km uzunluğu ve 100 metreyi aşan duvar yüksekliği ile Türkiye'nin en uzun kanyonlarından biridir.

Köprülü Kanyon Milli Parkında başta, Türkiye'nin en önemli rafting rotalarından biri olan Köprüçay üzerinde rafting, kano sporları olmak üzere; yüzme, doğa yürüyüşü, kaya tırmanışı, oryantiring, bisiklet, olta balıkçılığı vb. sportif etkinlikler ile botanik-yaban hayatı gözlemciliği, jeolojik yapı gözlemciliği, kampçılık, fotoğrafçılık, piknik, cip safari, yayla gezileri vb. gibi çeşitli etkinlikleri bulmak mümkündür (Resim 7).

Milli Park içindeki Selge antik şehri ile bir bölümü Milli Park içinde bulunan Aziz Paul Yolu da tarihi kaynaklar olarak dikkati çeker. Milli park sınırları içinde dinlenme ve konaklama, yeme-içme tesisleri, günübirlik ve çadır kamp kullanma alanları bulunmaktadır. [206]

Resim 7: Köprülü Kanyondan İki Farklı Görüntü

Kaynak: https://www.kulturportali.gov.tr/koprulu-kanyon-milli-parki(02.03.2021).

Zeytintaşı Mağarası: Belek Turizm Merkezi'ne 25 km uzaklıkta olup bölgenin kuzey kesiminde yer almaktadır. 1997 yılında taş ocağı çalışmaları sırasında tesadüfen keşfedilmiştir. Mağara, sıcak ve nemli bir havaya sahip olup, çeşitli damlataş oluşumları ile kaplıdır. Sarkıt, dikit, sütun oluşumlarının yanında küçük gölcükler ve yer yer yarım metreye ulaşan makarnaya benzeyen (spagetti) sarkıtları mağaranın en karakteristik şekillerdir (Resim 8). Damlataş sütunları ile mağara birbirine bağlı iki kattan oluşmakta olup, toplam 233 metre uzunluğa sahiptir.[207]

[206] https://www.kulturportali.gov.tr/koprulu-kanyon-milli-parki(02.03.2021).
[207] https://www.visitbelek.com/tr.(02.03.2021).

Resim 8: Zeytintaşı Mağarası'ndan Bir Görüntü

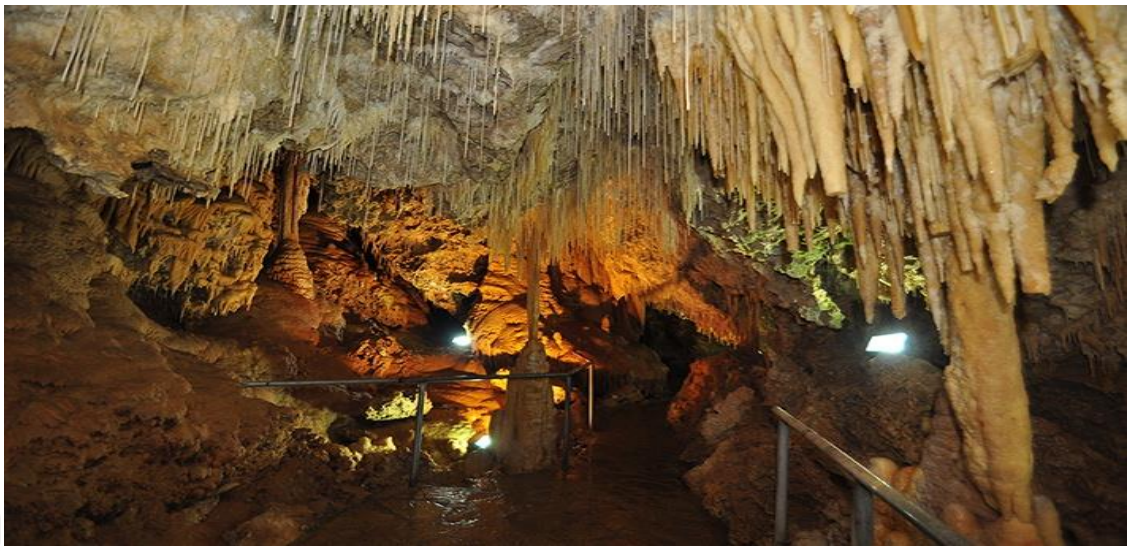

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr.(02.03.2021).

Belek Turizm Merkezi ve çevresinin sahip olduğu doğal zenginlikler bölgeye gelen yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edilmekte ve bu doğal alanlarda çeşitli turizm faaliyetleri ve aktiviteler yapılmaktadır. Özellikle ekoturizm ve 3. yaş turizmi açısından önem arz etmekte ve bölgeye olan turizm hareketliliğini artırmaktadır. Belek Turizm Merkezi'nin sahip olduğu doğal zenginliklerinin yanında turizm faaliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunan tarihi-kültürel yapılar da bulunmaktadır. Bunlar;

Perge Antik Kenti: Hitit döneminde varlığını sürdürdüğüne inanılan ve "Parha" diye bilinen kent Roma Dönemi'nde Anadolu'nun en düzenli kentlerinden biri olmuştur. Mimarisi ve mermer heykeltıraşlığı ile ünlü olan antik kentte yapılan kazılarda ortaya çıkan heykeller Antalya Müzesi'ni en ünlü müzelerinden biri haline getirmiştir. Antalya'nın 18 km doğusunda Düden ve Aksu akarsuları arasında kurulan Perge Antik Kenti, Belek'e 30 km kuzeybatısında bulunmaktadır. Deniz kıyısında olmadığı için korsan yağmalarına maruz kalmamıştır. M.Ö. 334 yılında Side gibi Perge de Büyük İskender ile antlaşarak savaşmamıştır. Böylece tahrip olmamış ve hatta günümüze kadar varlığını sürdüren iyi korunmuş antik kentlerden biridir. Helen, Roma ve Bizans dönemini yaşamıştır.

15.000 kişilik tiyatrosu, M.Ö. 2. yüzyılda yapılmıştır. Tiyatronun yanındaki stadyum 12.000 kişiliktir. Perge, Hristiyanlar içinde son derece önemli bir şehirdir. Hristiyanlığın önemli figürlerinden biri olan Aziz Paul Perge'ye misyonerlik seyahatleri sırasında Aksu Nehri üzerinden ulaşır. İncil'de yazılı olmasından dolayı Perge ve Aksu nehri

Hristiyanların kutsal mekânlarından biri olarak kabul edilen şehre ait bazı görüntüler verilmiştir[208] (Resim 9).

Resim 9: Perge Antik Kenti'nden Görüntüler

Kaynak: https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye//perge/.(04.03.2021).

Aspendos Antik Kenti ve Aspendos Tiyatrosu: Belek'in 17 km kuzeydoğusunda bulunan antik şehir Aspendos, sadece Anadolu'nun değil tüm Akdeniz dünyasının en iyi korunarak gelmiş Roma Dönemi tiyatrosuna sahip olmasıyla ünlüdür. 17.000 kişilik tiyatro M.S. 161-180 yılları arasında Roma İmparatoru Marcus Aurelius Theodorros'un oğlu Zenon tarafından inşa edilmiş ve muhteşem ses akustiğine sahiptir. Aspendos şehrinin geçmişi M.Ö. 2. yüzyıla kadar dayanmaktadır. Aspendos, Bizans, Selçuklular döneminde varlığını sürdüren şehirlerden biridir. Selçuklular dönemine ait onarım izleri tiyatronun bazı bölümlerinde görülmekle birlikte bu dönemde kervansaray olarak kullanılmıştır. Ayrıca tarihçiler, Aspendos'ta yetiştirilen atların Yakındoğu ve Akdeniz dünyasının en aranır atları olduğunu yazmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk 1930 yılında burayı ziyaret etmiş ve onarılıp tekrar kullanılması için direktifler vermiştir. Aspendos, günümüzde dünyaca tanınan bilenen önemli turistik mekânların başında gelmektedir.

[208] https://www.visitbelek.com/tr.(04.03.2021).

Aspendos Tiyatrosu'nda her yıl konserler, gösteriler olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası etkinlik düzenlenmektedir[209] (Resim 10).

Resim 10: Aspendos Antik Kenti ve Aspendos Tiyatrosu Bazı Görüntüler

Kaynak: https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aspendos.(04.03.2021).

Sillyon Antik Kenti: Pamfilya şehirlerinden biri olan Sillyon, Perge ile Aspendos arasında, yamaçları neredeyse tamamen dik, düzlük bir tepenin üzerine kurulmuştur. Antik Çağın en zengin şehirlerinden biri olan Sillyon'un, Troya Savaşı'ndan sonra Mopsos ve Calchas isimli kahramanlar tarafından kurulduğu kabul edilmektedir. Belek'e 15 km kuzeyinde bulunan Sillyon Antik Kenti, Bizans döneminde piskoposluk merkezi olarak kullanılmış, Selçuklu dönemini de yaşamıştır. Tepenin hafif eğimli batı yönü, Helenistik çağlardan kalma surlarla çevrilidir. Tepenin güneybatı eteğinde 8.000 kişilik tiyatro ve yanında odeon bulunmaktadır. Tarihi turistik yerlerin başında gelen şehre ait aşağıda görüntüler verilmiştir[210](Resim 11).

[209] https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye//aspendos/.(04.03.2021)
[210]https://www.visitbelek.com/tr/belek/history/sillyon-ancient-city.(05.03.2021).

Resim 11: Sillyon Antik Kenti'nden İki Farklı Görüntü

Kaynak: https://www.antalyagezirehberi.net/sillyon-antik-kenti.(05.03.2021).

Selge Antik Kenti: Torosların güney yamacında kurulan eski bir dağ kenti olan Selge Belek'e yaklaşık 59 km uzaklıktadır. Kent sırasıyla Lidya, Pers, İskender ve Roma yönetimlerinde kalmıştır. 13. yüzyılda Türk egemenliğine girmiş ve Selge'den uyarlanan "Zerk" adını almış göçer bir yerleşim alanına dönüşmüştür. Ayrıca bölgede çok farklı yeryüzü şekilleri olan peribacaları, adam kayalar (şeytan kayalar) gibi değişik jeolojik şekiller yöreye olan ilgiyi artırmıştır. Kentteki kalıntılar; kayalığa oyulmuş tiyatro, tiyatronun güneyinde stadyum, batısında tavanı kartal motifi ile süslü ion tipindeki tapınaktır. Stadyumun güneyinde çeşme ve agora vardır. Kentin güneybatısında uzanan surların kuzeyinde Artemis ve Zeus anıtlarıyla, Nekropol bulunur[211] (Resim 12).

[211] https://www.visitbelek.com/tr.(04.03.2021).

Resim 12: Selge Antik Kenti ve Adam Kayalardan Bazı Görüntüler

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr/belek/history/selge-ancient-city.(05.03.2021).

Dinler Bahçesi: Belek Turizm Merkezi'ne farklı bir kimlik kazandırmış olan Dinler Bahçesi, Kudüs'ten sonra üç büyük dinin buluştuğu ikinci yer olarak önem arz etmektedir. 2004 yılında Belek'e gelen yerli ve yabancı misafirlere "hoşgörü ve saygının" bir göstergesi olarak aynı bahçe içinde Müslümanları temsilen cami, Hıristiyanları temsilen kilise ve Musevileri (Yahudiler) temsilen sinagog yapılmıştır. "Hoşgörü Bahçesi" veya "Dinler Bahçesi" olarak adlandırılan bahçedeki camiye "Cennet Bahçesi" ve kiliseye "Ruhullah" ismi verilirken sinagoga daha herhangi bir isim verilmemiştir. Belek'e gelen turistlerin uğrak (günlük en az 200 kişi) yerleri arasında olan bahçede misafirlere çeşitli ikramlar yapılmaktadır (Resim 13). Golf, futbol ve kongre turizminin merkezi olan Belek, bu bahçenin faaliyete girmesi ile başka bir kimlik kazanmıştır.[212]

[212] BETUYAB, Belek Turizm Yatırımcıları Birliği.

Resim 13: Belek Dinler Bahçesi'nden (Hoşgörü Bahçesi) Bazı Görüntüler

Belek Turizm Merkezi'ne gelen yerli ve yabancı turistler yukarıda verilen başlıca yerlere günü birlik ziyaretler gerçekleştirebildikleri gibi bölgenin yakınlarında bulunan Side Antik Kenti, Manavgat Şelalesi, Antalya şehir merkezinde bulunan Kaleiçi bölgesini, Kurşunlu ve Düden Şelalelerini de kolaylıkla ziyaret edebilirler. Belek ve çevresinde zengin doğal ve tarihi kültürel varlıklar bölgenin cazibe merkezi haline gelmesini sağlamıştır.

3.2.3.1. Kongre Turizmi Açısından Belek'in Lokasyonu ve Ulaşım Alt Yapısı

Antalya şehir merkezinin yaklaşık 35 km doğusunda, Aksu Çayı ile Acısu Deresi arasında kalan 21 km'lik kıyı şeridinde uzanan Belek Turizm Merkezi, kongre turizmi açısından lokasyonu (konumu) bakıldığında erişilebilirliği yüksek bir yerdir. Batısında Antalya şehri, doğusunda Side, kuzeyinde Serik, güneyinde ise Akdeniz ile çevrili olan Belek, Türkiye'nin en önemli turizm destinasyonlarından biridir. Ayrıca Belek'e havayolu ile ulaşmak için Belek Turizm Merkezi'ne yaklaşık 30 km uzaklıkta olan Antalya Uluslararası Havalimanı'na ulaşılabilir (Resim 14). Diğer bir havayolu ulaşım seçeneği ise Gazipaşa-Alanya Havalimanı'dır. Bu bağlamda Belek Turizm Merkezi, bulunduğu coğrafi konumdan dolayı Avrupa ve Ortadoğu gibi ülkelere ve Akdeniz

havzasındaki ülkeler açısından kongre ve toplantı sektöründe çokça tercih edilmektedir. Bu merkezlerin çoğuna 4 saatlik havayolu ulaşımı ile Belek'e ulaşılabilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca ulusal kongre ve toplantılar açısından hem havayolu hem de karayolu ile ulaşım oldukça kolaydır.

Resim 14: Antalya Havalimanı'ndan İki Farklı Görüntü

Kaynak: https://www.google.com/antalya/havalimanı.(10.27.2021).

Karayolu, şehirlerarası otobüsler ile de Türkiye'nin birçok yerinden Antalya Şehirlerarası Otobüs Terminali ve Serik Otobüs Terminali'ne gelerek yine buradan otobüs veya taksi ile kolaylıkla Belek'e ulaşmak mümkündür.

Özel araçla ise D400 Karayolu'nu kullanarak Antalya-Alanya istikametlerinden Serik'te Belek kavşağından ya da Aksu'da Kadriye Kavşağı'ndan D400 Karayolu'ndan ayrıldıktan sonra güney yönünde 7 km'lik bir yol ile Belek Turizm Merkezi'ne ulaşmak mümkündür.[213]

Bir turistik ürünü oluşturan en önemli unsurlardan biri ulaşılabilirliktir. Günümüzün gelişen ve yenilenen teknolojik gelişmelerine bağlı olarak ortaya çıkan konforlu, güvenli ve yüksek kapasiteli ulaşım araçları turizm sektörünün gelişiminde olumlu etkiler yapmıştır. Böylece turizm faaliyetlerine geniş kitlelerin katılımı sağlanmıştır. Turistik çekim merkezi olan bir bölge ile turist gönderen bölge arasındaki mesafe (uzaklık) turizm talebini etkilemektedir. İnsanlar (turistler) seyahate çıkmaya karar verdikleri zaman aşağıdaki beş değişkeni dikkate alarak kullanacakları ulaşım aracını seçmektedirler. Bunlar;[214]

1- Maliyet

[213] https://www.visitbelek.com/tr/about-belek/location(14.03.2021).
[214] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.134.

2- Uzaklık
3- Seyahat zevkleri ve deneyim
4- Gelir
5- Zaman kaybı

Kongre turizmi açısından ulaşıma bakacak olursak, bir ülkeye veya kongre şehrine hızlı, rahat ve kolay ulaşım imkânlarının bulunması, kongrenin o bölgede yapılmasında önemli rol oynamaktadır. Kongre katılımcıları (delegeleri) bakımından en çok tercih edilen ulaşım türü havayolu iken, bunu sırasıyla karayolu ve demiryolu izlemektedir. Kongre organizatörleri en uygun havayolu şirketini resmi ulaşım aracı olarak seçerler. Resmi havayolu şirketi de kongre katılımcılarına ve sergi malzemelerine özel indirimler uygulamaktadır. Diğer taraftan kongrelerin ortalama 3-4 gün sürdüğü düşünüldüğünde, ulaşımda geçen zamanın en aza indirilmesi ve ulaşımın kongre şehirlerinin pazarlanmasında ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.[215]

Ulaşım sistemleri kongre ve toplantı organizasyonuna katılan katılımcılar ve refakatçilerin kongre merkezi olarak seçilen destinasyona en kısa sürede zaman kaybı yaşamadan ulaşması noktasında yani erişilebilirlik anlamında önem arz etmektedir. Belek, bu açıdan çeşitli ulaşım sistemlerinin geliştiği alanın kavşak noktası olarak karşımıza çıkar. Bu anlamda kongre ve toplantı turizminde ulaşılabilirlik önemli bir yer tutmaktadır. Belek Turizm Merkezi'nin bulunduğu lokasyon sadece başka bir yerleşme ya da ülkeden ulaşılabilirliğin hızı yönüyle değil aynı zamanda çevresindeki kongre merkezleri, tarihi ve kültürel alanlar, alışveriş merkezleri, doğal ve turistik sahalar, müzeler, şehirlerarası yollar, otobüs terminalleri, havalimanı vb. alanların tamamına olan erişilebilirlik yönüyle önemlidir. Ulaşılabilirliğin yanında, kongre turizmiyle birlikte diğer turizm imkânlarını sunması dikkat çekici bir özelliktir (Harita 2).

[215] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.135.

Harita 2: Belek'in Lokasyon Avantajlarını Gösteren Harita

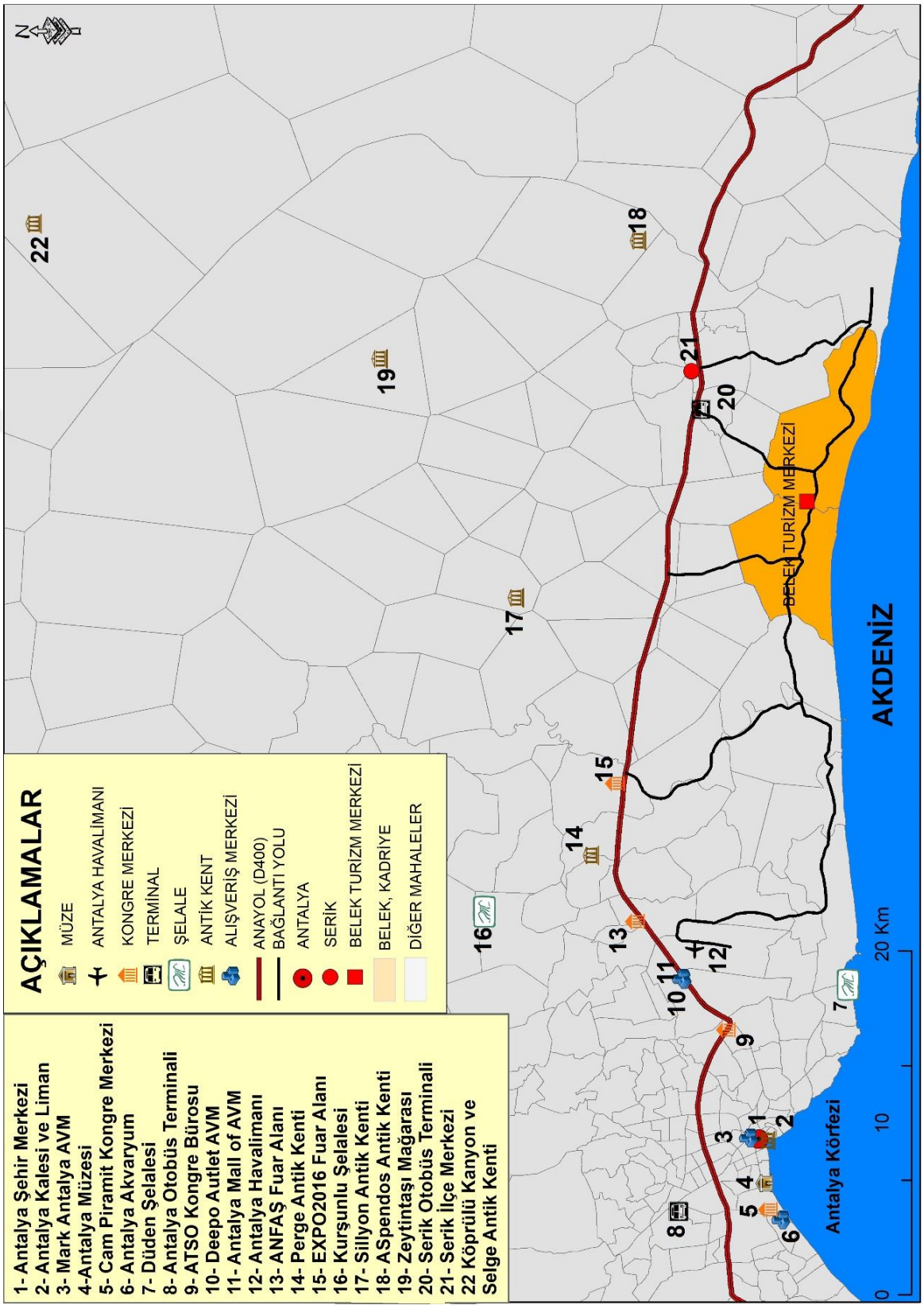

Ayrıca uluslararası kongre ve toplantı turizmine katılan katılımcılar, şehrin gürültüsünden ve trafiğinden uzak olan kongre ve toplantı merkezlerini seçerler, kongre ve toplantılardan arta kalan boş zamanlarında doğayla iç içe dinlenecek doğal ve sakin alanları tercih ederler. Bu açıdan Belek Turizm Merkezi, kongre ve toplantılar için gelen katılımcılar için sakin ve huzurlu bir ortam sunmaktadır.

Diğer bir açıdan Belek kongre turizmi açısından bulunduğu lokasyon (konum) özelliklerine bakıldığında, bölge 250 kadar 5 yıldızlı konaklama tesislerinin yer aldığı kıyı şeridinin ve Antalya'nın kongre turizmi vadisi olarak tanımlanan bölgenin merkezinde olması yönüyle de dikkati çeker. Antalya da bulunan çeşitli büyüklükteki kongre, konferans, toplantı ve fuar merkezlerine yakın olması, EXPO2016 merkezine ve fuar alanına yakın olması, çeşitli alışveriş ve eğlence mekânlarına yakın olmasından dolayı Belek, ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı turizminde en çok tercih edilen destinasyonlardan biridir. Ayrıca Belek Turizm Merkezi, Antalya'ya 35 km, Serik'e 7 km, Antalya Kent Müzesine 47 km, Aspendos Antik Kenti ve Tiyatrosuna 17 km, Perge Antik Kentine 30 km, hastane 6 km, alışveriş merkezine 2 km, Side'ye 43 km, Köprülü Kanyon Milli Parkı'na 80 km uzaklıkta yer almaktadır (Resim 15).

Resim 15: Belek Turizm Merkezi'nden Bir Görüntü

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr/about-belek/location(14.03.2021).

Bir bölgenin ya da turizm destinasyonun kongre ve toplantı merkezi olarak seçilmesini etkileyen unsurları şu şekilde sıralayabiliriz. Ulaşılabilirlik, Yerel Destekler,

Kongre Dışı Olanaklar, Konaklama Tesisleri, Toplantı Olanakları ve Toplantı Yerinin Çevresi şeklinde sıralanmaktadır.[216]

Belek Turizm Merkezi'nin kongre turizmi açısından ulaşım altyapısı incelendiğinde, yukarıda verilen unsurlar dikkatte alındığında ulaşım açısından hem havayolları hem de karayolları bakımından ulaşımı hızlı, rahat ve kolaydır. Antalya Uluslararası Havaalanına 30 km uzaklıkta yer alması ulaşılabilirlik açısından kongre turizminde özellikle havayolu ile gelen delegeler, Antalya Havalimanına iniş yaptıktan sonra 15-20 dakika sonra konaklayacakları ve kongrenin yapılacağı yere rahatlıkla ulaşabilirler. Diğer taraftan Avrupa'daki birçok şehre direkt uçuşların olması ve bu uçuşların yaklaşık olarak 4-5 saat sürmesi açısından Belek Turizm Merkezi'nin uluslararası kongre ve toplantı turizminde ulaşılabilirlik açısından ulaşımı hızlı ve kolaydır. Diğer bir faktör ise havayolu ile gelen katılımcılar kalabalık yollarda ve trafiğin yoğun olduğu yerlerde kongre merkezine ulaşım ve zaman kaybı fazla olmaktadır. Ayrınca diğer alternatif bir havalimanı ise 149 km uzaklıkta olan Alanya-Gazipaşa Havalimanı'dır. Bu havalimanını kullanarak yaklaşık olarak 1 saatte Belek'e ulaşmak mümkündür.

Yine ulusal kongre ve toplantılarda katılımcılar Antalya Havalimanı'nı kullanabilir. Ayrıca yakın olan bölgelerden 4-5 saatte karayolu ile ulaşmak mümkündür. Karayolunu kullanarak otobüs gibi ulaşım araçlarıyla gelen katılımcılar Antalya Şehirlerarası Otobüs Terminali'nden, taksi ve Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin şehir içi otobüsleri ile Belek Turizm Merkezi'ne kolayca ulaşabilirler. Diğer taraftan D400 karayolu ile Belek Turizm Merkezi'ni bağlayan yaklaşık 7 km'lik bölünmüş yol ile Kadriye'yi D400 karayoluna bağlayan 6 km'lik bölünmüş yol bulunmaktadır. Aynı şekilde Belek ve Kadriye yerleşmelerini birbirine bağlayan güzergâh da bölünmüş yol olarak yapılmıştır. Bunların yanında otelleri ve bölge sınırları içerisinde yer alan tüm tesisleri birbirine bağlayan gelişmiş bir ulaşım ağına sahiptir. Bunun yanında Kadriye ve Kundu'yu birbirine bağlayan karayolu ile bölgeye ulaşım oldukça kolaydır.

Belek Turizm merkezi ulaşılabilirlik açısından oldukça elverişli bir konuma sahiptir. Kongre ve toplantı merkezlerinin mevcut konumu ile tarihi ve kültürel alanlara gelişmiş altyapısıyla kolaylıkla ziyaretler yapılabilmektedir. Ayrıca alışveriş ve eğlence

[216] Değirmencioğlu, a.g.e. s.113-114.

merkezleri de kongrelerin yapıldığı mekânlara yürüme mesafesinde yer almaktadır. Yol, kanalizasyon, kaldırım, aydınlatma, elektrik, su, telekomünikasyon ve güvenlik kamera sistemleri altyapısı itibariyle büyük çaplı kongre ve toplanlar için küçümsenmeyecek potansiyele sahiptir.

Belek Turizm Merkezi ulaşım alt yapısına bakıldığında, turizm merkezinin anayolları toplamda 45.5 km uzunluğundadır. Başlangıçta T.C.K. 13. Bölge Müdürlüğü tarafından sathi kaplama olarak yapılmıştır. Turizm Bakanlığı ve Antalya Valiliği ile yapılan görüşmeler sonucunda öncelikle Antalya-Alanya yolundaki Belek sapağından (kavşağı) Jandarma Karakolu'nun bulunduğu yere kadar olan yol 2003 ve 2004 yıllarında yapılan girişimler ile bölgedeki tüm dış ve iç yollar sıcak karışım asfalt ile kaplanmıştır. 2006 yılında son tahsisler ile ulaşımı sağlayan yolların sıcak asfalt imalatları ile 19.000 metre kaldırım yapılmış, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan kaynak ve T.C. Karayolları 13. Bölge Müdürlüğü marifeti ile yapılmıştır. 2013 yılında D400 karayolunu Kadriye Beldesi üzerinden Belek Turizm Merkezi'ne bağlayan 6.400 metre bölünmüş yol inşaatının yapılması sağlanmıştır. En son 2015 yılında G20 Zirvesi öncesinde Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından kılçık (tali yolları) yolları birbirine bağlayan ana hat üzerinde yaklaşık 6500 metrelik mesafede yağmursuyu drenaj hattı, yol ve kaldırım yenileme çalışmaları yapılmıştır. Ayrınca son olarak Belek Turizm Merkezi ve Kundu arasında açılan yol güzergahı ile ulaşım daha hızlı ve kolay bir hale gelmiştir.

Belek ulaşımında diğer önemli bir husus ise turizm merkezinde ulaşımı sağlayan taksi ve otobüs duraklarıdır. Özellikle otel ile Belek çarşı, Kadriye çarşı, alışveriş merkezleri, Antalya şehir merkezi, müzeler ve havalimanı arasında en çok kullanılan ulaşım araçları taksilerdir. Belek ve Kadriye de faaliyet gösteren taksi durakları, Belek Taksi Durağı, Taxi Belek Durağı, Kadriye Taksi Durağı ve Titanic Taksi Durağı başta olmak üzere Serik Taksi Durağı da turizm merkezinde faaliyet göstermektedir. Bu taksi duraklarının merkezleri Belek ve Kadriye yerleşmelerinde yer alırken, turizm alanı içindeki birçok otelin önünde ve yakın çevresinde küçük duraklar şeklinde hizmet vermektedir. Otobüs durakları ise Öz Belek Otobüs Durağı ve Kadriye Otobüs Durağı şeklinde hizmet vermektedir. Ayrıca Serik Belediyesi şehir içi halk otobüsleri, özel halk otobüsleri ve Antalya Büyükşehir Belediyesi tarifeli şehir içi halk otobüsleri de Belek Turizm Merkezi'nde ulaşım alanında hizmet vermektedir. Tüm bunların yanında özel transfer şirketleri de bu alanda hizmet vermektedir. Tüm bunlar düşünüldüğünde Belek Turizm

Merkezi ulaşım ve ulaşım alt yapısı bakımından ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar açısından uygun bir destinasyon olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.3.2. Diğer Beşeri Örüntüler ve Kongre Turizmi Etkileşimi

Günümüzde gerek ulusal gerekse de uluslararası kongreler çok amaçlı olarak düzenlendikleri için, kongre merkezleri çevresinde bulunan ve çeşitli etkinliklerin gerçekleştirilebileceği yerlerin bulunmasına özen gösterilmektedir. Bu açıdan Belek Turizm Merkezi oldukça geniş bir etkinlik ve etkinliklerin yapılabileceği alan yelpazesine sahiptir. Özellikle, Kadriye yerleşim alanının karşısında yapılan "The Land of Legends Theme Park" olarak yapılan tesis, dünya çapındaki sanatçıların konserleri, dans gösterileri, galalar, defileler, çocuk oyun parkları, oyun ve yüzme parkları, dünya çapında ünlü markaların ürünlerinin satışlarının yapıldığı tekstil, hediyelik, deri-çanta, mücevher mağazaları ve dükkânları ile bu anlamda sadece Belek'in değil Antalya'nın birçok turistik beldesinden buraya günlük turların düzenlendiği cazibe merkezidir. Bölgenin alışveriş ve eğlence merkezidir. Çekicilik açısından Belek Turizm Merkezi'ne değer katmakta ve turizm bölgesini çekim merkezi haline getirmektedir (Resim 16).

Bu anlamda diğer bir alan ise 23 km uzaklıkta olan EXPO2016 Antalya Sergi ve Fuar alanı da bu anlamda çeşitli etkinliklerin yapılabileceği yerlerden biridir. 2016 yılından bu yana faaliyetlerini sürdüren EXPO2016 Fuar ve Sergi Alanı "Çocuk ve Çiçek" temasıyla "Gelecek Nesil İçin Yeşil Bir Dünya" sloganıyla açılmıştır. Bu alan içinde çeşitli bitki bahçeleri yoğun bir ziyaretçi akına uğramaktadır. EXPO2016 Fuar Alanı'nın diğer bir özelliği ise uluslararası alanda Olimpiyatlar ve Dünya Kupası'ndan sonra en büyük organizasyon olarak görülmesidir. EXPO2016 etkinliği ilk olma özelliği de taşımaktadır. EXPO 160 yıllık geçmişinde 2016 yılında ilk defa Türkiye'de yapılmıştır (Resim 17).

Resim 16: The Land of Legends Theme Park ve Eğlence Merkezinden Görüntüler

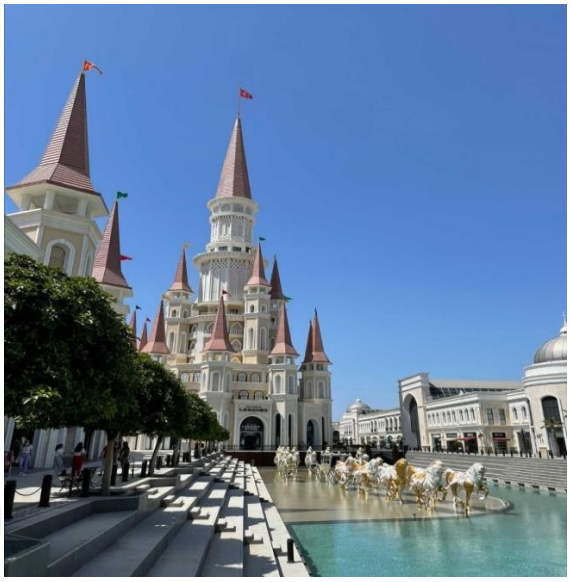

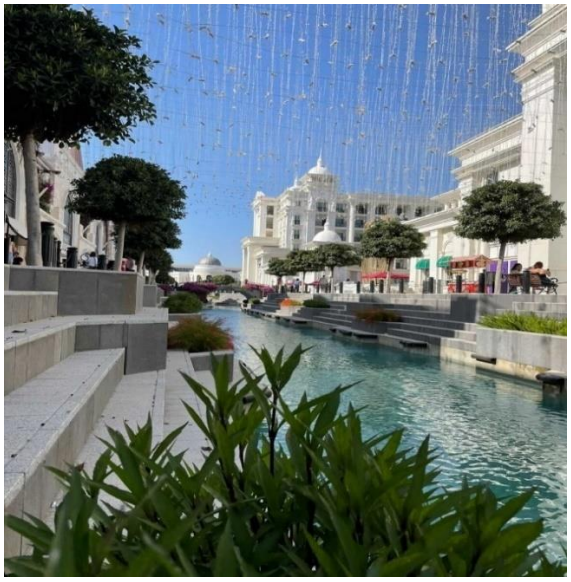

Resim 17: EXPO2016 Fuar Alanı ve EXPO Kulesi'nden Bazı Görüntüler

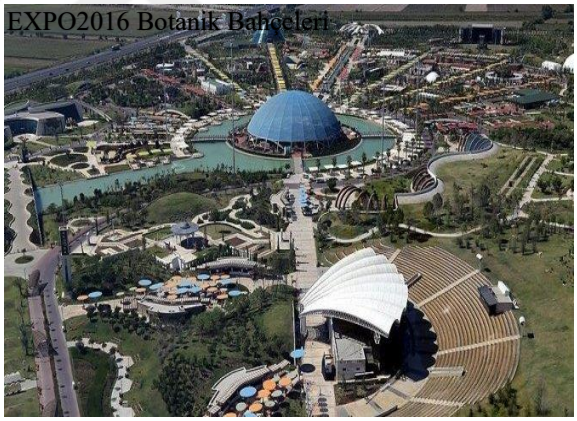

Kaynak: https://www.google.com/expo/2016/antalya(06.03.2021).

Belek Turizm Merkezi, kongre katılımcıları ve refakatçileri açısından çeşitli spor faaliyetlerinin yapılabileceği bir turizm merkezidir. Özellikle bu anlamda Belek'te dünya çapında popüler olan profesyonel golf kulüplerinin yanında tenis kortları vb. birçok sportif etkinliğin yapılabileceği mekânlar mevcuttur (Tablo 17).

Tablo 17: Belek'te Bulunan Golf Kulüpleri ve Saha Sayıları

Golf Kulüplerinin Adı	Saha Sayısı	Bulunduğu Bölge
1-Titanik Golf Club	27	Üçkum Tepesi Mevkii
2- National Golf Club	27	Üçkum Tepesi Mevkii
3-Antalya Golf Club	36	Üçkum Tepesi Mevkii
4-Kaya Eagles Golf Club	18	Üçkum Tepesi Mevkii
5-Carya Golf Club	18	Taşlıburun Mevkii
6-Sueno Golf Club	36	Taşlıburun Mevkii
7-Cornelia Golf Club	27	İskele Mevkii
8-The Montgomeria Golf Club	18	İskele Mevkii
9-Gloria Golf Club	45	Acısu Mevkii
10-Nobilis Golf Club	18	Acısu Mevkii
Toplam	270	

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/tr/hotels/golf.

Dünya çapında bir golf destinasyonu olan Belek, uluslararası standartlara sahip 10 golf kulübü ve 270 golf sahası (hole) ile yılın 12 ayı golf oynayabilme olanağı sunmaktadır. Avrupa'nın ilk tam ışıklandırmalı golf parkuruna sahip olan Belek'te, yılda 500 bin raunt golf oynanmaktadır.

Belek, Avrupa'nın ilk tam ışıklandırmalı golf parkuruna sahip olduğu için, üst düzey alt yapı imkânları nedeniyle Uluslararası Golf Tur Operatörleri Birliği (IAGTO) tarafından 2008 yılında, Avrupa'da Yılın En İyi Golf Destinasyonu ödülünü almıştır. Belek'teki golf turizminin gelişmesi ve uluslararası niteliklerde sahaların yapılması ile beraber ülkemiz dünya çapında golf turnuvalarına ev sahipliği yapacak duruma gelmiştir.

Bu kapsamda Avrupa profesyonel golf turunun ilk ayağı olan Challenge Tour 2010 yılında 22 ülke ile birlikte ülkemizde düzenlenmiş olup golf turizminde dünyanın en önemli etkinliği olarak nitelendirilen IGTM 2011 (International Golf Travel Market-Uluslararası Golf Turizm Fuarı), 14-17 Kasım 2011'de Belek'te gerçekleştirilmiştir. Golf sporunun olimpiyatı olarak tanımlanan ve iki yılda bir düzenlenen Dünya Golf Şampiyonası 2012 yılında ülkemizde düzenlenmiş olup, bu şampiyonaya 2008 yılında Avrupa'nın en iyi golf destinasyonu ödülünü almış olan Belek ev sahipliği yapmıştır. 5-7 Nisan 2013 tarihlerinde Dünya Kurumsal Golf Turnuvası'nın (World Corporate Golf Challenge) Türkiye ayağı, Belek'te düzenlenmiştir. Avrupa'nın en önemli golf

turnuvalarından biri haline gelen ve Avrupa Turu final serisinin ilk ayağı olan Turkish Airlines Open Golf Turnuvası, 03-06 Kasım 2016 tarihleri arasında Belek'te gerçekleştirilmiş ve turnuvaya 20 ülkeden 78 golfçü katılmıştır. Türkiye'de 2018 yılında ulusal ve uluslararası olmak üzere toplam 108 golf turnuvası düzenlenmiştir. Belek'te her yıl yerli ve yabancı binlerce golf müsabakasına ev sahipliği yapmaktadır. Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB) verilerine göre 2020 yılı içinde Belek'te yerli ve yabancı golf severler tarafından 172.268 golf müsabakası oynanmıştır (Resim 18).

Resim 18: Belek Golf Sahalarından Bazı Görüntüler

Kaynak: https://www.google.com/search=belek+golf(06.03.2021).

Belek golf turizmiyle birlikte birçok spor dalına ev sahipliği yapmaktadır. Başta golf, tenis, futbol ve yüzme sporları olmak üzere birçok sportif etkinliğe ve spor kulüplerinin kamp yaptığı yerlerin başında gelmektedir.

Tablo 18: Belek'te Bulunan Tenis Kortları ve Futbol Sahalarının Tesislere Göre Dağılımı

Bulunduğu Tesis Adı	Tenis Kort Sayısı	Futbol Sahası Sayısı	Bulunduğu Tesisin Adı	Tenis Kort Sayısı	Futbol Sahası Sayısı
Adam & Eve Hotel	2	-	Limak Atlantis Resort	2	-
Adora Golf Resort Hotel	12	1	Maritim Pine Beach	3	-
Belconti Resort Hotel	10	1	Maxx Royal Resort	9	2
Bellis Deluxe Hotel	3	2	Mega Tennis Academy	21	-
Calista Luxury Resort	5	3	Paloma Grida Resort	2	-
Cesars Temple Deluxe	7	-	Papillon Ayscha Hotel	2	-
Club Asteria Belek	4	-	Papillon Belvil Hotel	2	7
Club Mega Saray	22	-	Papillon Zeugma Relaxury	2	-
Cornelia Deluxe Resort	3	3	Regnum Carya	5	3
Cornelia Diamond Resort	10	3	Rixos Premium Belek	12	2
Crystal Tat Beach Resort	5	-	Robinson Club Nobilis Hotel	6	-
Ela Qualıty Resort	2	-	Selectum Luxury Belek	14	2
Gloria Golf Resort	3	4	Sirene Belek Hotel	6	3
Gloria Serenıty Resort	4	-	Spice Hotel	4	1
Gloria Verda Resort	1	-	Sueno Hotels Golf Belek	2	4
Green Max Hotel	6	-	Susesi Luxury Resort Hotel	2	4
Güral Premier Belek	8	-	TUİ Fun&Sun Club Belek	3	-
Hotel Kaya Belek	25	4	TUİ Magıc Life Belek	7	-
IC Hotels Santai	4	4	Voyage Belek	4	-
Kempinski Hotel The Dome	3	1	Waterworld Belek Hotels	8	-
Letoonia Golf Resort	4	-	Xanadu Resort Hotel	2	-
Limak Arcadia Resort	4	3	Zeynep Hotel	9	1
TOPLAM	-	-		**274**	**58**

Kaynak: https://www.visitbelek.com/tr/pro-sports.

Tenis takviminde çim kortta oynanan sekiz ATP turnuvasından biri olarak öne çıkan Turkish Airlines Antalya Open, 2017'den bu yana Belek Kaya Palazzo Otel'de düzenlenmektedir. Yukarıda verilen tabloda görüldüğü gibi Belek'te 44 tesiste toplam 274 tenis kortu bulunmakla birlikte bu kortlar kendi arasında farklı özelliklere sahiptir.

Toplam 274 tenis kortundan, 82 tanesi toprak zeminli, 12 tanesi çim zeminli, 57 tanesi sert zeminli kort ve geri kalanlar ise farklı özelliklere sahip tenis kortları olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 18).

Resim 19: Belek'te Bulunan Tenis Kortları ve Futbol Sahalarından Görüntüler

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/tr/betuyab.

Belek 55 farklı spor dalına ev sahipliği yapabilecek spor komplekslerine sahiptir. Belek spor turizmi alanında faaliyet gösteren 45 spor kompleksini bünyesinde barındırmaktadır. Spor turizmi alanında ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Belek, 10-13 Kasım 2019 tarihleri arasında Cornelia Diamond Resort Hotel de yapılan "Türkiye Spor Turizmi Çalıştayı'na" ev sahipliği yapmıştır. Belek'in ev sahipliği yaptığı spor dallarını kendi içinde 4 farklı gruba ayırmak mümkündür (Tablo 19).

Tablo 19: Belek'in Ev Sahipliği Yaptığı Başlıca Spor Dalları

Su Sporları	Kapalı Alan Sporları	Açık Alan Sporları	Sağlık ve Performans Sporları
Atlama Yüzme Su Topu Senkronize Yüzme Su Altı Hokeyi Su Altı Ragbi	Basketbol Voleybol Hentbol Boks Fitness Salonu Aerobik Aikido Okçuluk Güreş Yoga Badminton Satranç Dans Sporları Eksrim Futsal Kapalı Saha Hokeyi Judo Pilates Spinning Masa Tenisi Taekwon-do Ağırlık Kaldırma	Atletizm Sporları Futbol Çim Hokeyi Golf Okçuluk Plaj Voleybolu Bisiklet Frizbi Dağ Bisikleti Spor Tırmanışı Tenis Trıathlon Kano	Medikal Performans Antrenman İyileşme-Yenilenme

Belek'in ev sahipliği yaptığı en önemli spor dallarından biride futbol ve bununla birlikte futbol kamplarıdır. Yukarıda verilen Belek'te futbol takımlarına hizmet sunan toplam 22 tesiste 58 futbol sahası bulunmaktadır (Tablo 18). Yerli ve yabancı pek çok futbol kulübü de antrenman ve devre arası kamplarını Belek'te geçirmektedir. Devre arasında (Ocak-Nisan) Almanya, Hollanda, Belçika, Rusya, Macaristan, Romanya, İngiltere gibi Avrupa ülkelerinin yanı sıra Çin, Güney Kore, Japonya, Kanada, Güney Afrika, Arjantin, Brezilya gibi ülkelerden birçok futbol takımı Belek'te kamp yapmaktadır. Bugüne kadar dünyaca tanınan, Werder Bremen, Bayer Leverkusen, Borussia Dortmund, Spartak Moskova gibi yabancı futbol takımları ve Türk, Rus ve Polonya milli futbol takımları defalarca Belek'te kamp yapmıştır. Ülkemizde de başta Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Trabzonspor gibi pek çok futbol kulübü Belek Turizm Merkezi'ni tercih etmektedir. Bu tür spor faaliyetlerinin Belek'te yapılması turizm ve kongre turizminin tanıtılması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca kongre ve toplantılar için Belek'e gelen katılımcılar ve refakatçilerinin de boş zamanlarında spor yaparak keyifli zaman geçirmeleri açısından oldukça geniş çaplı imkanlara sahip olduğu görülmektedir.

Tüm bunların yanında Belek Turizm Merkezi, turizm ve kongre turizmi alanında faaliyet gösteren birçok seyahat acentesinin bölge şubelerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu turizm acentelerinin tüm Antalya Merkez Ofisleri de Belek'in 20 km uzaklığında bulunmaktadır. Bu acentelerin bazılarını başta, Anex Tour, Odeon Tour, Pegas Turistik, Tez Tour, Tui şeklinde sıralayabiliriz. Aynı şekilde Antalya Ticaret Odası ve Antalya Tanıtım Vakfı bünyesinde kurulan ve aktif olarak faaliyet gösteren Antalya Kongre ve Ziyaretçi Bürosu da Belek'e 25 km uzaklıkta yer almaktadır. Bu alanda faaliyet gösteren kuruluşların yakın çevrede bulunması hem kitle turizmi hem de kongre turizmi açısından Belek turizm destinasyonunun pazarlanması ve kongre organizatörlerinin dikkatini çekmesi açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Belek ve çevresi sahip olduğu doğal imkânlarının yanında beşeri imkânlarıyla birlikte birden fazla turizm olanağını ziyaretçilerine sunmaktadır. Bunları kısaca, konaklama, alışveriş, eğlence, golf, tenis, futbol ve çeşitli su sporları başta olmak üzere çok farklı dallarda spora ve bunların kampları ile deniz, kum, güneş ve kongre turizmi şeklinde sıralamak mümkündür (Harita 3).

Harita 3: Belek ve Çevresindeki Turizm Tesisleri ve Faaliyet Alanlarının Dağılışı

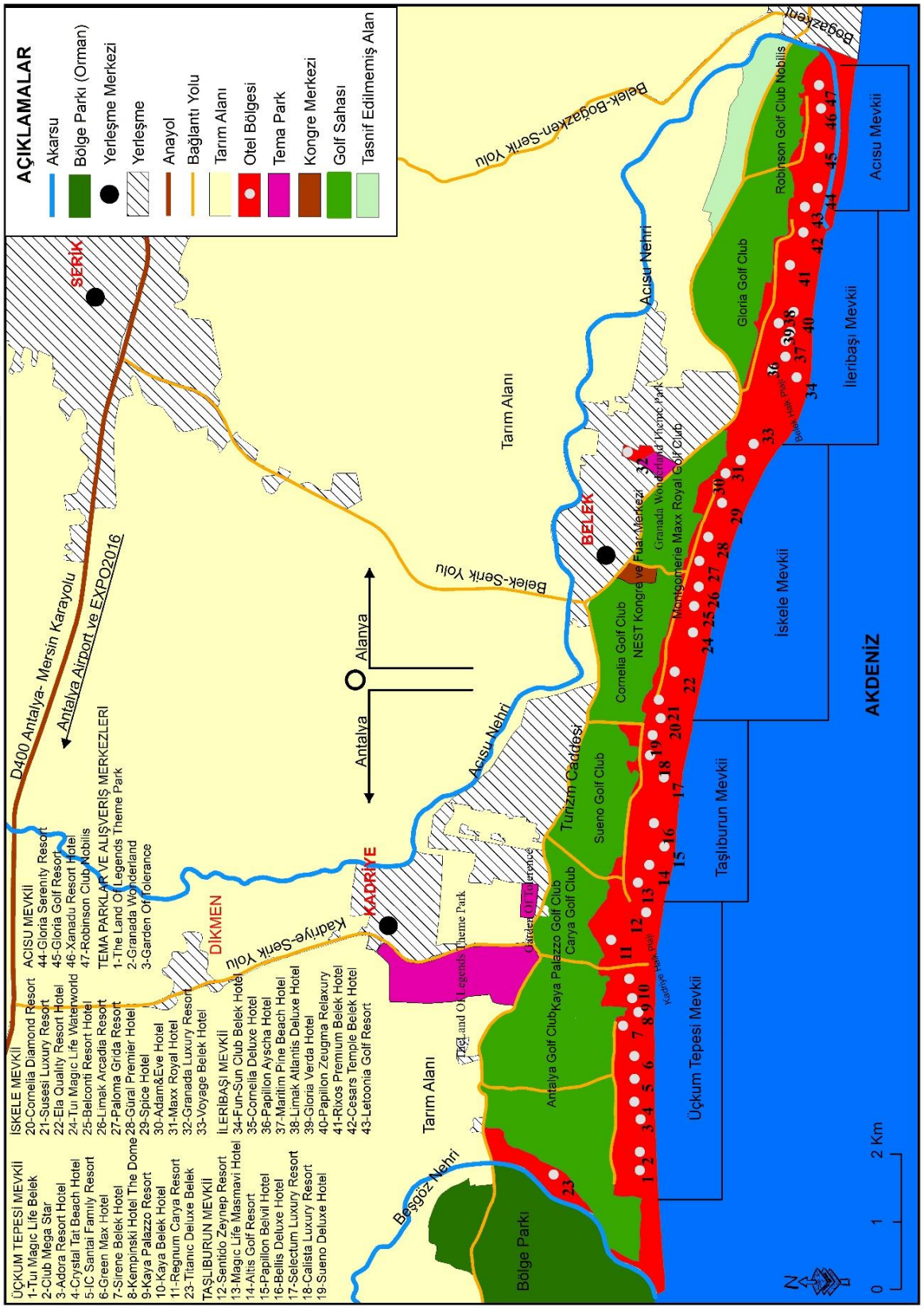

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/tr/theme-park.(01.03.2021).

3.3. Kongre Turizminin Diğer Turizm Faaliyetleri Arasındaki Yeri ve Etkileşimi

Kongre turizmi, oluşumu, etkileri ve sonuçları açısından çok yönlü bir turizm türüdür. Düzenlenen ulusal ve uluslararası organizasyonlarda toplantılar asıl turizm amacı taşısa da bir kongre organizasyonu sadece toplantılardan oluşmamaktadır. Yapılan organizasyonların öncesinde, sırasında (aralarda, boş zamanlarda) ve sonrasında kongre katılımcılarına yönelik eğlence, alışveriş, gezi, çeşitli turlar ve sportif faaliyetler gibi etkinlikler ve faaliyetler düzenlenmektedir. Bazen kongre ve toplantılara katılan delegeler organizasyon bittikten sonra kalacakları süreyi uzatarak turistik faaliyetlere devam edebilirler.[217]

Kongre ve toplantılara katılan katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, özellikle yüksek eğitim ve kültür seviyeleri, harcama imkânlarının yüksek olması, genellikle geldikleri toplumun referans grubu üyeleri arasında olmaları hayata olumlu ve geniş açıdan baktıklarından dolayı geldikleri yerlerdeki sosyo-kültürel değerlere, doğal ve tarihi yapılara normal turistlere göre daha fazla ilgi gösterdikleri görülmektedir. Bu özellikler kongrenin yapıldığı mekânın iç ve dış çevresiyle yakından temas etme eğilimlerinin olduğunun kanıtı olarak karşımıza çıkmakta ve bu tür organizasyonlara sadece toplantı gözüyle bakmanın yanlış olduğunu göstermektedir.[218]

İster ulusal ister uluslararası olsun kongre ve toplantılar, düzenlendikleri yeri, toplumsal, kültürel ve sosyo-ekonomik yaşamı etkileyerek turizm sezonunu ve turizm faaliyetlerini uzatmaktadırlar. Kongre ve toplantı turizminin etkili ve verimli olabilmesi için organizasyonun yapıldığı bölgedeki diğer turizm türleri ile uyumlu olmaları gerekmektedir. Bu uyumun sağlanabilmesi ve çakışmaların yaşanmaması için yapılan planlamalara ve organizasyonların yapılış zamanlarına çok dikkat edilmesi gerekmektedir.[219] Bu anlamda kongre ve toplantı turizmi ile diğer turizm türleri arasındaki etkileşimde farklılıklar, benzerlikler ve olumlu, olumsuz etkilerine bakmak gerekmektedir.

Bu anlamda en önemli nokta çeşitli kaynaklara ve istatistiklere bakıldığında bir bölgede veya destinasyonda yürütülen turizm faaliyetleri ne kadar fazla ise kongre organizatörleri açısından bu bölgeyi pazarlamak ve katılımcılara kabul ettirmek diğer

---

[217] Erdoğan, a.g.e. s.56.
[218] Aksu, a.g.e. s.21.
[219] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.8.

bölgelere oranla daha kolaydır. Ayrıca kongre düzenleyen ve organize edenler kongre öncesi ve sonrasında yapılacak olan etkinlikler açısından da bir bölgenin turizm türlerinin çeşitliliği ön plana çıkmaktadır. Tüm bunlar düşünüldüğünde turizm türlerinin çeşitliliği kongre düzenleyenler ve organizatörler açısından oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca kongre katılımcıları açısından da kongrenin yapıldığı bölgede turizm faaliyetlerinin çeşitliliği oldukça önemlidir. Katılımcılar, toplantılardan artta kalan zamanları verimli bir şekilde geçirmek ve her katılımcının istek ve arzularına cevap verebilecek bölgelerde yapılan kongrelere daha fazla katılım gösterdikleri gibi kongre sonrasında da o bölgede tatil amaçlı olarak kalış sürelerini uzattıkları görülmektedir. Kongre düzenleyen kurum ve kuruluşlar ile organizatörleri tarafından düzenlenecek olan kongrenin maliyetlerinin düşürülmesi açısından da bir bölgenin turizm türü çeşitliliği oldukça önem arz etmektedir.

Kongre Turizmi ve Kültür Turizmi

Kültür turizmi özelikle hem güncel hem de eski toplumlara, medeniyetlere ve kavimlere ait tarihi, sanatsal ve kültürel değerleri ve yapıları görme-tanıma amacıyla yapılan seyahat türüdür. Günümüzde sanayileşme ve ekonomik yönden gelişmiş ülke ve bölgelerden, kültürel miras yönünden zengin olan ülke ve bölgelere yoğun bir talep ve ilgi görülmektedir.[220]

Kongre turizmi ve kültürel turizmin düzenleme amaçları ve süreleri birbirinden farklı olsa da kongre katılımcıları katıldıkları kongrelerde bilimsel faaliyetler dışında bulundukları bölge ve yörenin kültürel değerleriyle de ilgilenmektedirler. Kongre öncesi ve sonrasında kültürel turları tercih ettikleri bilinmektedir. Hatta kongrelerin yapıldığı turizm destinasyonları açısından kültür turizminin yaygınlaştırılmasında ve korunmasında kongre katılımcılarının doğrudan katkılarının bulunduğu söylenmektedir.[221] Son yıllarda kongre ve toplantı düzenleyenler, talep eden katılımcılar, kongrenin yapılacağı yer seçiminde öncelikle bölgenin kültürel miras açısından zenginliğine bakmakta yani kültürel miras, tarihi eser, müze vb. zenginliklerin fazla olduğu destinasyonlar organizatörler tarafından öncelikli olarak tercih edilmektedir. Kültürel bakımdan zengin destinasyonlarda kongre turizmi daha kolay gelişir. Bunun en

[220] Erdoğan, a.g.e. s.56.
[221] Aksu, a.g.e. s.21.

önemli nedeni, kongre katılımcılarının (delegelerin) yüksek eğitimli, kültüre ve sanata karşı eğilimli, öğrenmeye ve tanımaya açık bireyler olmalarından kaynaklanmaktadır.[222] Bu anlamda konumuz ile ilişkilendirmek amacıyla, Belek Turizm Merkezi, tarihi M.Ö. 4. yüzyıla kadar giden birçok tarihi ve kültürel mekâna ev sahipliği yaptığı gibi dünyanın en fazla arkeolojik çalışmalarının yapıldığı bir bölgede yer almaktadır. Adeta bir açık hava müzesini andırmaktadır. Birçok medeniyete ev sahipliği yapan bölgede, Aspendos Antik Kenti ve Aspendos Tiyatrosu, Sillyon Antik Kenti, Perge Antik Kenti, Selge Antik Kenti ve Antalya Müzesi bu kültürel mekânların başında gelmektedir. Bu tarihi ve kültürel mekânların varlığı bölgede yapılacak olan kongre ve toplantılar ile kongre organizatörlerinin yer seçiminde büyük önem taşımaktadır. Bölgenin kültürel yapı varlığı kongre katılımcılarının kongre öncesi ve sonrası faaliyetlerde en çok tercih ettikleri turlara bakıldığında kültür turlarının ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Kongre Turizmi ve Lüks Turizm

Lüks turizmi olarak adlandırılan turizm faaliyetleri büyük oranda harcama gücü oldukça yüksek olan kişilerin (turistlerin) yaptıkları turizm faaliyetlerinden oluşmaktadır. Lüks turizmi faaliyetlerin arasında, gazino (kumarhaneler) turizmi, kruvaziyer turizmi, golf ve av turizmi gibi turizm faaliyetleri akla gelmektedir. Kongre ve toplantı turizmine katılan delegelerin özellikle yıldızlı konaklama tesislerini tercih etmeleri, ulaşım olarak havayolunu kullananlar, lüks turizmine katılan turistler ile aynı ürün ve hizmetlerden kullanmış olmaktadırlar. Lüks turizmine katılan turistlerin ulaşım ve konaklama gibi tercihleri pek fazla değişiklik göstermezken, kongre ve toplantı turizmine katılan katılımcılarının değişik nedenlere bağlı olarak konaklama ve ulaşım tercihleri değişim göstermektedir. Kongre ve toplantı katılımcıları ve lüks turizmi katılımcıları arasındaki farklar arasında amaç, zaman ve kalış süreleri ve bütçe bilinçleri vb. değişiklikler sayılabilir.[223]

Diğer bir açıdan, kongre ve toplantıların ulusal ve uluslararası olması, lüks turizmi açısından birbirinden farklılıklar içermektedir. Uluslararası kongre ve toplantılar, lüks ve 1. sınıf konaklama tesisleri, yeme-içme ve toplantı imkânları talep etmektedirler. Ulusal kongre ve toplantılar ise daha çok orta sınıf hizmetleri tercih etmektedirler.[224]

---

[222] Erdoğan, a.g.e. s.57.
[223] Aksu, a.g.e. s.22.
[224] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.10.

Belek Turizm Merkezi, sahip olduğu dünya standartlarındaki tesisleri ile lüks turizm dalları arasında sayılan golf turizminin dünyadaki birkaç merkezi arasında sayılmaktadır. Diğer bir açıdan uluslararası kongre ve toplantıların yapılacağı 5 yıldızlı konaklama tesisleri ve toplantı salonlarına sahip olduğu gibi ulusal kongre ve toplantı taleplerine hizmet verebilecek orta sınıf konaklama ve toplantı salonlarına da sahiptir. Belek, kongrelere katılan katılımcılar ve refakatçileri açısından, birçok seçeneği sunabilen ender destinasyonlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kongrelere katılan katılımcılar ve refakatçileri toplantılardan artta kalan süreleri golf ve tenis gibi çeşitli sportif faaliyetler yapabilecekleri gibi dünyanın en çok tercih edilen markaların ürünlerinin satıldığı alışveriş ve eğlence merkezinde de zaman geçirebilirler ve alışveriş yapabilirler. Özellikle The Land of Legends Theme Park bu anlamda dünyaca ünlü markaların ürünlerinin satıldığı mağazalar ile en Antalya'nın büyük alışveriş merkezidir. Giyim, ayakkabı, deri, çanta, hediyelik eşya başta olmak üzere geniş bir ürün yelpazesine sahip alışveriş merkezi gelen turistler tarafından da en çok tercih edilen mekanların başında gelir. Bu durum hem kongre katılımcıları hem de kongre organizatörlerinin ilgilisini çeken unsurların başında gelmektedir.

Kongre Turizmi ve Hafta Sonu Turizmi

Kongre ve toplantı turizmi ile diğer turizm faaliyetleri arasındaki ilişki genellikle konaklama tesislerinin kullanımında ortaya çıkmaktadır. Kongre turizmi faaliyetleri ve diğer turizm tipleri arasındaki ilişki incelendiğinde, bazıları ile kongre ve toplantıların yapıldığı zaman ve mekân açısından bağımsızlık, bazıları ile de terslikler yaşanmaktadır. Özellikle ulusal kongre ve toplantıların yapıldığı zaman hafta turizminin zamanı ile çakışma göstermektedir. Bundan dolayı kongre ve toplantıların yapıldığı bölge, şehir veya turizm destinasyonunda hafta sonu turizmine katılacak kişilerin konaklama adına yer bulmaları zorlaşmaktadır. Uluslararası kongre ve toplantıların yapıldığı yerlerde böyle bir sorun ile genellikle karşılaşılmaz, çünkü uluslararası kongre ve toplantıların istisnayı durumlar haricinde yapılış zamanları hafta içi günlerine denk gelmektedir. Burada görülebilecek olumsuzluk ise kongre ve toplantılara katılan delegelerin, toplantıların bitmesine rağmen kalış sürelerini uzatmaları benzeri durumların yaşanmasına yol açabilmektedir.[225]

[225] Erdoğan, a.g.e. s.57.

Bu anlamda, Belek Turizm Merkezi'ndeki konaklama tesislerinin sahip olduğu yüksek konaklama kapasitesi (55 bin yatak kapasitesi) sayesinde bu tür sorunlar yaşanmamaktadır. Ayrıca Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet göstermeyen konaklama tesislerinin varlığı hafta sonu turizmi anlamında ek bir potansiyel oluşturmaktadır. Kongre düzenleyen kurum, kuruluş ve organizatörleri tarafından konaklama imkânlarının fazla olduğu, kongre katılımcıları ve refakatçilerinin rahat edebilecekleri mekânlar tercih edilmekle birlikte pazarlama açısından da kolaylık sağlamaktadır.

Kongre Turizmi ve Teşvik (İncentive) Turizmi

Teşvik turizmi, ticari şirketler, sosyal kuruluşlar ve uluslararası şirket ve firmaların belirli koşullara bağlı olarak başarılı gördükleri personellerini (çalışanlarını) ödüllendirmek ve personeller arasındaki çalışma rekabetini artırmak amacıyla ulaşım, konaklama ve yeme-içme gibi masraflarının şirket tarafından karşılanması ile yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerine göndermeleri ile ortaya çıkan turizm türüdür. Bu seyahatler tamamen dinlenme-eğlenme ve gezip-görme şeklinde olacağı gibi eğitim veya şirketin yeni ürünlerinin yeni bölgelerde tanıtılması şeklinde de olabilmektedir.[226]

Kongre ve toplantı turizmi ile teşvik turizmine katılan katılımcıları arasında ortak noktalar, her iki turizm türünde de seyahat eden katılımcıların harcama bilincinin olmaması ve belirli (planlanmış) bir program çerçevesinde genellikle toplu seyahat etmeleri ve konaklamaları şeklinde ifade edilebilir.[227] Teşvik (incentive) turizmi seyahatlerini en fazla tercih ve talep eden kuruluşlar; sigorta, elektrik- elektronik malzeme üretimi yapan firmalar, oto, yedek parça ofis malzemeleri üretimi yapanlar ve inşaat sektöründe faaliyet yürüten şirketlerden oluşmaktadır.[228]

Belek Turizm Merkezi bu alanda çeşitli sektör çalışanlarının ve temsilcilerinin sık sık bir araya geldikleri turizm destinasyonlardan biridir. Belek'te özellikle bir araya gelen kuruluşlar arasında, ilaç, tarım, sanayi ve teknoloji sektörlerin temsilcilerinin uğrak mekânları arasındadır. Bur tür organizasyonlara ev sahipliği yapan bölgelere

[226] Aksu, a.g.e. s.23.
[227] Aksu, a.g.e. s.23.
[228] Aymankuy, a.g.e. 2018, s.15.

bakıldığında, etkinliklere katılan katılımcılara birçok alternatifi aynı anda sunabilen mekânların tercih edildiği görülmektedir.

Kongre Turizmi ve Fuar Turizmi

Fuar organizasyonları, kongre ve toplantılar esnasında, sırasında ve sonrasında yapılabilen satış veya ürün tanıtımlarının yapıldığı ticari etkinliklerdir. Fuar organizasyonları, kongreler ile bütünlemesi ve şirketlerin kongrelere sponsorluk yapmaları açısından oldukça önemlidir.[229]

Uluslararası turizm sektöründe kongre turizmine dâhil edilen fuar turizmi, kongre turizmi açısından önemli bir yere sahiptir. Kongre ve toplantılar fikir, bilgi ve teknoloji alışverişi platformu oluştururken, fuarlar belli bir ticaret koluyla bağlantılı ürün hizmet ve teknolojilerin organize bir şekilde tanıtılması ve sunulmasını sağlamaktadır. Fuar organizasyonlarında birçok ürün veya hizmet bir araya gelir, sergilenerek, konu ile ilgili profesyonellerin ve potansiyel alıcılar katıldığı gösteri amaçlı organizasyonlardır.[230] Türkiye, 2023 vizyonu çerçevesi içinde İstanbul, Antalya, İzmir ve Ankara gibi şehirlerin fuar şehirleri olarak belirlemiş ve yapılacak planlama ve yatırımların bu çerçevede yapılmasını öngörmektedir.

Özellikle uluslararası büyük etkinliklere ev sahipliği yapan kongre destinasyonlarının fuar ve sergi alanlara sahip olması, büyük organizasyonlara ev sahipliği yapması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu tür alanların varlığı destinasyonun büyük organizasyonlar için pazarlanması açısından kolaylıklar sağlamaktadır. Bu anlamda Belek Turizm Merkezi'nde faaliyet gösteren Cornelia Diamond Hotel yönetimi ve bölgenin kongre turizmi ortakları tarafından bu eksikliği giderilmesi amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda 2019 yılında faaliyete giren NEST Kongre Merkezi ve Fuar Alanı açılmıştır. Merkezin yöneticileri ile yaptığımız görüşmelerde bu merkezin faaliyete girmesi ile birlikte Belek'e büyük organizasyonlar açısından büyük avantajlar sağladığı ve bu anlamda birçok ulusal ve uluslararası organizasyona ev sahipliği yapacak kapasite de olduğu görülmektedir. Belek Turizm Merkezi'nin yakın çevresinde bulunan EXPO2016 Fuar ve Sergi Alanı ile ANFAŞ Fuar ve Sergi Alanı bu anlamda büyük avantajlar sağlamaktadır. Nitekim bu alanlarda yapılan

[229] Aksu, a.g.e. s.23.
[230] Erdoğan, a.g.e. s.61.

birçok fuar organizasyonunda başta konaklama olmak üzere fuar katılımcıları yakın konumu ve kolay ulaşımından dolayı Belek Turizm Merkezi'ni tercih ettikleri bilinmektedir.

Belek Turizm Merkezi'ndeki turizm hareketliğine bakıldığında, Türkiye ve Antalya'daki diğer merkezlerinden farklı olarak turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayıldığı görülmektedir. Belek'te golf ve kongre turizmi faaliyetlerinin başlaması ile bu durum daha da belirgin hale gelmiştir. Günümüzde Belek Turizm Merkezi sahip olduğu turizm çeşitliliği sayesinde deniz, kum ve güneş turizmi dışında yürütülen turizm türleri ile turizm faaliyetleri anlamında bölgenin hareketliliğinin tüm yıl devam ettiği görülmektedir. Bu anlamda yürütülen turizm türlerinin yoğunlaştığı dönemlerin birbirinden farklı olması da bu hareketliğin ortaya çıkmasında etkili olan en önemli unsurdur (Grafik 10).

Grafik 10: Belek'teki Turizm Türlerinin Faaliyet Takvimi

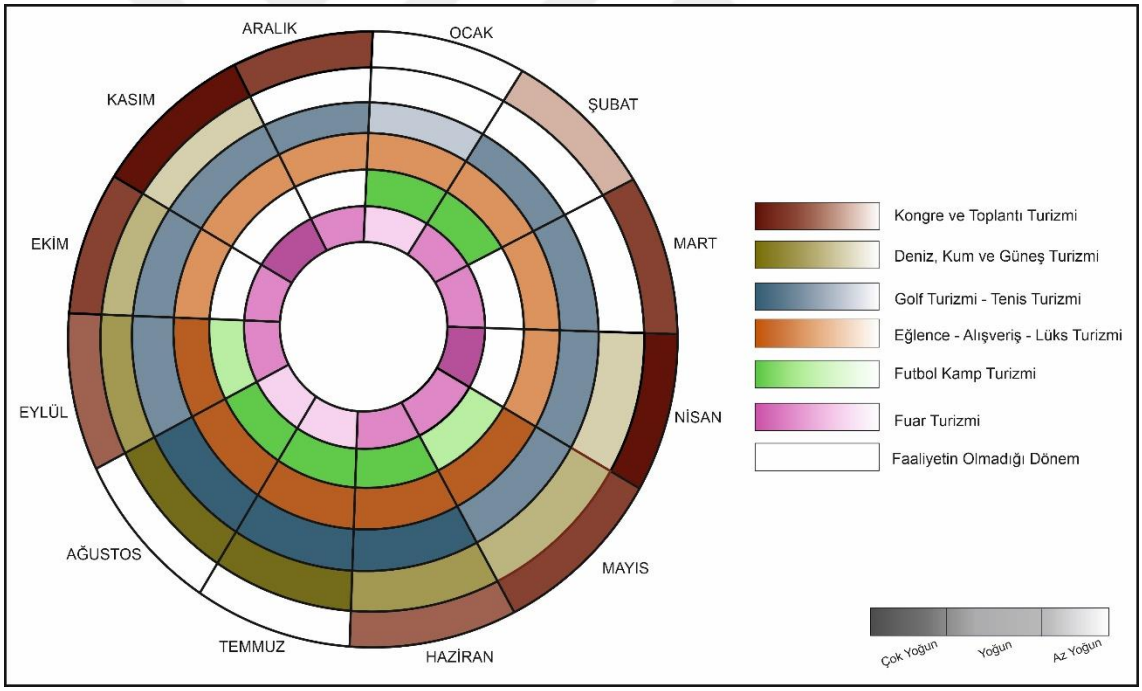

3.4. Belek'teki Kongre Turizmi Hizmet Mekânları ve Özellikleri

Belek'te kongre ve toplantı turizminin yapıldığı kongre merkezleri ile kongre ve toplantı salonları ve bunlara yönelik yatırımlar ele alınacaktır. Bu bağlamda Belek'te kongre otelleri, kongre merkezleri ve diğer mekânlar değerlendirilecektir.

3.4.1. Kongre Otelleri

Belek'te kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren oteller ile ilgili kurum, kuruluş ve otellerin ilgili bölümlerinden elde edilen bilgiler ışığında denilebilir ki, Belek Turizm Merkezi'nde bulunan 49 otelden 29 tanesi kongre ve toplantı sektöründe faaliyet göstermektedir. Bu 29 oteli kendi içinde iki farklı gruba ayırmak mümkündür. Bu gruplandırma otellerin yapmış oldukları kongre ve toplantı organizasyonlarının ulusal mı yoksa uluslararası mı olduklarına bağlı olarak yapılmıştır.

Bunlardan ilki uluslararası kongre ve toplantı düzenleyen ve kapasitesi yüksek olan "A grubu" otellerdir. Uluslararası kongre ve toplantı düzenleyen otellere bakıldığında bu tesislerin çoğunun önceki bölümlerde verilen kongre turizmi sektörünü yöneten ve yönlendiren birçok uluslararası kuruluşa üyelikleri bulunmaktadır. Bunun yanında bu otellerin sahip olduğu kongre ve toplantı salonlarının kapasitesi 2 bin kişinin üzerindedir. Ayrıca ulusal ve uluslararası alanda turizm ve kongre turizmine yönelik yapılan birçok etkinliğe Belek Turizm Merkezi adına bu oteller katılmaktadır. Bunun yanında bu güne kadar Belek'te yapılan uluslararası kongre ve toplantı turizmi sektöründe önem arz eden büyük organizasyonlar da bu kongre otellerinde gerçekleştirilmiştir.

Diğer ikinci grupta yer alan oteller ise genellikle ulusal kongre ve toplantılara ev sahipliği yapan, kongre ve toplantı salonlarının kapasitesi 2 bin kişinin altında olan "B grubu" konferans ve toplantı otelleridir.

Belek'te kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren kongre oteller hakkında yaptığımız saha çalışmaları sırasında, Antalya Kongre Bürosu ve Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB) ile yaptığımız görüşmelerden, Belek'teki kongre otellerinin salon ve yatak kapasiteleri ve diğer alt yapılarıyla her türlü uluslararası ve ulusal kongreye ev sahipliği yapabilecek düzeyde olduklarını söylemek mümkündür. Ayrıca kapasite ve alt yapının yanında deneyim sahibi oldukları da bilinmektedir. Ayrıca bu otellerin uluslararası kongre ve toplantı sektörünü yönlendiren ve organize eden birçok uluslararası birlik ve kuruluşlara da üyelikleri bulunmaktadır.

Bu oteller ayrıca dünya çapında yapılan birçok uluslararası fuarların hem yurt içinde hem de yurt dışındaki organizasyonlarına katılmaktadırlar. Ayrıca kongre ve toplantı sektöründe genellikle uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapmaktadırlar.

Belek'te kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren ve yukarıda bahsedilen 29 tesis kendi içinde kongre ve toplantı mekânlarının peyzaj özelliklerine göre de birbirinden

ayırmaktadırlar. Mekânlar açısından bakıldığında kongre otellerine ait kongre merkezlerinin otel binasından bağımsız olarak tesisin uygun bir bölümüne inşa edildiği görülmektedir. Konferans ve toplantı otelleri olarak anılan ulusal kongrelere hizmet sunan otellerin ise kongre ve toplantı salonları genellikle otel binasının içinde yer almaktadır. Belek Turizm Merkezi'nde bulunan 29 kongre ve toplantı oteli ile ilgili bilgiler ve kongre ve toplantı salonlarının özellikleri ve bu kongre ve toplantı otellerinin yapmış oldukları yıllık kongre ve toplantı sayıları verilmiştir. Aşağıda Belek'te kongre turizmi denilince akla ilk gelen oteller ile ilgili genel bilgiler yer almaktadır (Tablo 20) (Tablo21) (Tablo 22).

Sueno Hotels Belek: Batı Belek Bölgesi, Taşlıburun Mevkii'nde inşa edilen Sueno Hotel Belek, 22 salondan oluşan kongre ve toplantı merkezi ile kongre ve toplantılara ev sahipliği yapmaktadır. Aynı anda 3600 kişinin kullanabileceği merkezdeki büyük salon 2584 m² büyüklüğü ile Antalya'nın kongre otelleri içinde yekpare en büyük salondur. Her türlü talebe uygun farklı boyutlardaki salon ve toplantı odaları sayesinde, her türlü organizasyona ev sahipliği yapabilmektedir. Kongre merkezi standart tüm ekipman ve donanıma sahip olup ayrıca alt katında yaklaşık 400 araçlık kapalı otoparkı bulunmaktadır. Sueno Hotel Belek her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı başta olmak üzere yaklaşık 35-40 organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[231] (Tablo 20 ve Tablo 22), (Resim 20).

Resim 20: Sueno Hotel Belek ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(07.03.2021).

[231] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(07.03.2021).

Cornelia Diamond Golf Resort&Spa Hotel: Doğu Belek Bölgesi, İskele Mevkii'nde kurulan Cornelia Diamond Golf Resort & Spa Hotel, 1400 kişilik ana salon dışında 25 kişiden 200 kişiye kadar farklı seçenekler sunan, 7 ayrı salondan oluşan kongre merkezi ile kongre ve toplantılara ev sahipliği yapmaktadır (Tablo 20). Bunun yanında kongre ve toplantılar için gelen katılımcılar ve refakatçileri için birçok fırsat sunmaktadır. Aynı anda 2000 kişiye toplantı imkânı sunan Cornelia Diamond Golf Resort & Spa, toplantıların yanı sıra düğün, davetler, kokteyl, defile, fuar gibi organizasyonlara hizmet vermektedir. Modern alt yapısı, donanımı ve tüm kongre merkezinde bulunan kablosuz internet erişimi misafirlerinin işlerini kolaylaştırmaktadır. Cornelia Diamond Resort her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 70-80 arasında organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[232] (Tablo 22). Aşağıda otelin ve kongre merkezinin genel görüntülerine yer verilmiştir (Resim 21).

Resim 21: Cornelia Diamond Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

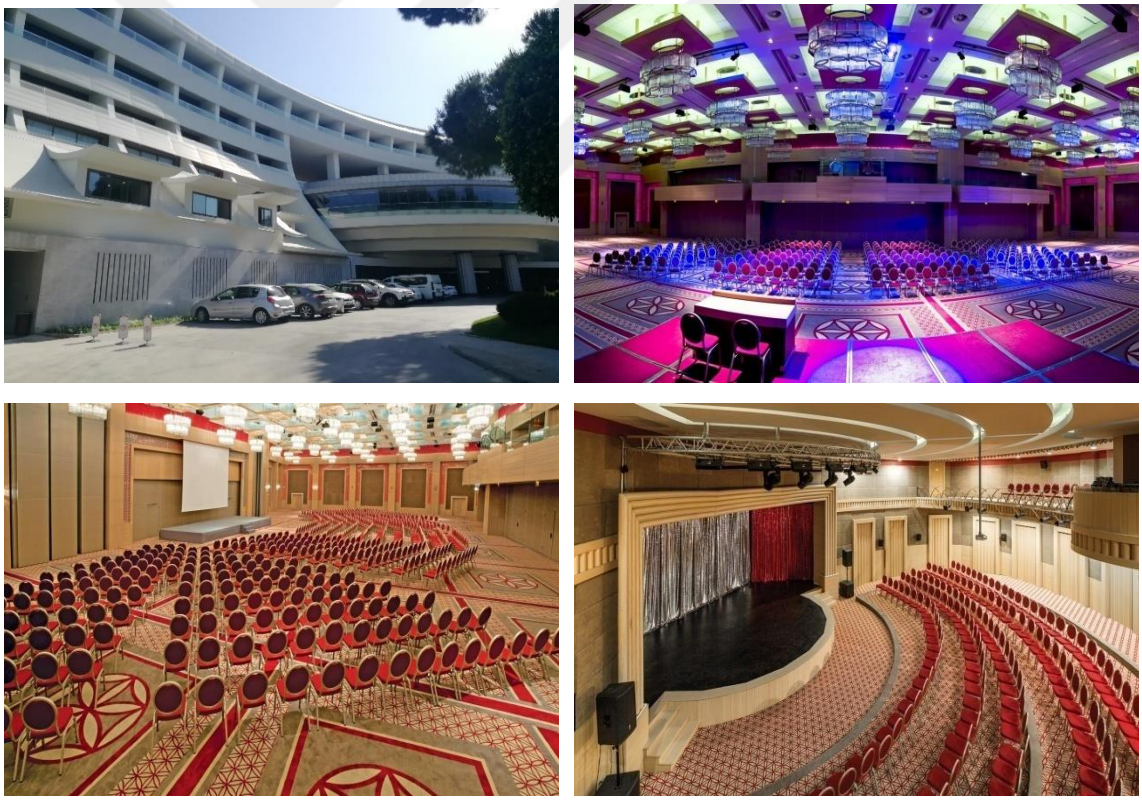

Titanic Delüxe Belek: Batı Belek Bölgesi, Üçkum Tepesi Mevkii'nde kurulan otel, toplam 4500 m² alanı ile aynı anda 2500 kişiye hizmet verebilen özellikleriyle kongre ve

[232] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(07.03.2021).

toplantı merkezi ve profesyonel ekipleri ile son teknoloji ekipman ve donanımlara sahip olan salonları ile kongre, toplantı, seminer, workshop, konferans, gala yemekleri ve özel davetiyeler olmak üzere çeşitli etkinliklere hizmet vermektedir (Tablo 20). Her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 30 ve üstü organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[233] (Tablo 22), (Resim 22).

Resim 22: Titanic Delüxe Belek ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

Kaynak: https://www.titanic.com.tr/titanic-deluxe-golf-belek/toplanti-(07.03.2021).

Hotel Kaya Belek ve Kaya Palazzo Hotel: Batı Belek Bölgesi, Üçkum Tepesi Mevkii'nde inşa edilen otel, dünya standartlarında kalite ve teknik altyapısıyla Belek'te hizmet veren Palazzo Kongre Merkezi, Kaya Palazzo Hotel ve Kaya Belek Hotel arasında konumlandırılmış olup, özel mimarisi ile her iki otelden de giriş imkânı bulunmaktadır (Tablo 20). Toplam 6.290 m² kapalı alana kurulu Palazzo Kongre Merkezi, 3'e bölünebilen, 8m tavan yüksekliği olan sütunsuz 2.000 m^2 balo salonuna, 13 adet toplantı salonuna ve 1.975 m2'lik fuaye alanına sahiptir. Kaya Palazzo'da 639, Kaya Belek'te 518 oda ile toplamda iki otel aynı anda 1.157 oda kapasitesine sahiptir. Aynı anda 2000 kişiye kongre hizmet veren hotel, her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar olmak üzere yaklaşık 45-50 arasında organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[234] (Tablo 22). Belek Turizm Merkezi'nin önemli tesislerinin başında gelen hotel ve kongre merkezine ait genel görüntülere yer verilmiştir (Resim 23).

[233] https://www.titanic.com.tr/titanic-deluxe-golf-belek/toplanti-(07.03.2021).
[234] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(08.03.2021).

Resim 23: Kaya Palazzo Hotel ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(08.03.2021).

Susesi Luxury Resort Hotel: Doğu Belek Bölgesi, İskele Mevkii'nde kurulan Susesi Luxury Resort, otel binasından ayrı olarak inşa edilmiş olan 6600 m² alana sahip kongre merkezi, en büyüğü 1800 m² ve 3'e bölünebilen İstanbul Salonu olmak üzere, farklı büyüklükteki toplam 17 adet toplantı salonu yer almaktadır (Tablo 20). Son teknoloji ekipman ve donanımların yer aldığı kongre merkezi aynı anda 3000 kişiye hizmet verebilmektedir. Her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 30-35 arasında organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[235] (Tablo 22). Kongre ve toplantılara katılan katılımcı ve refakatçilerin en çok tercih ettiği mekânların başında gelmektedir. Aşağıda Susesi Luxury Hotel ve kongre ve merkezinden genel görüntüler verilmiştir (Resim 24).

[235] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(08.03.2021).

Resim 24: Susesi Luxury Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

Granada Luxury Resort: Doğu Belek Bölgesi, İskele Mevkii'nde kurulan Granada Luxury Resort, otel binasından bağımsız olarak inşa edilen ve son teknolojik altyapı ile donatılmış toplam 4000 m² alana sahip olan kongre merkezi aynı anda 3500 kişi kapasiteli ana salon olmak üzere 12 salon ve workshopların yer aldığı merkezde kongre, toplantı, konferans vb. birçok etkinlik yapılmaktadır (Tablo 20). Her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 50-55 arasında organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[236] (Tablo 22). Belek'te birçok tesis gibi 12 ay hizmet veren Granada Luxury Resort farklı mimarisi ve her türlü talebi karşılamak amacıyla dizayn edilmiş yapısı ile kongre ve toplantı planlayan ve organize edenlerin bölgede en çok tercih ettiği tesislerin başında gelmektedir. Aşağıda otelin ve kongre merkezinden genel görüntüler verilmiştir. (Resim 25).

[236] https://granada.com.tr/granada-mice/html(10.03.2021).

Resim 25: Granada Luxury Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

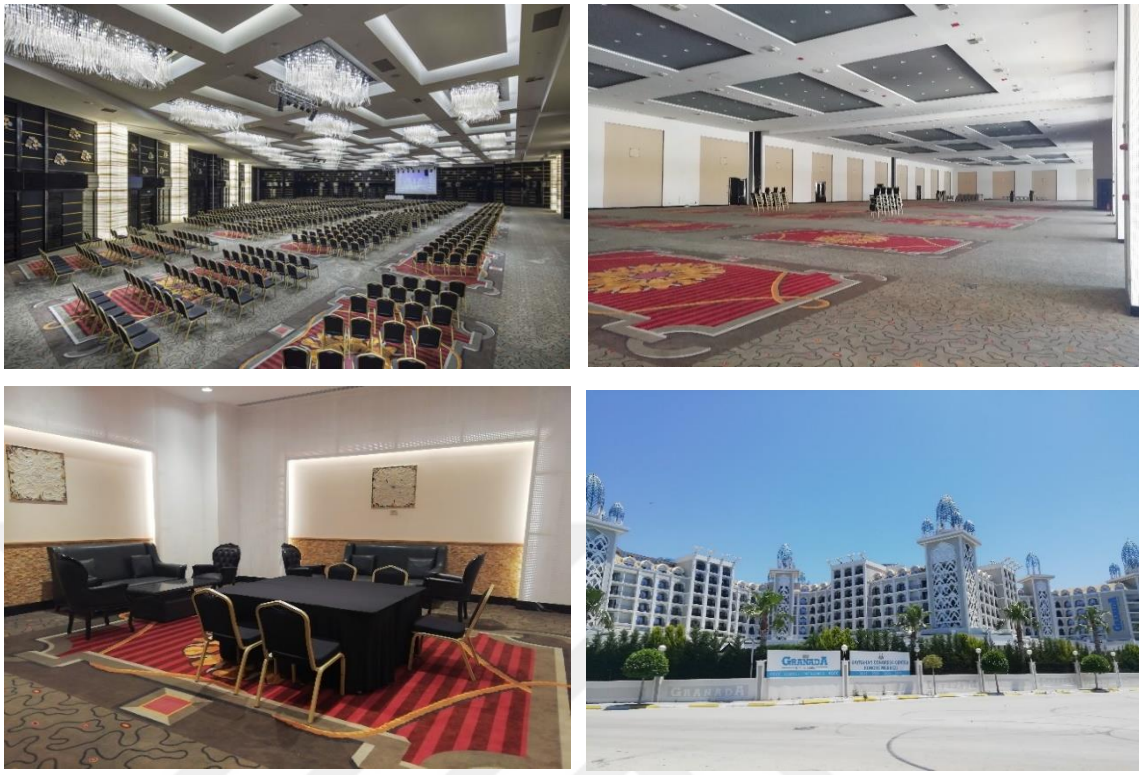

Maxx Royal Belek: Doğu Belek Bölgesi, İskele Mevkii'nde inşa edilen Maxx Royal, otel binasından bağımsız olarak inşa edilen ve toplam 10.000 m² alana sahip kongre ve toplantı merkezi son teknoloji ekipman ve donanımlar ile çeşitli kapasitelerde kongre ve toplantı salonları bulunmaktadır (Tablo 20). Kongre, toplantı, sempozyum, konferans ve iş görüşmeleri gibi birçok etkinlik için ideal olan kongre merkezi aynı anda 3000 kişiye hizmet vermektedir. Her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 35-40 arasında organizasyona ev sahipliği yapmaktadır[237] (Tablo 22). Belek'te hizmet veren tesislerin başında gelen Maxx Royal modern mimarisi, golf sahaları, tenis kortları ile kongre ve toplantılara katılan katılımcı ve refakatçilerinin keyifli zaman geçirmelerini sağlamaktadır. Aşağıda otel ve kongre merkezinden genel görüntüler verilmiştir (Resim 26).

[237] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(11.03.2021).

Resim 26: Maxx Royal Resort ve Kongre ve Toplantı Merkezin Görüntüler

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(11.03.2021).

Regnum Carya Golf & Spa Resort: Batı Belek Bölgesi, Üçkum Tepesi Mevkii'nde kurulan Regnum Carya, otel binasından bağımsız inşa edilmiş tam donanımlı 7500m² alana sahip kongre merkezi; aynı anda 2000 kişi kapasite ile her türlü ulusal ve uluslararası kongreye rahatlıkla ev sahipliği yapabilecek düzeydedir (Tablo 20). Günümüz teknolojik sistemlerinin tüm imkânları kullanılarak inşa edilen kongre merkezi son yıllarda birçok önemli organizasyona ev sahipliği yapmıştır. Her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 80 civarında organizasyona ev sahipliği yapmaktadır (Tablo 22). 2015 yılı Belek'te yapılan G20 Zirvesi'nde merkez otel olmuştur[238] (Resim 27).

Resim 27: Regnum Carya Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

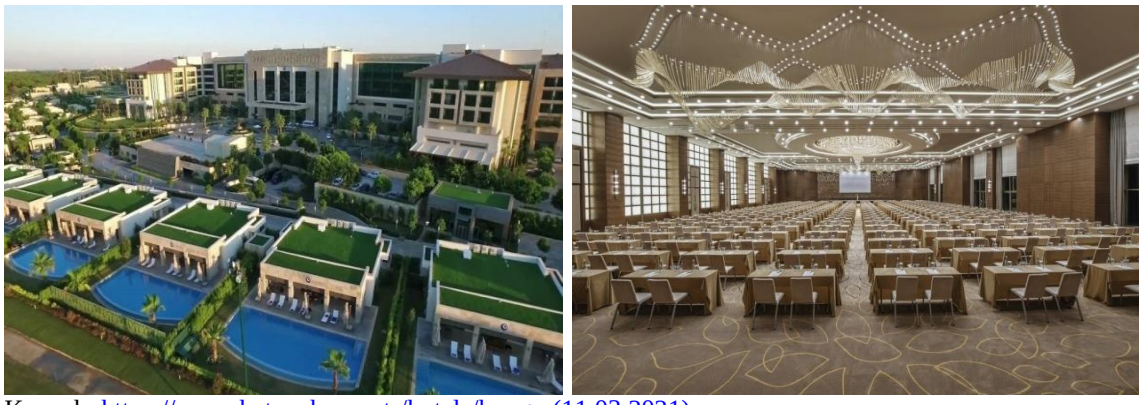

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(11.03.2021).

Gloria Golf Resort: Doğu Belek Bölgesi, Acısu Mevkii'nde kurulan Gloria Resort, otel binasından olarak inşa edilen alanda, golf sahaları, spor tesislerini de bulunmaktadır. Kongre merkezi toplam 2000m² alanı ve teknolojik ekipmanlar ve donanımlarıyla kongre,

[238] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(11.03.2021).

toplantı, konferans vb. etkinlikler alanında 16 salonu ile hizmet vermektedir (Tablo 20). Aynı anda 1200 kişi kapasiteye sahip kongre merkezi her yıl ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar başta olmak üzere yaklaşık 75-80 arasında çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yapmaktadır[239] (Tablo 22), (Resim 28).

Resim 28: Gloria Resort ve Kongre ve Toplantı Salonlarından Görüntüler

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(12.03.2021).

Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren diğer oteller kesin hatlarla belirlemek mümkün olmasa da genellikle ulusal kongrelere ev sahipliği yapmaktadırlar. Ulusal kongre ve toplantıların yanında uluslararası etkinliklere ve organizasyonlara da ev sahipliği yapmaktadırlar. Bunların yanında turizm merkezinde bulunan diğer konaklama tesisleri de ulusal ve uluslararası organizasyonlarda kongre ve toplantı otelleri ile koordineli çalışarak, konaklama ve çeşitli hizmetlerde ortak çalışmalar yapmaktadırlar. Aşağıda Belek Turizm Merkezi'nde faaliyet gösteren kongre ve toplantı otellerinin, kongre ve toplantı merkezleri ve salonları ile ilgili ve bu otellerde yıllık ortalama yapmış oldukları ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar gibi çeşitli organizasyonların sayıları verilmiştir (Tablo 20), (Tablo 22).

[239] https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(12.03.2021).

Tablo 20: Belek'te Bulunan A Grubu Kongre ve Toplantı Otellerinin Salonlarının Kapasiteleri

Kongre Otelleri	Kapasite Sınıfı	Alan (m²)	Kapasite (kişi)	Salon Sayısı
Maritim Pine Beach Resort	A	10.000 m²	5000	23
Sueno Hotels Belek	A	2600 m²	3600	22
Granada Luxury Resort	A	4000 m²	3500	12
Max Royal Belek Golf Resort	A	10.000 m²	3000	18
Susesi Luxury Resort Hotel	A	6600 m²	3000	17
Titanik Delüxe Belek	A	4500 m²	2450	18
Gloria Golf Resort	A	2000 m²	2000	16
Cornelia Diamond Golf Resort	A	3000 m²	2000	14
Kaya Belek ve Palazzo	A	6200 m²	2000	13
Regnum Carya Resort	A	7500 m²	2000	8

Kaynak: https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre(12.03.2021).

Tablo 21: Belek'te Bulunan B Grubu Konferans ve Toplantı Otellerinin Salon Kapasiteleri

Konferans ve Toplantı Otelleri	Kapasite Sınıfı	Alan (m²)	Kapasite (kişi)	Salon Sayısı
Rıxos Premıum Belek	B	1500 m²	1600	7
Adora Golf Resort Hotel	B	920 m²	1500	12
Xanadu Resort Hotel	B	2500 m²	1500	10
Spice Hotel & Spa	B	2000 m²	1300	6
Calista Luxury Resort	B	1070 m²	1250	4
Adam&Eve Hotel	B	2000 m²	1200	16
Limak Atlantis Delüxe	B	3000 m²	1000	14
Belconti Resort Hotel	B	3000 m²	1000	12
Papillon Ayscha Hotel	B	1500 m²	1000	12
Bellis Delüxe Hotel	B	1500 m²	1000	5
Papillon Zeugma Hotel	B	1700 m²	1000	4
Gloria Verda Resort	B	1500 m²	650	3
Selectum Famıly Resort Belek	B	1800 m²	500	5
Ela Quality Resort Belek	B	1000 m²	500	8
Sırene Belek Hotel	B	1000 m²	500	5
Limak Arcadia Sport Resort	B	985 m²	450	6
IC Santai Family Hotel	B	1200 m²	400	4
Kempinski Hotel The Dome	B	680 m²	400	5
Gloria Serenıty Resort	B	700 m²	160	3

Tablo 22: Belek'teki Kongre ve Toplantı Otellerinin Yıllık Yaklaşık Kongre Sayıları (2019)

Sayı	Yıllık Ortalama Kongre ve Toplantı Performansı	Oran %	Kongre Otelinin Adı	Yaklaşık Kongre Sayısı	Yaklaşık Katılımcı (Delege) Sayısı (Kişi)	Kapasite Sınıfı
1	1		Regnum Carya Golf Resort	80	350-500	A
2	1		Cornelia Daimond Resort	70-80	350-400	A
3	1	**%17,28**	Gloria Golf Resort	75-80	350-400	A
4	1		Maritim Pine Beach Resort	60-70	300-400	A
5	1		Granada Luxury Resort	50-55	400-500	A
6	2		Kaya Palazzo Golf Resort	45-50	300-400	A
7	2		Ela Quality Resort Belek	50	250-300	B
8	2		Sueno Hotels Belek	35-40	200-300	A
9	2		Maxx Royal Golf Resort	35	300-400	A
10	2	**%31,2**	Kempınskı Hotel The Dome	35	200-300	B
11	2		Susesi Luxury Resort Hotel	30-35	300-400	A
12	2		Spice Hotel & Spa	30-35	300	B
13	2		Titanik Delüxe Belek	30	300-400	A
14	2		Bellis Delüxe Hotel	25-30	200-300	B
15	3		Rıxos Premıum Belek	20-25	300-400	B
16	3		IC Santai Famıly Resort	20	200	B
17	3		Sırene Belek Hotel	20	250-300	B
18	3		Xanadu Resort Hotel	17-20	250-350	B
19	3		Limak Atlantis Delüxe	15-20	200-350	B
20	3		Papillon Zeugma Hotel	15-20	200-300	B
21	3		Belconti Resort Hotel	10-15	200-300	B
22	3	**%51,72**	Papillon Ayscha Hotel	10-15	200-300	B
23	3		Adora Golf Resort Hotel	10-12	350-400	B
24	3		Adam & Eve Hotel	5-10	400-500	B
25	3		Calista Luxury Resort	5-10	200-300	B
26	3		Cornelia Delüxe Resort	5-10	200-300	B
27	3		Limak Arcadia Resort	5-10	200-300	B
28	3		Selectum Famıly Resort	5-10	100-200	B
29	3		Sentido Zeynep Resort	5-10	150-200	B

Kaynak: Kongre ve Toplantı Otellerinin Satış ve Pazarlama Departmanları.

[240]Belek'te otellerden alınan bilgilere göre her yıl yaklaşık ulusal ve uluslararası olmak üzere 850-900 arasında kongre ve toplantı organizasyonu düzenlenmektedir.

Yukarıda yer alan veriler Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren oteller kendi içinde düzenlendikleri organizasyonların sayısına göre birbirinden ayrılmaktadır. Buna göre yapılan sınıflandırma, yıllık ortalama kongre ve toplantı performansları dikkate alınarak yapılmıştır. Buna göre, yıllık ortalama (51-80)

[240]Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı sektöründe hizmet sunan otellere ait bilgiler ilgili otellerin satış ve pazarlama bölümlerinden derlenmiştir. Bu veriler, otellerin ticari ilişkileri ve ekonomik kaygılarından dolayı yaklaşık değerler olarak verilmiştir.

arasında organizasyona ev sahipliği yapan oteller (1. kategori) yer alırken, yıllık ortalama (26-50) arası organizasyona ev sahipliği yapan oteller (2. kategori) yer almakta ve yıllık ortalama (5-25) arası organizasyona ev sahipliği yapan oteller ise (3. kategori) yer almaktadır. Sınıflandırmaya göre oteller, %17,28'i 1. kategoride (5 otel), %31.2'si 2. kategoride (9 otel) ve %51,72'i 3. kategori (15 otel) şeklinde dağılım göstermektedir (Tablo 22).

Belek Turizm Merkezi'nde her yıl düzenlenen kongre ve toplantıların otellere göre dağılışına bakıldığında, her yıl düzenlenen kongre ve toplantı organizasyonlarının çoğunlukla A grubu kapasiteye sahip otellerde yapıldığı görülmektedir. Belek'te her yıl yaklaşık olarak 850-900 arasında kongre ve toplantı organizasyonu düzenlenmektedir. Bu kongre ve toplantıların yaklaşık %40'i A grubu kapasiteye sahip 1. kategoride yer alan otellerde, %37'i A ve B grubu kapasiteye sahip 2. kategoride yer alan otellerde ve %23 B grubu kapasiteye sahip 3. kategoride yer alan otellerde yapılmaktadır (Tablo 22).

Yukarıda bahsedilen Belek'te bulunan kongre ve toplantı otellerinin turizm merkezi sınırları içindeki dağılışları ile kongre merkezinin konumu aşağıda verilmiştir. (Harita 4).

Harita 4: Belek'te Bulunan Kongre ve Toplantı Mekânlarının Dağılışı

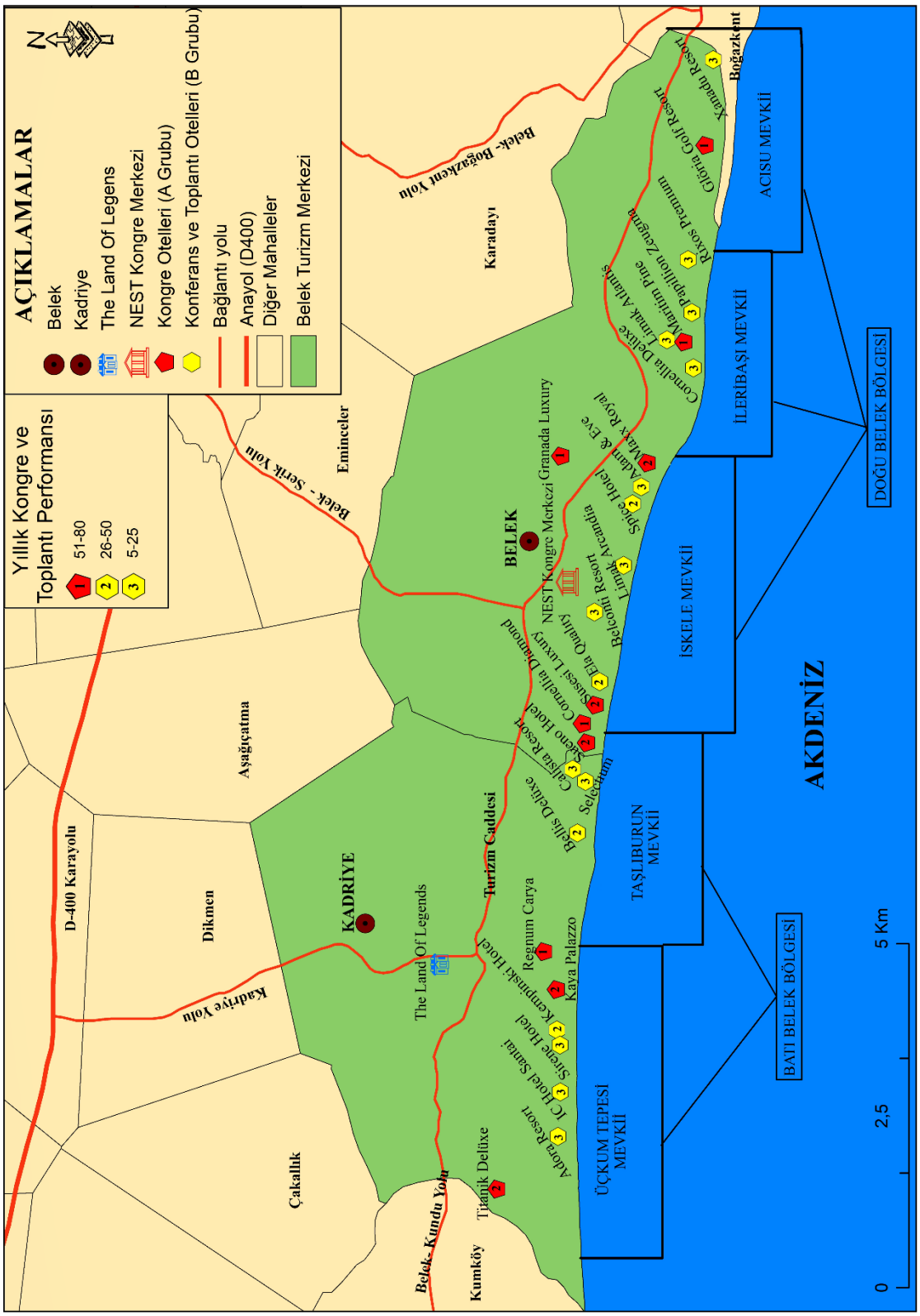

3.4.2. Kongre Merkezleri

Belek Turizm Merkezi, bugüne kadar başta ulusal ve uluslararası kongre, toplantı, zirve vb. birçok etkinliğe ev sahipliği yapmıştır. Dünyada ve Türkiye'de kongre ve toplantı turizminin merkezi haline gelmek, ulusal ve uluslararası alanda yapılan daha büyük organizasyonlara ev sahipliği yapmak amacıyla NEST Kongre ve Fuar Merkezi inşa edilmiştir. Ekim 2019 yılında faaliyete giren NEST Kongre ve Fuar Merkezi ile birlikte, Belek Turizm Merkezi, kongre ve toplantı turizmi alanında dünya çapında önemli merkez haline gelmiştir. Bu anlamda uluslararası kongre ve toplantı turizmi sektörü açısından gerekli olan tüm alt ve üst yapı yatırımlarını tamamlamıştır.[241] 2019 yılında faaliyete giren NEST kongre merkezi Belek'te kongre ve toplantı alanında ulusal ve uluslararası etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır.

NEST Kongre ve Fuar Merkezi: Belek'te İskele Mevkii ve Belek yerleşim alanın kesiştiği alanda inşa edilen tesis, Ekim 2019 yılında "Uluslararası Resort Turizmi Kongresi" ile hizmete açılmıştır. 15.000 m² kapalı ve 5.000 m² açık olmak üzere toplam 20.000 m² alana sahiptir. Kongre merkezinde 10.000 kişi oturma kapasitesi olan ana salonla birlikte iki kat şeklinde tasarlanmıştır. Çeşitli boyutlarda ve kapasitelerde 25 salon ile kongre ve toplantı turizmi sektöründe hizmet vermektedir. Bu kapasitesi ile Türkiye'de tek salonda (aynı anda 10.000 kişi oturma kapasiteli) en büyük kapasiteye sahip kongre merkezidir. NEST Kongre ve Fuar Merkezi, kongre, toplantı, zirve, konser, gala, lansman vb. ulusal ve uluslararası tüm etkinliklerin yapılabileceği mimari ve teknolojik altyapıya sahip bir merkezdir.

Ayrıca NEST Kongre ve Fuar Merkezi diğer yönleri ile de dikkatleri üzerine çekmektedir. İnşa edildiği Belek Turizm Merkezi'ndeki çoğunluğu 5 yıldızlı tesislerin oluşturduğu sahada 55 bin yatak kapasitesi ile kongre ve toplantı organizasyonları açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Teknik ve teknolojik alt yapısından dolayı Avrupa'nın en iyi kongre merkezi olarak görülmektedir.

Bunların yanında birçok golf, tenis, futbol vb. sportif faaliyetlerin yapılabileceği tesisler, dünya çapında ünlü markaların yer aldığı alışveriş ve eğlence merkezlerinin varlığı kongre merkezine önemli avantajlar sağlamaktadır.[242]

---

[241] https://www.visitbelek.com/tr/mice/belek(13.03.2021).
[242] https://www.nestconventioncenter.com(13.03.2021).

Resim 29: NEST Kongre ve Fuar Merkezi İle İlgili Bir Haber

Resort Kongresi, Türkiye'nin "en büyük toplantı salonuna" sahip NEST Kongre ve Fuar Merkezi'nde yapılacak.

Turizm sektörünün en önemli buluşmalarından biri olan Uluslararası Resort Turizm Kongresi, Türkiye'nin en büyük toplantı salonuna sahip NEST Kongre ve Fuar Merkezi'nde, 27-28 Kasım 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilecek.

Arzu Alibaz: Nestlé Professional olarak Türkiye turizmine destek olacak önemli çalışmalarımız var

Turizm sektörünün Cornelia markasıyla tanıdığı Diler Holding'in yatırımı olan NEST Kongre ve Fuar Merkezi, Antalya Belek'te geçtiğimiz eylül ayında hizmete açıldı. 29 Eylül'de Yapı Kredi Bankası'nın 1500 kişilik 77. Yıl etkinliğine ev sahipliği yapan kongre merkezi, Resort Kongresinde de turizm sektörüyle buluşacak.

İki katlı kongre merkezi, kapalı alanda Türkiye'nin en büyük toplantı salonuna sahip. Tiyatro düzeni 10 bin kişi kapasiteli salonun, uluslararası kongrelerin Antalya'ya gelmesinde etkili olması bekleniyor.

Kaynak: https://www.turizmajansi.com/haber/resort-kongresi-nest-(13.03.2021).

Resim 30: NEST Kongre ve Fuar Merkezi’nden Bazı Görüntüler

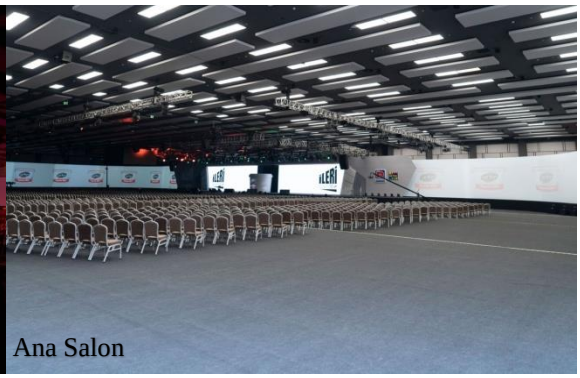
Ana Salon

Gala Salonu

Ana Salon

Güneyden Genel Görünümü

Ön Taraftan Genel Görünmü

Fuaye Alanı

Ana Giriş Kapısı ve Dıştan Görünümü

3.4.3. Diğerleri

Belek Turizm Merkezi'nin yakın çevresinde (hinterlant) bazı kongre merkezleri bulunmaktadır. Bu kongre merkezlerinde bazı ulusal ve uluslararası kongre ve toplantılar gibi çeşitli organizasyonlar yapılmaktadır. Toplantı mekânı dışında kalan ve kongrelere katılmak amacıyla gelen katılımcıların çeşitli ihtiyaçları doğrudan Belek Turizm Merkezi'nden karşılanmaktadır. Bu merkezlerde yapılan organizasyonlarda toplantılar dışında kalan hizmet ve ihtiyaçların Belek'teki tesislerden karşılanmasının nedenleri arasında şunları sıralayabiliriz. Belek Turizm Merkezi'nin bu kongre merkezlerine yakın bir konumda bulunması, şehrin trafiğinden ve gürültüsünden uzak bir merkez olması, katılımcılar tarafından talep edilen hizmetlerin bir arada bulunması, turizm faaliyetlerinin çeşitliliği, doğal ve tarihi-kültürel mekânlara yakın olması, alışveriş ve eğlence mekânlarının bulunması, konaklama olanaklarının çeşitliliği vb. şeklinde sıralamak mümkündür. Ayrıca bu kongre merkezlerinin planlanması aşamasında yer seçiminde Belek Turizm Merkezinin varlığı etkin rol oynamıştır. Belek Turizm Merkezine yakın olan kongre merkezleri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Bunlardan ilki EXPO2016 Kongre Merkezidir. EXPO2016 Fuar Alanının doğu kısmında yer alan EXPO2016 Kongre Merkezi, 5003 kişilik ana salon ve 6500 kişilik toplam kapasitesi ile 3 kat şeklinde tasarlanarak inşa edilmiştir. Ulusal ve uluslararası kongre, toplantı, konferans, sanatsal etkinlikler vb. organizasyonlar için gerekli olan alt yapıya sahiptir.

EXPO2016 Fuar alanı ve kongre merkezi konumundan dolayı Belek Turizm Merkezi'nin etki alanında yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında EXPO2016 yapılan tüm organizasyonlara katılan katılımcılar Belek Turizm Merkezi'nde yer alan hizmetlerden yararlanmaktadır. Belek Turizm Merkezi'ne 23 km uzaklıkta yer alan EXPO2016 Fuar Alanı, çocuk ve çiçek teması ile hizmete açıldığı 2016 yılından beri faaliyetlerini sürdürmektedir.

Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB) ile yaptığımız görüşmelerden, özellikle EXPO2016 Antalya açıldıktan sonra Belek'te kongre ve toplantı sektörüne belli oranda katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bunun yanında EXPO2016'da düzenlenen kongre ve toplantılara katılan katılımcıların (delegelerin) kongre ve toplantılar dışındaki gerekli olan konaklama, yeme-içme, eğlence, alışveriş ve çeşitli turistik turlar vb. ihtiyaçları Belek Turizm Merkezi'ndeki tesislerden karşıladığı belirlenmiştir.

Diğer bir açıdan bakıldığında Belek Turizm Merkezi'ne gelen kongre katılımcılarının çeşitli turlar ile uğradıkları yerlerin başında gelmektedir. Fuar Alanında dünyanın farklı bölgelerinden getirilen çeşitli çiçek ve bitki türlerinin oluşturduğu botanik bahçeleri büyük ilgi görmektedir.

Diğer önemli bir yer ise Antalya Fuarcılık ve Yatırım A.Ş tarafından 1999 yılında hizmete açılan Antalya Expo Center Kongre ve Fuar Merkezidir. ANFAŞ 2016 yılında yapılan yenilenme çalışmaları ile 40.000 m² kapalı ve 20.000 m² açık alanı ile toplamda 60.000 m² sergi alanına sahip bir kongre ve fuar merkezidir. Bu alanı ile ulusal ve uluslararası organizasyon profilini genişleten merkez birçok ihtisas fuarına ve çeşitli fuarları tek çatı altında gerçekleştirme imkânı sunmaktadır. Ayrıca fuar alanına ek olarak 10 ile 1000 kişi oturma kapasiteli çeşitli büyüklüklere bölünebilen toplam 15 salondan oluşan bir kongre merkezi de alanda yer almaktadır. Antalya Expo Center Fuar ve Kongre Merkezi'nde yapılan çeşitli kongre ve fuarlara katılmak amacıyla gelen katılımcılar, yakın konumundan (29 km) dolayı başta konaklama olmak üzere çeşitli ihtiyaçlarını Belek Turizm Merkezi'nden karşılamaktadırlar (Resim 31).

Resim 31: ANFAŞ: Antalya Expo Center Fuar ve Kongre Merkezi'nden Bir Görüntü

Kaynak: https://www.anfas.com.tr/(10.28.2021).

3.5. Belek'in Türkiye Kongre Turizmindeki Yeri ve Önemi

Belek'teki kongre ve toplantı turizmi faaliyetlerinin gerek Türkiye, gerekse Antalya'daki yerini tam olarak ortaya koymak, zaman ve mekân yönüyle detaylı ve istikrarlı istatistik verilerin kullanımını zorunlu kılmıştır. Buna karşın farklı kaynaklardan derlenen istatistiksel veriler arasında belirgin farklar söz konusu olmakla birlikte, bu tip verilerde zamansal ve mekânsal istikrar ve derinliği bulmak da oldukça güçtür.

Farklı kaynaklardan elde edilen istatistiki veriler, kuruluşların kongre ve toplantı turizmine farklı açılardan bakmaları ve farklı parametreleri benimsemeleri gibi sebeplerle farklı sonuçların doğmasına yol açmıştır. Diğer taraftan bu kaynakların tamamında Belek

Turizm Merkezinin 2000 yılı öncesine ait hiçbir istatistiki veri bulunmaktadır. Geçmişe dönük verilere baktığımızda ancak 2007 yılından itibaren Belek Turizm Merkezi'nin kongre ve toplantı turizmine ait istatistiki veriler bulunmaktadır. Bu istatistiksel veriler kullanılarak önce, Antalya ili içerisindeki yeri, sonrasında Türkiye'deki yeri belirlenmeye çalışılacaktır.

Başlangıcı 1990'lı yıllara kadar giden Belek'teki kongre ve toplantı turizmi özellikle 2000'li yıllardan sonra hızlı bir büyüme sağlamıştır. Ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı sektöründe sahip olduğu doğal ve sosyo-kültürel zenginlikleri, bu alanda yapılan yatırımlar ve tesisler ile bölgede yürütülen diğer turizm faaliyetlerinin etkisiyle uluslararası turizm sektörü tarafından bilinen kongre ve toplantı destinasyonlarından biri haline gelmiştir.

Belek Turizm Merkezi'nde yer alan ve önceki bölümlerde verilen, turizm alanında hizmet veren 52 tesisin 29 tanesinde doğrudan kongre ve toplantı sektörüne yönelik alt ve üst yapıları ile bu alanda hizmet vermektedirler. Bölgede bulunan diğer tesislerde bu alanda kongre ve toplantıların yapıldığı tesislere konaklama ve diğer hizmetler açısından desteklemektedir. Ayrıca Türkiye'nin ve Avrupa'nın kongre koltuk kapasitesi ve teknolojik alt yapı ve ekipmanları ile en önemli kongre merkezileri arasında yer alan (NEST Uluslararası Kongre ve Fuar Merkezi) Belek'te yer almaktadır.[243] Bu tesisler ile ilgili ayrıntılı bilgiler "Belek'te Kongre Turizmi Hizmet Mekânları ve Özellikleri" adı altında önceki bölümlerde verilmiştir.

Belek Turizm Merkezi'nde, 500 kişiden 3500 kişi kapasiteye kadar anında tercüme yapabilme özelliğine sahip toplam 327 kongre/toplantı salonu ve 1 kongre merkezi bulunmaktadır. Belek, teknolojik altyapısı, konaklama kapasitesi ve sahip olduğu coğrafi faktörler ile bu güne kadar birçok ulusal ve uluslararası organizasyona ev sahipliği yapmıştır. Bunlar, 2015 G20 Liderler Zirvesi, NATO Dışişleri Bakanları toplantısı, tüm dünyadan kongre organizatörlerinin bir araya geldiği, "Kongrelerin Kongresi" olarak bilinen Uluslararası Kongre ve Konvansiyonlar Birliği'nin (ICCA) 2014 yılı 53. Genel Kurul Toplantısı, 68. Dünya SKAL (Uluslararası Turizm Profesyonelleri Derneği) Kongresi, Alman Tur Operatörleri ve Seyahat Acenteleri Birliği (DRV) 57. Yıllık Genel

[243] BETUYAB, Belek Turizm Yatırımcıları Birliği.

Kurulu, Dünya Münazara Şampiyonası, Dünya Resort Turizmi Kongresi ve son olarak da Antalya Diplomasi Formu (ADF), bu uluslararası organizasyonlardan bazılarıdır.[244]

Antalya genelinde 2007-2020 yılları arasında yapılan 365 kongrenin %60'lık büyük bir kısmının Belek'te yapılması, Belek'in yerini göstermesi noktasında önemlidir (Tablo 23). Bunu daha netleştirmek adına bu bilgileri grafik 11'in üzerinde görmek faydalı olacaktır. Grafik incelendiğinde bazı yıllarda Belek'te yapılan kongrelerin oranının Antalya İli genelinde yapılan kongrelerin çok üstünde yer aldığı görülür. Bunun dışında grafikte verilen tüm yıllar içinde (sadece 2 yıl dışında) Belek'in oranının tüm yıllarda %50'inin üstünde olduğu görülmektedir (Grafik 11).

Tablo 23: Antalya İlinde Yapılan Toplam Kongrelerde Belek'in Payı

Yıllar	Antalya İli Geneli	Belek'te Yapılan Kongreler	Oran %	Yıllar	Antalya İli Geneli	Belek'te Yapılan Kongreler	Oran %
2007	8	4	50	**2014**	46	23	50
2008	8	4	50	**2015**	22	18	81,8
2009	15	4	26,6	**2016**	54	37	68,5
2010	10	8	80	**2017**	58	40	68,5
2011	15	8	53,3	**2018**	6	4	66,6
2012	22	9	40,9	**2019**	54	37	68,5
2013	25	14	56	**2020**	22	8	27,2
				Toplam	**365**	**218**	**60**

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(01.03.2021).

[244] https://www.betuyab.com.tr/tr/hotels/kongre(12.03.2021).

Grafik 11: Antalya İlinde Yapılan Toplam Kongrelerde Belek'in Oranı

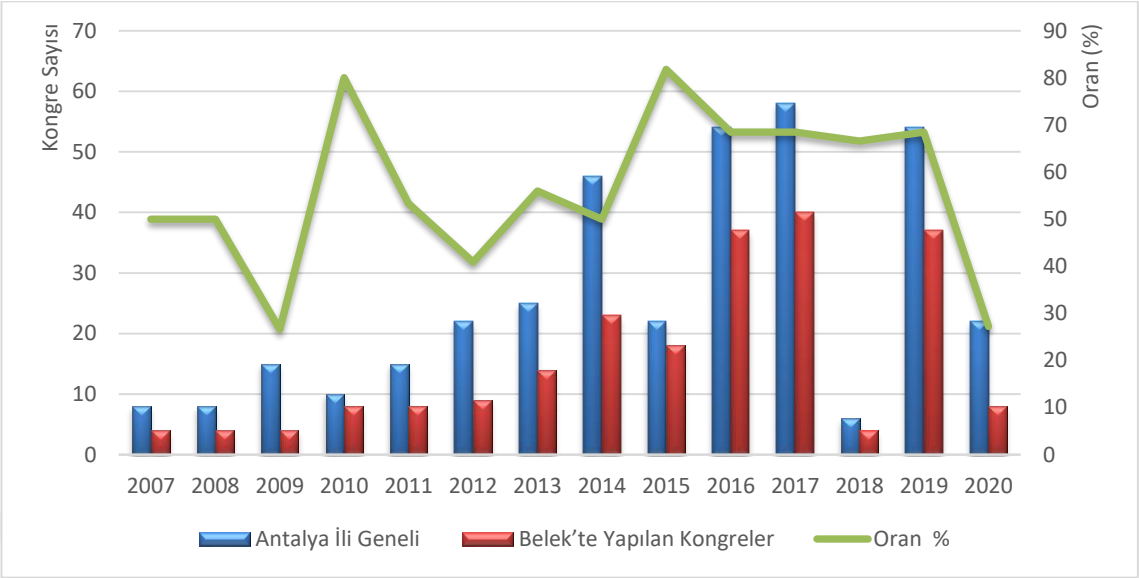

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(01.03.2021).

Tablo 24: Belek'te Yapılan Uluslararası ve Ulusal Kongrelerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Uluslararası	Ulusal	Toplam	Yıllar	Uluslararası	Ulusal	Toplam
2007	3	1	**4**	**2014**	13	10	**23**
2008	3	1	**4**	**2015**	6	12	**18**
2009	4	0	**4**	**2016**	7	30	**37**
2010	8	0	**8**	**2017**	13	27	**40**
2011	7	1	**8**	**2018**	3	1	**4**
2012	8	1	**8**	**2019**	9	28	**37**
2013	8	6	**14**	**2020**	3	5	**8**
				Toplam	**95**	**123**	**218**

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(02.03.2021).

Belek'te yapılan ulusal ve uluslararası organizasyonların her geçen yıl arttığı görülmekle birlikte, özellikle 2010 yılından sonra kongre ve toplantılarda büyük artışların yaşandığı gözlenmektedir. 2018 yılında ise ciddi oranda düşmüştür (Tablo 24) ve (Grafik 12).

Grafik 12: Belek'te Yapılan Uluslararası ve Ulusal Kongrelerin Yıllara Göre Dağılımı

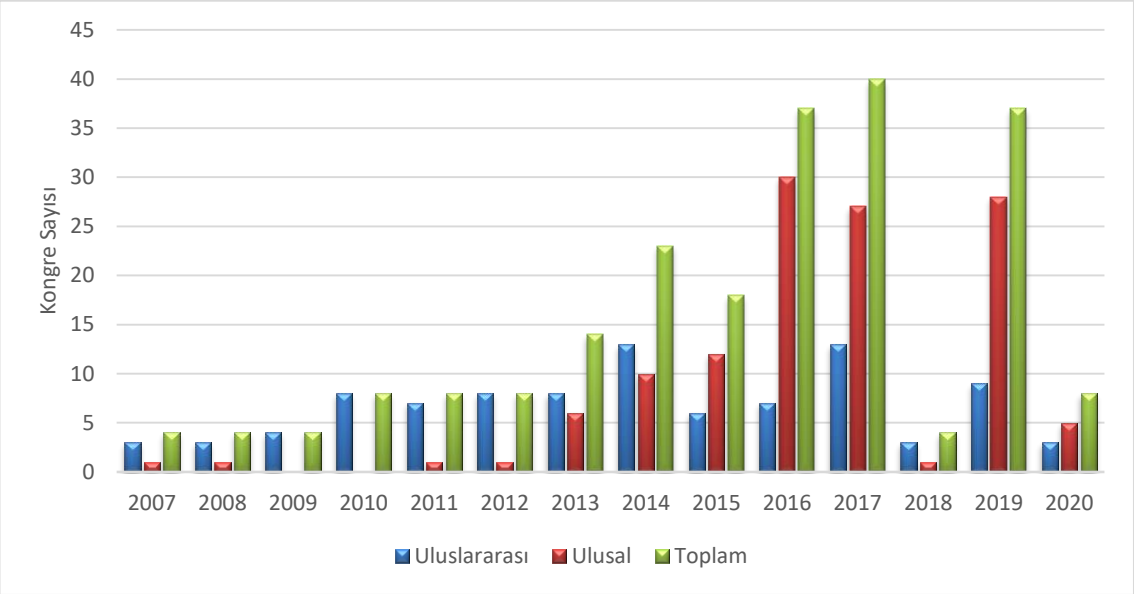

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(02.03.2021)

Antalya Kongre Bürosu ile saha çalışması sırasında yaptığımız görüşmeler ve kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren diğer kuruluşların verilerine göre, Türkiye'de uluslararası kongre ve toplantı sektöründe en fazla organizasyonun yapıldığı yer İstanbul olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası kongre ve toplantı turizminde ikinci sırada yer alan Antalya ise 200 bini aşan kongre koltuk sayısı ile Türkiye'de ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca Antalya 'yayı bu işte önemli kılan diğer bir özellik sahip olduğu yatak kapasitesi diğer bir ifade ile konaklama tesislerinin sayıca fazlalığıdır. Bu bağlamda son yıllarda ulusal kongre ve toplantılarda Antalya'nın ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Antalya Kongre Bürosu (ACB) verilerine göre ise Antalya'da yapılan ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı organizasyonlarının ortalama olarak %60'ı Belek Turizm Merkezi'nde yapılmaktadır. Diğer bir ifade ile yapılan her 100 kongreden 60'ı Belek'te yapılmaktadır.

Belek Turizm Merkezi, uluslararası kongre ve toplantı turizminde, Antalya genelinde bulunan diğer turizm merkezlere kıyasla hem daha fazla kongre koltuk kapasitesine ve hem de daha fazla kongre organizasyonuna ev sahipliği yapmaktadır. Nitekim Antalya'da bulunan kongre ve toplantı salonlarının 327'si Belek'te bulunmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında Belek Turizm Merkezi, ulusal kongre

organizasyonlarında Türkiye'de ilk sırada yer alırken, uluslararası kongre organizasyonlarda ise İstanbul ilk sırada yer almaktadır (Tablo 25 ve Grafik 13).

Tablo 25: Türkiye'de Bazı Merkezlerin Uluslararası Kongre Sayıları (2010-2018)

Yıllar	İstanbul	Antalya	Belek	Türkiye
2010	109	44	17	160
2011	113	59	21	159
2012	128	65	18	179
2013	146	33	11	221
2014	130	97	33	190
2015	148	59	31	211
2016	62	40	19	103
2017	20	34	17	57
2018	33	32	16	55

Kaynak: ICCA İstatistikleri, http://www.antalyaconvention.org.

Grafik 13: Türkiye'de Bazı Merkezlerin Uluslararası Kongre Sayılarının Yıllara Göre Dağılışı (2010-2018)

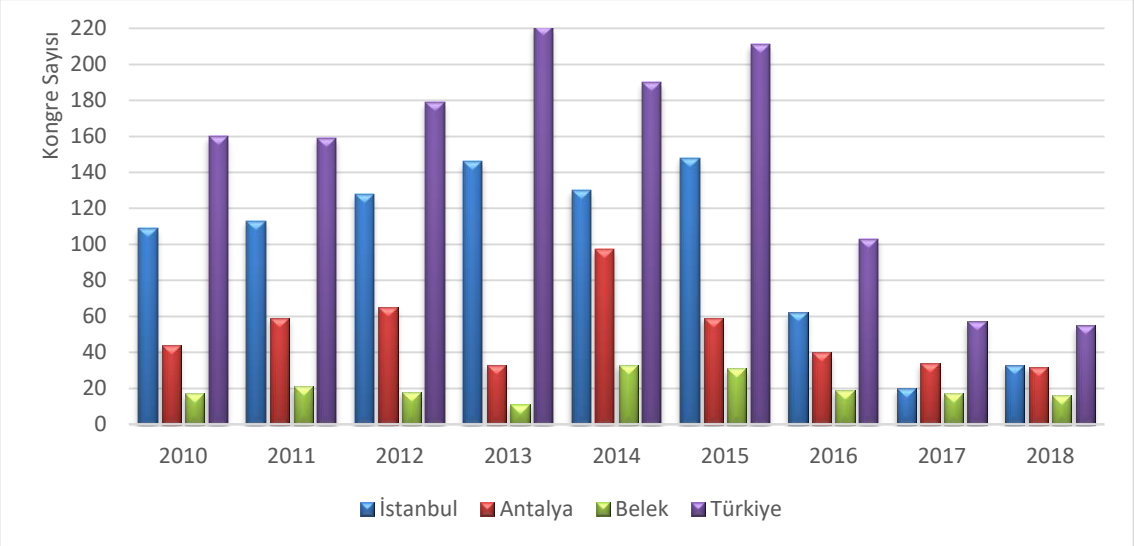

Kaynak: ICCA İstatistikleri, http://www.antalyaconvention.org.

İstanbul, Antalya ve Belek'e ait uluslararası kongre ve toplantı sayıları arasında karşılaştırma yapıldığında, bir tarafta Türkiye'nin ekonomik ve nüfus açısından en büyük şehri yer alırken diğer tarafta ise 1982 yılı öncesi küçük bir köy yerleşmesi olan Belek'te turizm faaliyetlerinin başlaması ile birlikte gelişmeye başlayan küçük bir turizm destinasyonu karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca İstanbul tarihi geçmişi itibari ile dünya çapında tanınmanın yanında, dünyadaki önemli şehirlerin başında gelmektedir. Buna rağmen geçmişi yakın bir tarihe denk gelen bir turizm merkezinin bu oranda uluslararası

kongre ve toplantılara ev sahipliği yapması küçümsenemez bir gerçektir. İstanbul'da yapılan uluslararası kongre ve toplantıları ilçe veya bölge bazında ele alınırsa, Belek Turizm Merkezi'nde yapılan uluslararası kongre ve toplantı sayısı birçok ilçe ve bölgenin üstünde yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında Belek Turizm Merkezi'nin Türkiye'de uluslararası kongre ve toplantı turizmi açısından ne kadar önemli bir yerde olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Türkiye'de en fazla uluslararası kongre ve toplantının yapıldığı ikinci yer olan Antalya'da yapılan uluslararası kongre ve toplantıların %40'ı tüm kongre ve toplantıların ise %60'ı Belek'te yapılmaktadır. Genel anlamda bu grafik ve tablolardaki bilgiler ışığında şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Belek Turizm Merkezi Türkiye'de kongre ve toplantı turizmi alanında İstanbul'dan sonra en fazla uluslararası kongre ve toplantının yapıldığı turizm destinasyonudur (Grafik 14).

Grafik 14: Antalya ve Belek'te Yapılan Uluslararası Kongre Sayıları ve Belek'in Oranı (2010-2018)

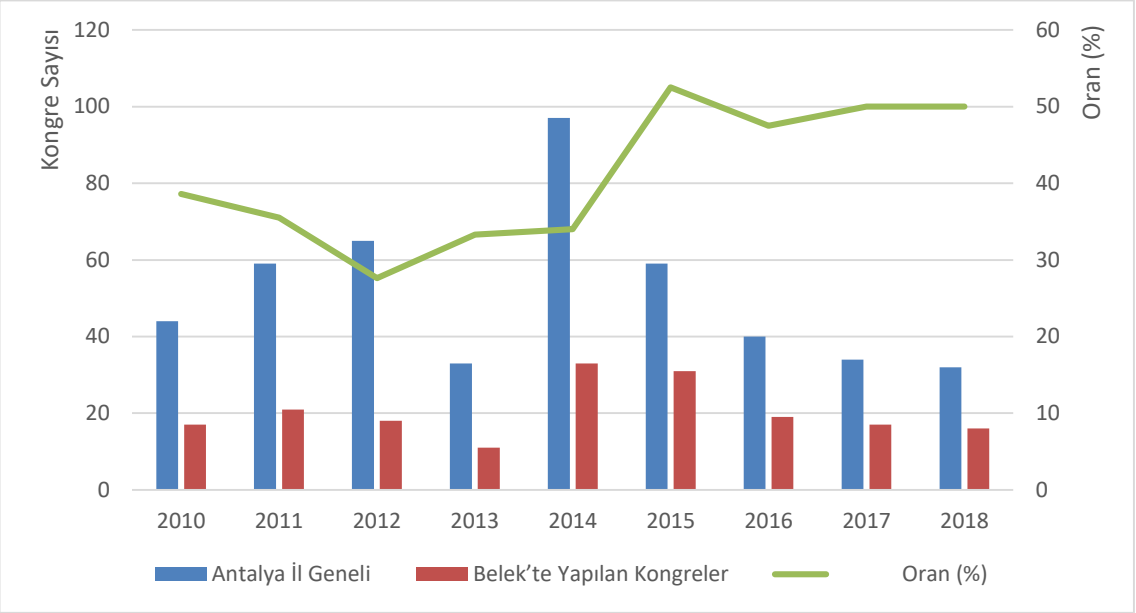

Kaynak: http://www.antalyaconvention.org(03.03.2021).

Belek'te icra edilen uluslararası kongre ve toplantı sayılarının bazı yıllar dışında sürekli arttığı görülmektedir. Belek'te uluslararası kongre sayılarının azaldığı yıllara bakıldığında, Türkiye'nin uluslararası kongre sayılarının düştüğü yıllar ile paralellik gösterdiği dikkati çeker. Türkiye'de yaşanan ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasi olaylardan dolayı uluslararası kongre organizatörlerinin bu yıllarda Türkiye'yi tercih etmemeleri uluslararası kongre sayılarının düşmesine yol açmıştır.

Öte yandan tablonun geneline bakılarak Antalya geneli ve Belek Turizm Merkezi karşılaştırıldığında uluslararası toplantıların 1/3'ü gibi önemli bir bölümünün Belek'te yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu da Belek Turizm Merkezi'nin uluslararası kongre ve toplantı turizmi açısından öneminin yanında uluslararası alanda oldukça tanınan bir destinasyon olduğunu ortaya koymaktadır (Grafik 14).

Tablo 26: Antalya ve Belek'te Yapılan Ulusal Kongre Sayılarının Yıllara Göre Dağılışı (2010-2018)

Yıllar	Antalya İl Geneli	Belek'te Yapılan Kongreler	Diğerleri
2010	57	30	27
2011	103	46	57
2012	84	41	43
2013	60	40	20
2014	96	49	47
2015	70	50	20
2016	65	46	19
2017	56	44	12
2018	44	34	10

Kaynak: http://www.antalyaconvention.org(03.03.2021).

Ulusal kongre ve toplantı organizasyonlarında da Belek'in Antalya'da yapılan kongre organizasyonlarının yarısına yakınına ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Belek Turizm Merkezinde yapılan ulusal kongre sayısının yıllara göre değişiminde dikkat çekici bir değişikliğin olmadığı dikkati çekmektedir. Antalya il genelinde ulusal kongre sayısı yıllara göre belirgin değişiklikler gösterirken Belek'te değişikliklerin oldukça küçük miktarlarda kalışı Belek'in Antalya ili içerisinde daha çok tercih edildiğini göstermektedir (Tablo 26).

Aşağıda Belek Turizm Merkezi'nde yapılan uluslararası kongrelere ait çeşitli kriterlere göre dağılış tabloları verilmiştir. Belek Turizm Merkezi'nde yapılan uluslararası kongre ve toplantıların aylara, konularına ve yapıldığı otellere göre dağılışları verilmiştir. Bu tabloların verilmesindeki amaç, Belek'te yapılan uluslararası kongrelerin genellikle ne zaman yapıldığı ve çoğunlukla konularının neler olduğunu ortaya koymaktır.

Grafik 15: Belek'te Uluslararası Kongrelerin Aylara Göre Dağılışı

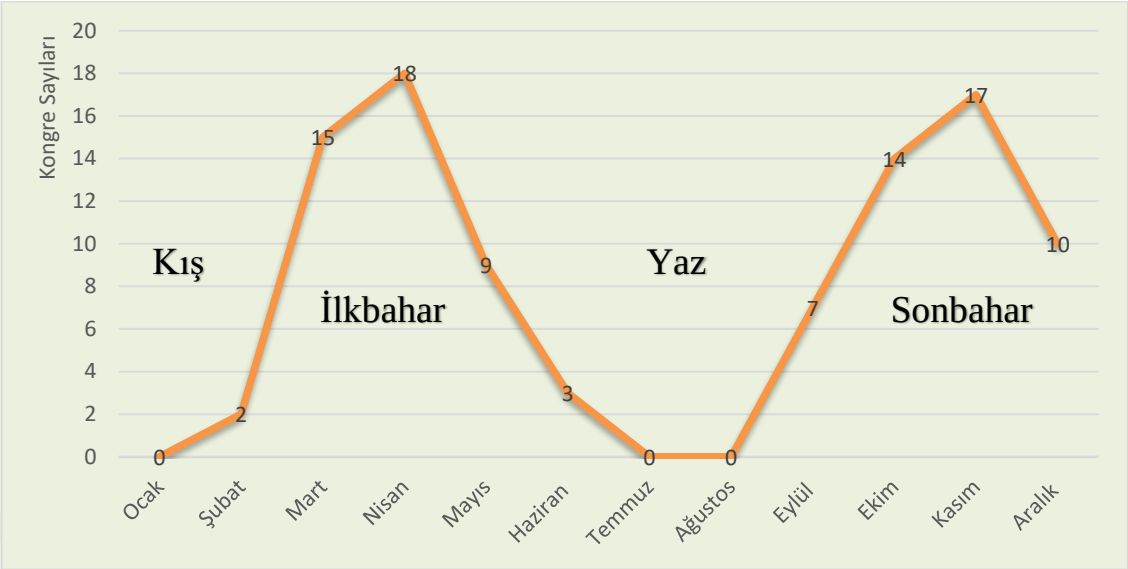

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(23.02.2021).

Belek'te yapılan uluslararası kongre ve toplantıların genellikle Mart, Nisan, Mayıs, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında yoğunlaştıkları görülmektedir. Eylül ayının yine kongre ve toplantıların yoğunlaşmaya başladığı görülmektedir. Temmuz ve Ağustos aylarında kongre ve toplantıların yapılmamasının asıl sebebi, deniz, kum, güneş turizmi faaliyetlerinin en yoğun olduğu diğer bir ifade ile turizm sezonun en yoğun olduğu aylar olmasından dolayıdır. Ayrıca bu dönem kitlesel turizm faaliyetlerinden kaynaklanan yoğun talepten dolayı diğer aylara göre konaklama tesislerinin doluluk-fiyat oranlarının yüksek olması kongre ve toplantı sayılarının düşmesine yol açmaktadır. Öte yandan kongre ve toplantı turizmi ile deniz, kum ve güneşe dayalı turizm faaliyetlerinin aslında farklı sebeplere bağlı olarak ortaya çıkmış olması da bunda etkilidir. Bu bağlamda kongre ve toplantı herhangi bir sektörde çalışma ya da mesainin bir uzantısı iken diğerleri iş akışı yani tamamen tatil-dinlenme amaçlıdır. Dolayısıyla Temmuz ve Ağustos ayları birçok sektörde aynı zamanda izin, tatil ve dinlenme zamanı olarak görüldüğü için bu aylarda kongre ve toplantı sayılarının azalması olağandır (Grafik 15).

Ocak ayında da kongre ve toplantı sayılarının çok düşük olduğu görülmektedir. Yeni yılın ilk ayı olmasından dolayı planlamaların genellikle bu ayda yapılması ve kuzey yarım kürede sıcaklık ortalamalarının en düşük olduğu, güneşli gün sayısının az olmasından kaynaklanmaktadır. Kongre ve toplantılara katılan katılımcı ve refakatçileri boş zamanlarını değerlendirmek, eğlenmek, alışveriş yapmak, turlara katılmak vb. aktiviteler yapmak istediklerinden dolayı Ocak ayı genellikle tercih edilmez. Ancak

şunun altını çizmek gerekir. Tüm bu olaylar Ocak ayında kongre ve toplantıların hiç yapılmadığını göstermez.

Uluslararası kongre ve toplantıların genellikle turizm sezonunun başında ya da sonunda yapıldığı görülmektedir. Belek'te yapılan uluslararası kongre ve toplantıların genellikle İlkbahar, Sonbahar ve Kış mevsimlerindeki aylarda yapılmaktadır. Bu da Belek Turizm Merkezi'nde uluslararası kongre ve toplantıların turizm sezonunu uzatarak tüm yıla yayılmasına yol açtığını göstermektedir. Turizm sezonunu uzattığından dolayı bölgedeki istihdamın da devam etmesini sağlamaktadır. Ayrıca turizm sezonunu uzatmasından dolayı Belek Turizm Merkezi'nin sürdürülebilir turizm alanında önemini ortaya koymaktadır. Bu da bölgenin turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik açısından devamlılığı ve geleceği açısından büyük bir önem taşımaktadır (Grafik 15), (Grafik 16).

Grafik 16: Belek'te Yapılan Uluslararası Kongrelerin Konularına Göre Dağılışı (2007-2020)

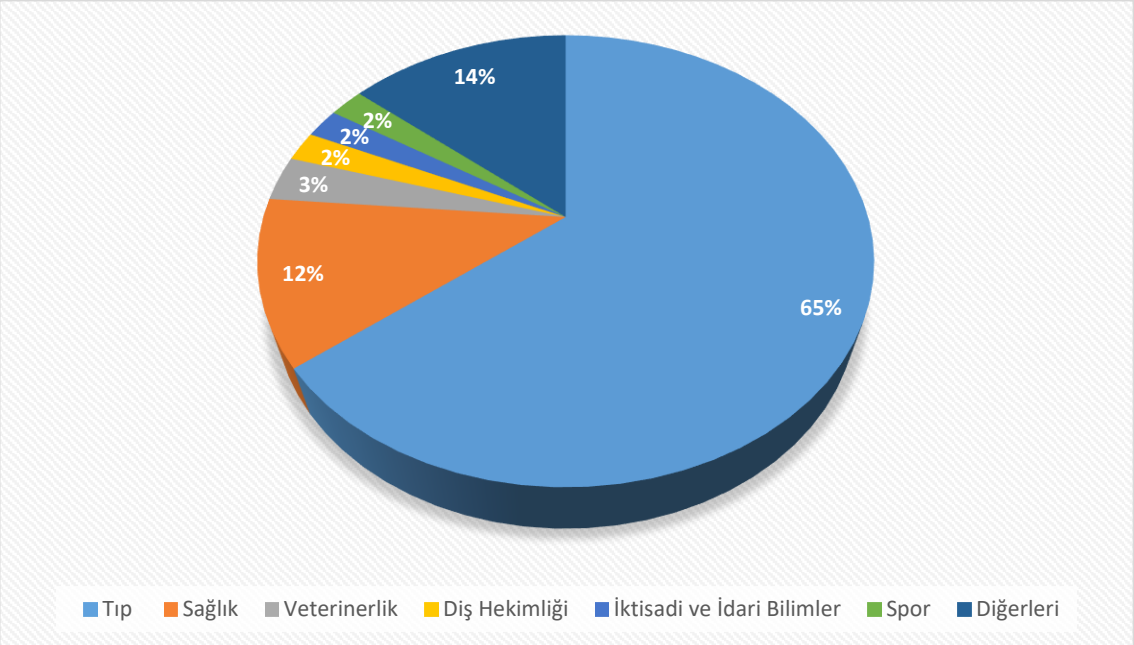

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(23.02.2021).

Belek Turizm Merkezi'nde uluslararası kongre ve toplantılar en fazla tıp alanında yapılmaktadır. Onu sırasıyla sağlık, veterinerlik, diş hekimliği, iktisadi ve idari bilimler konuları alanında yapılan kongre ve toplantılar takip etmektedir. Bunların dışında son yıllarda diplomasi alanında da çeşitli kongre ve toplantılar düzenlenmektedir (Grafik 16).

Grafik 17: Belek'te Yapılan Uluslararası Tıp Kongrelerinin Yıllara Göre Dağılışı (2007-2020)

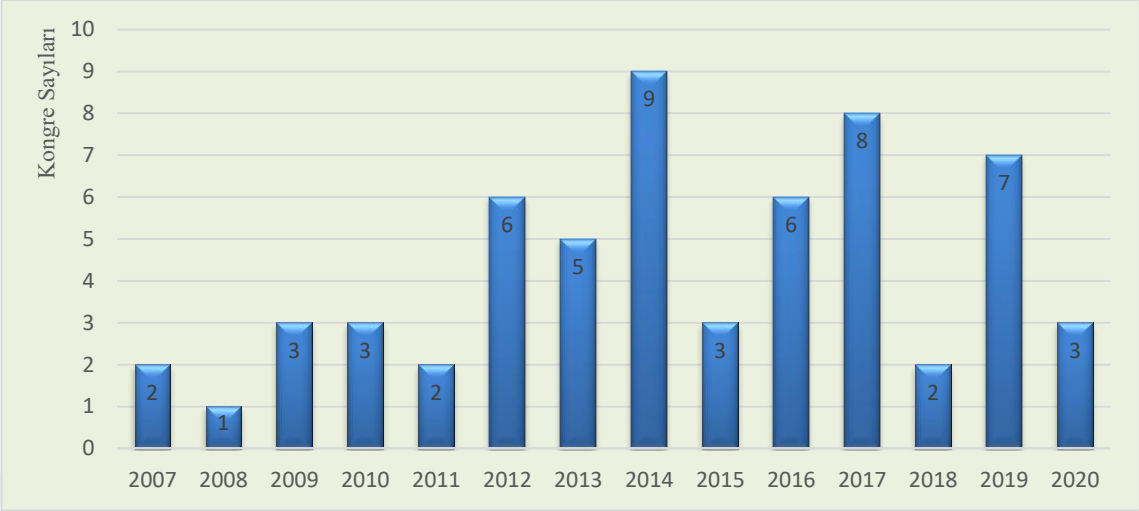

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(23.02.2021).

2007-2020 yılları arasındaki dağılışlarına bakıldığında en fazla tıp kongresinin yapıldığı yıl 9 kongre ile 2014 yılıdır. Bunu 8 kongre ile 2017, 7 kongre ile 2019, 6'şar kongre ile 2012 ve 2016 yılları ve 5 kongre ile 2013 yılları takip etmektedir. En az kongrenin yapıldığı yıllara bakıldığında sırasıyla, 1 kongre ile 2008 ve 2 kongre ile 2007, 2011, 2018 yılları gelmektedir (Grafik 17).

Tablo 27: Belek'te Yapılan Uluslararası Kongrelerin Otellere Göre Dağılışı (2007-2020)

Otel Adı	Kapasite Sınıfı	Yıllık Ortalama Kongre ve Toplantı Performansı	Kongre ve Toplantı Sayısı
Maritim Pine Beach	A	1	19
Gloria Sport Resort	A	1	17
Susesi Deluxe Resort	A	2	11
Regnum Carya	A	1	7
Sueno Delüxe Otel	A	2	5
Limak Atlantis	B	3	5
Cornelia Diamond Resort	A	1	4
Papillon Ayscha	B	3	4
Titanic Delüxe Otel	A	2	4
Kaya Palazzo	A	2	4
Maxx Royal	A	2	3
Papillon Zeugma	B	3	3
Ela Quality Resort	B	1	2
Spice Otel	B	2	2
Adam & Eve Otel	B	3	1
Rixos Premıum	B	3	1
Calista Otel	B	3	1
IC Santai Resort	B	3	1

Kaynak: http://www.kongremerkezi.net/(23.02.2021).

Uluslararası kongre ve toplantıların Belek'teki otellere dağılışına bakıldığında, yapılan uluslararası kongrelerin %87'nin A grubu ve yıllık ortalama kongre ve toplantı performansı (51-80 arası) açısından 1. kategori de yer alan otellerde yapıldığı görülmektedir. Geri kalan uluslararası kongre ve toplantıların %13'ü ise B grubu ve yıllık ortalama kongre ve toplantı performansının (26-50 arası olan) 2. kategori ile (5-25 arası olan) 3. kategori de yer alan otellerde yapıldığı görülmektedir. Bu açılardan bakıldığında, Belek Turizm Merkezi'nde uluslararası kongre ve toplantıların tamamına yakınını A grubu otellerde gerçekleştiği görülmektedir (Tablo 27).

3.5.1. Belek Kongre Turizmini Pazarlayan ve Yönlendiren Kuruluşlar

Belek'in bir kongre ve toplantı turizmi destinasyonu olarak tanıtılması ve pazarlanması amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların başında bölgede yer alan kongre ve toplantı tesislerinin yapmış oldukları ulusal ve uluslararası organizasyonlardaki tanıtımlardır. Belek Turizm Merkezi'nde bir yandan turizm işletmeleri bireysel pazarlama yaparken, diğer taraftan BETUYAB ve Antalya Kongre Bürosunun yaptığı pazarlama ile turizm destinasyonun ulusal ve uluslararası alanda tanıtımı yapılmaktadır.

Antalya bölgesinde kongre turizmi potansiyelini ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtmak, kongre organizasyonu yapan kuruluşlar ile iletişim kurarak bilgi akışını gerçekleştirmek ve kongre turizminin bölgesel gelişimini sağlamak amacıyla 1996 yılında Antalya Tanıtım Vakfı (ATAV) bünyesinde kurulan Antalya Kongre Bürosu (ACB) ile birlikte kongre ve toplantı sektöründe büyük gelişmeler yaşanmıştır.[245]

Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren tesislerin tamamı Antalya Kongre Bürosu ile işbirliği içinde çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Özellikle Antalya Kongre Bürosu ulusal ve uluslararası alanda yapılan organizasyonlarda Belek'te yer alan önemli kongre otelleri ve temsilcileri ile birlikte katılmaktadır. Böylece Belek Turizm Merkezi'nin kongre turizmi açısından tanıtılması ve pazarlanması işbirliği içinde gerçekleştirilmektedir. Antalya Kongre Bürosu uluslararası alanda yapılan organizasyonlarda Belek'teki kongre tesislerine öncelik vererek tanıtımlar yapmaktadır.

[245] ACB. Antalya Kongre Bürosu.

Belek Turizm Merkezi açısından diğer önemli kuruluş ise 1989 yılında Belek Turizm Merkezi'ndeki alt yapı sorunlarını Devlet-Özel Sektör işbirliği ile çözülmesi amacıyla kurulan ve Türkiye'de turizm alanında bir ilk olan, Belek Turizm Yatırımcıları Birliği'dir. Bölgede faaliyet gösterecek ve yatırım yapacak olan tüm kuruluşların bu birliğe üye olma zorunluluğu vardır. Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB) bölgenin tüm turizm yatırımlarını denetlediği gibi turizm merkezinin uluslararası alanda tanıtılması ve temsil edilmesinde de büyük rol oynamaktadır. Bu anlamda adı geçen kuruluşun Belek Turizm Merkezi tanıtımı açısından yapmış olduğu faaliyetleri şu şekilde açıklayabiliriz.

BETUYAB, her yıl bütçesinden yaklaşık 300.000 Euro'yu tanıtım faaliyetlerinde kullanmaktadır. Bu harcamalar, yurt içindeki ve dışındaki turizm fuarlarına katılma, yurtiçi ve yurt dışındaki gazete dergi, broşür ve TV'lere ilan ve reklamlar verme, halkla ilişkiler ve basın mensuplarının ağırlanmasında ve sosyal faaliyetlerde kullanılmaktadır. BETUYAB, uluslararası alanda yapılan Almanya/Berlin ITB, WTM Londra, Moskova MITT, Hollanda/Utrech vb. turizm fuarlarına tanıtım amacıyla katılmaktadır. Ayrıca her sene ayrı bir ülkede yapılan IAGTO Golf Fuarlarına ayrı stand alarak veya Türkiye standında, yurtiçi turizm fuarlarından İstanbul Emitt Fuarına AKTOB standında Belek Turizm Merkezini tanıtmak amacıyla katılmaktadır. Bu fuarlarda BETUYAB tarafından 4 dilde (İngilizce, Almanca, Rusça Türkçe) hazırlatılan Belek Turizm Merkezi katalogları ile tanıtım cd, çanta ve puzzle olmak üzere çeşitli promosyon malzemeleri dağıtılmaktadır. Her yıl başka bir ülkede tesis satış müdürleri ile acente temsilcilerini buluşturan Roadshow programları düzenlenmektedir. Her yıl tanıtım amacıyla yurtdışından gazeteciler davet edilmektedir. Sosyal sorumluluk projesi kapsamında 2 yıl da bir Belek Turizm Paneli ile dönüşümlü olarak Turizm Muhabirleri Semineri ve Hoşgörü Bahçesinde çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca, kamunun üst düzey yetkilileri, sektör yetkilileri ve sivil toplum kuruluşları bir araya getirilerek, turizm sektörünün geliştirilmesi ve var olan sorunların tartışılıp görüşülmesi sağlanmaktadır.[246]

Belek Turizm Merkezi'nde yürütülen kongre ve toplantı pazarını yöneten ve yönlendiren kuruluşlardan biri de hiç şüphesiz Antalya İl Turizm Müdürlüğü'dür. Müdürlük ulusal ve uluslararası alanda yapılan çeşitli organizasyonlarda bölgede

[246] https://www.betuyab.com.tr/tr/betuyab(12.03.2021).

yürütülen turizm faaliyetlerinin tanıtım ve pazarlanmasını yapmaktadır. Bu organizasyonlarda bölgede yer alan sektör temsilcileri ile iletişim ve koordinasyon içinde çalışmalar ilk göze çarpanlar arasındadır.

3.5.2. Belek'teki Kongre Turizmi Faaliyetlerinin SWOT Analiziyle Değerlendirilmesi

Bir ülkenin, şehrin, bölgenin veya destinasyonun sahip olduğu olumlu ve olumsuz özellikleriyle birlikte, iklim, tarihi-kültürel varlıklar, konaklama tesisleri, kongre merkezleri ile kongre-toplantı salonlarının varlığı ve nitelikleri, ulaşım, alt ve üst yapıları ve güvenlik durumları ile uluslararası kongre ve toplantı turizmindeki yeri ve bu sektörden aldığı pay arasında doğru orantılı bir ilişkiden söz edilebilir. Bu bağlamda Belek Turizm Merkezinin güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit oluşturan yönleri (SWOT analizi) kongre ve toplantı turizmi açısından değerlendirilebilir.

Buna göre Belek'in güçlü yönleri ve sahip olduğu fırsatlar, zayıf yönlerine ve tehditlere kıyasla daha fazladır. Özellikle tehditlerin büyük oranda ülke çapındaki sorunlara bağlı olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla çözümü sadece Belek'teki turizm faaliyetlerine bağlı değildir. Bu konuda özellikle zayıf yönlerinin öncelikli kaldırılması ya da azaltılması önemlidir (Tablo 28) (Tablo 29).

Tablo 28: Belek'in Kongre Turizmi Açısından SWOT Analizi Sonuçları (Güçlü ve Zayıf Yönleri)

Güçlü Yönleri	Zayıf Yönleri
• Zengin tarih, kültür ve tabiat varlıkları • İklim, doğal kaynaklar ve bozulmamış çevre • Bulunduğu alanda turizmde çalışacak ve yönlendirilecek işgücünün varlığı • Hava ve kara ulaşımında güçlü bir altyapıya sahip olması • Antalya Havalimanına yakın olması ve dünyanın birçok noktasına direk uçuşların olması • Bölgede 55 binin üstünde yatak kapasitesinin bulunması ve zengin konaklama seçeneği • Türkiye'de kongre koltuk kapasitesi ve konaklama kapasitesi açısından ilk sırada yer alması • Bölgede 327 adet kongre ve toplantı salonu ve 10.000 kişilik kongre ve fuar merkezinin varlığı • Bölgedeki kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin uluslararası kongre ve toplantı sektörünü yöneten ve yönlendiren kuruluşlara üye olması • Bulunduğu coğrafi konumdan dolayı ulaşılabilirlik açısından önemli merkezlere yakınlığı • Gerekli alt ve üst yapıların varlığı • Eğlence ve alışveriş merkezlerin varlığı	• Örgütlenme ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği sorunu • Uluslararası kataloglara girme sorunu • Tanıtım ve pazarlama sorunu • Ulusal çapta bir kongre ve toplantı bürosunun olmaması, • Uluslararası etkinlikleri davet etme sorunu • Uluslararası organizasyonlarda yeterli katılımın yapılamaması • Ulusal acentelerin yetersiz olması • Turizm alanında faaliyet gösteren kurumlar arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği

Tablo 29: Belek'in Kongre Turizmi Açısından SWOT Analizi Sonuçları (Fırsatları ve Tehdit Unsurları)

Fırsatlar	**Tehditler**
• Birçoğu dünya UNESCO kültürel miras listesinde olan tarihi ve kültürel varlıklar açısından zengin bir bölgede yer olması • Dünyada doğal ve kültürel turizme ilginin artması • Alternatif turizm potansiyelinin yüksekliği • Türkiye'de en fazla yabancı turistin geldiği ikinci şehirde bulunması • Bölgenin uluslararası çapta bilinirliğinin yüksek olması • Uluslararası kongre ve toplantı sektöründe referans olacak etkinliklere ev sahipliği yapması • Kongre Bürosunun varlığı • Dünya çapında golf sahaları ve golf kulüplerinin olması • İkliminden dolayı bitki ve hayvan çeşitliği ve zengin orman kaynakları • İklim özelliğinden dolayı yılın 10 ayı denize girebilme olanağı ve güneşli gün sayısının fazla olması • Her kesime uygun fiyat çeşitliği • Akdeniz havzasında yer alması	• Ülkede yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel olayların güvenli ülke ve destinasyon imajını zedelemesi • Uluslararası turizm sektöründe ucuz ülke (destinasyon) imajının oluşması • Bölgede yaşanan terör olayları, canlı bomba eylemleri ve savaşlar • Ekonomik istikrarsızlık dolayı yaşanan yüksek enflasyon ve alım gücünün düşüklüğü • Yabancı acentaların sektörü yönlendirmesi • Bölgedeki turizm tesislerin sık sık isim değişikliği ve el değiştirmesi sorunu • Kongre ve toplantı sektöründe tecrübeli çalışanların tesisler arasında sık sık yer değiştirmesi

3.6. Covıd-19 (Korona Virüs) Sürecinde Belek'te Kongre Turizmi

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından yapılan değerlendirmelere göre, Covid-19'un uluslararası turizm sektörüne verdiği zarar tüm dünya ülkelerini ekonomik olarak derinden sarsan 2009 yılındaki küresel ekonomik krizin 8 katından fazladır. 2020 yılına kadar kontrol altına alınamaması durumunda en çok etkilenen sektörlerin başında gelen turizm sektörünün %80 oranında daralacağı

öngörülmektedir.[247] Ancak Covid-19 pandemisi 2021 yılında da kontrol altına alınamamıştır. Bundan dolayı tüm sektör temsilcilerinin yaptığı açıklamalar turizm sektörünün 2019 yılındaki seyrine dönüşünün 2023 yılından önce mümkün olmadığını ortaya koymaktadır.

Dünya çapında Covid-19 sürecinin kongre endüstrisine verdiği zararlar şu şekilde ifade edilmiştir.[248]

1- Küresel ölçekte kongre ve toplantı sektöründe çalışan 26 milyon kişi mesleki anlamda olumsuz etkilenmiştir.
2- Organizasyonların %87'si iptal edilirken, etkinliklerin %66'sı ertelenmiş ve gerçekleşen organizasyonların %70'i telekonferans (online) olarak yapılmıştır.
3- İptal edilen veya ertelenen ticari fuarlar nedeniyle 2020 yılının ikinci çeyreğinde sektörün uğradığı zararın 144,9 milyar dolar seviyesine ulaştığı tahmin edilmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi Covid-19 sürecinde ülkemizdeki turizm sektöründe de büyük kayıplar yaşanmıştır. Salgın öncesi dönemde (2019 yılı sezonu) Türkiye tarihinde ilk defa 50 milyonun üstünde turist tarafından ziyaret edilirken, turizmden elde edilen ekonomik gelirde en yüksek seviyesini bulmuştur. Pandemi sürecinde özellikle toplu olarak yapılan etkinliklere gelen kısıtlamalar ile birlikte turizm sektörü içinde kongre ve toplantı vb. etkinlikler durma noktasına gelmiştir.

Ülkemizde önemli turizm ve kongre turizmi destinasyonlarının başında gelen Belek Turizm Merkezi de sektörel anlamda büyük kayıplar yaşamıştır. Belek'te pandeminin başlaması ile birlikte planlanan çok sayıda organizasyon iptal edilirken, geri kalanlar da ileri bir tarihe ertelenmiştir. 2019 yılındaki organizasyonlar Covid-19 pandemi kurallarına uyularak 300 kişiyi geçmeyecek şekilde yürütülmüştür. Çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yapıldığı bilinmekle birlikte daha büyük organizasyonlar ise gerçekleştirilememiştir. 2020 yılı içinde ise durum çok daha kötü seyretmiş, kongre ve toplantılara ev sahipliği yapan bazı oteller kongre ve toplantı faaliyetlerini süresiz olarak durdurmuşlardır.

Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı sektöründe de hizmet veren Papillon Ayscha ve Papillon Zeugma Hotelleri, Ela Quality, Belconti Resort, Spice Hotel, Gloria

[247] TURSAB, Covıd-19 Sürecinde Türkiye ve Dünya Turizmi Değerlendirmesi, Aralık 2020.
[248] TURSAB, a.g.e. Aralık 2020.

Verda ve Adam & Eve Hotel satış ve pazarlama bölümleri ile yaptığımız görüşmelerde bu tesislerin tüm kongre ve toplantı etkinliklerinin durdurulduğu bildirilmiştir. Belek'te kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren Cornelia Diamond Resort ve NEST Kongre Merkezi'nin kongre ve toplantılardan sorumlu departmanları ile yaptığımız görüşmelerden alınan bilgiler pandemi sürecinde büyük kayıpların yaşandığı ve çoğu planlanan organizasyonun iptal edildiği yönündeydi. Öte yandan pandemi sürecinde yürütülen çalışmalar ile pandemi sonrası dönem açısından umut vericidir. Bu açıdan Belek'te kongre ve toplantı turizminde faaliyet gösteren işletmeler gelecekte kongre ve toplantılara güçlü bir şekilde devam etmek amacıyla birçok uluslararası kuruluş, şirket ve dernek ile anlaşmalar gerçekleştirmişlerdir.

Ayrıca NEST Kongre Merkezi'nde yapılacak organizasyonlar 2021 yılı Haziran ayından itibaren başlamıştı. Pandemi sürecinde dünyada yapılan katılımcı sayısı bakımından en büyük organizasyon yine Belek'te yapılmıştır. Bu organizasyon 18-20 Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleşen Antalya Diplomasi Forumu (ADF)'dur. Dünyanın dört bir yanından Dışişleri bakanları düzeyindeki katılımcılar katılmıştır. Antalya Diplomasi Formuna yerli ve yabancı katılımcıların dışında 11 devlet başkanı, 45 ülkenin dışişleri bakanları ve bakanlar düzeyindeki katılımcılar katılmıştır.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün gerçekleştirdiği araştırmaya katılan turizm uzmanlarının büyük kısmı turizmde yeniden yükselişin başlayacağı dönem olarak 2021 yılının üçüncü çeyreğini işaret etmektedir. Ancak UNWTO'nun araştırmasına katılan sektör temsilcilerinin yüzde 20'si turizmdeki toparlanmanın ancak 2022 yılında başlayacağını öngörmektedir. Araştırmaya göre; küresel turizmin pandemi öncesi süreçteki seviyesine 2023 yılından önce ulaşmasının mümkün olmadığı açıklanmıştır. UNWTO araştırmasına katılan uzmanlar, seyahat yasaklarının yanı sıra virüsün kontrol altına alma sürecinin yavaş işlemesi ve düşük tüketici güvenini turizmdeki toparlanma sürecinin önündeki en büyük engel olarak görmektedir.[249]

[249] TURSAB, a.g.e. Aralık 2020.

SONUÇ- SORUNLAR ve ÖNERİLER

Günümüzde turizm merkezlerinin ön plana çıkmasında etkili olan en önemli unsurların başında sahip oldukları konumun erişilebilirliği gelir. Gerek deniz, kum ve güneşe dayalı kitle turizmi gerekse kongre turizmi açısından ilk gerekliliklerden biri olan erişilebilirlik (ulaşılabilirlik) özellikleri Belek'te turizm faaliyetlerinin gelişmesinde en önemli etkenlerden biridir. Belek, Antalya'ya yakınlığı, havayolu ve karayolu ulaşımının kavşak noktasında yer almasından dolayı ulaşım açısından oldukça avantajlı ve kolay bir konumda yer almaktadır. Bunun yanında bölgede yer alan tesislerin gelen tüm turistlerin ihtiyaçlarına karşılık verebilecek şekilde hizmet sunmaları talep edilen hizmetlere erişilebilirlik açısından avantajlar sunmaktadır. Bölgede yürütülen turizm faaliyetlerinin çeşitliği, Belek'e gelen ziyaretçilere geniş bir etkinlik ve aktivite seçeneği sunmaktadır. Belek'in yakın çevresinde yer alan önemli doğal ve tarihi-kültürel yapılar ile bölgede yer alan tema parklar, alışveriş ve eğlence merkezlerinin varlığı ve deniz, kum ve güneşle birlikte turizmin birçok çeşidine ev sahipliği yapacak doğal imkânların varlığı aynı zamanda popüler olarak yürütülen kongre ve toplantı faaliyetlerini destekleyecek ve ziyaretçilerin kongre ve toplantı etkinlikleri dışında eğlenebilecekleri ve çeşitli aktiviteler sürdürebilecekleri imkânlar sunması Belek Turizm Merkezi'nin kongre ve toplantılar açısından tercih edilme sebeplerinin başında gelmektedir.

Bölgedeki turizm yatırımlarının başında gelen konaklama tesislerinin kapasitesi, çeşitliliği ve kompleks yapıları düşünüldüğünde bölgeye gelen ziyaretçilere geniş bir seçenek yelpazesi sunmaktadır. Gerek genel turizm faaliyetlerinin yürütüldüğü dönem gerekse kongre ve toplantı turizminin yürütüldüğü dönemlerde bölgenin sahip olduğu 55 bin yatak kapasitesi, ziyaretçilere çeşitli seçenekler sunduğu gibi meydana gelebilecek yoğunlukları da önlemektedir. Yüksek yatak kapasitesi ve konaklama tesislerinin sahip olduğu ve sundukları yüksek hizmet bölgeye yönelik ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı etkinliklerinin artmasında önemli rol oynamaktadır.

Belek Turizm Merkezi, kongre ve toplantı sektörüne yönelik yapılan yatırımlara bakıldığında, 200 bin koltuk kapasitesi, 327 kongre ve toplantı salonu ve bunların sahip olduğu yüksek teknoloji alt yapısı ile dikkat çekmektedir. Kongre ve toplantı düzenleyen kurum, kuruluş ve organizatörlere gelişmiş kongre ve toplantı alt yapısının yanında farklı seçenekler sunabilmesi ve konaklama tesisleri ile toplantı mekânlarının yakınlığı bölgenin bu anlamda tercih edilme nedenlerinin başında gelmektedir.

Bölgede yer alan turizm tesislerinin ve kongre ve toplantı mekânlarının birbirini destekleyecek şekilde koordineli olarak çalışması ve bu tesisler arasındaki mesafe ve ulaşımın kolay olması Belek'in tercih edilmesini sağlamaktadır. Rakip birçok kongre ve toplantı merkezine göre toplantı alanları ile etkinlik alanlarının birbirine yakınlığı ve iç içe olması bölgeye büyük avantaj sağlamaktadır. Konaklama, kongre ve toplantı mekânları, eğlence ve alışveriş mekânlarının koordineli çalışmaları ve yakınlığı Belek'in kongre ve toplantı turizminde ön plana çıkmasında etkin rol oynamaktadır. Diğer taraftan kongre turizmi ve diğer turizm faaliyetlerinin koordineli olarak sürdürülmesi ve yıl boyunca devam eden etkinlikler bölgeye yönelik taleplerin yoğunluk kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Yürütülen bu koordineli çalışmalar sayesinde kongre ve toplantı turizmi bölgenin sürdürülebilirlik açısından turizm sezonunu uzattığı ve turizm faaliyetlerinin kongre ve toplantı turizmi ile birlikte tüm yıla yayıldığı görülmektedir. Bu da bölgedeki istihdamın devamlılığı sağlayarak bölgeye yönelik yatırım taleplerini de artırmaktadır.

Belek Turizm Merkezi'nde yürütülen ve bölge ile özdeşleşen kongre ve toplantı turizmi sezon uzatıcı etkisinin yanında kitle turizmini tamamlayıcı bir rol üstlenerek bölgenin turizm faaliyetleri açısından sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Belek, sahip olduğu konumu, erişilebilirliği, konaklama ve kongre ve toplantı kapasitesi ve gerçekleştirdiği organizasyonlar göz önüne alındığında, Türkiye'de İstanbul'dan sonra ulusal ve uluslararası kongre ve toplantı turizmi açısından en önemli turizm merkezidir. Her yıl yaklaşık 850-900 arasında ulusal ve uluslararası kongre ve toplantıya ev sahipliği yapan Belek, kongre ve toplantı turizminde ne kadar önemli bir destinasyon olduğunu kanıtlamıştır.

Bunun yanında Belek Turizm Merkezi bulunduğu konum ile daha büyük organizasyonlara ev sahipliği yapabilecek kapasitedir. Belek'in doğusu ve batısı konaklama başta olmak üzere çeşitli şekillerde yararlanacağı tesisler ile çevrelenmiştir. Bu da uluslararası kongre ve toplantı turizminde Belek Turizm Merkezi'nin güçlü yönlerinden birini teşkil etmektedir.

Özellikle uluslararası kongre ve toplantı sektörünü yöneten ve yönlendiren kuruluşların kataloglarında ve düzenlendikleri etkinliklerde tanıtılması bölgenin uluslararası kongre ve toplantı turizminde büyük gelişmelerin yaşanmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte uluslararası çapta faaliyet gösteren kuruluşlar ile kongre ve toplantılarını

Belek'te yapmaları amacıyla anlaşmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca dünya çapında yapılan uluslararası etkinliklerde bulunma, katılma ve tanıtım çalışmalarının yapılması, çeşitli sponsorluklar ve kongre turizmi merkezi olma imajı ile Belek'in kongre turizmi ile markalaşması çalışmaları yapılması, Belek Turizm Merkezi'ne uluslararası kongre ve toplantı sektöründe büyük artılar kazandıracaktır.

Belek Turizm Merkezi'nin uluslararası kongre ve toplantı pazarından yeteri kadar pay alamamasının sebeplerine bakıldığında, kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren otel ve diğer tesisler arasında koordinasyon ve iletişim eksikliğinden dolayı turizm merkezinin uluslararası alanda tanıtımın da yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu da Belek'te uluslararası ses getirecek ve tanıtım açısından oldukça önemli olan genellikle üst düzey yöneticilerin katıldığı organizasyonların yeterli sayıya ulaşmasını engellemektedir. Antalya Kongre Bürosu ve BETUYAB'ın yaptığı ulusal ve uluslararası tanıtımların yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu anlamda Belek Turizm Merkezi'nde kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren tüm tesislerin birleşip ortak çalışmalar ile özellikle uluslararası alanda tanıtımlar yapmaları gerektirmektedir.

Ulusal kongre ve toplantıların en fazla düzenlendiği yer olmasına karşın uluslararası kongre ve toplantılarda istenilen sayıya ulaşılamamaktadır. Bu anlamda Belek'te kongre ve toplantı sektöründe faaliyet gösteren tesislerin uluslararası alanda yapılan etkinliklere birkaç tesis dışında yeteri kadar temsil edilmemesi, benzer şekilde uluslararası kongre ve toplantı sektörünü yöneten ve yönlendiren kuruluşlara üyeliklerin kısıtlı sayıda kalması uluslararası kongre ve toplantılarda istenilen sayıya ulaşılmasını engellemektedir.

Belek Turizm Merkezi'nin başta deniz, kum ve güneş turizmi olmak üzere diğer turizm türlerinin ve kongre turizmi faaliyetlerinin ilkbahar ve sonbahar aylarında kesişmesi çeşitli sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda kongre ve toplantı düzenleyen kuruluşların bu dönemlerde bölgede yürütülen yoğun turizm faaliyetlerinden dolayı kalabalık olacağı düşüncesi ile başka bölgeleri tercih etmelerine neden olmaktadır. Ayrıca bu dönemlerde fiyatların diğer dönemlere göre yüksek olması yaşanan sorunların başında gelmektedir.

Bölgede yoğun olarak yapılan kitlesel turizm faaliyetleri, çevresel bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Doğal ortama yapılan müdahalelerin başında çeşitli amaçlar ile yeni tesislerin yapılması için yapılan ağaç kesimleri bölgenin orman örtüsünü tahrip

etmektedir. Belek Turizm Merkezi geniş sulak alanların bulunduğu bir bölgeye denk gelmesinden dolayı, tesislerden çıkan atıklar derelerin kirlenmesine yol açmaktadır. Yoğun turizm faaliyetlerinin doğal ortama olan etkisinin en az indirilmesi bölgenin gelecekte turizm faaliyetlerinin sürdürülebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Özellikle Batı Belek Bölgesi ile Kundu arasındaki kent parkı olarak bilinen ormanlık sahanın bugünkü durumuyla korunması gerekmektedir. Bu ormanlık sahanın kıyı şeridi caretta caretta kaplumbağalarının Türkiye'deki en büyük üreme sahasına da denk gelmektedir. Belek denilince akla gelen mavi ve yeşilin buluşması olarak tanımlanan doğal ortamının korunması turizm faaliyetleri açısından büyük önem taşımaktadır. Doğa dostu, yeşil destinasyon imajı bölgenin uluslararası alanda tanıtılması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Belek'te uluslararası kongre ve toplantılar gibi etkinlikleri artırmak için turist profili üzerinde çalışmalar yapılmalıdır. Bölgeye gelen turistlerin kalite profilinin değişmesi için her şey dâhil sisteminin kaldırılması ve tanıtımların buna göre yapılması gerekmektedir. Bu anlamda Türkiye'ye ve bölgeye gelen turistlerin yaptıkları harcamalar göz önüne alındığında 2000'li yılların başında kişi başı harcamanın ortalama 850$ olduğu buna karşılık günümüzde bu rakamın 650$'a kadar düştüğü görülmektedir. Bu da ülkemize gelen turist sayısının sayısal olarak artırılmasından daha çok gelecek olan turistlerin niteliklerine dikkat edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Dünyadaki bazı önemli turizm merkezlerine bakıldığında sayısal olarak daha az turist almalarına karşın gelirlerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu da bir bölgeye veya turizm merkezine gelen turist profilinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Her şey dahil sistemi bir bölgenin ya da ülkenin günümüz uluslararası turizm sektöründe ucuz destinasyon imajı yaratmasına sebep olmakta ve ekonomik açıdan gelir seviyesi yüksek turistlerin bölgeyi veya ülkeyi tercih etmemesine yol açmaktadır.

Bunların yanında Belek'in art bölgesinde çevre düzenlemeleri yapılmalı kötü görüntüler oluşturan unsurlar kaldırılmalıdır. Özellikle yaz aylarında art bölgede kalan dereler ve sulak alanlardan çevreye yayılan pis kokular ve sinek istilalarına karşı önlemler üzerinde durulmalı ve gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yapılacak çevre düzenlemeleri bölgenin doğal ortamına uygun olarak yapılmalı ve bu konuda azami öneminin verilmesi gerekmektedir.

Belek, konumu ve ulaşım alt yapısı ile ulaşımın hızlı ve güvenli gerçekleştiği turizm merkezlerinin başında gelmektedir. Bu anlamda ulaşılabilirliği daha üst seviyeye çıkarmak ve Belek ve yakın çevresinde bulunan, kongre merkezleri, alışveriş ve eğlence merkezleri arasındaki mesafenin kısaltılması ve kolaylaşması amacıyla EXPO2016 Fuar Alanı'na kadar gelen raylı sistem (metro) ulaşımın Belek Turizm Merkezi'ne kadar uzatılması ve hem ulaşılabilirlik hem de Belek Turizm Merkezi'nin etki sahasını genişletmesi yönünden büyük önem taşımaktadır. Böylece Antalya şehir merkezi, alışveriş ve eğlence merkezleri, havalimanı ve diğer kongre merkezleri ile Belek Turizm Merkezi arasındaki ulaşımın daha hızlı, konforlu ve ucuz olmasını sağlayacağından bölgeye olan kongre ve toplantı talebinin artmasını sağlayacaktır.

Turizm merkezi sınırları içerisinde kalan yol ağları birçok bölgeye göre gelişmiş bir düzeyde olmasına karşın ulaşım açısından çok kullanışlı değildir. Bunun yanında turizm merkezindeki otelleri Turizm Caddesine bağlayan bağlantı yollarında yayaların rahatlıkla yürüyebileceği kaldırımlar oldukça kısıtlı kalmaktadır. Bölgeye yollara paralel olarak gelişmiş bir kaldırım ağı ve kaldırım ağına paralel olarak da bisiklet yollarının yapılması gerekmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmalar hem bölgenin ulaşılabilirliğini hem de daha modern bir turizm merkezi haline gelmesini sağlayacaktır.

Bunların yanında ülkemizde yapılan önemli etkinliklerin Belek'te yapılması tanıtım açısından önem taşımaktadır. Belek'te yapılacak ve düzenlenecek bir festival kongre turizmin gelişmesine, kongre ve toplantı sayısının artmasını sağlayacaktır. Antalya Kongre Bürosu ile koordineli bir şekilde çalışılması ve kongre bürosunun yapacağı tanıtımlarda Belek'i ön plana çıkarması bölgenin kongre turizmi açısından olumlu katkılar sağlayacaktır.

Bölgede yürütülen kongre ve toplantıların daha profesyonel yapılabilmesi ve bu anlamda yeterli sayıda olmayan kalifiyeli eleman eksiliğinin kapatılması amacıyla üniversite bünyesindeki Turizm Fakültesi'nde kongre ve toplantı turizmine yönelik olarak, kongre ve toplantı yönetimi, kongre organizatörlüğü ve tanıtım bölümlerinin açılması bu anlamda bölgeye büyük katkılar sağlayacaktır.

Burada belirtilen sorunlara yönelik alınacak akılcı çözümler, Belek'te kongre turizmiyle birlikte diğer tüm turizm sektörlerinin iktisadi sürdürülebilirliğine olumlu katkılarda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

ACB, Antalya Kongre Bürosu.

AKAT Ömer, *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği,* 4. Baskı, Ekin Basımevi, Bursa, 2006.

AKMAN A. Didem, *"Turizm Gelişmesinin Yarattığı Doğal ve Kültürel Değişimler: Kaş Örneği,"* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Çevre Bilimleri Ana Dalı, Ankara, 2007.

AKSU Akın, YILMAZ Gökhan, GÜMÜŞ Filiz, "*Örneklerle Kongre ve Fuar Yönetimi*," 1. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2013.

ALAŞHAN Akif, "*Nevşehir Bölgesinin Kongre Turizmi Potansiyelinin Turizm İşletme Yöneticilerinin Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi"*, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

ARSLANER Ebru, EROL Günay, *Alternatif Turizm Türleri Üzerine Bir Değerlendirme,* Journal Of Tourism and Gastronomy Studies, sayı: 5/4, 2017, s.422-438.

ARSLAN Emin, KENDİR Hakan, *Alternatif Turizm Arzı Oluşturma Yönünde Stratejiler,* Editörler: Aziz G. Özkoç, Hakan Kendir, Emin Arslan, Makro Perspektiften Turizm Stratejileri, Ankara, Detay Yayıncılık, 2021.

ARBER Esat, "*Türkiye'de Kongre Turizminin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Alan Araştırması,"* Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2008.

ATABAŞ Ahmet, "*Kongre Turizmi Bağlamında Şehir Markalaşması: Trabzon İncelemesi,*" Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2008.

AYDIN Şule, "*Kongre Turizmi ve Türkiye'de Kongre Turizmi Potansiyeli*," Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, 1997.

AYMANKUY Yusuf, "*Kongre Turizmi ve Fuar* Organizasyonları," 4. Baskı Detay Yayıncılık, Ankara, 2018.

AYMANKUY Yusuf, *"Türkiye'de Geliştirilebilir Turizm Şekli Olarak Kongre Turizmi ve İzmir İl Merkezi Örnek Uygulaması",* Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 1997.

BAKA, *Kongre Turizmi Sektör Raporu*, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, 2012.

BARUTÇUGİL İsmet, "*Turizm Ekonomisi ve Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri*," Beta Yayınları, İstanbul, 1986.

BETUYAB, Belek Turizm Yatırımcıları Birliği.

BETUYAP İstatistikleri.

BOZKURT O. Can, "*Konya İlinin Kongre Turizmi Açısından Değerlendirilmesi: Sektör Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma,"* Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2020.

BUDAK Fatih, "*Türk Turizminin Gelişimi Ekonomiye Katkıları ve Sorunlar*," İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Bilim Uzmanlık Tezi, Malatya, 2000.

ÇAKICI Celil, "*Toplantı Yönetimi (Kongre, Konferans, Seminer ve Fuar Organizasyonları),"* 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2017.

ÇAMAŞ Talha, "*Kongre Organizasyonu*," Seyahat Yönetimi, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1993.

ÇETİN Bayram*, "Yayladan Kente Dönüşen Bir Yerleşme: Belen*," Color Ofset Matbaacılık, Hatay, 2012.

ÇETİN Bayram, ÖZŞAHİN Emre, *Turizm ve Mekansal Değişime Etkileri Yönüyle Gönen (Balıkesir) Termal Kaynakları,* Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring 2011, p. 317-340, Turkey,

ÇİZEL Beykan, "*Kongre Turizmi, Kongre Organizasyonu ve Antalya Bölgesinin Kongre Turizmi Potansiyeli, Sorunları ve Gelecekteki Beklentilerine Yönelik Bir Araştırma,"* Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 1999.

DAVRAS Özgür, "*Tek ve Çift Kültürlü Tüketicilerin Tatil Turizmi Tercihleri ve Kısıtlayıcıları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma,"* Akdeniz Üniv. Sosyal bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Antalya, 2017.

DEĞİRMENCİOĞLU A. Özdal, ILGAZ Burcu, *Kongre Turizmi (Toplantı-Fuar-Organizasyon),* Detay Yayıncılık, Ankara, 2021.

DELİCE Kadriye, "*Kongre Turizmi ve Türkiye'deki Toplantılarda Katılımcı Algılarının İncelenmesi: Antalya Yöresinde Bir Uygulama,"* Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2012.

DİNÇER Eda, "*Kongre Turizminde Katılımcı Memnuniyetlerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma*," Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

DOĞANAY Hayati, "*Coğrafya Bilim Alanları Sözlüğü",* 2. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2017.

DÖLALAN Gözdem, "*Ankara'da Kongre Turizmi: A Grubu Seyahat Acentalarının Bakış Açılarına Yönelik Bir Araştırma*," Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Sakarya, 2008.

ERALP Ziya, "*Genel Turizm,"* Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu, Ankara, 1983.

ERALP Ziya, "*Turizm Ekonomisi*," Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu, Ankara, 1975.

ERDOĞAN Ceylan, "*İzmir İli Kongre Turizmi Arz Potansiyelinin İncelenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma,"* Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.

ERSUN Nur, ASLAN Kahraman, "*Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Kapadokya Bölgesi'nde Kongre Turizmini Geliştirme Olanakları,"* Erciyes Üniv. İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi, sayı:34, Temmuz-Aralık 2009.

EYLİYAOĞLU Sait, "*Genel Turizm Bilgileri,*" Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Ankara, 1989.

GOGITIDZE Juliana, "*Kongre Organizatörlerinin Otel Seçimini Etkileyen Faktörler ve Kongre Hizmetlerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Antalya Örneği,"* Akdeniz Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi, Antalya, 2021,

GÖKSAN Ergün, "*Turizmoloji*," Ofset Matbaacılık, İzmir, 1978.

GÖRAL Ramazan, "*Uluslararası Turizm Endeksleri*," Editor: Erkan Akgöz, Turizm Paradigmaları, 3.Bölüm, Turizm ve Pazarlama, s.305-344, Detay Yayıncılık, Ankara, 2016.

GÜLBAHAR M. Onur, "*Bilgi Toplumu ve Küreselleşmenin Şekillendirdiği Kongre Turizminin Türkiye'deki Durumu: İstanbul Örneği*," İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilm. Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 2006.

HAZAR Atila, "*Çağdaş Değişimler ve Yenilenen Mevzuatlar Çerçevesinde Genel Turizm,*" Geliştirilmiş ve Güncelleştirilmiş 2. Basım, Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara, 2016.

HEPER Ç. Fatma, *"Kongre Turizmi Açısından İstanbul İlinin Uluslararası Rekabetçilik Analizi",* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2015.

ICCA 2010 Raporu,

ICCA 2018, "*Statistics Report Country & City Rankings Public Abstract*."

ICCA, *"A Modern History of International Association Meetings (1963-2012)."*

İÇÖZ Orhan, "*Seyahat ve Tur Operatörlüğü Yöntemi,"* Turhan Kitapevi, Ankara, 2003.

İÇÖZ Orhan, KOZAK Metin, "*Turizm Ekonomisi*," Turhan Kitapevi, Ankara, 2002.

İNAM A. Ersin, "*Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Yöre İmgesi: Antalya-Belek Turizm Merkezi Örneği"*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2009.

İNAM A. Ersin, ÖNDER E. Deniz, "*Sürdürülebilir Turizm Gelişiminde Uzaklaşan Bir Bölge: Belek Turizm Merkezi",* Yıldız Teknik Üniversitesi. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Ana Bilim, Doktora Tezin Türetilmiş Makale.

İZBIRAK Reşat, "*Coğrafya Terimler Sözlüğü*," İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1992.

KARAMAN Nüzhet, TÜRKAY Oğuz, "*Turizm ve Çevre,"* Detay Yayıncılık Akara, 2004.

KARASU Tanju, "*Kongre Turizmi Üzerine Düşünceler,"* Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, Detay Yayıncılık, s.6-7, Ankara, 1990.

KAYA İlhan, "*Nitel Araştırma Yöntemleri*," Editör: Yılmaz Arı, İlhan Kaya, "*Coğrafya Araştırma Yöntemleri*," Balıkesir, Coğrafyacılar Derneği, 2012.

KIRIKÇI Süreyya, "*Akademisyenlerin Kongre Turizmine Katılma Niyetlerinin Planlı Davranış Teorisi Kapsamında İncelenmesi: Batı Karadeniz Bölümü Örneği*," Karabük Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Karabük, 2019,

KOZAK Nazmi, KOZAK Meryem, KOZAK Metin, "*Genel Turizm İlkeler- Kavramlar*," 20. Baskı, Ankara, Detay Yayıncılık, 2018.

KUTO, "*Dünyada ve Türkiye'de Kongre Turizmi*," Kuşadası-Efes Kongre Merkezi, Kongre ve Ziyaretçi Büroları. 2018.

MUSTAFAZADE Nigar, *"Kongre Turizmi ve Önemi,*" Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Diploması, Yüksek Lisans Tezi, Bakü, 2015.

NANA Katsitadze, "*La Nastsvlishvili, Development Opprtuities Of Mice Tourism In Developing Countries: Case Of Georgia,*" Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, 2017

NIKOLA Mikeciova, "*Marketing Communication Of Hospitality Faciliyt Focusing on Congress Tourism,*" College Business And Hotel Management, Bachalor Thesis, Brno, 2016.

OKTAY İ. Çağlar, "*Güncel Turizm Yönelimi İçinde Kongre Turizmi ve İstanbul*," Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997.

ÖZÇAĞLAR Ali, "*Coğrafyaya Giriş*," 6. Baskı, Ankara, Ümit Ofset Matbaacılık, 2011.

ÖZEN Yılmaz, "*Kongre Turizmi ve Kongre Organizasyon Tekniği*," Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Yayını, Ankara, 1986.

ÖZER Şeyma, "*Kongre Turizmi ve Kapadokya Bölgesindeki Otel İşletmelerinin Kongre Hizmetleri Yönetiminin İncelenmesi: Kayseri ve Nevşehir İli Örneği*," Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşleme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2010.

ÖZGEN Nurettin, "*Nitel Araştırmalarda Verilerin Toplanması Ve Analizi*," 1. Baskı, Editör: Nurettin Özgen, "*Beşeri Coğrafyada Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*," Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2016.

ÖZGÜÇ Nazmiye, "*Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler,"* 8. Baskı, İstanbul, Çantay Kitapevi, 2015.

ÖZGÜÇ Nazmiye, *"Turizm Coğrafyası,"* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yayın no:3203, İstanbul, 1994.

RONEY Akış Sevgi, Turizm Bir Sistem Analizi, Genişletilmiş 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2018.

Serik Kaymakamlığı, "*Geçmişten Günümüze Serik"*, Serik Kaymakamlığı Kültür Kitapları No:2, 2012.

SOYDAN Ayşe Gül, "*Kent Merkezlerinin Ulaşım ve Erişilebilirlik İle İlişkisinin Araştırılması: Ankara Kent Merkezi Örneği,"* Gazi Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehri ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

SOYKAN Füsun , "*Coğrafi Çevrenin Turizm Amaçlı Değerlendirilmesinde Turizm Potansiyelini Saptamanın Önemi",* Coğrafi Çevre Koruma ve Turizm Sempozyumu, 16-18 Nisan, 2003.

ŞEYBA Enes, DÖKMECİ Nurcan, GÜNGÖR Arif, "*Türkiye'de 2010-2015 Yılları Arasında Kongre Turizminde Yaşanan Gelişmelerin Işığında 2023 Kongre Turizmi Hedeflerine Ulaşılabilirliğin Değerlendirilmesi*", Journal of Recreation and Tourism Research, 2017.

TAVMERGEN İ. Pırnar, AKSAKAL Ebru, "*Kongre ve Toplantı Yönetimi*," Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

TOSKAY Tunca, "*Turizm Olayı ve Tarihsel Gelişimi,"* İktisat Dergisi, İstanbul, 1990.

TOSKAY Tunca, "*Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım,"* Der Yayınları, İstanbul, 1983.

Turizm & Yatırım Dergisi, "*Toplantı ve Kongre Turizmi Eki*," 2012.

Turizm&Yatırım Dergisi İstatistikleri, 2018.

TURSAB, Kongre Turizmi Raporu, 2013.

TÜİK İstatistikleri, 2019.

TÜRSAB Ar-Ge Departman, "*Dünya'da ve Türkiye'de Kongre Turizmi*," 2009.

TÜRSAB Dergisi, "*Kongre Turizmi: İmkanlar ve Sorunlar*," Sayı 102, İstanbul, 1991.

USTA, Öcal, "*Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşımlar,"* 5. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, 2016.

VUKASIN Susic, "*Congress Tourism As A Market Niche Of Business Tourism*," Economic Themes, 2014.

YILDIRIM Ali, ŞİMŞEK Hasan, "*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*," 11. Baskı, Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar, Ankara, 2018.

ZENGİN Ezgi, BAHADIR H. Neriman, VATANSEVER Nilüfer, "*Destinasyon Kişiliği ve Destinasyon İmajı Algısı Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Aydın İli Örneği*," Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (e-ISSN:2602-4314), 3(1) TÜBİTAK 4005 Özel Sayısı, Mayıs-2019

Çevrimiçi Kaynak (İnternet)

http://www.antalya.convention.org, (03.03.2021).

http://www.kongremerkezi.net, (19.02.2021).

https://granada.com.tr/granada-mice/html (10.03.2021).

https://www.antalyagezirehberi.net/sillyon-antik-kenti. (05.03.2021).

https://www.betuyab.com.tr (06.03.2021).

https://www.betuyab.com.tr/hotels/kongre (07.03.2021).

https://www.betuyab.com.tr/tr/betuyab (12.03.2021).
https://www.betuyab.com.tr/tr/theme-park. (28.02.2021).
https://www.iccaworld.org/abouticca/ (11.22.2021).
https://www.bkstravel.com.tr/turkiye/ (25.02.2021).
https://www.google.com/g20+zirvesi+belek (10.01.2021).
https://www.google.com/search?q=expo+2016+antalya (06.03.2021).
https://www.google.com/search=belek+golf (06.03.2021).
https://www.google.com/search=The+Land+of+Legends+Theme+Park (06.03.2021).
https://www.kulturportali.gov.tr/koprulu-kanyon-milli-parki- (02.03.2021).
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye//perge/ (04.03.2021).
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aspendos. (04.03.2021).
https://www.nestconventioncenter.com (13.03.2021).
https://www.titanic.com.tr/titanic-deluxe-golf-belek/toplanti- (07.03.2021).
https://www.turizmajansi.com/haber/resort-kongresi-nest- (13.03.2021).
https://www.visitbelek.com/tr. (27.02.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/about-belek/climate/ (05.03.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/about-belek/location (14.03.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/about-belek/the-spirit-of-belek/history (27.02.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/belek/history/selge-ancient-city (05.03.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/belek/history/sillyon-ancient-city, (05.03.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/mice/belek/ (13.03.2021).
https://www.google.com/antalya/havalimanı, (24.10.2021).
https://www.visitbelek.com/tr/pro-sports,(24.10.2021).
https://www.anfas.com.tr/(10.28.2021).
https://www.iccaworld.org/abouticca/ (11.22.2021).
https://tr.wikipedia.org/wiki/Tema_park. (25.12.2021).

EKLER

EK 1: Saha çalışması kapsamında sahada yer alan kongre ve toplantı otellerine yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu

Sayı	Sorular	Cevaplar
1	Otelinizin kuruluş yılı ve oteliniz her yıl kaç kongre ve toplantı yapılmakta ve bunlar ile ilgili elinizde istatiksel veriler var mı? Kongre düzenleyen kuruluşların sizin otelinizi(Belek'i) tercih nedenleri nelerdir?	
2	Kongre ve toplantı turizmi başlamadan önce diğer turizm alanlarında hizmet verdiniz mi?	
3	Bu kongre ve toplantılara katılan katılımcı sayısı ve refakatçileri ile ilgili yapılan çalışmalar ve bunlara yönelik yapılan etkinlikler hakkında bilgi verebilir misiniz?	
4	Bu kongre ve toplantıların, konuları, türleri ve sektörel dağılımları hakkında bilgi verebilir misiniz?	
5	Yapılan kongre ve toplantılardan kaç tanesi ulusal, kaç tanesi uluslararası oldukları hakkında bilgi verebilir misiniz?	
6	Kongre ve toplantı merkezlerinizin genel özellikleri, kapasiteleri, salon sayıları hakkında bilgiler verebilir misiniz?	
7	Kongre ve toplantı turizmi ile ilgili ulusal ve uluslararası tanıtımlarınız hakkında bilgi verebilir misiniz?	
8	Otelinizde bugüne kadar yapılan en büyük ve önemli kongre ve toplantı organizasyonu hakkında bilgi verebilir misiniz?	
9	Yapılan kongre ve toplantılar öncesi, sırasında, sonrasında yapılan çalışmalar, etkinlikler hakkında bilgi verebilir misiniz?	
10	Kongre ve toplantı katılımcıları genellikle toplantılardan arta kalan zamanlarda hangi etkinlikleri, gezi-tur tercih ettiği hakkında bilgi verebilir misiniz?	
11	Oteliniz hakkında genel bilgiler (yatak kapasitesi, sunulan hizmetler, çalışan sayısı vb.) hakkında bilgi verebilir misiniz?	

EK 2: Saha çalışmalarında saha ve konu ilgili kurum ve kuruluşlara yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu

Sayı	Sorular	Cevaplar
1	Belek ve çevresinin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verebilir misiniz?	
2	Belek ve çevresinde turizm faaliyetlerinin hangi tarihlerde başladığı hakkında bilgi verebilir misiniz?	
3	Belek'te kongre ve toplantı turizminin gelişimi hakkında bilgi verebilir misiniz?	
4	Belek'te kongre ve toplantı turizmi alanında faaliyet gösteren kaç tane tesis bulunmakta ve bunlar ile ilgili bilgi verebilir misiniz?	
5	Belek'in kongre turizmi açısından Antalya ve Türkiye'deki yeri önemi hakkında bilgi verebilir misiniz?	
6	Belek'te tarihsel süreç içinde yapılan kongreler ile ilgili elinizde ne gibi bilgiler bulunmaktadır.	
7	Kongre ve toplantı turizmi açısından Belek'i tercih nedenleri hakkında bilgi verebilir misiniz?	
8	Kısa sürede genel turizm ve kongre turizmi alanında Belek'in bu başarısı altında yatan sebepler hakkında bilgi verebilir misiniz?	
9	Bölgede yürütülen diğer turizm faaliyetleri ve kongre turizmi hakkında bilgi verebilir misiniz?	
10	Belek'e yönelik ulusal ve uluslararası yapılan tanıtımlar hakkında bilgi verebilir misiniz?	
11	Kongre ve toplantı turizmi açısından Belek'in genel durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?	
12	Belek Turizm Merkezi kongre turizmi açısında gelecekteki yeri hakkındaki düşünce ve görüşleriniz?	